

УРЯДОВИЙ ВІСНИК

АПОСТОЛЬСЬКОГО ВІЗИТАТОРА УКРАЇНЦІВ
У ЗАХІДНІЙ ЕВРОПІ

Р. VII.   СІЧЕНЬ – БЕРЕЗЕНЬ   Ч. 1 (26)

ІВАН БУЧКО

Божою милістю й святого Апостольського
Римського Престолу Благословенням Архі-
єпископ тит. Левкадський, Апостольський
Візитатор Українців у краях Західньої
Європи

Високопреподобному й Всечесному
Духовенству й Вірним

Мир у Господі й Архієрейське
Благословення!

*Високопреподобні й Всечесні Отці,
Дорогі в Христі Браття й Сестри!*

Зачинаючи від 1939 року впродовж останніх 16 років день 2. березня був для цілої Вселенської Христової Церкви пам'ятним днем. Це ж бо день, в якому по смерті Папи Пія XI вибрано нового Папу в особі Кардинала Євгенія Пачеллі, що прийняв ім'я Папи Пія XII і від хвилі коронації, що відбулась дня 12. березня 1939 р. Він як видимий Голова й Верховний Пастир Христової

Церкви кермує нею щасливо по нинішній день. З волі Божого Провидіння цей пам'ятний день зійшовся з днем уродин Папи Пія XII, що ур. 2. березня 1876 р. Тож для всіх вірних християн, що мають щастя називати Папу Римського своїм Отцем, день 2. березня кожного року був дуже милою нагодою привітати Його з обома Його річницями так, як у християнській родині добрі діти вітають свого Батька, найкращими побажаннями й виявом синівських почувань любови, послуху, непохитного віддання й вірности. Та цього біжучого року день 2. березня заповідається особливо торжественний, бо з 17-тою річницею Вселенського Архієрейства Святішого Отця зійдеться благословенна 80-та річниця Його уродин, а це вже справді рідкий Ювілей Батька й Пастиря всіх християнських народів.

I. Бажання Святішого Отця.

Вправді Святіший Отець у своїй скромности як «слуга слуг Божих» не бажає собі з того приводу ніяких особливих торжеств з боку своїх вірних синів. Його одинокі бажання було би, щоби в неділю дня 11. березня цього року, коли то Він з нагоди Його трьох річниць: уродин, вибору й коронації на Папу відправить в Соборі св. Петра в Римі торжественну благодарственну св. Літургію при участі найвищих церковних і світських Достойників й тисячів своїх вірних синів, усі християни світу об'єдналися з Ним у св. молитвах подяки й благання Божого благословення для св. Церкви.

2. Бажання вірних синів Христової Церкви.

Але ж вірні сини Христової Церкви відчують потребу серця виявити свої особливі почування і не можуть вдоволитись самим тільки об'єднанням своїх молитов з молитвами Христового Намісника, бо те роблять звичайно щодня, чи бодай щонеділі у святій Літургії і при інших Богослужбах, молитовною згадкою про Святішого Вселенського Архієрея. Тому й хоч згадане достойне бажання Святішого Вітця обмежує в дечому запал вірних до особливих торжеств з нагоди цього річного Ювілею Папи, то все ж таки світові часописи звіщають про деякі приготування різних торжеств серед різних народів світу, щоби гідно звеличати той рідкий Ювілей Верховного Вселенського Архієрея. Але це будуть радше торжественні почини християнської діяльності, щоби по приміру Його великої й широкої діяльності для добра людства, йдучи Його слідами й виконуючи Його світлі поучення, причинитись до відбудови, поширення й закріплення Христового Царства на землі і створити таки справді кращий світ від того, що є нині. Немає сумніву, що з нагоди тієї благословенної річниці сотні мільонів християнських сердець з усіх сторін світу

звернуться в сторону Вічного Міста Риму, щоби у стіп Святішого Вітця зложити вислови найніжніших синівських почувань любови й вірності враз з найкращими побажаннями. Напевно ті побажання полинуть у супроводі гарячих благань до Всемогучого Бога, щоби зберігав ще довго Святішого Вітця на многая й благая літа для Христової Церкви, що враз з цілим людством переживає саме тепер такі тяжкі лукаві часи. З особливим почуванням вдячності вірні християни будуть співати з тієї нагоди благодарственну пісню «Тебе Бога хвалим», щоби подякувати Милосерному Богові за те, що саме на ті тяжкі лукаві часи поставив на Петровому Престолі в Римі такого достойного Петрового Наслідника, що має особливі прикмети ума й серця і з таким запалом і з такою повагою перед лицем цілого світу голосить величні слова Христової правди і підкреслює конечність побудови нового ладу в світі на християнських засадах любови й справедливости, бо це самотні тривкі й непохитні основи правдивого миру в світі.

3. Участь Українців в Ювілею Святішого Отця.

Між висловами сердешних почувань любови, вдячності, послуху й вірності для Святішого Вітця напевно не забракне таких висловів і гарячих молитов з боку українських сердець, бодай тих, що мають щастя називати Його своїм Отцем і Батьком всіх християн. Немає сумніву, що й наші Браття й Сестри у Рідному Краю звернуть свої зболілі серця до Святішого Вітця, бо знають добре, що він щиро співчуває з їхньою долею, бо Він як «сумління світу» найпевніший і найщиріший наш приятель, що ніколи не скориться перед могутніми цього світу, а завжди стоїть непохитно за правду й справедливість. Та коли вони мусять скриватись з виявами своїх почувань, то ми Браття й Сестри, що з волі Божого Провидіння знайшлися у вільному світі, маємо змогу навіть прилюдно виявляти наші почування супроти Святішого Вітця і зробимо те в достойний спосіб передусім згідно з Його бажанням, об'єднуючи в день 11. березня ц. р. наші щирі молитви з Його святими молитвами і складаючи через руки нашої Небесної Неньки наші найкращі побажання для Святішого Вітця «да Бог ісполнит всякое требование его по богатству Своему во славу о Христе Ісусе» (Фил. 4, 19). В тій цілі поручаємо Впр. і Всч. Отцям Душпастирям жертвувати в неділю дня 11. березня ц. р. св. Літургію на всі святі намірення Святішого Вітця, а при тому щоби, прочитуючи оце наше Пастирське Слово, заохотили наших вірних, щоби цілим серцем об'єднались з молитвами Вселенського Архієрея і благами в Бога для Нього найбагатших дарів Святого Духа у всіх Його намірах і змаганнях для добра св. Вселенської Церкви. В той спосіб виконаємо найкраще наш синівський обов'язок супроти нашого найліпшого Батька на землі, непомильного

Учителя Христової правди, Верховного Пастиря душ наших, найліпшого Провідника підчас нашої життєвої мандрівки на дорозі до щасливої вічності.

4. Важна правда віри про Церкву.

Ювілейне торжество на честь Святішого Вітця нехай буде милою нагодою для нас пригадати собі добре ту важну правду святої нашої християнської віри про св. Церкву і про Верховного Пастиря в Христовій Церкві. Ми вправді щодня в наших щоденних молитвах у Символі віри повторюємо наше «вірую» у найважливіші таїнства нашої св. віри, але мабуть рідко, а може й ніколи не застановляємося над таїнством св. Церкви, вимовляючи слова: «вірую в єдину святу, соборну і апостольську Церкву». Це правда, що ми ніколи не успіємо збагнути повного значіння тієї величної об'явленої правди Божої про Церкву як таїнственне Христове тіло, в якому Христос є головою, а ми всі членами того таїнственного тіла згідно з цілим пляном відкуплення людського роду. Тому й тільки вірою приймаємо ту правду Богом об'явлену так, як це записано в Христовому Євангелію і в письмах св. Апостолів і так, як непомильно вчить нас св. Церква від самих початків по нинішний день. Наш людський розум є слабий, щоби міг поняти таїнства Божої безконечної Любові, Божої краси, всемогучости, вічності, ані не може поняти таїнств Божого Провидіння, чому Бог у своїй Премудрости й Любові поступає так, а не інакше. Ми навіть не можемо собі уявити чистого духа ангела, а тим менше Бога й Творця вселенної і тільки тоді можемо мати деяке поняття про Бога й Його наміри супроти людей, якщо Бог схоче нам дещо об'явити в доступний спосіб, а тоді ми приймаємо вірою ті правди Богом об'явлені, бо знаємо, що Бог сама правда не може помилятися, ані не може нас обманювати. Так і про Церкву ми довідуємося з Божого об'явлення, записаного в св. Євангелію і в письмах св. Апостолів і в тій науці, що її нам передали Святі Отці й церковні писателі, а наш розум хоч і обмежений, пізнає той чудесний премудрий Божий плян для завершення спасення людського роду, приймає його з подивом і вдячністю для Божого Провидіння і визнає торжественно «Вірую в єдину, святу, соборну й апостольську Церкву».

5. Церква це Божа установа, Боже Христове Царство.

Багато Божих таїнств відкрив нам Божий Син Ісус Христос впродовж свого життя на землі, багато моральних наук подав нам, як маємо жити, щоби досягнути вічне щастя в небі. Але що ж було би сталось з Його Божою наукою, коли з Його земським життям закінчилось Його завдання примирення з Богом людського роду, а Його діло Відкуплення мало бути продовжуване до кінця світу? Вже й сам обмежений людський розум пізнає, що

треба було поставити кого на сторожі тієї Божої науки, щоби ніхто її не перекручував та й щоби та наука збереглась без ніякої хиби й фальшу для всіх людей усіх часів до кінця світу, бо ж люди змінюються, змінюють свої погляди, звичаї й обичаї, що нарід, що край. І так зробив Ісус Христос, бо вибрав 12 Апостолів, приготував їх на те впродовж трьох років і вкінці оснував ту Церкву, як монархічну установу, обіцяв прислати Духа Святого, щоби був завжди з Апостолами і пригадував їм Його Божу науку та й стеріг перед схибленням, післав їх у світ з дорученням навчати всі народи і бути посередниками між Богом а людьми та освячувати їх. А при цьому ще й обіцяв їм, що й Сам буде з ними завжди аж до кінця світу «І се аз з вами есьм во вся дни до скончання віка аминь» (Мат. 28, 20).

Може бути, що в безкончній Божій Премудрості були можливі й інші способи на завершення відкуплення. Не знаємо того, але з Євангелія знаємо, що справді чудесний спосіб видумав Ісус Христос щоби таки при співпраці самих людей продовжувати діло спасення, цебто через Церкву Свою. В тій Його Церкві, як би в якому товаристві об'єднуються всі люди з усіх народів і країв з усіх віків аж до кінця світу і під проводом Апостолів і їх наслідників створять Його Царство на землі, але не земське царство, а царство Боже з окремим устроєм і з окремими незмінними законами, незмінними правами й обов'язками.

6. Всі люди мусять належати до Христової Церкви

До того Його Царства мусять належати всі люди без виїмку, бо всі мусять узнати Сина Божого за свого Царя. Посилаючи Апостолів у світ Він дає їм Свої Божі повновласті: «Дана мені всяка власть на небі й на землі тож ідіть і навчайте всі народи, проповідуйте Євангелію всьому сотворінню. Хто вас слухає, Мене слухає, а хто вами гордить мною гордить. Хто ввірує й охреститься буде спасений, а хто не ввірує буде проклятий (Мат. 28, 29; Мк. 16,16). Самозрозуміло, що ті самі повновласті відносяться й до апостольських наслідників, бо ж Апостоли як смертні люди не мали жити аж до кінця світу. Вже з книг святого Письма, а відтак і з історії знаємо, що розійшлися Апостоли по світі і виконували своє завдання згідно з дорученням Ісуса Христа, а те саме завдання виконують по нинішній день їхні наслідники поширюючи то Христове Царство цебто Христову Церкву між усіма народами по всіх краях світу взиваючи всіх людей без виїмку, щоби через св. хрещення стали членами тієї Христової Церкви, бо поза Христовою Церквою немає спасення.

7. Як пізнати Христове Царство — Христову Церкву.

Якщо це такий тяжкий обов'язок для всіх людей належати до Христового Царства, цебто до Христової Церкви, то те Царство мусить бути видиме і мусить мати деякі признаки так, що-

би кожний міг пізнати де воно є і що треба зробити, щоби до нього дістатись.

Про такі признаки подбав Ісус Христос, щоби люди легко могли пізнати та й щоби не блукали манівцями. Які ж то ті признаки? В символі віри ми наголошуємо 4 такі признаки, по яких можна пізнати правдиву Христову Церкву а саме, що вона є **єдина, свята, соборна** цебто **вселенська й апостольська**. Було би задовго пояснювати тут всі 4 згадані признаки. Зрештою вистарчить підкреслити ту одну цебто першу признаку, що навіть сама собою вже повинна би вистарчити кожному, що шукає правдивої Христової Церкви, щоби її знайти. Ця признака лежить у тому одному прикметнику, а саме, що вона є єдина, одна, однісінька.

8. Христова Церква одна — єдина.

Мав Христос 12 Апостолів і виглядало би декому, що Ісус Христос міг оснувати для кожного Апостола одну Церкву, отже разом яких 12 Церков і кожда була би апостольська. Але ж Христос виразно каже, що Він буде своєю Церкву: «Ти є Кифа (скала) і я на тій скалі збудую мою Церкву» (Мат. 16, 18). Вона та Церква вправді буде також апостольська, бо тільки Апостоли дістали доручення поширити Церкву по всьому світі, але та Церква є передусім Христова, бо Христос її заложив на те, щоби вона продовжувала й завершувала відкуплення людського роду через усі віки до кінця світу. Якщо було би 12 Церков то люди мали б сумніви, до котрої з тих Церков мали би вступати й належати. Одні захвалювали б одну, а другі другу, а на ділі вийшло би таке, що дехто не міг би рішитись і не вибрав би ніякої.

9. Запорука єдності — видимий Голова Церкви.

Вже сам природний розум бачить, що те Христове Царство чи Христова Церква мусить бути тільки одна, єдина, бо ж годі подумати собі, щоби Христос оснував два або й більше Своїх Царств. І справді так зробив Ісус Христос, що оснував одну — єдину Свою Церкву. На доказ того віддав керму-провід в руки св. Петра. Йому одному з Апостолів змінив на те його ім'я, бо казав до Апостола Петра: «Ти є Кифа (скала) і на тій скалі я збудую мою Церкву» (Мат. 16, 18). Це значить, що Петро буде в тій Церкві тим, чим є фундамент в будові дому, основою тривалости, цебто буде головою тієї спільноти людської, що повірить в Христа, охреститься й приступить до Христової Церкви. Тому самому Петрові дав Христос і найвищу владу, бо дав ключі, що є символом найвищої влади, але також дав і найтяжче завдання бути верховним Пастирем Христових овець цебто всіх християн. «Паси вівці мої, паси ягнята мої» (Іван 21, 16—17). А що Петро був смертною людиною так, як і ми всі, тож не міг

вічно жити і вічно виконувати ту найвищу владу і бути вічним верховним пастирем Христового стада. Тому й влада дана Петрові й завдання вложене на нього перейшло на його наслідників. Хто ж то такий наслідник св. Петра? Святий Петро впродовж 25 років був римським Єпископом і тут в Римі за царя Нерона 67 року розпятий стрімголов на хресті помер мученицькою смертю, отже й його власть перейшла на його наслідників, Єпископів на римському престолі. Вже здавна прийнято в Церкві звичай називати Римського Єпископа Папою Римським, цебто Батьком всіх християн землі, Наслідником св. Петра, бо займає Петрів Престіл в Римі. Він називається також Христовим Намісником або Христовим Представником на землі, а то тому, що дійсним Головою Церкви може бути тільки сам Христос, бо то Його Церква, що є також таїнственным Христовим тілом, що в ньому Христос є голова, а ми всі є членами того тіла Христового. Але, як уже сказано, Церква є збудована для людей, складається з людей, всі люди мають обов'язок бути членами тієї Церкви, щоби могли скористати з Христових заслуг відкуплення, щоби могли прийняти Христову науку й жити згідно з тою наукою, отже та організація мусить бути видима так, щоби кожний міг її видіти й пізнати, наскільки він достосувався до волі Христової і наскільки є членом тієї Його Церкви, ісповідує непомильну Христову науку, приймає установлені Христом Тайни, що подають людині Божу благодать освячуючу і роблять з людини дитину Божу.

10. Апостол Петро й його наслідники це Намісники Христові.

Ось такою найвиразнішою признакою, щоби пізнати правдиву єдину Христову Церкву є саме Христовий Намісник, Представник Ісуса Христа на землі, Наслідник св. Петра, що має з волі Христа найвищу владу в Церкві, має ключі Його Царства, є непомильним сторожем правдивої Христової науки, забезпечує її, щоби її не перевернуто, щоби не замішано до неї якої похибки, бо людська гордіня могла би легко відхилитись від Христової Науки й від Христових заряджень особливо в тому, де ті зарядження так противні людській зіпсованій природі. Правда, міг Ісус Христос винайти й інший спосіб, щоби подати людям Свою Божу науку без ніякої похибки. Міг наказати Своїм ангелам, щоби кожній людині зокрема з'явився ангел у видимий спосіб і був провідником людини під час життєвої мандрівки. Та св. Євангеліє виразно каже, що Ісус Христос у Своїй Божій Премудрості вибрав саме такий спосіб, що оснував Свою Церкву і поставив у ній видимого Голову в особі Верховного Апостола Петра й його наслідників, а ми приймаючи св. Євангеліє приймаємо й ту правду й кажемо: «вірую в єдину, святую, соборну й апостольську Церкву», бо віримо, що Ісус Христос в Своїй безконечній Любові до нас вибрав саме найкращий спосіб, що для нас відповідний. Ми віримо, бо так читаємо в св. Христово-

му Євангелію, а до того саме та Христова Церква нас учить, що так а не інакше треба розуміти Христові слова. А навіть наш обмежений людський розум пізнає, що Христос міг оснувати тільки одну Церкву, та й що в тій Церкві — в християнській спільноті — треба було назначити видимого Провідника й непомильного учителя, бо інакше люди могли б розгубитись. Ми не знаємо, чому Христос вибрав на такого Провідника Апостола Петра, а не Апостола Івана, чи Якова так, як не знаємо, чому Ісус Христос не вибрав на Свого Апостола св. Івана Хрестителя й Предтечі, а нам не раз здається, що саме св. Іван Хреститель був би найкращим Христовим Апостолом, а може й найкращим Провідником Церкви і Батьком всіх християн. Не знаємо, бо це тайна Божого Провидіння чому Христос дозволив, щоби св. Іван Хреститель той найбільший Святий — по словам самого Христа — згинув в такому молодому віці з рук Ірода для забавки Іродової танцюристки, а Петро був вибраний на першого Папу і дістав найвищу владу в Церкві мимо того, що був таким страхопудом, що підчас Христових страстей 3 рази вискіся Ісуса Христа. Не знаємо, але віримо Христовій Євангелії, що ніхто інший тільки Петро був тим першим Папою. Йому одному Ісус Христос змінив імя, бо він називався Симон син Йони, а Христос приймаючи його на Апостола сказав: «Ти будеш називатися Кифа цебто — скала —, що по грецьки кажеться Петро». Йому одному дав Христос ключі свого Царства «і дам тобі ключі царства небесного» (Мат. 16, 18) цебто найвищу владу; Йому одному сказав «Паси вівці мої, паси ягнята мої» (Ів. 21,16) тобто завдання бути верховним вселенським пастирем Христового стада.

Знаємо з історії Христової Церкви, що так вірили всі християни від самого початку, що Петро дістав від Христа найвищу владу в Церкві і що ту владу по ньому переймають від Христа всі його наслідники Римські Єпископи, або Папи Римські, бо саме та найвища влада з волі Христа є найкращою запорукою єдності Церкви. Знаємо з св. Євангелії як дуже бажав Собі Божественний Спаситель і як гарячо благав Отця Небесного перед Своїми страстями, щоби та єдність збереглася на завжди в Його Церкві, бо саме у тій єдності буде найкраща признака, що Христова наука це Божя наука, принесена з неба для всіх людей усіх віків. Яке ж то щастя було би для цілого людства, якщо та єдність була би збережена, яка могутня була би Христова Церква, як скоро була б поширилась і позискала б для Христа ті всі народи, що живуть в поганстві.

11. Найтяжча перешкода єдності Христової Церкви — людська гордіня.

Але відвічний ворог людського спасення, Сатана, батько лжи і князь незгоди, позавидував нам того щастя. Він використав

свободу людини, використав людські пристрасти й немочі і хоч не має сили завалити й знищити Христову Церкву, бо Христос обіцяв, що «пекольні сили її не переможуть» (Мат. 16,18), то все ж таки вспів ту й там розбити церковну єдність різними ересями, фальшивими науками й роздорами, а подекуди поширити й закріпити ті роздори на цілі віки по нинішній день. Те що колись робив з Христом завдаючи Йому найтяжчі страдання при допомозі людей, що найнялись на його службу, те саме доконує впродовж 20 віків на містичному таїнственому Христовому тілі, викликаючи раз-ураз переслідування з боку могутніх цього світу, а всередині Церкви через бунти, ересі, роздори, щоби, якщо вже не знищити Христового діла Відкуплення то бодай ослабити, бодай не допустити, щоби всі люди були спасенні.

12. Божі допущення.

Якже ж то може бути — дехто питає — що при такій виразній науці Ісуса Христа в Євангелії про Церкву і про конечність єдності в вірі Христовій, щоби було одно стадо й один Пастир, а всесвітня історія вчить нас, що така єдність таки була впродовж 10. віків, але вкінці та єдність таки обірвалася і роздор закріпився та поширився? Це вже справді «таїнство беззаконія» про яке згадує св. Павло в другому листі до Солунян (2, 7), що воно вже діється, бо Антихрист — Сатана намагається знищити діло Христове. Господь Бог не змушує нікого, а хоче, щоби кождий чоловік добровільно рішився піти за правдою. Різними допущеннями досвідчає Бог вибранців своїх так, як колись випробовував праведного Іова. Ось в Коринті ще за життя св. Павла були між вірними роздори, чи секти і щодо віри і щодо обичаїв, як про те згадує св. Павло в першому листі до Коринтян (II, 18) і додає: «подобает бо і ересем бити у вас, да іскуснії явлени бивають у вас» тобто з огляду на людську неміч, гордість, бажання чого нового, непостійність (Коринтяни ділились на секти, одні казали, що вони належать до Павла, другі — до Аполлоса, ще інші до Кифи, а багаті не допускали вбогих до спільного братодобного стола) допускає Бог спори й роздори, щоби при цьому показались добрі християни і щоби вийшла правда на верх ще яснішою. Так сказав і сам Божественний Спаситель (Мат. 18, 7) «Горе світові від соблазни (згіршення, спокус), бо мусять прийти згіршення (спокуси), но горе тому чоловікові, що від него приходить згіршення (спокуса)».

Оттак то потворились нові Церкви, що називають себе Христовими, і творяться щораз нові і також називаються Христовими, хоч і не оснував їх Ісус Христос, бо ж ми знаємо, що тую то Церкву створив Керулярій, а ту іншу Мартин Лютер, а ще іншу Кальвін, Цвінглі, Рессель і так далі без кінця. Всі ті т. зв. Церкви і секти різняться між собою і то нераз в основних правдах Христової науки, немає між ними ніякої єдності, вони щораз діляться на

нові секти, а тільки в одному вони згодні, в ненависті до тої правдивої Христової Церкви, що одинока зберегла на собі ті признаки, що їх ісповідуємо в символи віри, а саме, що єдина, свята, соборна й апостольська, а зберегла ті признаки тільки завдяки вірності тій постанові Христовій відносно фундаменту, скали, Петра, на якому збудував Христос Свою Церкву, дав тому Петрові й його наслідникам верховну владу «ключі царства небесного», зробив його верховним пастирем усіх християн, овець і ягнят (цебто Єпископів, священників і вірних).

13. Найтяжча напасть на Папу Римського

Отже знаючи, що саме та обставина, що католицька Церква має видимого Голову в особі Папи Римського, а це є запорукою правдивості й єдності Христової Церкви, вони, ті всі нові Церкви чи секти, хоч і не погоджуються між собою в різних справах, не перестають відати з найбільшою ненавистю саме на Папу Римського, обкидаючи Його особу найбруднішим болотом, видумуючи найтяжчі наклепи, щоби бодай в такий негідний спосіб заглушити свою совість і бодай перед собою виправдати зривання церковної єдності і не допустити до привернення єдності в Христовій Церкві, тобто в одному стаді Христовім під одним Верховним Пастирем. З другого боку треба признати, що вони також болючо відчують брак єдності, бо в людині є вроджений гін до єдності і ми бачимо, що нинішня цивілізація змагає до того великими кроками, але тої єдності не досягнеться, бо немає духової підстави в любови, що є найкращим союзом єдності. Тому й Христос заки поручив Петрові завдання верховного Пастиря три рази питає його про його любов, а любов до Христа є відразу й любовю до ближніх («що ви зробили одному з тих менших то ви мені зробили» — каже Христос), щоби підкреслити, що союзом єдності церковної має бути любов. Любов верховного пастиря до овець і ягнят і на виворіть любов овець і ягнят до верховного пастиря це вже відразу й сама єдність. Де нема любови там і єдності не буде.

14. Гірка доля першого Папи.

Святий Петро ради любови до Ісуса Христа прийняв завдання Верховного Пастиря, хоч і знав, що з тою гідністю в'яжеться й найтяжча відповідальність за долю всіх овець і ягнят Христових, а при цьому й знав, що й його доля буде незавидна, як зрештою й доля всіх Апостолів. Бо ж Христос виразно предсказав Апостолам, що їх доля буде така сама як і Його, Христа. Світ буде їх ненавидіти за те, що вони будуть пригадувати світові Христові заповіді. «Слуга не є більший від свого пана» (Іван 15, 20). «Якщо мене переслідували — каже Христос —, то й вас будуть переслідувати, якщо мое слово приймали, то й ваше слово прий-

муть» (Іван 15, 20). «З божниць проженуть вас, а прийде й такий час, що кожний хто вас убе, буде думати, ніби то він службу Божові приносить» (Іван 16, 2). «Зазнаєте страдань у світі, але кріпиться духом, бо я світ перемиг» (Іван 16, 33).

Дотого всего Христос предсказав ще Петрові зокрема, що його чекає страшна мученицька смерть розп'яття на хресті — як те завважує св. Іван Євангелист (21, 18-19).

Те все не відстрашує Петра, бо він нічого більше не хоче, як тільки того, чого хоче Христос, хоче вірно служити Йому на тому місці, на якому Христос його поставив. Він готовий на муки й на найстрашнішу смерть, щоби тільки Бога прославити й душі людські спасти.

15. Як виконав своє завдання перший Папа?

Вже зі сторінок самого св. Письма бачимо, як добре зрозумів св. Петро своє завдання Верховного Пастиря, а історія Церкви оповідає, як блискуче виконав він то завдання. Читаємо листи того першого Папи, як він остерігає свої овечки перед різними небезпеками, як наповідає їх, щоби зберігали єдність в любові. «Будьте всі одної думки, братолюбні, милосерні, покірні» (І. Петр. 3, 8). «Очищуйте душі ваші в послусі на нелицемірне братолюбіє, любіть щирим серцем один одного» (там же 1, 22). «Покажіть в побожності братерство, а в братерстві любов» (2 Петр. 1, 7). Так і видно, як дуже лежала йому на серцю справа єдності Церкви. А він теж був її видимим головою. Тому й не дивота, що й Петрові наслідники заєдно повторюють ті упімнення до єдності в любові, що зрештою є й самозрозуміле, як це підкреслює і св. Павло пишучи з вязниці до своїх любих вірних в Ефезі (4, 1-4): «Молю вас браття, щоби з усякою покорою (покірною думкою про себе), з лагідністю й терпеливістю зносили один одного в любові і намагалися зберігати єдність духа в союзі мира», бо той союз мира як ланцух звязує всіх «в одно тіло й один дух».

16. Який кінець першого Папи?

Знаємо з історії Церкви, яка доля стрінула Апостола Петра, першого Папу, Христового Намісника і Верховного Пастиря й видимого Голову Христової Церкви. Безбожний Нерон казав його повісити стрімголов на хресті, бо думав, що це найлегший спосіб знищити Христову віру, що зачала ширитись по всіх краях Римської Імперії, а навіть знайшла доступ до цісарських палат. Він не знав і навіть не догадувався, що Петра можна вбити, але династії Папів, що її започаткував св. Петро з волі Христа, ніхто не вибе, бо династія Папів буде тривати до кінця світу. Відійде один Папа, на його місце прийде другий, його наслідник, бо Церква Христова вічна, сили пекольні її не переможуть, хоч ту й там вдається їм насильно чи підступно згладити зі світу одного чи

другого Папу. Зрештою Христос не запевнював Петра про вічне життя на землі, а радше предсказав йому насильну мученицьку смерть. Але Своїй Церкві запевнив існування до кінця світу, бо збудував її на непохитному фундаменті, на скалі тобто на Петрі й на його наслідниках.

17. Яка причина переслідування Церкви й Папи.

А деякі люди не мають змислу ані зрозуміння для Божих справ, бо їх діла злі, а їхня воля не хоче скоритись перед Божою волею, що ще й перед Христом обявлена була всім людям, бо навіть погани знали й практикували засаду: не роби другому того, що тобі не миле, не вбивай, не чужолож, не кради, не свідчи ложно на твого ближнього і т. д. Такі люди, як тільки дійдуть до влади й могутости не вагаються довго і йдуть кривавими слідами таких виродків людства як Нерон і хоч знають, що Неронові не вдалось знищити християнства, вони пробують щастя, ану ж саме їм те вдасться. Вони не можуть стерпіти існування Христової Церкви, бо Церква стоїть на сторожі Божих і людських прав і невмолимо диктує: Твори добре, уникай злого, заховуй Божі й Христові заповіді, не роби нікому кривди, люби ближнього, як себе самого любиш, а тим ближнім є для тебе кожна людина, якої-небудь краски шкіри, якої-небудь віри, якогонебудь народу. Вони знають, що на чолі Церкви стоїть Папа Римський, що ніколи не допустить, щоби Церква Христова відступила від Христових заповітів і пішла на службу тиранів і завойовників. Тому й за прикладом Нерона вдаряють в Папу. Якщо тільки вспіють його досягнути, то не вагаються і найбрутальнішої сили щоби його, а з ним цілу Церкву зломати або перехилити на свій бік, а як ні то вживають найбільше жорстоких засобів, щоби виявити свою ненависть і пімсту. Та не дивниця, бо так буває між людьми, що як хто хоче кого вбити то старається поцілити в голову. Історія Церкви двадцяти віків дає аж за багато примірів на доказ, що кожне переслідування Христової Церкви, починаючи Нероном, а кінчаючи Сталіном чи Хрущовим, це найбрутальніші наступи на Голову Церкви, Папу Римського. Якщо за короткі руки переслідувачів не досягнули Папи, щоби його замучити, то ціла їхня ненависть зверталась на тих, що тривали в непохитній вірності для Папи. Вже та сама обставина вказує, що Папство це Божа установа, а не людська, бо інакше була би мусіла щезнути з лиця землі в першому віці християнства. А все ж та суттєва установа Христової Церкви триває вже 20 віків і напевно протриває до кінця світу, бо й Церква Христова буде тривати до кінця світу згідно з Христовим заповітом так виразно записаним у св. Євангелії: «Ти є Петро — скала, і на тій скалі я збудую Мою Церкву, а сили пекольні її не переможуть». Якщо вдалося пекольним силам зрушити скалу то й Церква завалилася, але Христос обіцяв, що те їм не вдасться, Він сам

чуває над тим, а ще й Духа Святого післав на те, щоби зберігав Христову науку без похибки до кінця світу.

18. Дивна доля Папи Римського.

Справді дивну долю присудив Ісус Христос Своїй Церкві й Папі Римському, Свому Намісникові на землі. Щойно тільки заповідав оснування Церкви, а вже зараз згадав, що пекольні сили будуть проти неї зводити тяжку боротьбу, та Він вже подбає про те, що вони її не переможуть. Ми вже згадали вгорі, що Христос сказав Своім Апостолам, щоби вони не очікували кращої долі, як Він сам мав. «Якщо мене переслідували, то й вас будуть переслідувати. У світі зазнаєте страждань» (Ів. 16, 33). Сказано ясно, що доля Апостолів — доля Церкви, не буде краща від тої долі, що її зазнав сам Христос на землі але й перемога певна, бо так і каже Христос: «Кріпіться духом, бо я побідив світ» (Ів. 16, 33). Та й не могла бути інша доля Церкви, якщо Церква мала бути таїнственным продовженням Христового життя на землі, тобто таїнственным Христовим тілом, в якому Христос є таїнственным, невидимим Головою, а ми всі членами того тіла. Тому й переслідування звернені проти Церкви є радше звернені проти самого Христа, як це бачимо з Його слів, сказаних до Савла-Павла перед його наверненням: «Савле, Савле, чому ти мене переслідуєш? (Діян. 9, 4). Якщо Церква продовжує Христове діло відкуплення людського роду і проповідує Христову науку любови Бога й ближнього, науку таку противну людським пристрастям гордині, бунту й себелюбства, то світ ставиться до неї так само, як колись поставився до Христа і кричить: «Розпни, розпни її». А що Церква Христова це видима організація і з волі Христа має видимого Голову, Представника Христа на землі, або Намісника Христового в особі верховного Апостола Петра й його кожного часного наслідника Папи Римського, то воно самозрозуміле, що найбільша ненависть світу звертається саме проти того видимого Голови, бо поцілити кого в голову — це значить убити ціле тіло, а як убити пастиря то вівці розбігнуться (Мк. 14, 27) й розлетиться ціла організація. Але — як уже сказано вище — то в Божих плянах так було постановлено, що вороги Божої правди навіть вбиваючи самого Ісуса Христа не знищили Його діла, бо Він вже наперед установив Свою Церкву, що мала продовжувати в цілому світі діло відкуплення зачатє в Палестині. А в тій Церкві признав Свого Представника-Намісника, що його вправді може згладити зі світу природна чи насильна смерть, то через те не пропадає Христова Церква, бо династія Папів невміруща, відходить один Папа, приходять з вибору другий і так за 20. віків було вже 262 Папів, а до кінця світу буде їх стільки, скільки треба буде. Якщо Христос перебував би ще на землі так, як тому 20 віків взад, вони, вороги Христові, зробили б напевно з Ним те

саме, що зробили Жиди на спілку з Пилатом, але Христа прославленого вони не можуть досягнути, отже були б раді зробити те з Його Намісником Папою Римським, як про те оповідає історія Церкви, і то не тільки за панування поганських імператорів за перших 300 років історії християнства, але й пізніше за деяких т. зв. християнських володарів.

19. Завжди та сама доля.

Ось у нинішніх лукавих часах Сатані вже вдалось завоювати широкі, світові простори й позискати під свій безбожний прапор величезні маси людей по всіх краях світу так, що вже кожної хвили можна сподіватися могутнього рішального наступу на здобуття цілого світу. Цей рішальний наступ приготується як звичайно «барабанним вогнем» ворожої пропаганди, а в тій пропаганді найбільше місця віддається напастям на Римського Папу. Щож то такого сталось? Таж папська влада на людське око така слабонька, що навіть не варто на неї уваги звертати. Слушно Сталін глузував собі з Папи, коли підчас нарад з Президентом Рузвельтом у Ялті почув пропозицію, щоби й голосу Папи послухати при побудові нового ладу в Європі. «Скільки дивізій має Папа»? — спитав він з глумом так, щоби взагалі вірвати всяку розмову про Папу. Він знав, що Папа Пій XII так як і перший Папа св. Петро, як зрештою й сам Ісус Христос за свого життя на землі — жие з милостині вірних, не має і не потребує ніяких дивізій, бо він не зацікавлений в дочасних здобутках, а якщо хоче здобути народи, то тільки для Христа, а не для себе. Він знав, що Папа не вгнеться перед ніякою силою, не покориться ніякій владі, яка не узнає Христа Царя і вкінці, що Папа не стане на службу ніякої ідеї, що є противна Христовій науці. Він також знав добре, що Папа не буде вимагати для себе ніяких воєнних здобутків, ані не схоче накидати насильно кому небудь обовязок належати до вселенської Христової Церкви. Він знав, що Папа шанує кожну світську владу. Як колись перший Папа Петро напминав вірних християн (І. Петр. 2, 13): «Будьте послушні всякому людському начальству для Господа, чи то царям, як верховній владі, чи князям», так і теперішній Папа пригадує вірним християнам обовязок совісті слухати світської влади, чи та влада в руках Карла Великого, що з рук Папи дістав королівську корону, чи та влада в безбожних руках Нерона, чи Сталіна. Колись Христос сказав: «Віддайте цісареві те, що цісарське» (Мат. 22, 21), а св. Павло уминає вірних, щоби передусім «за царя молились і за всіх, що є при владі» (І. Тим. 2, 1-2), а тоді царем був лютий Нерон. Те саме каже християнам робити й кожний Папа і каже всім, що треба прощати зі серця і найтяжчу кривду. Знав про те все Сталін, але не маючи змислу для Божих справ, він мав для

Папи тільки почування погорди і з глумом спитався про кількість дивізій Папи. Така вже доля Папи, що хоч він сам нікому нічого злого не зробив, він постійно є жертвою найтяжчих напастей з усіх боків, зокрема з боку могутніх цього світу, що не можуть стерпіти тої надземської поваги Христового Намісника й Верховного Пастиря, що має відвагу сказати правду, чи стати в обороні правди й справедливості не оглядаючись на те, чи це кому подобається, чи не подобається. І Христос не зробив нікому нічого злого, а радше тільки добро творив усім, а тимчасом людська злоба зробила з Нього бунтівника, вороголюбника й злочинця, що з ним треба щоскорше скінчити і то серед найстрашніших мук, що їх могла видумати людська злоба. Багато Папів зазнали такої самої долі, а кожний з них мусить бути завжди готовий і на найгірше.

Люди можуть Папу кривдити, виливати найгірші помії на його голову (нині по газетах), можуть плювати йому в лице так, як колись плювали в лице Христа, можуть зневажати, висмівати, глумитись над ним так, як колись поглумився Ірод над Христом. Ніхто з могутніх не має відваги стати в його обороні так, як і Пилат не мав відваги стати в обороні Христа, хоч переконаний був про Його невинність. Справді дивна доля Папи Римського! Він Первосвященник Христової Церкви, представник Христа на землі як видимий Голова Христової Церкви, що є «стовпом і підвалиною правди» (І. Тим. 3, 15), Батько всіх християн, що носять на собі відблиск Божого вітцвіства на землі, Богом даний Провідник людства, непомильний сторож і учитель Христової правди, правдивий і одинокий щирий миротворець, оборонець покривджених, слуга слуг Божих — а людська злоба виставляє його на позорище світу як найбільшого ворога людства, кровожадного підпалювача війни, несамовитого тирана, що хоче накинути людям найтяжче ярмо неволі.

І таке говориться й пишеться про Папу не тільки у книжках, часописах і летючках, видаваних у краях, що опановані безбожним комунізмом. На стид і на ганьбу вільному ще світові, що стоїть над пропастью страшної руїни, появляються і на цьому боці залізної заслони книжки й часописи з найтяжчими наклепами на Римських Папів. Не постидався й дехто з українців сказати й написати, що на його думку Папа Римський такий самий ворог українського народу, як був Сталін. Забув сердега, що саме тому «ворогові» повинен завдячувати те, що він не дістався з поверотом в руки Сталіна. Про безліч зневаг Папи Римського, написаних українською мовою у вільному світі, годі тут згадувати. Треба на правду стидатись за те й забути, а радше треба з Розп'ятим Спасителем звернутись до Небесного Отця зі щирим благанням: «Отче, відпусти їм, бо вони не знають, що говорять і творять» (Лук. 23, 34).

20. Незнання правд св. віри — причина роздорів.

Воно так і справді є, що головна причина тих усіх напастей проти Христа, проти Церкви і проти Святішого Вітця це незнання правд св. віри. Так і говорив коліс св. Петро до Жидів, закидуючи їм убійство Ісуса Христа: «Ви убили святого і праведного Творця життя . . . і я знаю, що у невідомості зробили ви то і князі ваші». А св. Павло (I. Кор. 2, 8) те саме каже іншими словами: «Ми проповідуємо мудрість (християнську) але не мудрість цього світу, проповідуємо мудрість Божу, укриту в таїнстві, призначену Богом нам на славу (вічну). Ніхто з князів світу не пізнав тої слави, бо як були би пізнали, то не були б розпяли Господа слави». Так само й тепер незнання науки Христової про Церкву і про її завдання є причиною байдужости, неохоти, а часто й переслідування Церкви. Якщо Ірод був би схотів знати, що Вифлеємська Дитинка зовсім не загрожує його тронові, бо ж Христове Царство не є царством цього світу — не був би чигав на його смерть, не був би вбивав невинних дітей у Вифлеемі, а радше був би разом з пастушками віддав поклін Божій Дитинці. Але він не хотів того знати. Так і тепер багато людей не знає, а часто й не хоче знати, що видимий Голова Христової Церкви Святий Отець не загрожує нікому в земських змаганнях і цілях, бо нічого більше не бажає, як тільки того, щоби Христова наука, Богом обявлена наука, збереглася без ніякої похибки та й щоби поширилась серед усього людства. Тому й так тяжко їм прийняти зі щирою вірою й любовю ту правду святу, що в Христовій Церкві з волі самого Христа мусить бути видимий Голова, як Христовий Намісник на землі. І хоч сумна історія Церковних роздорів так болючо пригадує усім християнам, що без видимого Голови є неможлива християнська єдність, бо саме видимий Голова є запорукою церковної єдности, що її так дуже бажав Божественний Спаситель, то навіть та страшна загроза, що зависла нині над людством, не опам'ятала християн цілого світу, ані не склонила до повернення церковної єдности так, щоби сповнилося вже раз Христове бажання, щоби було одно стадо й один пастир (Ів. 10, 16).

21. Страшні наслідки церковних роздорів.

Розбиття церковної єдности це страшна рана в таїнственому Христовому тілі, що ятриться й поглиблюється вже від віків, викликаючи щораз тяжчі недуги. А християни замість лікувати ту страшну рану й загоїти її остаточно, ще далі розятрують ту рану, хоч нераз з болем серця стверджують, як дуже ослаблене християнство в світі саме через брак церковної єдности. Яка ж то була би велика притягаюча сила 800 мільйонів нинішніх християн, обєднаних під кермою Верховного Вселенського Пастиря

Папи Римського супроти півтора мільярда нехристиян, що дуже часто тільки для того не даються позискати для християнства, бо то християнство поділене на різні віроісповідання!

Знає англійське Біблійне Товариство, що видає Біблію на різних мовах світу, щороку дає знати скільки нових примірників Біблії випустило в світі, але звичайно не дає знати скільки нових християн воно придбало. Якщо ті засоби, зужиті на видання Біблії, були б в руках Верховного Пастиря й керманича місії між поганями, напевно нині було би більше християн як сторінок тих усіх виданих Біблій. Як скоро поширювалося християнство за апостольських часів, коли Христова Церква була одна, неподілена! Які успіхи мало би неподілене християнство при нинішніх засобах комунікації. Так, як тепер є, що попри католицьку Церкву намагаються ще й різні протестантські секти розвивати місійну працю між поганями, а кожна секта захвалює себе, як одиноке правдиве християнське віровизнання, то тільки колись на страшному суді довідаємося, скільки шкоди заподіяли християнству самі християни через те, що поділені й порізнені між собою.

22. Благодать св. віри.

А той жалюгідний і шкідливий поділ так легко було би усунути, якщо християни схотіли б прийняти правду св. віри про Верховного Пастиря Вселенської Церкви Христової в особі Петрового Наслідника Папи Римського. Знаємо, нажаль, що само пізнання правди це не вистарчає, щоб правду прийняти і за правдою піти. Людина є свобідна, і має таку саму склонність до добра, як і до злого і дуже часто склонюється радше до злого і тую склонність може перемогти тільки при допомозі Божої благодати, а Божу ласку-благодать можна тільки випросити в Бога. Тому й за приміром Божественного Спасителя, що так гаряче благав Отця Небесного за ласку єдності для всіх, що повірять в Нього, і ми, Браття й Сестри, не переставаймо благодати Милосерного Бога, щоби спомагав усіх людей небесною благодаттю, щоби без труднощів прийняли ту св. правду нашої віри про Верховного Вселенського Архієрея Папу Римського. Ми є щасливі, що тую правду перейняли ми від наших батьків. Благаймо Милосерного Бога про ласку, щоби ми витривали в тій вірі до смерті.

23. Ціль ювілейного торжества на честь Папи.

Цьогорічні ювілейні святкування на честь Святішого Вітця, згідно з Його достойним бажанням, мають бути скромні, бо часи, що їх переживаємо, справді лукаві для св. Христової Церкви по різних краях світу. Та для вірних дітей Христової Церкви і Святішого Вітця ювілейне святкування Папської річниці це не тільки мила нагода вшанувати і звеличити Його за Його великанські заслуги для цілого людства. Це також добра нагода скріпитись у тій основній правді нашої св. віри про Христову Церкву,

поглибити наше пізнання тієї правди і тих обов'язків, що впливають з тієї правди супроти видимого Голови Христової Церкви. Наші обов'язки супроти Святішого Вітця це обов'язки сина, чи доньки супроти рідного Батька так, як вони подиктовані в четвертій Божій заповіді, що каже: «Шануй вітця твого й матір твою». Шанувати батька це значить не тільки не робити йому ніякої пакости, ані кривди, але любити й слухати його. Який звироднілий син був би хтонебудь, що не признавбися до свого природного батька, робив би йому кривду різними наклепами на нього, або навіть відваживбися руку простягнути на нього. Добрі діти завжди люблять, шанують і слухають свого батька.

Так само добрі християни повинні любити, шанувати й слухати Святішого Вітця, бо Він Батько всіх християн. Його батьківська повага від Бога походить, бо Він Богом поставлений на те, щоби нам усім непомильно передавати Христову науку й показувати дорогу до вічного спасення. Він ніколи нам не накаже нічого такого, що є противне Христовим заповідям, бо Він саме на те й є, щоби стеретти нас від манівців, куди часто стягають нас наші пристрасти. Його треба у всьому слухати не тільки, щоби не бути еретиком і не стягнути гріха на душу, але навіть тоді, коли Він як добрий Батько звертає нам увагу й дораджує те, що для нас найбільше відповідне.

Будьмо, Браття й Сестри, добрими й вірними дітьми Святішого Вітця. Не дозволюймо ні собі ні другим на ніяку зневажливу думку, підозріння, чи сумнів про Його найвищу владу в Церкві з волі самого Христа Господа. Зневага Святішого Вітця це зневага нашої релігії, отже нехай це буде нашим обов'язком обороняти Його перед різними напастями лихих, чи збаламучених людей так, як обороняємо перед зневагою речі, що є для нас святі, або як добрі діти обороняють перед зневагою свого природного батька.

Молімся за нашого Святішого Вітця, щоби Милосерний Господь зберігав Його у сповнюванні Його великанських завдань супроти людства великими успіхами у поширенні й закріпленні Христового Царства на землі.

Благодать вам і мир від Господа нашого Ісуса Христа і любов Бога й Отця і причастя Святого Духа хай буде з вами всіми. Амінь.

Дано в Римі, дня 14. лютого 1956.

† ІВАН, АЄпп.

Апостольський Візитатор

Доручаємо Всеч. Отцям Душпастирям в найблищі неділі на св. Літургії, замість проповідей, прочитати вірним частинами і пояснити повище Пастирське Послання.

1. Подяка Святішого Вітця через Секретаріят Стану Українським Скитальцям в Англії за Петрів Гріш

СЕКРЕТАРІЯТ СТАНУ
ЙОГО СВЯТОСТИ

Ч: 365112.

З Ватикану 23. січня 1956.

Ваша Ексцеленціє!

Побожна традиція сторіч освятила звичай, що вірні усіх народів причиняються датками в виді т. зв. Петрового Гроша про вдержування тих організацій, що через них Верховний Первосвященик виконує свій уряд а також до продовжування добродійности, що є невідлучна від Верховної Апостольської діяльности.

Ваша Ексцеленція й Українці католики, що живуть у Великій Британії, пожертвували цього року Святішому Вітцеві суму ф. ст. 58-14-6 на доказ участі в тому традиційному дарі. Потверджуючи від імені Святішого Вітця одержання тієї суми я маю також почесне доручення виявити сердечне признання Святішого Вітця і щиру подяку за вашу синівську шляхетність.

Його Святість Папа в почуванні тієї певности, що наш Божественний Спаситель стократно надгородить то ваше синівське привязання до Христового Намісника і ту вашу братню любов для вбогих і терплячих по цілому світі. Тому й на завдаток щедрої заплати Божих благодатей і на доказ Його сердечної вдячности Святіший Отець радо дає Вашій Ексцеленції, священникам і народові обеднаному Вами у тому дарі Своє особливе Апостольське благословення.

Мило й мені висловити Вашій Ексцеленції почування моєї високої пошани.

А. Дель' Аква,
Субститут

Його Ексцеленція
Високопреосвященіший Кир Іван БУЧКО
Архієпископ тит. Левкадський
Апостольський Візитатор Українців.

Р И М.

Ч.: 7977/Обр.

2. Про заховування приписаних постів.

В нашому Урядовому Віснику А. В. ч. 3. за місяць липень 1949, стор. 11 проголошено було Декрет Священної Конгрегації Східної Церкви про обов'язок зберігати церковний закон відносно здержности й посту, а при цій нагоді дано наше поучення для Отців Душпастирів і вірних, як заховати той закон. Згаданий Декрет Свящ. Конгрегації Схід. Церкви був виданий з доручення Святішого Вітця в місяці січні 1949 р., тобто в часі приготувань до гідного відсвяткування Милостивого Ювілейного Року 1950, тобто року покаяння й задосить-учинення Божій справедливості збоку всіх християн світу. Поодинокі народи й держави були вже успіли піднятися з жахливої руїни і з важкого господарського положення в наслідок другої світової війни. Декуди вже й завважувався не малий добробут, а вслід затим була потреба пригадати людям бодай частинно церковні приписи відносно постів. Від появи згаданого Декрету минає тепер саме 7 років, а за цей час життєві умовини в краях т. зв. вільного світу ще більше покращали. Вправді осталося ще велике число скитальців, в тому й наших українських вірних, що живуть нераз у тяжкій нужді, але в більшості випадків наші вірні, якщо знайшли працю, мають також належне життєве забезпечення. Тому й доручаємо Впр. і Всч. Отцям Душпастирям щераз і щераз пригадати й пояснити вірним обов'язок зберігати св. піст, зокрема т. зв. Великий Піст, в якому, памятаючи на страсти Господа нашого Ісуса Христа, маємо приготувитись до Світлого Празника Христового Воскресіння.

Святіший Отець як добрий батько всіх християн не вважає за вказане заострювати постові приписи, але бажає собі, щоби вірні Східної Церкви заховували ті приписи бодай такі, як вони були проголошені в наведеному понище Декреті Свящ. Конгрегації Східної Церкви з дня 28. січня Року Божого 1949.

Передруковуємо тут щераз Декрет Свящ. Конгр. Східної Церкви і додаємо відповідне пояснення:

Д Е К Р Е Т

Священної Конгрегації для Східної Церкви про обов'язок зберігати закон відносно здержности і посту.

Тому, що вже майже всюди до деякої міри змінилися на краще умовини, які в зв'язку зі світовими подіями від місяця грудня 1941 зложились на потребу злагіднення закону про здержність і піст, рішено напередодні Милостивого Святого (Ювілейного) Року на бажання численних Преосвящених Ординаріїв, бодай частинно цей закон знова привернути.

У зв'язку з цим Святіший Отець Наш Пій з Божого Провидіння Папа XII рішив ласкаво, щодо всіх вірних Східного Обряду, також щодо тих, які належать до Монаших Чинів і Релігійних Згромаджень, обмежити уділену колись Ординаріям власть відносно розрішування від вицезгаданого закону про піст в тому значенні, що з першим днем найблищого Великого Посту Чотиродесятниці на майбутнє, доки не буде іншого зарядження, треба зберігати закон про здержність і піст «настільки і в такій мірі, як його заховують поодинокі обряди» у наступні дні:

I. Здержність в кожную п'ятницю.

II. Здержність і піст:

- 1) У перший день Великого Посту,
- 2) У Велику П'ятницю,
- 3) У Навечеря Рождества Г. Н. Ісуса Христа, згл. для вірних візантійського обряду також в Навечеря Богоявлення,
- 4) У Навечеря Успення Пресвятої Богородиці.

Водночас Святіший Отець уповажнює Преосвящених Ординаріїв, дозволити в днях, коли обов'язує здержність і піст, на їду яець і молочних страв — рано й вечером.

Місцеві Ординарії, які користуються цим новим розпорядком відносно нормування закону про здержність і піст, нехай не занедбують нагадувати вірних, а надівсе духовних осіб, монахів та монахинь, щоби в цих надзвичайно тяжких часах радо додавали від себе добровільні діла християнської досконалости та вчинки любови ближнього головно супроти вбогих і хворих та щоби молилися в наміренні Св. Отця.

Дано в Римі, в Палаті Священної Конгрегації для Східної Церкви, дня 28. місяця січня Року Божого 1949.

† Євген Кардинал Тіссеран, Секретар

† Валерій Валері, Ассесор

У нашому поясненні з дня 16. червня 1949 р. означено було, як будуть обов'язувати приписи повищого Декрету наших вірних, що живуть по краях Західньої Європи. Тому, що в тому поясненні згідно з поученням Пров. Львівського Синоду з 1891 р. ужито назви **строга здержність** на означення строгого посту цебто здержність від мяса й набілу, а назва **уміркована здержність** на означення здержности тільки від мяса — дехто з Отців Душпастирів просив окремого пояснення, чому в Декреті Свящ. Конгрегації Східньої Церкви ужито назви «закон про здержність і піст». Щоби на майбутнє оминуть непорозуміння у поясненні назв піст і здержність так як вони означені в церковно-канонічному праві, вважаємо за вказане поручити Отцям Душпастирям, щоби в поясненні приписів посту уживати назви «**заборона мяса й набілу**» у випадку **строого** посту, натомість у випадку **уміркованого** посту щоби уживали назви: «**заборона на мясо, але є дозвіл на набіл**».

Вкінці користаючи з уповажнень, що їх дав Святіший Отець усім Преосвященним Ординаріям Східньої Церкви у вищенаведеному Декреті — Ординаріят Апостольського Візитатора й Адміністратора Українців у краях Західньої Європи усталює оцим письмом, що приписи того ж Декрету з дня 28. січня 1949 р. відносно постів обов'язують вірних Українців по краях Західньої Європи в совісті в такий спосіб:

А. 1) **Заборона м'яса і набілу:**

(Під словом: **м'ясо** треба розуміти не тільки м'язи, але й усі інші частини теплокровної тварини, які не можна розтопити нпр. печінка, легені, кров, шкварки й інші.

Під словом: **набіл** треба розуміти все, що не є м'ясом, а походить від теплокровних тварин нпр. жир, смалець, лій, масло, молоко, сир, яйця й інше).

(**Увага:** Декрет Свящ. Конгрегації Схід. Церкви вправді додає ще й день Навечерія Успенія Пресвятої Богородиці, але в нас дотепер не було звичаю в той день заховувати строгий піст, отже й (на майбутнє не буде такого обов'язку).

- 1) У понеділок I тижня Великого Посту,
- 2) У Велику П'ятницю,
- 3) У Навечеріє Христового Різдва, навіть у неділю,
- 4) У Навечеріє Богоявлення, навіть у неділю.

2) Заборона м'яса, але є дозвіл на набіл:

- 1) В усі П'ятниці, за виїмком загальниць,
- 2) В середу першого тижня Великого Посту,
- 3) В понеділок, середу й суботу Страсного Тижня,
- 4) В Празник Воздвиження Чесного Хреста,
- 5) В Празник Усікновення Голови Івана Хрестителя (хіба, що припаде в неділю, тоді можна їсти м'ясо).

(Увага: Товщі рослинного походження [олива, олій] можна завжди уживати).

Б. Дозвіл їсти м'ясо у п'ятницю, якщо припаде один з таких Празників:

- 1) Різдво Матери Божої,
- 2) Непорочне Зачаття Матери Божої,
- 3) Різдво Г. Н. І. Х.,
- 4) Обрізання Г. Н. І. Х.,
- 5) Богоявлення,
- 6) Стрітєння Г. Н. І. Х. (якщо припаде в П'ятницю в часі перед Великим Постом),
- 7) Різдво св. Івана Хрестителя,
- 8) Св. Петра й Павла,
- 9) Преображення Господне,
- 10) Успення Матери Божої,
- 11) Храмовий день, (хіба, що припаде в п'ятницю підчас Великого Посту — тоді не вільно їсти м'яса).

В. Звільнені від посту:

- 1) Убогі, що живуть з милостині,
- 2) Хворі й немічні, реконвалесценти,
- 3) Вагітні жінки й матері, що кормлять немовлят,
- 4) Тяжко працюючі,
- 5) Скитальці, що користають з таборової кухні,
- 6) Діти перед сьомим роком життя.

Повищий нарис буде корисний зокрема для Сповідників ще й з тої причини, що наші вірні живуть у латинських країнах, де від деякого часу пости є досить злагіднені. Наші вірні, що живуть по скитальчих таборах є змушені користати з таборової кухні, і не раз почувуються до провини за переступлення, хоч і недобровільне, церковної заповіді відносно зберігання св. Посту. Тому й треба їх заспокоїти, бо св. Церква як добра Мати не накладає на своїх дітей тягарів таких,

що їх неможливо носити. Якщо вірні самі не приготують собі страв, а дістають поживу зі спільної кухні, то можуть безпечно приймати і в пісний день ті страви хоч би й м'ясні, що їх подає спільна кухня, але зате нехай якою добровільною покутою чи молитвою й добрими ділами стараються задосягнути приписові церковного посту. Ми знаємо, що наш нарід у Рідному Краю привик строго заховувати приписані пости, зокрема в часі св. Чотиродесятниці, коли то по наших церквах відбувались великопостні реколекції та приготування до Пасхальної св. Сповіді. Та й тут на скитальщині завжди знайдеться велике число таких вірних, що не будуть користуватись церковними злагідненнями так як не користуються загально даними злагідненнями відносно евхаристійного посту і не раз навіть в дуже пізніх годинах приступають натще до св. Причастя.

Всі Отці Душпастирі є уповаженні давати полекші чи й зовсім звільняти поодиноких вірних чи цілі родини від приписів посту, але завжди мусіла б на те бути оправдана достаточна причина.

Дано в Римі ,дня 15. лютого 1956.

† ІВАН, Архиепископ
Апостольський Візитатор

Ч.: 8114/Обр.

3. Зарядження ВПреосвященнішого Апост. Візитатора

відносно відправи Літургії св. Івана Золотоустого замість Божественної Служби Преждеосвященних Дарів в середи й п'ятниці Великого Посту і в перші три дні Страсного тижня.

З огляду на те, що в тяжких умовах нашого розсіяння на чужині не завжди маємо змогу заховати літургійний припис про відправу Божественної Служби Преждеосвященних Дарів і призначені дні св. Великого Посту та Страсного Тижня, дозволюється Впр. і Всч. Отцям Душпастирям й цього біжучого року відправляти Літургію св. Івана Золотоустого в кожную середу й п'ятницю св. Чотиродесятниці та в перші два дні Страсного Тижня.

А все ж поручається Отцям Душпастирям доложити всіх зусиль, щоби там, де маємо власні церкви, відправлялась Бо-

жественна Служба Пржедосвящених Дарів в кожду середу й п'ятницю св. Чотиродесятниці. Якщо немає такої можливости впродовж Великого Посту то бодай раз, у Велику Середу Страсного Тижня, кожний Отець Душпастир обов'язаний відправити Божественну Службу Пржедосвящених Дарів, а якщо й те не є можливе тоді треба здержатися того дня від відправи Літургії св. Івана Золотоустого.

Дано в Римі, дня 12 лютого 1956.

† ІВАН, Архиепископ
Апостольський Візитатор

Ч. 7114 а/Обр.

4. Поучення про відправу Божественної Служби Пржедосвящених (Дарів).

Як вказує повищий наголовок, Новий Літургікон, виданий за благословенням Святого Апостольського Престолу в Римі для нас українців, не говорить про **Літургію Пржедосвящених Дарів**, а про **БОЖЕСТВЕННУ СЛУЖБУ ПРЕЖДЕОСВЯЩЕНИХ**. І слушно, бо т. зв. Літургія Пржедосвящених не є жертвою, а тільки вечірнею з молитвами про оглашених і вірних та торжественним св. Причастям. Крім цього Новий Літургікон не згадує імені автора цієї Божественної Служби, бо на правду кажучи, імя автора невідоме. Вже й передтим більше число грецьких чи словянських, в тому й українських, Службеників не згадувало імені автора. Хоч Служба Пржедосвящених Дарів сягає найдавніших віків християнства (Пелеш, Паст. Богосл. 516), то щойно від XVI століття деякі літургісти зачали приписувати її авторство св. Григорію Двоеслову Папі Римському і то імя ввійшло не тільки до католицьких видань Службеників, але й до видань незєдинених. Перед XVI віком деякі літургісти приписували її авторство св. Германові Царгородському (від XIII ст.) або св. Василієві Великому (після XIV ст.), деякі — св. Епіфанієві або св. Іванові Золотоустому (А. Raes, S. J. „Le Liturgicon Ruthène depuis l' Union de Brest“, Orient. christ. periodica 1924, vol. VIII., pag. 122).

Дехто навіть думав, що ця Служба започаткована самими Апостолами. Супроти того, що немає ніяких поважних наукових підстав приписувати авторство тієї Служби св. Григорієві Двоєслову новий Службеник пропускає те ім'я. Тому немає згадки імені ніякого Автора в одпусті тієї Служби як це буває при Літургії Золотоустого чи св. Василя Великого. Отже одпуст Служби Пржедеосвящених Дарів звичайний, а тільки в перших трьох днях Страсного Тижня окремих, що зачинається словами «Пришедий на страсть вольную...» Також по відправі Служби Пржедеосвящених священник, знімаючи з себе святі ризи, не говорить тропарів як це буває після Літургії св. Івана Золотоустого чи св. Василя.

Служба Пржедеосвящених відправляється в кожду середу й п'ятницю Великого Посту, а також в понеділок, в'торок, четвер, якщо випаде Празник Святого з полиелеєм чи храмовий празник, а немає звичаю відправляти Літ. Св. Івана Золотоустого, і в три перші дні Страсної седмиці. По деяких монастирях (прим. в Києво-печерській Лаврі) вона відправляється кожного дня, зачинаючи від середи І-го тижня Великого Посту аж до середи Страсного Тижня включно. Християни давних віків обходили Чотиродесятницю у великому покаянні і в строгій покуті. А що торжественна відправа звичайної св. Літургії була би для них нагодою для виявів радости й надприродного щастя, то й тяжко було їм погодити ці два різні настрої душі: покаянний і радісний. При тому, як знаємо, був звичай при нагоді св. Літургії уряджувати братолюбні столи (аґапе) та й взагалі перші християни радо називали жертву Пресв. Евхаристії прямо Пасхою, отже з відправою св. Літургії настрої був пасхальний. Як це і в наших часах можна завважити серед вірних у Світлу Седмицю. Тому й у покутних днях св. Посту Церква стримала всякі приноси, а в тому урядження братолюбних столів і вслід затим відправу Евхаристійної Жертви. Служба Божа відправлялась тільки в неділю і в суботу. Але що давні християни мали гарний звичай на кожній св. Літургії приступати до св. Причастя, то в часі постних духовних виправ тяжко було їм обійтись без цього Ангельського Хліба — Пречистого Тіла й Крови Христової. Зачалась тому практика Служби Пржедеосвящених, тобто торжественного Причастя вірних Дарами, наперед, в неділю, освяченими. (Пелеш, 516; К. Никольський, Пособіє Устава Богослуженія, Ст. Петерб. 1907, ст. 458).

Служба Пржедеосвящених Дарів в основному зберегла

в нас старий свій обряд і після появи Нового Римського Літургікона вистарчило привернути тільки стару практику положення Агнця на дискосі та перенесення на престіл в часі пісні «Нині сили небесня...» Це правда, що рубрики Нового Літургікона подають ще деякі інші дрібніші приписи відносно відправи цієї Служби, але ці приписи й перед появою Нового Літургікона були захищені більшістю наших священників, як це побачимо пізніше, при обговоренні поодиноких частин.

В Рідному Краю був гарний звичай відправляти Службу Преждеосвящених в пізніших годинах, бо вона ж лучиться з Вечірнею наступного дня. Отже не тільки по монастирях, але й в парохіяльних церквах бодай самі четці читали перед тим Часи, бо вірні за той час приступали до св. Сповіді. Були захищені дуже точно приписи відносно отворювання й замикання царських врат, занавіси, поклонів, тощо. Наші вірні любили особливо це постне Богослуження, нераз мимо морозів приходили численно до церкви та й по відправі Преждеосвящених ще просили священника про відправу т. зв. Сорокоустів тобто Великої Панахиди за померших родичів і близьких та «всіх от віка почивших в надєжді воскресєнія і жизни вічнія».

Агнці для відправи Служби Преждеосвящених освячується кожної неділі, зачинаючи від Сиропусної аж до Квітної неділі включно. Треба освятити стільки Агнців, скільки буде в тижні Преждеосвящених Служб, а частиць стільки, щоби вистарчили для св. Причастя вірних. Вправді наші Отці Душпастирі згідно зі звичаєм відправляють Літургію св. Івана Золотоустого також в т. зв. нелітургічних днях Великого Посту, а навіть на випадок конечности й в середи і в пятниці (на основі окремого дозволу Апостольського Візитатора, проголошеного кожного року в Уряд. Віснику А. В.), але тільки у виїмкових випадках можуть освячувати Агнця для Преждеосвященої Служби поза недільною св. Літургією. Для вирізання потрібного числа Агнців треба взяти й відповідне число просфор. По викроїнні й заколенні першого Агнця довершує єрей ті самі обряди і над іншими Агнцями, повторюючи за кожним разом слова: Во воспоминаніє... Яко овча на заколеніє... Жрется Агнець Божій... та Єдин от воїн... І кладе їх на дискосі один коло одного або один на одному та вливає в св. чашу вино й воду і відправляє дальше проскомидію як звичайно.

В хвилині, коли Агнець має бути благословлений при словах епikleзи, каже священник: І сотвори оубо хліб сей...

чи на Літургії св. Василя: Хліб оубо сей, самое честное Тіло... в однині, а не в множині, бо є тільки один Христос Господь. А при піднесенні на **ВОНЬМІМ, СВЯТАЯ СВЯТИМ** підносить всі Агнці, але переломлює тільки один і вкладає частину ІС до св. чаші та причащається як звичайно. Агнці ж для Преждеосвященої Служби переховує у дарохранильниці у кивоті.

В давних часах був звичай зберігати не тільки Пречисте Тіло але й Пресвяту Кров Господню, як це можна заключати з деяких молитов Служби Преждеосвящених (молитва 2 вірних: Се бо пречистое его Тіло, і животворящая кров, в настоящій час входящая, на тайній сей предложитися хоцет трапезі...). Але вже від XI ст. переважає звичай зберігати тільки самого освяченого Агнця, бо так на Сході як і на Заході зродилась думка про освячення вина через контакт із частиною пересуществленого Агнця. (Раес, ст. 123). Та думка не знайшла в нас прихильників, бо в давнину був в нас інший звичай, а саме зрошувати св. Агнця каплинкою освяченого вина. Перед вложенням Агнця до дарохранильниці брав його священник в ліву руку і над св. чашею скроплював (рубрики кажуть: напоював) св. Кровю. Так то Митрополит Петро Могила у своєму Требнику з 1646 р. приписує священникові нічого не говорити як п'є з чаші неосвячене вино, але зате при споживанні частиці св. Агнця каже говорити: **ЧЕСТНАГО І ПРЕЧИСТАГО ТІЛА І КРОВЕ**, бо св. Агнець був замочений в Крові Господній. Але вже Літургікон виданий у Вільні 1692 р. виступає проти такої практики, кажучи, що освячений Агнець — це цілий Христос з тілом і душею, з кровю і цілим Божеством.

Новий Літургікон потверджує наш український звичай переховувати тільки самого Агнця і то без скроплювання освяченим вином. Тому й при св. Причасті говорить священник **ЧЕСТНОЄ І ПРЕСВЯТОЄ ТІЛО... ПРЕПОДАЄТЬСЯ МНІ**, а причащаючи вірних з чаші подібно як на Літургії Золотоустого, не додає слова «і кровє», бо це св. Причастя є тільки під одним видом.

Літургікон подає дуже точно рубрики, як має відправляти Службу Преждеосвящених єрей з діяконом. Зрештою поодинокі церемонії є в першій частині Служби подібні до тих, що є на Вечірні, а в другій частині вони подібні до тих, що є на св. Літургії. Та треба звернути увагу на деякі особливості.

До Служби Преждеосвящених священник зачинає вдягаться у багрянні ризи під кінець обідниці, благословлячи й ці-

люючи їх, та нічого більше не говорить тільки: Господу помолімся. Як тільки чтець прочитає Трисвятоє і по Отче наш молитву Всесвятая Тройце... тоді відкриваються царські двері і ерей дає отпуст з поминанням Святого храмового та Святого дня. Тоді царські двері замикаються.

Священик стає з дияконом (якщо є) перед святою трапезою і оба роблять три малі поклони, говорячи: Боже, милостив буди мні грішному. А відтак поцілувавши св. Євангелію, трапезу й напрестольний хрест, ерей дає «время» дияконові і по словах диякона: Благослови Владико зачинає піднесеним голосом: Благословено царство...

Світільничні молитви читає священик перед царськими вратами, зачинаючи з четвертої до восьмої, тому що три перші читатиме згодом в часі антифонів.

Символічне значення першої частини Служби Пржедосвящених те саме, що й Вечірні: Псалми, молитви, стихирі, гимн Світе Тихій, читання зі Старого Заповіту (т. зв. паремії) ставлять перед наші очі історію Божого об'явлення від сотворення світу аж до приходу на світ Христа Спасителя. Зокрема псалом 103 величає Бога як «Творця неба й землі, всього видимого й невидимого світа». Читається цей псалом в мало освіченому храмі, при замкнених царських вратах, а якщо його співає хор, то часто повторює рефрен: «Вся премудростію сотворил еси». Тугу наших Прародичів та старозавітніх праведників за втраченим райським блаженством а одночасно їх глибоку віру в грядучого Месію висловлює 18 катизма, що зачинається словами: Ко Господу, внемга скорбіти ми, возвах і услыша мя... Цю катизму читається на всіх Пржедосвящених Службах, тільки в середу П'ятої Неділі Посту, тобто напередодні Великого Канона св. Андрея Критського, читається **сьома** катизма «Все язичи воспещите руками...»

Як сказано вище, Новий Літургікон привертає в нас старий звичай відносно поставлення святого Агнця на трапезі предложения, а вслід за тим і подає приписи відносно Великого Входу з Пржедосвященими Дарами. Саме в часі, як чтець зачне читати перший антифон катизми «Ко Господу, внемга скорбіти ми, возвах...» священик з дияконом ставлять на проскомиднику Пржедосвященого Агнця, покищо закритого для почитання вірних. Вони, оба служителі, символічно представляють тепер старозавітніх пророків, котрі піддержували й закріплювали у вибраного народу тверду надію в майбутнього Месію. Священик чи диякон в часі каждення нагадують і ті старозавітні жертви, що приносились

в святині зранку й вечером за священників і вірних, за прощення гріхів, на знак примирення з Богом, з проською про ласки й про опіку над вибраним народом.

Тому що св. Агнець в нас зберігається в кивоті на престолі, тому й треба його перенести до трапези предлошення. Вправді цілий обряд перенесення можна зробити в часі читання першого антифона, але що в нас вже немає звичаю читати всіх псалмів катизми, а тільки по кільканадцять стихів, то й треба розділити те перенесення на три часті. В часі першого антифона діякон, або, якщо його нема, сам священник — приносить на святую трапезу дискос, звізду та покровець. Цілує Євангелію та кладе її на правій стороні трапези. Після цього на лівій частині розгорнутого ілітона ставить дискос і відчинивши кивот, робить малу метанію. Тоді витягає з кивота замкнену чашу чи іншу посудину, де зберігаються Найсвятіші Тайни, та ставить її посередині ілітона. Відтак виймає з благоговінням і страхом Пржедосвященого Агнця та частиці потрібні для Причастя вірних і кладе їх на дискос та обкадивши звізду й покровець, накриває ним дискос. А замкнувши кивот, читає молитву першого антифона згідно співає ектенію, якщо немає діякона.

На другому антифоні кадить ерей трапезу з чотирьох боків у супроводі свіченосця. А якщо є діякон, то кадить в такий спосіб: Ерей бере кадильницю і стає зпереду трапези, а діякон зі свічкою лицем до нього від горного сідалища. При другому кивку кадильницею ерей схиляє дещо голову і так само робить діякон та оба переходять на право. Таким зрештою способом відбувається кадження і в часі полиелея на Утрені, при обкадженні Чесного Хреста на Празник Воздвиження чи в 3. Неділю Посту, при виставленні Плащаниці та при інших торжественних нагодах, якщо ерей чи сам Настоятель схоче покадити.

Щойно на третьому антифоні робить ерей з діяконом глибокий доземний поклін (прострацію) а тоді бере ерей обома руками св. дискос і держачи його на голові несе його від правої сторони трапези попри горне сідалище до проскомидника. Перед ним йде діякон з запаленою свічкою та кадилом. На проскомиднику ерей ставить св. дискос на розгорнутий ілітон, після чого вливає до чаші вино й воду, нічого не говорячи. Відтак покриває Святі Дари покровцями як звичайно, наперед обклавши їх, а відтак обкаджує св. дискос і чашу та роблячи доземний поклін, каже про себе: Молитвами святих Отец наших, Господи Ісусе Христе Боже наш, помилуй нас.

Може зайти можливість, що Преждеосвященный Агнець не переходується на престолі, а на проскомиднику, тоді обряд буде значно упрощений. Священик з дияконом йдуть тоді зараз на слова першого Антифона «Внегда скорбіти мні...» до проскомидника і поставивши як вгорі св. Агнця на дискосі вливає вино й воду до чаші по звичаю. Відбувається кадження як сказано вгорі та по доземному поклоні вертаються оба до св. трапези, зглядно диякон виходить на амвон і читає малу ектенію.

Якщо немає диякона, то зі свічкою та кадильницею супроводжує ерея свіченосець. Треба повчити церковну прислугу, щоби вміла заховуватись в святині в тому часі, коли св. Агнець є на проскомиднику, щоби не було зайвого ходження, а якщо треба пройти коло проскомидника, то прислуга робить метанію. Священик, чи диякон по обкадженні трапези на Господи воззвах чи Світе тихій кадить благоговійно і проскомидник, але тоді коли йде з кадильницею чи Євангеліям на малому вході, поклону до проскомидника не робить, бо несучи Книгу св. Євангелій чи тільки саму кадильницю, священик представляє прилюдний виступ Христа як Учителя. Також і чтець повинен знати, скільки йому читати стихів, щоби був час з повагою зробити всі церемонії та й щоби в церкві не постала мовчанка, немов би перерва в Богослуженні.

На малому вході несе священик, зглядно диякон св. Євангеліє тільки тоді, коли устав приписує його читати, а саме: в три перші дні Страсного тижня та в дні присвячені пам'яті більших Святих, тобто на Преставленіє Преп. О. Нашего Константина, во монастирі Кирила, Учителя Словян (14. лютого), на Перше й Друге Знайдення Голови св. Івана Предтечі (24. лютого), на св. 40 Севастійських Мучеників (9. березня) і в дні храмових празників, якщо припадуть на Середу чи П'ятницю св. Чотиродесятниці.

На Службі Преждеосвящених читаються звичайно дві паремії, одна з книги Битія, а друга з книги Притчей Соломона. Ці читання так розділені, що впродовж Великого Посту обі згадані книги бувають перечитані в цілості. Якщо Служба відправляється в навечері більшого Святого, то читаються ще його три паремії. Слово «паремія» по грецьки означає притча (провербіум), а як уривок святого Письма Старого Заповіту або містить пророцтво про якусь новозавітню подію або є похвалою на честь Святих чи взагалі Празника, що даного дня святкується. А тому що покайні дні Великого Посту мають збудити в людині тугу за втра-

ченим райським щастям і постанову — через щире розкаяння і святість життя перебувати у постійній ласці Божій, Церква читає саме Книгу Биття про сотворення ангелів і людей та всього видимого й невидимого світу. Книга Притчей Соломонових ставить знову ж перед наші очі Премудрість Божу, що є одночасно Божою Любовю. Притчі Соломона вчать нас рівночасно, як треба поступати в житті, щоб стати учасниками вічного спасіння, яке для упавшого людського роду приніс Христос Спаситель.

Це велике таїнство відкуплення й просвічення «сідящих во тьмі і сїни смертній» дуже гарно символізує благословення горючим світильником та кадильницею. Зараз по другім прокімені, тобто перед читанням Притчей взиває диякон, звертаючись до священика: **ПОВЕЛІТЕ!** А священик бере в обі руки горючий світильник й одночасно кадильницю наповнену тиміаном та стоячи перед св. трапезою лицем до сходу, робить знак хреста й виголошує: Премудрость, прости! Після того звертається до народу, робить знова знак хреста і піднесеним голосом співає: Світ Христов просвіщає всіх. Чтець читає Притчі, а священик віддає світильник й кадильницю і робить рівночасно зі всіма людьми в церкві три великі поклони. Зачинаються царські двері.

В нас завівся декуди дивний звичай, що священики благословлять не одним світильником але трійцями. Цей звичай рішуче треба закинути, бо ж трисвічник є символом Пресвятої Трійці, а слова благословення говорять про світло Христове, що просвіщає всіх. Зрештою трійці може уживати священик тільки на Йордан в часі великого Водосвяття і якщо є звичай то Настоятель тримає малий трисвічник на Воскресній Утрні в часі торжественного кадження на кожду пісню канона.

По закінченні другої паремії священик бере кадильницю в руку, а диякон або свіченосець свічку та ставши перед св. трапезою, кадить священик трьома кивками св. трапезу та співає: Да ісправиться... По скінченні стиха кадить щераз, а правий крилос повторяє: Да ісправиться... Тоді стає священик з дияконом по південній стороні св. трапези і тут співає другий стих (тобто початок 140 псалма): Господи, воззвах к Тебі... По скінченні повторяє лівий крилос: Да ісправиться... Третій стих співає священик від східної сторони трапези, а четвертий від північної. Відтак, станувши перед престолом повторяє щераз: Да ісправиться до слів «яко кадило пред Тобою», а оба крилоси разом закінчують «вздїяніє руку мою...» Як співає священик, то оба крилоси й

вірні моляться, клячучи. А як співають крилоси, то священник віддавши прислузі кадильницю, теж молиться навколішки. Декуди буває звичай, що стихи до «Да ісправиться» співає чтець. Тоді він повинен стати по середині храму між двома крилосами.

Якщо в дотичний день Великого Посту припадає Празник більшого Святого, то по скінченні: Да ісправиться і трьох великих поклонах, відчиняються царські двері і буває читання Апостола і Євангелія. Відтак замикаються царські врата, а священник або диякон співає ектенію сугубу і відтак за оглашених. В нас є звичай від слів «Рцім всі от всея душі...» співати аж до «Буди імя Господне» своерідним мольовим напівом, питомим тільки для Преждеосвящених Служб. Цей напів треба зберігати, а священники повинні повчити церковних півців, як треба його співати. Цей напів є легкий і має ту гарну прикмету, що співається лагідно, згідно з духом покаяння й щирого жалю за гріхи.

По возгласі: По дару Христа Твого... відчиняються царські двері, а люди співають пісню: Нині сили небеснія. Диякон чи священник кадить по чину, а відтак станувши перед св. трапезою говорить по тиху тричі: Нині сили небеснія... і за кожним разом робить малу метанію, як підчас потрійного Іже Херувими... на Літургії св. Івана Золотоустого. Потім ідуть просто до проскомидника, де священник кадить тричі Преждеосвящені Дари, бере воздух і кладе його на ліве рамя диякона, а прикритий малим воздухом дискос бере сам у праву руку і держить його над головою, а чашу з вином в лівій руці при грудях. Виходять з святини як звичайно на Великім вході північними дверми, але нічого не говорять. Диякон ввесь час кадить, звернений лицем до священника. Поставивши на престолі св. Дари (дискос з лівої, чашу з правої сторони) священник здіймає з них покровці та обкадивши воздух накриває св. Дари наче «плащаницею чистою». Всі роблять три великі поклони, а тоді замикаються царські врата і також заслона.

Перед св. Причастям, по молитві «Воньми, Господи Ісусе Христе...» йдуть три малі метанії, а тоді священник, не відкриваючи воздуха, дотикається рукою Преждеосвященого Агнца і по словах диякона Воньмім, співає сильнішим голосом: Преждеосвященная святая святим. Щойно тоді відкриває воздух та роздробляє святий Хліб і вкладає частину ІС до чаші та причащаються Пречистого Христового Тіла оба з дияконом. По вложенні всіх частиць до чаші й очищенні дискоса, відчиняється занавіса й царські двері. Диякон прий-

має від ерея св. Чашу і станувши в царських дверях, підносить її дещо вгору та показуючи народові взиває: Приступіте! Святе Причастя вірних і перенесення відтак останків св. Дарів на проскомидник відбувається як на Літургії Золотоустого. Рубрики Нового Римського Літургікона відносно відправи Служби Пржедосвящених, як видно з вище наведеного пояснення, є дуже точні, відповідають вимогам традиції і духові візантійського обряду. Зокрема обряд Великого Входу є згідний з більшістю наших видань і не допускає деяких чисто латинських практик, що декуди прийнялись з відправи Пржедосв. Служби, яка один раз у році в латинським обряді відправляється у Велику Пятницю.

Як бачимо вже з нашого Літургікону, виданого у Вільні 1692 р., то закинене давнє звичай чи радше давній устав, що приписував: на Службі Пржедосвящених Дарів треба ставляти святі сосуди (дискос і чашу) на жертвеннику тобто проскомиднику так само як те робиться підчас проскомидії св. Літургії Золотоустого чи св. Василія. На дискосі кладемо Пржедосвященого Агнця, а до чаші вливано свячене вино й воду, а відтак на Великому Вході переносовано освяченого Агнця на дискосі і чашу з неосвяченим вином на св. Трапезу так як це робиться на Великому Вході у св. Літургіях. На місце того закиненого давнього уставу впроваджено новий, а саме що щойно по пісні «Нині сили...» Діакон а зглядно Єрей виймає з кивота дарохранильницю і з нею робив Великий Вхід, а потім виймав освяченого Агнця і клав на дискос та вливав до чаші вина і води. Здається, що ця нова практика прийшла до нас з латинської Церкви радше з мотиву якнайбільше оподібнити вигляд наших Богослужб до латинських, з огляду на умовини, в яких знайшлась наша Церква у XVII столітті та пізніше. Тую новість оправдувано тим, що Пржедосвящений Агнець міг би щезнути з проскомидника, бо Його могло б потягнути «нікое животное». Це оправдання дуже натягнене. Також оправдання Літургікона виданого у Вільні 1692 р., що простолоуддя хибно думає немов би і в чаші вже було освячене вино і віддає таку ж честь Чаші як і Пржедосвященому Агнцеві на дискосі, не вистарчає на зміну старого обряду новим, бож звичайно священик, заповідаючи Постні відправи Служби Пржедосвящених, пояснює людям в чому є суть тої Служби. Можна б зате видвинути слушно іншу трудність, а саме сильні морози в наших рідних сторонах, коли то не завжди можна на початку Служби вливати до чаші вино й воду, бо до хвилини св. Причастя замерзне. Але в таких випадках

кожний священик знає, що при відправі св. Літургії св. Івана Золотоустого вистарчить влити вино й воду в часі Великого входу, отже й на Службі Пржедеосвящених у виїмковім випадку можна те зробити навіть перед самим св. Причастям, хоч краще було би те зробити перед Великим Входом.

В нас існує старий звичай у Великому Пості співати по кожній відправі тричі: Претерпівий за нас страсти . . . з трьома доземними поклонами. Ця практика не противиться нашому обрядові і її треба зберігати.

По закінченні Служби Пржедеосвящених священик роздягається зі святих ризів, але не говорить тропарів, а молиться про себе. Відтак читає молитви по св. Причастю і по благодаренні Господу Богу за Причастя Пресвятої Евхаристії, опускає церкву.

Ч.: 8146/Обр.

5. Чин Святого Єлеопомазання (Оливопомазання).

Святе Оливопомазання — це Тайна встановлена Господом Нашим Ісусом Христом для спасіння душі а також і тіла людини. Св. Апостол Яків поручає цю Тайну всім вірним, що знайшлись у тяжкій недузі, отже в небезпеці втрати не тільки життя туземного, але й вічного. Він каже в своїм соборнім листі (5, 14—16): «Болит ли кто во вас, да призовет презвітери церковния і да молитву сотворят над ним, помазавше его елеєм во імя Господне. І молитва віри спасет болящого, і воздвигнет его Господь: і аще гріхи сотворил есть, отпустятся ему».

Св. Тайна Оливопомазання відпускає повседневні гріхи, а деколи й тяжкі, коли хворий їх забув або не має вже змоги з них висповідатися. Вона забезпечує людині щасливу смерть скріплює духові сили для терпеливого знесення фізичних болів і душевних терпінь, а часто привертає й здоровля тіла, але треба — як це було у випадку чудесних уздоровлень з боку Ісуса Христа, щоби недужий мав глибоку віру у всемогучу Божу поміч. З уваги на те, що та св. Тайна відпускає людині нераз і тяжкі гріхи і тим самим відкриває двері вічного спасіння для багатьох вірних, Церква завжди звертала особливу увагу священикам цебто служителям цієї Тайни щоби пригадували вірним на важність і потребу Оливопомазання. Дозволено навіть перервати св. Літургію на випадок,

що треба б уділити вміраючому ту св. Тайну (Ю. Пелеш, ПАСТ. БОГОСЛ. 818).

Служителями св. Тайни Оливопомазання були завжди священики, бо Єпископам було б фізично неможливо уділяти цю Тайну всім хворим. В нас, як і в цілій Східній Церкві, був з давна звичай, що подекуди ще й нині зберігається, що св. Тайну Оливопомазання уділяють соборно три або й сім презвітерів. Малий Римський Требник (Рим 1946) подає вправді Чин Оливопомазання в скороченій формі і називає його «МАЛИМ Єлеосвященієм», але й у тому малому чині підтримує стару традицію і згадує в рубриках, що Тайну уділяють соборним чином три презвітери. В середньовіччі також і в Західній, латинській, Церкві був звичай, що Оливопомазання уділяло більше священиків разом і кождий з презвітерів повторював помазання святою Оливою. Наш Замойський Синод (1720 р.) не тільки що не заборонив практики торжественного уділювання св. Тайни Оливопомазання, але навіть поручив її; але при цьому постановив, що на випадок, коли не можна мати сімох або трьох священиків, може чи радше повинен один священик уділити цю Тайну. Слушно додає при цьому Замойський Синод, що немає ніякої ріжниць чи цю св. Тайну уділяє один, чи більше священиків, якщо тільки вірують, що тую Тайну й один священик може важно й дозволено уділити. Якщо ту св. Тайну уділяється соборним чином, то треба пам'ятати, що той самий священик має помазувати оливою і вимовляти формулу, отже не вільно допустити так, що один вимовляє форму, а другий помазує. Пров. Львівський Синод (1891 р.) відновив науку й постанови Замойського Синоду в тій справі, а саме поручив торжественну практику соборного уділювання тої Тайни, але й дозволив, щоби навіть поза конечними випадками один священик міг її уділити.

У нас прийнявся був звичай, що при **с о б о р н о м у** **у д і л ю в а н н і** тієї св. Тайни тільки один єрей цебто начальствующий бере єлей зі сосудом, приступає до хворого і замоченим в оливі грубим пальцем помазує почерзі всі змісли хворого вимовляючи форму:... «ісціли помазаниєм с и м...» «... і оживотвори его благодатію Христа твоего».

Теперішній Римський Требник (1946 р.) привертає давну грецьку практику і каже всім трьом сослужачим єреям те робити. Наш Львівський Пров. Синод приписував робити помазання грубим пальцем, а тільки у випадку якої пошести дозволив уживати т. зв. «стручец» тобто деревляний помазок чи стручок. Теперішній Римський Требник говорить про по-

мазки обвинені папером, що їх має бути стільки, скільки є сослужачих ереїв, але не виключає помазання пальцем. Отже без уваги на те, чи є яка пощесть, можна помазувати помазком. Помазання кожного змислу відбувається на знак хреста.

Деякі латинські богослови видвинули були думку, що повторення приписаної Требником форми і помазання оливою змислів недужого кількома презвітерами є надужиттям Тайни. Але більшість Богословів і знавців літургістів, в тому Гоар, виразно учать, що про надужиття немає мови. Старий звичай Східньої а навіть колись Західньої Церкви відповідає словам Апостола- «Болит ли кто во вас, да призовет презвитери церковни я. І молитву сотворят над ним, помазующе его елеєм. . .». Зрештою ту практику неоднократно потвердили Римські Архіереї, а й теперішнє видання Требника містить чин для трьох презвітерів, в тексті є мова про потрійне помазання, тричі повторюються Апостоли і Євангелія та молитви, що їх по черзі мають говорити сослужачі священники.

Згідно з думкою св. Апостола Якова, постійною практикою всіх віків та узаконненою повагою Церкви св. Оливопомазання можуть приймати тільки тяжко хворі і старці, бо глибока старість завжди є злучена з тілесними немочами й небезпекою смерти. Крім цього людина, що приймає ту св. Тайну мусить бути в стані уживання розуму, отже від прийняття тієї Тайни є виключені діти та психічно хворі. Св. Тайни Оливопомазання не можна уділяти людям здоровим, хоч би вони й находились у небезпеці смерти (вояки, або засуджені на смерть). Також не можна уділяти тієї св. Тайни виключеним з Церкви, якщо вони не каються в годині смерти і тим, що без розкаяння вмірають в тяжкій грісі. Відомо також, що цю Тайну можна й треба уділити під умовиною навіть до двох-трьох годин від хвилини останнього віддиху людини, бо наука виразно доказує, що смерть людини настає повільно і були випадки, що по кількох годинах від останнього віддиху лікарям вдалось відновити биття серця. Отже не треба думати, що душа людська опускає тіло в хвилині скону. Зокрема в наглих і нещасливих випадках смерти, розлука душі від тіла настає повільно.

Деякі вчені богослови кажуть, що кождий християнин у випадку тяжкої недуги, що звичайно кінчиться смертю є обовязаний під тяжким гріхом прийняти св. Тайну Оливопомазання. Але більшість учених богословів те заперечує. А все ж є певне, що тяжким обовязком Душпастиря є завж-

ди бути готовим цю Тайну уділити. А надужиття збоку Отців Душпастирів, як приміром жадання заплати за уділення цієї Тайни, було б тяжким гріхом.

Форма св. Тайни Оливопомазання є це молитва «Отче святий врачу душ і тілес»... включно з возгласом і ту молитву треба так вимовляти, щоби помазання св. Оливою не зачалось скоріш та не закінчилось пізніше як сама молитва. Як уже вище сказано то Замойський і Львівський Синод вирішили, що суттєва форма св. Тайни Оливопомазання є в словах: **ІСЦІЛИ ПОМАЗАНІЄМ СИМ РАБА ТВОЄГО (імярек) ОТ ОБДЕРЖАЦІЯ ЄГО ТІЛЕСНІЯ І ДУШЕВНІЯ НЕМОЩИ І ОЖИВОТВОРИ ЄГО БЛАГОДАТІЮ ХРИСТА ТВОЄГО**».

Матерією св. Тайни Оливопомазання є олива з оливкового дерева посвячена священиком, що уділює св. Тайну. Решту незужитої оливи повинен священик спалити. Замойський Синод згідно з давньою практикою Церкви дозволяє однак уживати тієї самої оливи для помазання більше хворих, якщо вони в тому самому домі, приміром у шпиталі, або в часі пошесті або й на випадок, що не було б під рукою непосвяченої оливи. Без важної причини не вільно опускаєти помазання якого небудь змислу. Помазується недужого на очах, зачинаючи від правого ока, на носі (ніздрях), устах (при замкнених губах), на ухах, руках, на грудях (бо за словами Євангелія: «от сердца исходят помышления злая») і вкінці на ногах. В наглій потребі досить є помазати недужого тільки на голові (чолі), як осередку всіх змислів. Якщо недужий каліка і не має котрого з членів тіла, приміром руки, тоді слід помазати найблищу частину тіла. Пастирське Богословіє виразно повчає, що в хворих осіб жіночого полу треба пропускати помазання грудей.

Наші старі Требники приписували помазання при допомозі гусячого пера або палички обвиненої ватою чи навіть папером. Як уже вище сказано цей спосіб приписує й Новий Требник, бо каже в рубриці, що «по молитві вземлет ерей стручец», але й виразно додає, що може вмочити в оливу кінець пальця, як при св. Миропомазанні і так помазувати недужого. В нашій Церкві від давна переважає практика помазувати пальцем і її треба зберігати. Це однак не означає, що помазання недужого за допомогою пера треба занехати. Можуть зайти випадки, що вимагатимуть тієї практики, як прим. в часі заразливих недуг або якщо при яким нещасливим випадку потовчення чи поранення було б непорадно дотикатись хворого рукою. Це може бути і на

випадок уділення св. Оливопомазання в тих околицях на Україні, де самі вірні вже все приготують до відправи і ставлять на застеленому столі полумисок з пшеницею, а наверху посудину з оливою, а в пшеницю застромлюють сім свічок і стручки (помазки) для помазання хворого, відповідно до числа священників, що мають уділити Тайну. В Рідному Краю наші вірні добре знали обрядові традиції і слухно слідкували, чи й їхній Душпастир точно захоче церковні обряди. Між іншим і сам чин св. Оливопомазання, чи як часто в нас його називали Маслосвяття, нарід називав прямо «собором» на знак, що відправляє його більше число презвітерів.

Місцем, де уділяється св. Тайна Оливопомазання є переважно кімната недужого. Може зайти й така можливість, що цю Тайну треба уділити вміраючому і на місці нещасливого випадку, а нераз і в храмі, якщо з яких мотивів вірні привезуть недужого до церкви.

Малий Требник подає тільки ЧИН МАЛОГО ЄЛЕОСВЯЩЕННЯ. Все ж таки той чин є довший від того, що його подавали видання Требників в Рідному Краю і в ньому весь обряд є той самий, що й у ВЕЛИКОМУ ЄЛЕОСВЯЩЕННЮ, скорочені тільки молитви, пропущений канон, а замість сім читань Апостола і Євангелія є подані тільки три для трьох священників.

В кімнаті недужого має стояти столик, накритий скатертю, а на ньому полумисок з пшеницею і посудина на оливу. Якщо є звичай, то довкруги полумиска з пшеницею ставлять стручки обвинені ватою або папером для помазання недужого. Перед полумиском ставиться св. Євангеліє, хрест і свічки. Є також звичай застромлювати свічки в пшеницю. Всі священники, що правлять тримають в руках запалені свічки, беруть на себе епітралі й фелони. Тоді перший ерей бере кадилицю і по вложенні тиміяну кадить крестообразно стіл та оливу, що стоїть на ньому і священників предстоящих і недужого та всіх присутніх в кімнаті. Тоді звернений лицем на схід, починає «Благословен Бог наш . . .». По «Прийдіте поклонімся» читається псалом 142, а по псалмі діякон або перший ерей, якщо діякона немає, співає мирну ектенію, що має окремі прошення на благословення оливи і за недужого «во еже прийти на него благодати Святого Духа». Як дійде до слів «Пресвятую, пречистую . . . Христу Богу предадим» вливає невелику кількість оливи до порожньої посудини (кандила), що стоїть поверх пшениці та читає молитву на благословення оливи, що й закінчується возгла-

сом. Інші священники читають разом з ним цю молитву тихо. Відтак йде Прокімен, Апостол і Євангеліє. Апостола має читати диякон, якщо є, бо Євангеліє читається першим ереєм. Цей перший Апостол є з Соборного Послання св. Якова, де є згадка про св. Тайну Оливопомазання. Євангеліє оповідає про Милосердного Самарянина, як він оливою і вином помазує ступи покаліченого й побитого жидовина при дорозі з Єрусалиму в Єрихон. По Євангелії йде екстенія сугуба та молитва на недужого. По молитві помазує священник св. Оливою недужого крестообразно, як сказано вгорі: на очах, ухах, ніздрях, устах, грудях, руках і ногах. Це наш старий звичай, поданий також і у Великому Требнику, виданому у Львові за благословенням Нашого Великого Митрополита Андрея. Новий Римський Требник подає ще другий спосіб помазання оливою і цей спосіб ставить навіть на першому місці, а саме: на чолі, на ніздрях, на лицьях, на устах, грудях і на руках з обох боків. Нам треба триматись нашої старої практики, бо новий спосіб позбавляє помазання св. Оливою двох головних зміслів: зору й слуху та не зобов'язує до помазання ніг. При помазанні Єрей говорить форму св. Тайни, цебто молитву «Отче святий, врачу душ і тілес...» Ту молитву говорить відтак кожний з присутніх священників, по прочитанні Євангелії та молитви, помазуючи св. Оливою хворого.

Як помажуть хворого всі священники (за Новим Требником три ереї), тоді хворий, якщо може, сам стає серед ереїв, а домашні підтримують його, хворий стоїть або сидить. Якщо хворий не має сили підійти до священників, тоді самі священники стають довкруги ліжка. Настоятель бере св. Євангелію і кладе її розгорнену на голову недужому письмом до голови, а священники підтримують книгу одною рукою, а другу руку кладуть на голову недужому. Перший Єрей не кладе руки, але голосно читає молитву. По возгласі здіймають Євангелію з голови недужого і дають йому цілувати. Тоді настає «отпуст». По «отпусті», якщо недужий грамотний і знає літургічні молитви, то повинен просити благословення й прощення від священників словами: «Благословіте, Отци честнії, і простіте мні грішному...» усе як по отпусті на Полуношниці чи Повечерії. А Настоятель чи за його дозволом другий священник дає хворому коротку науку про змісл терпіння і потішає його та поручає благодаті Божій й опіці Пресвятої Богородиці і Святих. По благословенні хворого священники відходять.

Якщо недужий вже близький смерті і не стає часу на

відправу цілого Чина св. Оливопомазання, тоді священник все повинен пропустити, а має відчитати тільки молитву на посвячення Оливи і помазуючи хворого відчитати суттєву молитву «Отче святий, врачу душ і тілес . . .», та по отпусті зразу читає молитви на «ісход душі». Само собою розуміється, що недужий наперед повинен відбути св. Сповідь, хіба що вже не говорив би, тоді священник уділить саму св. Тайну Оливопомазання без св. Сповіді.

В Римським Требнику не згадується про те, що помазані св. Оливою части тіла треба витерти ватою. Але це річ самозрозуміла. Священник отирає ватою помазані части тіла а також свої руки, а по скінченні св. Оливопомазання також посудину і всю вату спалює. Якщо немає вати, можна отирати посудину хлібом.

Як священника покличуть до хворого, то повинен він перш усього запитатись, в якому стані є недужий, чи буде міг також прийняти Пресвяту Тайну Тіла і Крови Христової, а якщо так, то чи далеко від церкви, чи можна нести Пресв. Евхаристію торжественно в супроводі свіченосця. При вході до хати недужого священник вітає домашніх словами: «Мир дому сему», а присутні відповідають: «І живущим в нем». Якщо є звичай, то кропить священник дім свяченою водою при словах псальма «Окропиши мя іссопом і очищуся, омиєш мя і паче сніга обілюся». Римський Требник не згадує про кроплення хати свяченою водою, бо подає припис кадження на початку відправи.

В наших скитальчих умовах рідко може трапитись випадок, що недужий попросить аж сім або навіть тільки трьох священників до уділення св. Тайни Оливопомазання. Такий випадок може однак зйти у хворого священника, якщо він живе разом з другими співбратами священниками і не має трудности їх запросити для уділення цієї св. Тайни. Тоді буває «Чин Освященія Єлея от седми священников» так, як це подають Великі Требники. По началі обичнім і 142 псальмі йде мала екстенія, а тоді Аллилуя і тропарі «Помилуй нас Господи, помилуй нас», псалом «Помилуй мя Боже» та канон 4 гласу, все подібно як на повседневній Утрені. Відтак іде Світилен та «стихири на хвалитех» Трисвятоє і по «Отче наш» тропар за недужих «Скорий во заступленії». Відтак дякон читає чи співає мирну екстенію і читається молитви та Євангелія 7. священниками, що й помазують недужого по черзі св. Оливою.

Ч: 8131/К.

6. Відносно грошових депозитів.

Бувають часті випадки, що наші добрі вірні, маючи безмежне довіря до свого Отця Душпастиря не тільки в справах духовних, але у справах маеткових, складають на руки свого Душпастиря деякі свої грошеві ощадности на переховок на деякий час. Отці Душпастирі звичайно приймають такі депозити, але не завжди стараються забезпечити ті депозити так, щоби на випадок якого особистого нещастя священика дотичні вірні могли відзискати зложені депозити. Щоби цьому зарадити, пригадується Отцям Душпастирям тяжкий обов'язок совісті зголошувати на письмі до Канцелярії дотичного Генерального Вікаріату А. В. кожний випадок хоч би й найменшого депозиту, а рівночасно вислати туди здепоновану грошеву суму, що її Генеральний Вікаріат А. В. постарается відповідно забезпечити в своїх рахункових книгах, складаючи ту суму в солідному Банку на рахунок «ощадности-депозити».

Про пересилку здепонованої суми до свого Генерального Вікаріату А. В. Отець Душпастир повідомить дотичного вірного, щоби він знав, де має шукати своїх грошей на всякий випадок.

Ч: 8152/К.

7. Цвинтарі і нагробники

Наші скитальці залишили за собою по всіх краях Західної Європи, зокрема в Німеччині, своїх померлих Рідних, що спочивають будь у спільних будь в одиночних могилах на чужинних цвинтарях. Подекуди на могилах є скромні нагробні пам'ятники або бодай деревляні хрести з написами, а заряди цвинтарів згл. міські чи сільські громадські управи мають списки померлих з блищими даними про час і причину смерті. За нами осталими в Європі є не тільки обов'язок утримувати ці могили й пам'ятники в порядку але передусім мати докладний список, де й чиї є ті могили.

- З огляду на це доручаємо Всч. Впр. Отцям Душпастирям:
- 1) заопікуватися могилами і заохотити до цього вірних.
  - 2) раз у рік в часі Зелених Свят згл. в одну з близьких неділь відслужити на дотичних скитальчих могилах Панахиду та виголосити відповідну проповідь. Численнішу участь вірних можна зорганізувати у порозумінні з місцевими установами.
  - 3) список могил з прізвищами померлих та докладним означенням місця зберігати в актах Душпастирства, а копію списку переслати (по змозі wraz із знімками могил) до свого Генерального Вікаріату А. В.

7772/ЛК.

8. Нове видання книги Апостола

З благословення Святішого Вітця Папи Пія XII Священа Конгрегація для Східньої Церкви видала при кінці минулого 1955 року в друкарні Василіянської Обителі у Гроттафертаті коло Риму книгу АПОСТОЛА для літургічного вжитку в наших українських церквах.

Цей Апостол має формат вже раніш виданого Напрестольного Євангелія і містить в собі книгу «Діяння Апостолів» як також Листи святих Апостолів, поділені на глави й зачала з відповідним показчиком, яке читання Апостола припадає на кожний день. При кінці книги є подані також антифони, прокімени, тропарі й кондаки, ірмоси 9-тої пісні канона та причастники на всі неділі й празники подвижні й неподвижні, на поодинокі дні тижня, на спільні служби Святих та на всякі потреби.

Канцелярія Апост. Візитатора в Римі перешле відповідну кількість примірників цієї книги до поодиноких Генеральних Вікаріятів А. В. для розподілу між наших Отців Душпастирів (Мюнхен 30 примірників, Париж 30 примірників, Лондон 30 примірників, Відень 10 примірників, Брукселя 10 прим.). Кожний Отець Душпастир повинен подбати передусім про те, щоби книга Апостола була в його церкві чи пак в його Душпастирстві як власність церкви, а при цьому Отці Душ-

пастирі напевно схочуть придбати собі ту книгу на приватну власність. Отці Душпастирі можуть замість посилати грошеву оплату до Канцелярії А. В. в Римі відправити 6 (шість) св. Літ. даючого, а стипендія за відправлені літ. намірення буде зарахована даному Отцю Душпастиреві за саму книгу і за кошти пересилки. По відправі св. Літургій слід надіслати відповідну посвідку. Якщо хто з Отців Душпастирів волів би заплатити ціну книги готівкою, тоді та ціна виносить 8.— ам. дол.

Про гарну оправу книги Апостола повинен подбати кожний Отець Душпастир. Тому, що цю книгу уживатимуть дяки чи служачі до св. Літургії і то щоденно, було б добре оправити її в шкіру з золотими берегами та прикрасити поверху орнаментами й грецьким хрестом. Канцелярія А. В. в Римі радо піде на услуги дотичних Отців Душпастирів і подбає, на бажання, про відповідну оправу поодиноких примірників в Римі. Тому й стримуємося з висилкою «Апостол»-а впродовж двох тижнів, чекаючи на те, наскільки хто з Отців Душпастирів висловить бажання прислати йому вже оправлений примірник «Апостол»-а. Гарна й відповідна оправка в Римі буде коштувати коло 3 000 іт. лір, а в такому випадку ціна оправленої літ. книги «Апостол» буде виносити з посилкою коло 11 (одинадцять) ам. дол., що їх можна буде покрити стипендією належною за 11 літ. намірень.

Літургічну книгу «Апостол»-а обов'язані мати всі Отці Душпастирі та й обов'язково уживати його щодня при відправі св. Літургії.

З Канцелярії А.В. в Римі 15. лютого 1956.

о. д-р Мирослав Марусин
Канцлер

Ч: 8153/Обр.

9. Молитовник «Хвалім Господа»

Появився молитовник «Хвалім Господа» накладом Централі Української «Харітас» у Західній Європі. Попри св. Літургію молитовник має всі Богослужби нашого обряду, тропарі й кондаки, різні молитви й церковні пісні та багату катихизмову частину на 450 сторінках тонкого паперу.

Ціна молитовника в гнучкій солідній оправі виносить 2.50 ДМ, у твердій полотняній оправі 3.- ДМ, в гарній скіряній оправі 5.- ДМ.

Замовлення слати до Генерального Вікаріяту А. В. в Мюнхені: (München, 25 — Dänkelstrasse, 4).

Найкраще буде, якщо кождий Генеральний Вікаріят А. В. замовить відповідну кількість молитовників для вірних зі свого терену.

Всч. і Впр. Отці Душпастирі заохотять усіх вірних зокрема молодь, щоби кождий віруючий Українець придбав собі цей молитовник.

Х Р О Н І К А

Свячення.

В неділю дня 15. січня 1956 р. Високопреосвященніший Архієпископ Кир Іван, Апостольський Візитатор Українців у Західній Європі підчас торжественної Архієрейської св. Літургії, відправленої в каплиці Папської Семінарії св. Йосафата в Римі, поставив на четця, півця, свічконосця і піддіякона клирика Салезіянського Згромадження Святого Івана Боско, Романа САБУ.

В неділю Сиропусну, дня 12. лютого 1956 р. (за н. ст.) Високопреосвященніший Архієпископ Кир Іван, Апостольський Візитатор Українців в Західній Європі, підчас торжественної Архієрейської св. Літургії відправленої в каплиці укр. Папської Семінарії св. Йосафата в Римі, поставив на четця, півця й свічконосця питомця тієї ж Папської Семінарії Степана ОРАЧА. Безпосередньо потім Високопреосвященніший Апостольський Візитатор висвятив на піддіяконів двох питомців нашої Семінарії в Римі, а саме:

- 1) вищезгаданого четця Степана ОРАЧА,
- 2) Казимира КУХАРИКА, з Апостольського Екзархату Українців в Саскачеван (Канада).

Іменування.

Англія.

Ч. 8046/ГВ.

Всесв. Отець д-р Антін МИХАЛЬСЬКИЙ грамотою з дня 9. лютого 1956 іменованій Душпастирем НОТТИНГАМ та Округи. Нова адреса: 25, Derby Road, NOTTINGHAM.

Ч. 8070/ГВ.

Преп. Отець Александер МАРКЕВИЧ іменованій тимчасово Помічним Душпастирем в окрузі Лондон. Його теперішня адреса: 14, Newburgh Road, LONDON, W. 3.

Італія.

Ч. 7923/Р. Зр.

Преп. Отець Теоктист (Божийдар) ВІДОВ, еромонах Студ. Уставу іменованій Душпастирем наших вірних в Італії з окремиим дорученням опіки й охорони могил українських во-яків на цвинтарях в Італії, зокрема в Червії (коло Ріміні), Монте Касіно та в околицях Льорето. Його адреса: Monastero SASSOVIVO (Foligno), Italia.

Німеччина.

Преп. о. Володимир Арвай ЧНІЗб. іменованій Помічним Душпастирем душпастирської округи Мюнхен.

**Доповнення й зміни адрес
укр. Духовенства в Краях Зах. Європи:**

Англія.

А) З кінцем місяця січня 1956 р. Канцелярія Генерального Вікаріяту А. В. в Лондоні є перенесена до новозакупленого дому, що є власністю нашої Церкви у Великій Британії. В цьому домі замешкали такі Отці:

- 1) Всесв. і Впр. Отець Мітрат Александер МАЛИНОВСЬКИЙ, Домовий Прелат Й. Святости Папи й Ген. Вікарій А. В.
- 2) Впреп. Отець Михайло РАТУШИНСЬКИЙ, Радник і Канцлер А. В.
- 3) Преп. Отець Александер МАРКЕВИЧ, тимчасовий Душпастир округи Лондон.
- 4) Преп. Отець Іван ШЕВЦІВ, Редактор журналу «Наша Церква» й Душпастир Округи Лондон.

Адреса: 14, Newburgh Road, LONDON, W. 3.

Б) З кінцем минулого року 1955 наша Церква у Великій Британії завдяки жертвенності наших добрих вірних округи Ковентрі придбала власний Церковний дім, де й від місяця

січня ц. р. замешкав Душпастир цієї округи — Всесв. Отець д-р Степан ВІВЧАРУК. Адреса: 442, Foleshill Rad, COVENTRY, Warwicks.

Нова адреса Всесв. Отця д-ра Івана МУЗИЧКИ, Душпастиря округи Волвергемптон: 2, Avondale Rd., WOLVERHAMPTON, Staffs.

Бельгія.

Впр. Отець Іван КІТ, Радник А. В.: 37, Grand' Rue, CHARLEROI, Belgique.

Рим, дня 15. лютого 1956.

О. Др. Мирослав Марусин

Канцлер

† ІВАН, АЕпп

Апостольський Візитатор

ЗМІСТ УРЯДОВОГО ВІСНИКА А. В., Ч. I (26)

за січень-березень 1956:

	Стор.
1. Пастирське Послання ВПреосв. Апостольського Візитатора з нагоди 80-річчя від дня уродин Святішого Вітця Папи Пія XII.	1—18
2. Подяка Святішого Вітця через Секретаріят Стану Українським Скитальцям в Англії за Петрів Гріш	19
3. Зарядження про заховування приписаних постів	20—24
4. Зарядження відносно відправи Літургії св. Івана Золотоустого замість Божественної Служби Преждеосвящених Дарів	24
5. Поучення про відправу Божественної Служби Преждеосвящених Дарів	25—35
6. Поучення про Чин Тайни Святого Єлеопомазання	35—41
7. Відносно грошевих депозитів	42
8. Зарядження в справі охорони могил («Цвинтарі й нагробники»)	42
9. Нове видання Книги Апостола	43
10. Молитовник «Хвалім Господа»	45
11. Хроніка	46—48

УРЯДОВИЙ ВІСНИК

АПОСТОЛЬСЬКОГО ВІЗИТАТОРА УКРАЇНЦІВ
У ЗАХІДНІЙ ЄВРОПІ

Р. VIII.

КВІТЕНЬ-ЧЕРВЕНЬ 1956.

Ч. 2 (27)

АПОСТОЛЬСЬКИЙ ЛИСТ ПАПИ ПІЯ XII

до нашої Церковної Єрархії з нагоди ювілейних
святкувань тисячоріччя хрещення св. Ольги.

ДОСТОЙНИМ БРАТАМ

ЙОСИФОВІ СЛШОМУ, Архієпископові Львівському, Ми-
трополитові Галицькому

КОНСТАНТИНОВІ БОГАЧЕВСЬКОМУ, Архієпископові тит.
Бероенському

ВАСИЛЕВІ ЛАДИЦІ, Архієпископові тит. Мартирополітан-
ському

ІВАНОВІ БУЧКОВІ, Архієпископові тит. Левкадійському

МИКОЛАЄВІ ЧАРНЕЦЬКОМУ, Єпископові тит. Лебедій-
ському

ПАВЛОВІ ГОЙДИЧЕВІ, Єпископові Пряшівському

НІЛЕВІ САВАРИНОВІ, Єпископові тит. Йотанському

ІЗИДОРОВІ БОРЕЦЬКОМУ, Єпископові тит. Аматусському
на Кипрі

АНДРЕЄВІ РОБОРЕЦЬКОМУ, Єпископові тит. Танаїтан-
ському

ГАВРИЇЛОВІ БУКАТКОВІ, Єпископові тит. Северіянському
МИКОЛАЄВІ ЕЛКОВІ, Єпископові тит. Аполлонійському
НИКИТІ БУДЦІ, Єпископові тит. Патарському
ІВАНОВІ ЛЯТИШЕВСЬКОМУ, Єпископові тит. Ададен-
ському

АМВРОЗІЄВІ СЕНИШИНОВІ, Єпископові тит. Маїнському
ВАСИЛЄВІ ГОПКОВІ, Єпископові тит. Міділенському
МАКСИМОВІ ГЕРМАНЮКОВІ, Єпископові тит. Синнен-
ському

що в мирі й злуці з Апостольським Престолом

ПАПА ПІЙ XII

ДОСТОЙНІ БРАТИ, ПРИВІТ ВАМ І АПОСТОЛЬСЬКЕ
БЛАГОСЛОВЕННЯ.

Знаємо Ми, що ви дуже бажаєте собі, щоб усі ті, що їх маєте за синів повірених вашій пастирській печаливості, гідно відсвяткували всі разом тисячне літо, від тої хвили коли найблагородніша Княгиня св. Ольга, викинувши з своєї душі пусті поганські повіря, просвітилась християнським світлом та, як і годилось, очистила їх священною водою христильниці. Ви підняли справді найкращий намір, що, думаємо, принесе свої плоди; бо з тієї щасливої події зачалась християнська історія визначного цього народу, що в літописах Вселенської Церкви має записаних стільки визначних діл, з яких нерідко просвітлює блиск святости. Діловиті апостольські змагання, що ними горіла душа св. Ольги, натрапляли на різні дуже тяжкі перешкоди, що спинили і припізнали повне й щасливе завершення її багатонадійних намірів. Бо з одного боку, ізза непроходимих часто шляхів, не було ні легко ні вигідно спровадити відповідних до потреби євангельських проповідників, що своєю працею, скріпленою Божою благодаттю, могли би були продістатись у такі розлогі області та повернути до послуху законам християнської науки такий великий нарід; а з другого боку хоробре й шляхетне це племя, але ще не просвічене, нелегко покидало прадідні установи й обичаї, тож не легко було привести його до прийняття нової віри.

Але ця шляхетна й свята жінка, спираючись радше на Божі як людські засоби, чого не могла досягнути переконанням і напаминанням, те старалась виеднати в Бога бла-

гальними невинними мольбами. А її внук, св. Володимир Великий, порушений як і його бабка тією самою любовю до Ісуса Христа і тією самою святістю, не щадив ніяких трудів ні видатків, щоби тільки повірений собі нарід просвітити євангельським світлом та щоби в його державі заблестів найбільшою пошаною хрест Божественного Спасителя та й щоби всі, по силам, пристосувались до Його науки. Правда, цей князь Володимир, як це ми вже писали в Нашому окружному посланні під заголовком «Усі східні Церкви», «хоч і прийняв літургійні та священні обряди і релігійні практики богочитання від Східньої Церкви, то свідомий справи не тільки оставався до кінця в єдності Вселенської Церкви, але й дбав пильно за приязні взаємини між Апостольським Престолом і своєю нацією» (ААС, 1946, стор. 35). Отже ці святі князі, Ольга і Володимир, нехай будуть прикладом і вам і вашим вірним, зокрема цього року, коли ви святкуєте десяте сторічча від коли цей нарід був прийнятий на лоно Вселенської Матери Церкви. Ці святкування тисячерічча викличуть живіше перед очі всіх вірних, повірених вашій опіці, улюблену цю землю, її славні міста, городи, замчища й села, звідкіля чи вони самі чи їх батьки походять, а далі, всі гарячіше якомсь відчують, що «дорожча є для нас батьківщина, ніж ми самі собі» (Ціцero, Фін. III. 19), не тільки що земська, але передусім дорожча є батьківщина небесна, бо вічна; очима душі вони побачать гейби на яві ці святині й храми, сьогодні — на жаль — може збещені —, у тих храмах колись багато з них слали до Господа щирі мольби, та одержували за це від Нього як би в заміну передовсім небесні солодкі потіхи краці від усіх земських потіх. Згадають напевно батьківську славу, прадідні чесноти й згоду; зі сльозами в очах та з християнським прощенням у душі для ворогів Церкви, згадають своїх Владик та своїх священників, вигнаних з осідків свого уряду і своєї власті, і тих що замучені або увязнені, або заслані на каторгу.

Та хоч теперішні обставини в цих областях такі погані, а майбутнє виглядає таке непевне і повне журби й тривоги, не впадайте однак на дусі; але і ви, а разом з вами всі ті, що їх ви маєте в Христові за синів, благайте в Того, що небесним світлом просвічує людські уми та серце-зворушуючою благодаттю кермує свободну волю, щоби усіх людей опанувало бажання справедливості, рівності й любови, щоб уже раз наймилосерніший Господь помилував свій нарід та не дав насліддя свого в наругу (Гл. Йоїл, 2, 17). Нехай усі, що в цьому народі зберігають католицьку віру, будуть «благонням

Христу... Богу і серед тих, що спасаються, як і серед тих, що погибають» (2 Кор. 2, 15); нехай усі «стараються заподібно зберігати одність духа в союзі мира. Одне тіло й один дух, так як покликані ви в одній надії вашого покликання» (Єфес. 4,3—4). Тож всі ті, що повірені вашій пастирській опіці, нехай далі однодушно не тільки самі вони встоюються непохитно при своїй вірі, але нехай намагаються можливо й других привести до одного стада Вселенської Церкви, що його сам Христос Господь поручив пасти Святому Петрові, Начальникові Апостолів, та його Наслідникам (Гл. Іван, 21, 15—17). А це нехай роблять не тільки благальними мольбами до Бога, але рівнож світлим прикладом любові, побожної покути та й інших чеснот.

Ми вважаємо, Достойні Брати, що те завдання, що його за часів св. Ольги й св. Володимира всевідучий Бог у недослідимій постанові Свого Провидіння поручив благородному цьому народові, щоби завдання привести східні народи до християнської віри і до церковної єдності, воно важне рівнож на сьогодні, хоч за сучасних обставин здається воно натрапляє на ріжнородні несправедливі утруднення. Приглушені благання тих, що їх кайдани, муки і страдання у цих та й в інших областях повніше й грімкіше звіщають і проповідують Христа розп'ятого, напевно доходять до Господа; вони випрошують у Нього свободу для Церкви, а для гонителів прощення. Майте довіря; над Богом глумитись не можна; та деколи Бог відкладає порахунок, щоби випробувати в небезпеці віру, твердість, витривалість і терпеливість своїх слуг, подібно як випробовують та очищують огнем золото від сніди, щоби воно ще більше блистіло. Але, що Він добрий і справедливий і милостивий, то бачить Він ваші сльози і напевно чує ваші благання. Майте довіря, кажемо вам; Ми, що, як і Попередники Наші, завжди любили всі спільноти Східньої Церкви, сплітаємо гарячі Наші молитви немов в одне з вашими, і їх усіх разом заносимо перед Божий престіл благаючи, щоби весь цей улюблений нарід, у якому немало було таких, що радше ізза сучасних обставин, ніж із якоїсь злої волі, відступили нещасливо від одного стада, щоби цей улюблений нарід щоскорше, за Божим надхнінням і Божою допомогою, повернувся до католицької єдності. Тому й Ми, як Наслідник Верховного Апостола і Намісник Ісуса Христа «не руководимося ніяким земським зглядом, але Божою любов'ю та бажанням загального спасіння» (Лев XIII, Апост. Лист: «Прегарні побажання», з 20. VI. 1894, в АЛ, т. 14. стор. 201), бажа-

емо всіх з відвертими раменами, з гарячою любовю до себе пригорнути і того вичікуємо.

За почин і немов би за запрошення до такого щасливого повороту вас усіх не в чужий, але в батьківський спільний дім, нехай послужить вам та пам'ять, що серед вас живе про Слугу Божого Андрея Шептицького, Арієпископа Львівського, що стільки піднявся трудів та витерпів стільки страдань для привернення незєдинених братів ув одне стадо, і що, як Ми вже писали, «нічого більше не бажав, як того, щоби найглибшу свою шану для Апостольського Престолу засвідчити, а за своє стадо, для якого спасення вже довго зуживав свої сили і всі свої змагання був би, якщо того треба було би, прийняв радо за Божою ласкою навіть мученичу смерть». (Енцикл. «Всі Східні Церкви», ААС, 1946, стор. 57).

Тож благайте всіх ваших заступників перед Богом та небесних покровителів вашого народу, щоби прийшов уже кінець тому всьому й так тяжкому лихоліттю, що Нас не менше тяжко як і вас доторкає, та щоби настали кращі й щасливіші часи для Вселенської Церкви й улюбленого вашого народу.

Спираючись на цю надію та з повним довірям до Господа, кожному з вас, Достойні Брати, та порученим кожному з вас вірним та й усім тим, що в цих областях витривалим духом зберігають одність католицької віри, або до неї з туюю змагають, із щедрої любови в Господі уділяємо Апостольське Благословення, для вєднання небесної потіхи та вишніх дарів та на доказ Нашої прихильности й любови.

Дано в Римі при св. Петрі, дня 20 січня, року 1956, а 17 року Нашого Первосвященства.

Пій Папа XII.

1. Його Емініція Кард. Тіссеран про Апост. Листа Святішого Вітця.

Його Емініція Високопреосвященніший Кардинал Євгеній Тіссеран, Керманіч Священної Конгрегації для Східної Церкви пересилаючи нашим ВПреосв. Владикам найдостойніший Автограф (власноручне письмо) Святішого Вітця, цебто Апостольський Лист (поміщений в цьому числі на першій сторінці) висловив особливу свою радість з того приводу, враз з цінними побажаннями, як на це вказує письмо до нашого ВПреосв. Апостольського Візитатора:

СВЯЩЕННА КОНГРЕГАЦІЯ СХІДНОЇ ЦЕРКВИ

Ч: 153/50.

Рим, 17. квітня 1956.

Ваша Ексцеленціє,

Радію особливо, що можу переслати Вашій Ексцеленції фотокопію найдостойнішого Автографа, що його зволив звернути і до Вас Святіший Отець з нагоди тисячеріччя Хрещення Святої Ольги.

Прецінний Документ є немов би найдостойнішим схваленням тих святкувань заповіджених по всіх усюдах в Європі і в Америці для звеличення славної історичної дати, а також є новим Найвищим доказом любови збоку Святішого Вітця саме у хвилі коли стає щораз живіше побажання і щораз гарячіше благання, щоби устало переслідування та й щоби на землях Св. Ольги процвітала первісна віра, а незединені Браття щоби обєднались з нами у спільній радості.

Користаю з нагоди, щоби відновити Вам знова вислови моєї правдивої пошани і заявитись

Вашого Високопреосвященства
в любові як брат
† Євген Кард. Тіссеран
Секретар
А. Кусса, Ассессор

Й. Е. ВПресвященіший
Кир Іван Б У Ч К О
Архієпископ Левкадський
Апостольський Візитатор

Р и м.

Пасхальний привіт

Апостольського Візитатора Українців
в Західній Європі

Високопреподобному і Всечесному Духовенству й Вірним
ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ!

*Високопреподобні й Всечесні Отці,
Дорогі в Христі Браття й Сестри!*

Світлий Празник Христового Воскресення це особливо мила нагода привітати Вас, та й обєднатись з Вами усіма в тій безмежній радості, що пливе з основної правди нашої святої віри християнської про відкуплення людського роду і закріплює в наших християнських серцях почування непохитної віри й надії та розпалює гарячу любов до нашого Їожественного Спасителя Ісуса Христа.

Цьогорічний Пасхальний Привіт звертаю до вас, Дорогі Браття й Сестри, ще й з особливим додатком Апостольського Благословення від Святішого Вітця для цілого українського народу, бо маю щастя подати вам до відома найцінніший документ Апостольського Листа, цебто власноручне письмо Святішого Вітця до нашої Церковної Єрархії з приводу наших ювілейних святкувань 1000-річчя християнства в Україні від хрещення нашої Володарки св. Ольги. Апостольський Лист до всіх наших живучих Високопреосвященніших Владик з Високопреосвященнішим Митрополитом Кир Йосифом у проводі і з зазначенням усіх 16-ох достойних імен наших Владик без огляду на те чи вони живуть там поза т. зв. залізною заслоною, чи тут у вільному світі розсіяні по різних краях — це справді дотепер небувалий документ в нашій церковній історії. Цим найціннішим історичним документом Святіший Отець Папа Пій XII схотів дати нам чергове свідцтво Своєї найніжнішої батьківської любови до цілого українського народу і там у Рідному Краю і розсіяного по всіх краях світу, а при цьому щєраз і щєраз схотів підкреслити те особливе історичне завдання призначене нашому народові Божим Провидінням до сповнення на Сході Європи. Завдання справді величне й почесне бути носієм Христової правди на східньому просторі Європи, і змагати до привернення й втримання церковно-релігійної єдності втраченої там впродовж віків силою тяжких історичних обставин.

Взиваючи нас усіх до безмежного довіря до Божого Провидіння, Святіший Отець не вагається сказати, що те «завдання привести східні народи до християнської віри і до церковної єдності, воно важне рівнож і на сьогодні». А памятаймо, Браття й Сестри, що Христовий Намісник підкреслює **важність** того величного завдання нашого народу прилюдним Апостольським Листом перед цілим світом і то саме тоді, коли наш нарід переживає найтяжче лихоліття за час своєї тисячерічної християнської історії, а наша Церква зійшла до катакомбів! Мимоволі прийдуть нам в тому місці на думку слова Воскреслого Христа до двох учеників по дорозі до Еммаус: «Чи ж не треба було Христові те все перетерпіти і так увійти в Свою славу?» (Лук. 24, 26). Таке вже Боже Провидіння, що через терпіння веде до прослави і на те ніколи нам не вільно забувати.

Батьківські вислови Святішого Вітця, що разом з нами глибоко переживає наше тяжке лихоліття і разом з нами сподіється, що Боже Милосердя зглянеться на наші благання і скоротить час недолі для нашого Рідного Краю — напевно будуть прийняті українськими серцями з особливим вдоволенням і з найглибшою вдячністю для Верховного Пастиря Христової Церкви і помножать наші радісні почування з Празником Святої Пасхи, бо ми не самі. З нами Христос і Святіший Отець!

Вже впродовж двох тисячок років лунає в світі пасхальний привіт «Христос воскрес», бо ще в сам день Христового Воскресення тими словами вітали себе Христові Апостоли й ученики і ту саму відповідь «Воістину воскрес, на правду воскрес» повторюють християнські уста і стверджують в серцю ту могутню правду, що є основою християнської віри. З милим звуком радісної пісні «Христос воскрес із мертвих, смертю смерть поправ і сущим во гробіх живот дарував» віруюче християнське серце відчуває такі дивні зворушення, що їх не можна було би висловити людськими словами. Ніяка музика найкращих мистців світу не є така мила для вуха віруючого християнина, ніяка поезія не криє в собі такого глибокого змісту й правди як ті простенькі, а такі значучі слова, що в них міститься ціле Боже об'явлення для людства про безконечну Божу любов, що в такий дивний спосіб завершила сотворення й призначення людства до вічного щасливого життя в небесному Божому царстві. Серце віруючого християнина радіє надземською радістю, бо відчуває, що Христове Воскресення це найвірніша печать на ствердження правди цілого Божого об'явлення, як це каже

й великий Апостол народів св. Павло (I Кор. 15, 17): «Якщо Христос не воскрес тоді даремна наша віра (в Боже обявлення), бо якщо ми надіємося на Христа тільки в цьому життю, то ми тоді були б найнещасливіші з усіх людей», бо нам було б тяжко а навіть неможливо повірити у відкуплення наше через Христову смерть на хресті, ми ще дали були б в наших гріхах, ми ще не були б відкуплені й призначені до вічного щастя в небі. І хоч ми заховували б Божі заповіді і зносили б різні невгоди а навіть переслідування — то зате не мали б ніякої надгороди, бо не мали б на чому оперти нашої надії.

Та й узагалі не можна собі уявити, чи можлива була би християнська релігія без Христового Воскресення. Навіть на випадок, що Христова наука була би записана і яким дивним збігом обставин відкрита людям різних віків і різних рас, вона ніколи не була б могла поширитись у світі, бо вона така противна людським склонностям-пристрастям, хоч сама собою така чудова, що мимоволі притягає до себе шляхетні людські серця. Розпяття і смерть на хресті на Голгофті це був смертельний удар не тільки для Христа й для його науки. Навіть найвірніші Христові ученики й Апостоли переживали страшні хвили розчарування. «А ми думали, ми сподівались, що він визволить Ізраїля» — казали ученики з Еммаус (Лук. 24, 21). Апостоли й ученики любили Ісуса Христа, бачили в Ньому щось надзвичайного, надприродного, але переконались в Страсну Пятницю, що ненависть і злоба людська взяла верх над Любовю, замордувала її і положила до гробу. Вправді ширилась поголоска про Його воскресення, але це для них слаба потіха, бо вони тільки тоді повірили б, якщо побачили б Його воскреслого на власні очі і переконались особисто, що то дійсно так сталось. Це правда, що вони за життя Ісуса Христа чули й то кілька разів, як Він передсказував Свої муки й смерть і воскресення, але правду казати вони ніколи поважно над тим не застановились, а по смерті Ісуса Христа їм було далеко до того, щоби очікувати сповнення того передсказання і на тій обітниці спирати свої надії. Одні повтікали, щоби й їм децю такого не дісталось, а другі поховались, плакали й ридали (Іван, 20, 19). Якщо мироносиці не були б принесли їм вістки про воскресення, то їм ані в голові не було піти до гробу. Щобільше зразу вважали ту вістку за видумку і не хотіли вірити. Та навіть як вкінці побачили воскреслого Христа, то вони ще сумнівались і думали, що вони бачуть духа, а не того самого Христа воскреслого (Лук. 24, 37)

і щойно як Ісус їв з ними, вони пізнали, що це той самий Христос. Впродовж 40 днів Христос в своєму прославленому тілі давав своїм улюбленим Апостолам й ученикам докази на Своє дійсне воскресення так, щоби вони вже не мали ніякого сумніву в Його Божество. А по зісланні Святого Духа дав їм таку силу, що вони не завагались і найтяжчих мук а навіть смерти за Христову Євангелію, щоби всіх людей позискати для Христа.

Вони проповідують Христову науку таку нечувану дотепер у світі. Та наука ані філософічна, ані політична, а тільки релігійна й моральна. Здавалося, що та Христова наука немов нарочно зложена саме тільки з тих правд, що їх відкидали усі світові філософії, бо то що для світу є добре, для Христа є лихе і на виворіть. Убожество, покора, уступчивість, підлеглисть, терпеливе зношення кривд, любов до всіх, навіть до ворогів — це в поняттю світу лихо, що його треба виминати, бо світ вважає за щастя багатство, почести, панування над другими, а воно по думці Ісуса є тяжкою небезпекою для правдивого щастя людини.

Як знаємо з історії більша частина вибраного народу Ізраїля не прийняла Христової науки ані від самого Христа, ані від Апостолів. Найбільше ворожо настроєні до Христа й Його науки були саме провідники вибраного народу, верховні священики й учителі-фарисеї. Вони хоч і бачили в Нього незвичайну, чудодійну силу і на деякі точки Його науки вкінці могли би погодитись, та не могли Йому простити тієї відваги, з якою Христос пятнував лицемірство провідних кругів і пустий формалізм в релігійному життю. Деякий час закусили зуби і зносили те все, але вкінці схопили Його і засудили перед своїм національним трибуналом на смерть за зневагу релігії і досягнули ще й від окупаційної римської влади засуд на хресну смерть як на політичного ворогохобника.

Здавалося, що то аж надто вистарчало, щоби імя Ісуса Христа щезло взагалі раз на все з людської памяти. Розпнятий між двома злочинцями на Голгофті сконав Христос в найтяжчих муках, а фарисеї зробили все, що тільки могли, щоби стерти Його імя з лиця землі, щоби навіть ніяка згадка по Ньому не осталась. Тодішні історики римської імперії не знають нічого про Ісуса Христа ані про Його науку, місцева окупаційна влада що найвище записала в реєстрах нотатку про Його смерть як небезпечного ворогохобника і більше ним не займалась.

Це правда, що Христос за життя позискав був для Своєї науки деяку маленьку громадку людей серед найбільшніх верств тодішньої жидівської спільности, серед рибалок і простеньких людей і створив Свою Церкву, але ж страшний Його кінець на Голгофті був також смертельним ударом для тієї Його Установи, призначеної для поширювання Його святої науки — Його Євангелії. * Якщо не було би дійсно правдивого Христового Воскресення — ніяка сила не була б успіла затерти того страшного розчарування, що його пережили Христові Апостоли й ученики в Страсну Пятницю, ніяка сила не була би могла спонукати їх до того, щоби признаватись до Розп'ятого як свого Божественного Учителя, поширювати Його науку і вмирати за Нього. Тільки дійсне Христове Воскресення могло змити ту ганьбу хресної смерті на Голгофті і повернути в серцях Апостолів і учеників віру в Божество Ісуса Христа і в Божий плян відкуплення людського роду через муки й смерть Божого Сина.

Христове Воскресення, це чудо чудес, бо Христос сам Своєю силою воскрес до прославленого життя і ствердив через те, що Його наука — це Божа наука, обовязкова для всіх людей, усіх віків. На Тайній Вечері Він сказав до Апостолів: «Я побідив світ», але зараз по Тайній Вечері Апостоли були свідками таких страшних подій, що не могли дати собі ради, як погодити цей вислів з муками й смертю та ще й на хресті. Щойно з Христовим Воскресенням вони зрозуміли, що Христос для них більше ще живий, як був передтим і що останеться таким живим на віки. Тому й нема вже в них місця на якенебудь захитання в вірі, надії й любові до Христа, тому й з таким завзяттям виконують доручення Христа, ідуть в світ і проповідують правду про Христа Розп'ятого, хоч така правда в жидів викликувала соблазнь, а в поган насмішки з їхнього так сказати б безглуздя. У виконуванні свого апостольства не стримують їх ніякі перешкоди, ніякі погрози, ніякі муки, ні навіть загроза смерті. Вони почувають себе щасливими, якщо можуть для Христа й за Христа терпіти, як оповідає св. Лука в Апостольських Діяннях: «Радувались, що за імя Господа Ісуса були гідні понести ганьбу» (Діян. 5, 41).

Вони були б раді як найбільше людей позискати для Христа й Його Божої науки і боліли цілим серцем над тим засліпленням жидів і поган, що не давали віри їхнім проповідям про Слово життя так, як «було від початку, що вони чули, що бачили власними очима, що оглядали і чого дотикались руками» (I Ів. 1,1). Правда, вже перша прилюдна проповідь св. Апостола Петра в Єрусалимі в день зіслання св. Духа

принесла великий здобуток, бо того одного дня три тисячі людей прийняли за правду слово Апостола, увірили в Христа Розп'ятого, що Своєю силою воскрес з мертвих і охрестились та й стались членами Христової Церкви. Здавалося, що Христові вороги, що так дуже натрудилися, щоби знищити самого Христа й Його діло, повинні були б застидатись, бо хоч завдали Христові смертельний удар на Голгофті, то показалося, що Він таки на правду живий та ще й як живий! Само Його ім'я потягає за собою одного дня три тисячі народу і то на тому самому місці, де Він дізнав найбільшої ганьби. Нажаль ненависть до Христа не наситилась ще тою ганьбою, вона засліпила їх так далеко, що вони рішилися ужити всіх можливих засобів брехні й кривавого насилля, щоби стерти ім'я Христове з лица землі. Зразу національний і релігійний провід жидівського народу а відтак поганські цісарі організують криваві переслідування тих усіх, що повірили Апостольській проповіді про Христа Розп'ятого й Воскреслого. Впродовж двох тисячів років пролято море крові мучеників і ісповідників Христових, і по нинішній день проливається та кров за віру в Христа, а це саме й є також найвимовнішим доказом, що Христос Розп'ятий хоч умер, то воскрес з мертвих і живе й царює в небі й на землі, бо не перестає притягати до Себе мільйони нових визнавців, що з вірою в Його воскресення готові віддати для Нього все навіть своє життя. Для віруючого християнина смерть не страшна, бо він знає, що як Христос смертю смерть побідив так і ми з Христом побідимо й воскресемо до нового життя, вічного щасливого життя в небі, бо таке запевнення дав нам Христос у Своїй Божій науці, що її припечатав Своєю смертю й Своїм воскресенням.

На дармо воює світ проти Христа, бо саме тією боротьбою проти Христа й Його Церкви святої дає доказ, що Христос живий, нині по двох тисячах років живе між людьми, в серцях мільйонів людей живе більше як колинебудь передтим. Таж ніхто не воює з вмерцем. Більше як 1900 років минулося від тої хвилі, як Христос умер на Голгофті. Це правда що Його ученики любили Його, подивлялися Його мудрість, Його доброту серця, Його чудодійну силу, але ж з Його смертю те все повинно було скінчитись. І філософа Сократа любили його ученики, і Юлія Цезара любили римські легіони, і Наполеона любили його вояки, але ж ніяке людське серце не здригнеться на згадку про Сократа, чи Юлія Цезара, чи Наполеона, нікому й на гадку не прийде жертвувати своє майно чи своє життя за їхні ідеали, за які вони змагались. Та й

ніхто не чував, щоби 1900 років по смерті Сократа, чи Цезара творились гурти людей за ними, чи проти них, або гурти т. зв. нейтральних, що не мають нічого проти Сократа чи Цезара, але й не признаються до них. Це було би навіть неповажно. І слухно бо великих тих людей вже давно не стало в живих, а їхні ідеали нині вже нікого не зворушують, хіба якого вченого історика, що посвячується окремим студіям деяких історичних питань. Ніхто не скаже, що він любить або ненавидить Сократа, Цезара, чи Наполеона, що вважає кого з них своїм найбільше довіреним приятелем, або своїм найбільшим ворогом. Їх вже немає на світі від давна.

Та не те з Христом, хоч уже 1900 років минуло від тої страшної хвилі Його смерті на Голгофті. Довкруги особи Христа розвивається ціла історія людства, людство гуртується і ділиться за Христом або проти Христа. Впродовж 1900 років повторюється та сама історія, що діялась в Єрусалимі. Одні переконані про Христове Воскресення, не мають вже труднощі повірити в Божий плян відкуплення людського роду, приймають Христову науку і жиють згідно з Христовими заповідями, узнаною Христа за свого найвищого Пана й Царя, другі засліплені своїми пристрастями ідуть слідами фарисеїв і намагаються стерти імя Ісусове з лица землі, знищити ціле Його діло, Його Церкву святу. Фарисеї боялись навіть трупа Ісусового, запечатали гріб і поставили при гробі сторожів, щоби пильнували на всякий випадок. По приміру фарисеїв тисячу разів те саме робили й другі новітні фарисеї. Вкладали Ісуса до гробу і ставили при гробі новітніх вартових, що називались по новітньому: державна рація, релігійні цілі, філософія, наука, демократія, аристократія, пролетаріят, нація. Знаємо зі Святої Євангелії, що фарисейські вартові в Єрусалимі не встигли перешкодити Христовому Воскресенню. Христос воскрес Своєю всемогутньою силою до нового прославленого життя, але не показався фарисеям, бо вони засліплені ненавистю до Христа, хоч і почули вістку про незвичайну подію з порожнім Христовим гробом, воліли радше розпускати фальшиву вістку про украдення Христового тіла. Зате показався воскреслий Ісус Своїй Пречистій Матері, побожним Мироносицям, Апостолам і ученикам Своїм, а від них і ми довідалися про ту найсолодшу, найважливішу, основну правду нашої святої віри, прийняли так твердо до наших сердець, як би й нам самим показався воскреслий Христос. Ми віримо непохитно в ту святу правду і чуємося щасливі, що можемо святкувати Празник св. Пасхи і вихвалити Воскреслого Ісуса Христа. А святкуючи Празник св.

Пасхи на згадку про ту світлу історичну подію, радіємо цілим серцем, бо це день, що його дав нам Господь, щоби ми радувались і веселились славною перемогою Ісуса Христа над смертю і над усіма ворогами Христовими. Надармо ті вороги силуються захитати в нас віру в Христове Воскресення і допровадити до того, щоби ми виреклися Ісуса Христа, або бодай заявили т. зв. неутральну позицію до Христа, а це в практиці значить те саме, що відречися Ісуса Христа.

Які ж нещасні ті вороги Христові, що зустрічають Світлий Празник св. Пасхи без почувань радості й веселости з Христового Воскресення, а з почуванням страху й затривоження, що то буде, якщо дійсно Христос воскрес! Між тими Христовими ворогами є багато й таких, що на око виглядають на Його приятелів. Вони навіть прийдуть до церкви і будуть співати пісню «Христос воскрес» та насолоджувати вухо тією прегарною мелодією, але радості Воскресення вони не дізнають, бо та радість дістається тільки тим людям, що з вірою й любов'ю приймають правду про Христове Воскресення, що є запорукою нашого воскресення й нашого вічного щастя в небі.

Висловлюючи вам усім, Дорогі в Христі Браття й Сестри, найкращі побажання і благословення із Світлим Празником св. Пасхи не перестаю благати Воскреслого Спасителя, щоби скріпив у ваших серцях ту віру й надію і запалив найгарячішу любов до Нього та й щоби наповнив ваші серця правдивою небесною радістю і веселістю, що їх світ не може дати, бо це Божі дари для вибраних, що не тільки устами, але й серцем співають побідну пісню «Христос воскрес!».

Такі самі найкращі побажання зложім ми всі, Браття й Сестри, через руки Пресвятої Матінки нашої небесної у стіп Воскреслого Спасителя для наших Братів і Сестер, що остались під тяжким ярмом неволі в Рідному Краю, чи по тюрмах і таборах каторжної праці на далекій Сибірі. Благаймо Воскреслого Ісуса Христа, щоби здійснив всемогучою Своєю силою ті наші найкращі побажання для них, щоби кріпив їх силу й витривалість і приспішив радісну хвилю святкування св. Пасхи разом з нами у визволеній нашій любій Батьківщині могутнім відспіванням пісні «Христос воскрес».

Благодать вам і мир від Господа нашого Ісуса Христа і любов Бога й Отця і причастя Святого Духа хай буде з вами Браття й Сестри. Амінь.

Дано в Римі в четверту неділю св. Чотиродесятниці, дня 15. квітня 1956 р.

† Іван, АСп.

Апостольський Візитатор

2. Подяка Святішого Вітця

за вислови побажань збоку нашого Духовенства
й вірних з нагоди 80-річчя від дня народин
та в 17-ту річницю Вселенського Архієрейства

З нагоди ювілейних святкувань 80-річчя від дня народин теперішнього Святішого Вітця Папи Пія XII та 17-ої річниці Його Вселенського Архієрейства ВПреоєв. Апостольський Візитатор зложив у стіп Христового Намісника спільні побажання не тільки від всієї української скитальщини розкиненої по всіх Краях Західної Європи, але й цілої нашої спільноти розсіяної по всіх Краях світу, зокрема від імені нашої Церковної Єрархії, священників та вірних у рідному Краю, що не мали змоги особисто зложити своїх побажань для спільного Батька всіх християн. Крім письма нашого ВПреоєв. Владики, до Секретаріату Стану Його Святости наспіло ще й велике число листів в українській мові збоку наших Високих Шкіл на чужині, Українських Установ, Організацій, поодиноких Представників нашого організованого громадського, культурного й політичного життя, від наших Душпастирств, організованих Кружків Світського Апостольства, нашого Студентства й поодиноких вірних: Всі ці письма були доказом синівської любови нашого народу до Найдостойнішої Особи Святішого Вітця, що в цей час тяжкої всенародньої скорби дав стільки доказів особливі прихильности до Українців. Треба з радістю ствердити, що наші вірні принесли Святішому Вітцеві найкращі дари, бо принесли свої молитви злучені з терпінням мільонів своїх братів у Рідному Краю. При тому ВПреоєв. Апостольський Візитатор вручив Святішому Вітцеві як символічний дар від всієї нашої української спільноти дорогоцінну книгу видану нашою славною УВАН — «Собор Св. Софії». Христовий Намісник прийняв з особливішим зворушенням цей дар українського народу в тисячному році його християнської історії.

Через Секретаріат Стану Святіший Отець зволив передати свою найкращу подяку й Апостольське Благословення для страдального українського народу найдостойнішим письмом такого змісту:

СЕКРЕТАРІЯТ СТАНУ
ЙОГО СВЯТОСТИ

Ч: 370 587

З Ватикану, дня 28. березня 1956.

Ваше Високопреосвященство!

Святіший Отець прийняв з правдивим вдоволенням вислови побажань, що їх Ваша Ексцеленція зложили разом з своїми вірними скитальцями з нагоди останніх торжественних святкувань Його Святости Папи.

Ваше Високопреосвященство можуть догадуватися, як дуже милі були ці вияви пошани і з яким почуванням Святіший Отець прийняв в дарі прекрасну книгу, що навітлює чудовий собор Святої Софії Київської таким багатством історичних мистецьких картин — як визначний пам'ятник життя й творчості Вашого великого народу.

Дякуючи Вашій Ексцеленції та й усім вірним Українцям за ці щирі вияви пошани, Святіший Отець радіє, що може відновити ще раз гарячі побажання для своїх дітей, що переживають час такої тяжкої проби.

А благаючи для них від Бога потіхи в годині того тяжкого досвіду, з цілого серця пересилає особливіше Апостольське Благословення.

Користаючи з нагоди, цілую священний Перстень Вашого Високопреосвященства і остаюсь з висловами глибокої пошани

відданий Вашому Високопреосвященству
в Христі Слуга
Анджельо Дель Аква,
Субститут

Його Ексцеленція
Високопреосвященіший Архієрей
Кир Іван Б У Ч К О
Апостольський Візитатор
Р и м.

3. Подяка Святішого Вітця

для вірних Українців у Бельгії та Франції за жертву
на «Петрів Гріш»

При нагоді Празника Святих Верховних Апостолів Петра й Павла наші побожні вірні рік-річно відновлюють і скріп-

люють свою віру, любов і привязання до св. Вселенської Церкви Христової, що збудована на твердій скалі є така могутня, що пекольні сили її не переможуть. Тою скалою був Верховний Апостол Петро, перший Єпископ Риму, а по ньому його наслідники по вічні часи остаються на римському престолі тобто Римські Архієреї, що мають з волі Христа ту саму найвищу пастирську владу в Церкві так, як її мав Апостол Петро («Паси вівці й ягнята мої» — Іван 21, 15—17) і є правдивими Христовими Намісниками на землі.

Відновляючи свою віру в ту св. правду, наші вірні рівночасно заносять усильні благання до Небес в наміренні Видимого Голови св. Церкви, Вселенського Архієрея. На доказ своїх найкращих синівських почувань до спільного Батька всіх християн наші побожні вірні, хоч і самі бідні, складають свої жертви на т. зв. «Петрів Гріш» до розпорядимости Святішого Вітця.

В попередньому числі нашого Урядового Вісника за січень-березень 1956 була проголошена подяка Святішого Вітця за ці милі дари наших українських вірних у Великій Британії та Німеччині. В останньому часі наспіли на адресу ВПреоєв. Апостольського Візитатора подяки Святішого Вітця також для вірних у Бельгії і Франції такого змісту:

СЕКРЕТАРІЯТ СТАНУ
ЙОГО СВЯТОСТИ

Ч: 370566.

З Ватикану, дня 12 квітня 1956.

Ваше Високопреосвященство,

Святіший Отець одержав жертву українських вірних, що живуть у Бельгії, в сумі 6.367 б. франків призначену на т. зв. «Петрів Гріш».

Глибоко зворушений тим виявом синівської набожності до Престолу св. Петра збоку тих скитальців, що й серед своїх терпінь остаються вірні славним традиціям їхніх предків — Вселенський Архієрей доручив мені висловити Вам свою гарячу подяку. Святіший Отець зволив рівночасно передати для них на Ваші руки Апостольське Благословення, що його уділює з цілого серця як завдаток небесних ласк і просить

Господа Бога, щоби зілляв Свої благодаті на всіх українських вірних, їхні родини та їх страдальну Батьківщину.

Прошу, ВПреосв. Владико, прийняти вислови глибокої пошани

в Христі Господі
А. Дель Аква,
Субститут

Його Ексцеленція
ВПреосв. Архіерей
Кир Іван Б У Ч К О
Архієпископ, Апост. Візит. Українців
Р и м.

4.

Окремим письмом зволив подякувати за збірку на «Петрів Гріш» Й. Е. ВПреосв. Кир Ефрем Форні, Апостольський Нунцій у Брукселі (Бельгія), а саме:

АПОСТОЛЬСЬКА НУНЦІАТУРА В БЕЛЬГІЇ

Ч: 1678.

Брукселя, дня 9. березня 1956.

Ваша Ексцеленціє,

маю честь посвідчити одержання суми 6.367 б. франків, що її Ваша Ексцеленція схотіли передати Нунціатурі як пожертву Українців з Бельгії для Святішого Вітця з нагоди Його 80-ої річниці. Я переслав цей дар негайно до рук Святішого Вітця, що напевно буде зворушений тим черговим свідочством привязання з боку Своїх українських синів.

А Вас прошу повідомити своїх вірних про подяку Представника Апостольського Престолу в Бельгії.

Користаю з тієї нагоди, щоби відновити Вашій Ексцеленції запевнення моєї глибокої пошани.

† Ефрем Форні
АСпп. тит. Дарні, Апост. Нунцій

Його Ексцеленція
ВПреосв. Архіерей
Кир Іван Б У Ч К О
Архієпископ тит. Левкадський
Р и м.

Письмо подібного змісту зволив Святіший Отець вислати через Секретаріят Стану й на руки Впр. Отця М. Ван де Ма-

ле, ЧНІ, Генерального Вікарія для Українців у Франції з подякою й Апостольським Благословенням для Отців Душпастирів та вірних у Франції.

СЕКРЕТАРІЯТ СТАНУ ЙОГО СВЯТОСТИ

Ч: 362246.

З Ватикану, 1. лютого 1956

Високопреподобний Отче,

збірка на «Петрів Гріш» збоку Українців католиків, що живуть у Франції вийшла до Секретаріату Стану за посередництвом Апостольської Нунціятури в Парижі.

Святіший Отець з любов'ю й вдовolenням прийняв ту пожертву і зворушений тим синівським привязанням виявленим збоку шляхетних жертводавців пересилає їм усім Своєю щирю подяку. Святіший Отець благає для них обильних Божих благодатей і з цілого серця передає їм а також і Вам Своє Апостольське Благословення.

Прошу прийняти, Дорогий Отче, запевнення моїх щирих почувань у Господі

А. Дель Аква
Субститут

Високопреподобний Отець
о. М. Ван де Мале, ЧНІ,
Ген. Вік. для Українців католиків
у П а р и ж і.

* * *

Високопреподобні і Всечесні Отці Душпастирі використають і цьогорічний Празник Святих Верховних Апостолів Петра й Павла для заохоти наших вірних до цього традиційного вияву любови для Христового Намісника. Жертва «Петрового Гроша» повинна бути найкращою нагодою віднови не тільки наших почувань вдячності супроти Святішого Вітця, але зокрема нашої віри в «одну, святу, соборну й апостольську Церкву», видимим Головою якої є Римський Архієрей.

5. Подяка Святішого Вітця

для Українців у Франції за вислови пошани й любови до Христового Намісника при нагоді торжественних святкувань 1000-річчя християнства в Україні.

Наша Українська спільнота у Франції одна з перших започаткувала торжественні ювілейні святкування 1000-річчя хрещення блаженної Княгині Ольги Київської. Численні маніфестації наших вірних по більших осередках Франції започаткував великий Ювілейний Здвиг Української Молоді згуртованої в рядах Організації «Спілка Української Молоді», а саме в днях 3. липня 1955 р. в столиці Франції Парижі. Того дня в базиліці Пресвятого Серця Христового в Парижі відправив ВПреосв. Апост. Візитатор торжественну св. Літургію а у своєму Пастирському Слові візвав всіх вірних, щоби з нагоди тисячрччя нашої християнської історії віднесли свої обіти зложені в хвилі прийняття св. Тайни Хрещення на досмертну вірність Христові й Його святій Церкві.

Українське паломництво числом понад 500 вірних до чудотворної місцевости Люрд, а відтак торжественні святкування в Тулуз, Ліон, Ліль, Страсбург, Мец та по других місцях, в яких живе більше число наших вірних — були доказом глибокої живої віри в серцях наших скитальців, що справді зберігають світлі традиції нашої християнської минувшини.

ВПреосв. Апостольський Нунцій у Франції, як найблищий свідок наших ювілейних святкувань у Франції, що завжди кінчались особливими заявами вірности Святому Апостольському Престолові — передав Святішому Вітцеві окремі звідомлення про ті святкування особливого ювілею 1000-річчя християнства в Україні. З приводу окремих ювілейних святкувань у Парижі дня 25. жовтня 1955 р. вислано з боку українського Духовенства й вірних окреме прегарне синівське письмо до Святішого Вітця через Апостольську Нунціатуру в Парижі. Святіший Отець зволив ще в минулому році висловити для наших вірних у Франції свою особливішу подяку та Апостольське Благословення, як це вказує письмо ВПреосв. Апостольського Нунція у Парижі до Впр. Отця М. Ван де Мале, ЧНІ, Генерального Вікарія для Українців у Франції, що його тут подаємо в українському перекладі до відома нашого Всч. Духовенства й вірних:

АПОСТОЛЬСЬКА НУНЦІАТУРА У ФРАНЦІЇ

Ч: 6640/55.

Париж, дня 21 грудня 1955.

Високопреподобний Отче,

у відповідь на Ваше письмо з дня 25. жовтня ц. р. мило мені Вас повідомити, що Апостольська Нунціатура вспіла вже переслати на високу Адресу Святішого Вітця заяву пошани й вірності збоку Українців у Франції при нагоді святкувань 1000-річчя прийняття українським народом св. католицької віри.

Маю доручення Секретаріату Стану Його Святости повідомити Вас і всіх тих, що були підписані, що Його Святість одержав це Ваше письмо, а висловлюючи Свою щиру подяку, зволив передати для Вас і всіх українських вірних свої найкращі побажання wraz з Апостольським Благословенням на завдаток небесних благодатей.

Прошу Вас, Високопреподобний Отче, прийняти вислови моєї глибокої пошани

відданий в Христі Господі
† Павло Марелля,
Апост. Нунцій

Висопреподобний Отець
о. М. В а н д е М а л е, ЧНІ
Генеральний Вікарій для Українців
у П а р и ж і.

Ч: 503/К/Обр.

6. Співлітургізування.

Пригадується ВПр. і Всч. Отцям, що більшим числом спільно стають до відправи св. Літургії, обов'язок відмовляти по-тихо всі ерейські молитви і всі возгласи. Слухається лише ті частини св. Літургії, що звичайно належать до служби діякона.

При цьому щераз звертається увагу на обов'язок совісті придержуватись літургічних рубрик. Само собою розуміється, що самовільна зміна тексту молитов, тобто додавання, чи пропущення деяких слів обтяжує совість священника.

Ч: 504/К.

7. Молитва за прославу Митрополита Андрея.

Молитва за прославу р. б. Митрополита Андрея нехай буде всенародною молитвою. Впр. і Всч. Отці Душпастирі подбають, щоби:

1. Після кожної (торжественної) Служби Божої в неділі і свята відчитувати спільно вголос дотичну молитву, що є в летючках з додатком, 1 Отче наш, 1 Богородице Діво, Слава Отцю і Сину. . .

2. В кожному осередку Душпастирства бодай раз в рік відбути триденницю молитов в тому наміренні, з особливим підкресленням — за поворот наших братів до злуки з Католицькою Церквою, згідно з бажанням Великого Митрополита.

Ч: 507/К/56.

8. Справа хресних родичів.

Множаться випадки, що батьки дітей принесених до св. Тайни Хрещення добирають собі хресних родичів, що негідні того достоїнства, ані не мають даних на те щоби відповісти завданням духовних родичів як цього вимагає св. Церква.

Отці Душпастирі поручать вірним прочитати дотичну статтю в «Нашій Церкві», при цьому ще й повчать вірних про св. Тайну Хрещення і вияснять підчас проповіді, що ані нехреснені (хоч це виїмкові випадки), ані ті, що дають згіршення, прилюдні грішники (навірники), ані ті, що відверто противляться Церкві, не можуть бути хресними батьками.

Ч: 500/К/56

9. Католицьке виховання молоді.

Перед закінченням шкільного року, Впр. і Всч. Отці Душпастирі подбають, щоби дітям, які не мають покликання до духовного стану, а виявляють добрі поступки в науці, забезпечити на наступний шкільний рік місце в католицьких

школах, виеднати їх безплатне удержання і навчання, а де це не можливе вповні, бодай основніші знижки в шкільних оплатах.

В деяких країнах існує можливість одержати стипендії не тільки від церковних установ, або від управ міста, але й з державних фондів.

Була б велика шкода не користати з тих можливостей. Католицьке виховання дітей і молоді буде найтривалішим і найбільше достойним пам'ятником наших ювілейних святкувань з приводу 1000-річчя християнства в Україні.

Ч: 501/К/56.

10. Організація богомільних паломництв.

Зближається літний вакаційний час, в якому багато наших вірних в Західній Європі, користаючи з прислугуючого їм відпочинку, будуть брати участь, як і попередніми роками, в прощах до різних відпустових місць. Отці Душпастирі повинні намагатись, щоби ще перед заповідженими прощами належно усвідомити своїх вірних про значення відпусту і про умовими до його осягнення, та заохотити їх, щоб з цих дарів Божого Милосердя ревно користали, а не брали участь в прощах тільки для самої прогульки. Такі паломництва найкраще було би організувати спільно, кілька душпастирських округів разом, щоби в них могли взяти участь більше наших священиків, що легко забезпечили б прочан в їхніх духовних потребах.

Ч: 8576/Обр.

11. Про св. миро.

До поодиноких Генеральних Вікаріятів А.В. у Західній Європі скоро вже буде вислано святе Миро, посвячене в часі торжественної Архіерейської св. Літургії у Страсний Четверц. р. Всі Отці Душпастирі повинні негайно просити про новий приділ св. Мира чи то особисто при нагоді відвідин в

дотичних Генеральних Вікаріятах чи на випадок неможливості листовно. Посудини на св. Миро повинні бути зроблені з дорогого матеріалу, найкраще срібні або бодай легко позолочені. Перед наповненням св. Миром, посудини треба гарно вичистити ватою і відтак цю вату спалити та попіл зложити у відповідному місці, зв. сакраріюм.

Святе Миро треба переховувати у святилищі церкви на відповідному місці, замкнене у невеликій мирохранительниці. Колись його переховували таки на св. трапезі, але не в самому кивоті, що в ньому переховується Пресв. Евхаристія. Нині переважає звичай так в наших як і в церквах латинського обряду переховувати св. Миро на окремому достойному місці. У виїмкових умовах нашого скитального життя можуть Отці Душпастирі зберігати посудину зі св. Миром і в себе в хаті, але завжди на почесному місці і якщо можливо поза спальнею. Цей дозвіл є даний тільки для тих Отців Душпастирів, що не мають власних церков або живуть далеко від церкви і при своїх постійних душпастирських поїздках мусять мати завжди з собою і св. Миро для св. Тайни Миропомазання.

Як минулих років, так й цього року не назначуємо окремої оплати за св. Миро. Але кождий Отець Душпастир є обов'язаний зложити бодай маленький добровільний даток до Канцелярії дотичного Генерального Вікаріяту з зазначенням, що це на св. Миро. З приємністю слід підчеркнути, що в минулому році більша частина нашого Духовенства зокрема на терені Великої Британії сповнила цей обов'язок. Деякі Отці Душпастирі не тільки, що не зложили своїх датків, але здається й не просили про новий приділ св. Мира, бо користаючи з латинських церков, користають рівночасно й з т. зв. оливи для Миропомазання, посвяченої латинським Єрархом.

Таке поступування вказує не тільки на брак відповідної духовної культури й історичного та богословського знання, але й брак почувань для нашої релігійної, а при тому й національної єдності. Відомо бо, що в давнину Київський Митрополит одинокий на Україні мав право святити Миро у Великий Четвер і відтак роздавав його всім українським Єрархам. А навіть в часі своєї, насильно переведеної, юридичної залежності Києва від Москви Київський Митрополит цього права не зрікся. Тимбільше в умовах розсіяння нашої спільноти на чужині повинні всі наші Отці Душпастирі дбати про закріплення всіх наших зв'язків на церковному

полі, бо це безумовно потрібне, щоби врятувати нашу українську спільноту для рідного обряду і для нашої Батьківщини.

Отці Душпастирі, що працюють в країнах, де покищо немає нашої Церковної Єрархії, повинні звертатися з проханням про надіслання св. Мира прямо на адресу Апостольського Візитатора в Римі.

ХРОНІКА.

Свячення

В IV Неділю Великого Посту (за н. ст.) дня 11 березня 1956 р. Високопреосвященніший Архієпископ Кир Іван, Апостольський Візитатор Українців у Західній Європі, підчас торжественної Архієрейської св. Літургії, відправленої в каплиці Папської Семінарії св. Йосафата в Римі, поставив на діяконів двох піддіяконів - питомців тієї ж Семінарії, а саме:

1. Казимира К у х а р и к а, з Апост. Екзархату Українців у Саскачеван (Канада).

2. Степана О р а ч а.

Дня 25 березня ц. р., на Празник Благовіщення Пресвятої Богородиці (за н. ст.) Високопреосвященніший Архієпископ Кир Іван Бучко, Апостольський Візитатор Українців у Західній Європі, підчас торжественної Архієрейської св. Літургії, відправленої в каплиці Папської Семінарії св. Йосафата в Римі рукоположив на с в я щ е н и к а вище згаданого діякона о. К а з и м и р а К у х а р и к а, для Апост. Екзархату у Саскачеван (Канада).

Рим, дня 15. квітня 1956

о. Др. Мирослав Марусин

Канцлер

† ІВАН, АЄП

Апостольський Візитатор

УРЯДОВИЙ ВІСНИК

АПОСТОЛЬСЬКОГО ВІЗИТАТОРА УКРАЇНЦІВ
У ЗАХІДНІЙ ЄВРОПІ

Р. VIII.

ЛИПЕНЬ-ВЕРЕСЕНЬ 1956.

Ч. 3 (28)

Е Н Ц И К Л І К А (Окружне Письмо)

Святішого Вселенського Архієрея
Пія з Божого Провидіння Папи XII
до Преподобних Братів Патріархів, Примасів,
Архієпископів, Єпископів і всіх помісних
Ординаріїв, що в мирі і в об'єднанні
з Апостольським Престолом

Про почитання Пресвятого Серця Христового ПАПА ПІЙ XII

Преподобним Братам Патріархам, Архієпископам,
Єпископам і всім помісним Ординаріям, що є в мирі
і в об'єднанні з Апостольським Престолом, привіт
і Апостольське Благословення.

В С Т У П.

ПОДИВУГІДНИЙ РОЗВИТОК ПОЧИТАННЯ ПРЕСВЯТОГО
ХРИСТОВОГО СЕРЦЯ В НИНІШНИХ ЧАСАХ.

«З радістю будете черпати воду з джерел Спасителя»
(Ісаїя, 12, 3). Ці слова, що ними пророк Ісаїя образово (симво-
лічно) предсказував різномодні й обильні Божі благословен-

ня християнської доби, мимовільно приходять Нам на думку, коли згадуємо 100 (сотну) річницю тої пропам'ятної події, коли то Наш Попередник незабутньої пам'яті Папа Пій IX радо погодився на просьбу католиків цілого світу і встановив Празник Пресвятого Христового Серця, що його має святкувати ціла Вселенська Церква.

Годі вчислити ті всі небесні ласки, що їх виливає на душі вірних- християн почитання Пресвятого Серця Христового, очищуючи їх з гріхів, потішаючи надприродною радістю, збуджуючи бажання усіх чеснот. Тому й Ми, памятаючи про мудре поучення св. Апостола Якова, що «Всяке добре дарування і всякий досконалий дар походить згори від Отця світла» (Яків, 1, 17), в цьому почитанні, що стало вселенським і щораз більше зростає, слухно бачимо дар Воплощеного Слова, нашого Божественного Спасителя й самотнього Посередника благодати й правди між небесним Отцем а людством, дар, даний Церкві святий, Його таїнственній Обручниці в тих останніх віках її бурхливої історії, що принесли їй стільки страдань і стільки боротьби у всіх труднощах. Завдяки цьому дорогоцінному дарові, Церква має змогу виявити свою гарячішу любов, якою Вона горить до свого Божественного Основника, а також має змогу у ще більшій мірі виконати те візвання Ісуса Христа переказане св. Іваном Євангелистом: «В останній великий день Празника станув Ісус і взивав, кажучи: Хто жажде, хай прийде до мене, хай п'є, хто вірує в мене. Як каже Писання, ріки живої води потечуть з його нутра. Це ж сказав він про Духа, що Його мали прийняти віруючі в Нього». (Ів. 7, 37—39). Люди, що слухали тих слів Ісуса Христа, напевно без труда зрозуміли, що в тих словах обітниця джерела «живої води», що мала виплинути з Його нутра, є ясний натяк на пророцтва святих пророків Ісаї, Єзекиїла й Захарія, що передказували прихід Мессіянського Царства, а також натяк на ту скалу, що з неї, за ударом палиці Мойсея, в чудесний спосіб обильно вибухнула вода (гляди: Ісаїя, 12, 3; Єзекіїл, 47, 1—12; Захарія 13, 1; Єзекіїл 17, 1—7; Числа 20, 7—13; I Кор. 10, 4; Откровеніє 7, 17; 22, 1).

Божа любов має свій початок від Святого Духа, що є Любовю так Особи Вітця як і Особи Сина в лоні Пресвятої Тройці. Слушно отже св. Апостол Павло, немов на відгомін слів Ісуса Христа, приписує Святому Духові влиття любови в душі вірних: «Любов Божа влилася в наші серця Святим Духом, що даний нам» (Рим. 5, 5).

Цей дуже тісний зв'язок, що, по словам св. Письма, існує

між любовю, яка повинна горіти в серцях християн, і Святим Духом, — що по суті є сама Любов — ясно показує нам усім, Преподобні Брати, цілу суть того почитання, що належиться Пресвятому Христовому Серцю. Бож ясно, що почитання, по своїй особливій суті, є найзнеслішим виявом чесноти релігійності, тобто виявом нашого повного й беззастережного віддання й посвяти тій любові Божественного Спасителя, що її таким вимовним змістом і символом є Його зранене Серце; при цьому теж ясно, навіть в деякий наглядніший спосіб, що те саме почитання є на те, щоби нашою любовю відплатитись за Божу Любов. Бо тільки силою любови досягається повне і совершенно віддання людського серця для Всевишнього, тобто коли почування нашого серця так прилягають до Божої волі, що творять щось одне, згідно зі словами: «Хто з Господом злучується, стає одним духом із Ним» (I Кор. 6, 17).

I.

ОСНОВИ І ПРООБРАЗИ ПОЧИТАННЯ ПРЕСВЯТОГО ХРИСТОВОГО СЕРЦЯ В СТАРОМУ ЗАВІТІ.

a) Незрозуміння правдивої суті почитання Пресвятого Христового Серця з боку деяких християн.

Церква завжди дуже високо цінила й цінить почитання Пресвятого Серця Христового, намагаючись різними способами поширити те почитання серед християнських народів цілого світу. Церква також відверто боронила його перед закидами, немов би то почитання було занадто тілесне (натуралістичне) і сентиментальне. Це справді жалюгідне, що як в минулому, так і тепер, таке найшляхетніше почитання не доцінюється належно з боку деяких християн, деколи навіть з боку тих, що вважають себе за дуже ревних подвижників у змаганнях за справи католицької релігії і за справу власного освячення.

«Якщо ти знала би Божий дар» (Ів. 4, 10). Цими словами, Преподобні Брати, Ми, що з волі Божої поставлені на сторожі і на розділювання між вірних тих скарбів віри і побожності, що їх Божественний Спаситель повірив своїй Церкві, чуваємось до обов'язку Нашої совісті упінути всіх тих Наших синів, бо вони, не зважаючи на те, що почитання Пресвятого Христового Серця, перемагаючи хибні думки й обоятність людей, таки охопило ціле Містичне Тіло Христове, вони (ці сини) все ще мають деякі упередження в цьому згляді, ба що

більше вони доходять до того, що вважають (почитання Пресвятого Христового Серця) не дуже відповідним, щоби не сказати шкідливим, для наглих духовних потреб Церкви й людства під сучасну пору.

Не бракує й таких людей, що порівнюючи або мішаючи основний характер цього почитання з різними виявами побожності, що їх Церква схвалює і піддержує, але не приписує для всіх; вважають це почитання, як дещо додаткове, що його можна до вподоби практикувати, або непрактикувати. Дехто вважає, що почитання (Пресвятого Христового Серця) є за тяжке і не приносить ніякого успіху або тільки дуже малі успіхи тим змагунам за поширення Божого Царства, що зі захопленням посвячують найкращі свої духовні сили, свої засоби і свій час для оборони і поширення католицької правди, для поширення християнської соціальної науки і для зросту тих релігійних практик і дій, що на їхню думку є потрібні в наших часах. А є й такі, що замість признати почитання (Пресвятого Христового Серця) за дуже успішний орудник у праці над обною і над зростом християнських обичаїв, чи в поодиноких людей, чи в родинях, бачуть в цьому почитанні гейби тільки один з виявів побожності просякнутої радше сентиментом, а не шляхотними думками й почуваннями, а вслід затим (вважають, що те почитання Пресвятого Христового Серця) відповідає радше тільки жінкам, а не образованим людям.

Вкінці є деякі люди, що вважають почитання Пресвятого Христового Серця як занадто вимагаюче діл покаяння, винадгородження й інших на їхню думку «пасивних» (тобто недіяльних) чеснот, що не дають наявних зовнішніх овочів, тому й не вважають того почитання за відповідне на оживлення духовної набожності в нинішніх часах, бо нинішні часи вимагають відвертої і невтомної дії, щоби досягнути триюмф (перемогу) католицької віри і zorganizувати відважну й могутню оборону християнських обичаїв серед нинішньої людської спільноти зараженої релігійною обоятністю, що вже, ні в своїм думанні, ні в своїм поступованні, не звертає уваги на різницю між правдою й фальшом, бо нажаль пересякнула засадами безбожного матеріалізму і ляїцизму.

б) Доцінювання й змагання Вселенських Архієреїв за зріст почитання Пресвятого Христового Серця.

Якже ж не бачити, Преподобні Брати, того наглядного противоріччя між вищезгаданими поглядами і прилюдними висловами про почитання Пресвятого Христового Серця збо-

ку Наших Попередників на Апостольським Престоли, що є катедрою правди? Як можна вважати безкорисним, чи невідповідним, для нашого часу, той вияв побожності, що його Наш Попередник незабутньої пам'яті Лев XIII не завагався назвати, як «дуже похвальну релігійну практику», бо не сумнівався, що в тій практиці є могутній засіб проти самого лиха, що також нині, безперечно ще багато більше і ще болючіше мучить ціле людство в одиницях і спільнотах? «Це набоженство, що його дораджуємо всім людям — казав Папа Лев XIII — принесе користь нам усім». А дотого він ще при інших нагодах заохочував і поучував якби у зв'язку з почитанням Пресвятого Христового Серця: «Щоби усунути тяжкі нещастя, що вже від довгого часу (нависли над людством), треба просити помочі тільки в Того самотнього, Хто має силу відвернути ті нещастя. Хто ж Ним може бути, як не Ісус Христос, Єдинородний Син Божий? Бо нема під небом іншого імени даного людям, що ним могли би спастися (Діян. 4, 12). До Нього ми повинні прибігати, бо Він дорога, правда й життя» (Енци. «Святий Рік» з 25 травня 1899 р.; Акти Льва, т. XIX, 1900, стор. 71, 77-78).

Також і наш найблищий Попередник бл. п. Пій XI вважав, що почитання (Пресвятого Христового Серця) є дуже добрим й успішним засобом для оживлення християнської побожності. В Енцикліці «Наймилосерніший Відкупитель» він каже: «В тому вияві побожності (в почитанні Пресвятого Христового Серця) міститься цілий зміст релігії, тому й у цьому почитанні міститься теж правило досконалого життя, бо воно є найлекшим шляхом до докладного пізнання Ісуса Христа, воно склонює людські душі до більшої любови і до вірнішого наслідування Христа» (Енци. «Наймилосерніший Відкупитель», з дня 8. травня 1928: Акти Апостольської Столиці т. XX, 1928, ст. 167).

А що до Нас, то не менше як для Наших Попередників ця глибока правда є наглядна і гідна похвали. Тож зараз по початку Нашого Вселенського Архієрейства, коли Ми бачили побажаний щасливий зріст і майже тріумф почитання Пресвятого Христового Серця серед християн, Ми раділи тими безчисленними спасеними плодами, що з того почитання спливали на цілу Церкву. І ці Наші радісні почування Ми з приємністю висловили в Нашій Першій Енцикліці (гл. Енци. Вселенського Архієрейства, з дня 20 жовтня 1939, А. А. С. т. XXXI, 1939, ст. 415). Впродовж років Нашого Архієрейства повних не тільки нещаст'я і тривоги, але й невисловимих потіх, не зменшились ні щодо числа ті плоди, ні щодо сили й

краси, вони, ті плоди, радше збільшились. Завершено багато гарних починів, що сприяють щораз більшому розвиткові цього почитання, а дотого дуже відповідають потребам наших часів. Постає товариства для сприяння культурі, релігії й добродійности; появились друковані книжки з поясненням науки (про почитання Пресвятого Христового Серця) з історичного, аскетичного і містичного боку. Постає побожні практики винагородження. Але згадаємо передусім ті вияви гарячої побожності, що їх започаткувало і продовжує Братство «Апостольства Молитви», бо завдяки тому цілі родини, заведення а навіть цілі народи посвятились Пресвятому Христовому Серцю. З приводу тих виявів почитання Пресвятого Христового Серця Ми часто висловлювали Наше батьківське вдоволення в Листах і в промовах та в радіопередачах (гл. Акти Апостольської Столиці т. XXXII, 1940, ст. 276; т. XXXV, 1943, ст. 170; т. XXXVII, 1945, ст. 263-264; XL, 1948, ст. 501; т. XLI, 1949, ст. 331).

Бачучи таку обильність спасенних вод, тобто духовних дарів небесної любови, що випливають з Пресвятого Серця нашого Спасителя і розливаються і захоплюють безчисленних синів католицької Церкви за надхненням Святого Духа не можемо здержатись, Преподобні Брати, від того щоби по-батьківськи не запросити вас до спільної разом з нами пісні найвищої слави і найбільшої подяки Господу Богу, Дателеві всякого добра, взиваючи з Апостолом: «Тому, Хто всилі зробити значно більше над усе, чого просимо або що думаємо силою, що діє в нас, Тому Єдиному слава в Церкві і в Христі Ісусі на всі покоління на віки вічні. Амінь» (Єф. 3, 20-21).

Віддаючи Всевишньому належну подяку, цим Окружним Письмом Ми хочемо заохотити вас і всіх синів Церкви до глибшої застанови над тими засадами, взятими з Святого Письма, з творів Отців Церкви і з науки богословів, бо на тих засадах, немов на тривких підвалинах спирається почитання Пресвятого Христового Серця. Ми вповні переконані, що тільки при помочі світла Божого об'явлення зможемо глибше зрозуміти головну внутрішню суть цього почитання і тільки тоді зможемо правильно й досконало оцінити його незрівняну величність і його невичерпне багатство небесних дарів. А споглядаючи й розважаючи побожно над добродійствами, що походять з цього почитання, зможемо гідно відсвяткувати перше сторіччя від введення Празника Пресвятого Христового Серця у цілій Вселенській Церкві.

Маючи намір подати душам вірних християн спасенний

корм, щоби ним насичені могли легше зрозуміти правдиву природу цього почитання і щоби могли осягнути обильніші плоди, Ми розглянемо ті сторінки Старого і Нового Завіту, що обявляють нам безконечну любов Божу зглядом людського роду, хоч величі тої Божої любови ми ніколи не зможемо достаточо проникнути. Потім згадаємо деякі пояснення святих Отців і Вчителів Церкви, а вкінці постаремось насвітлити той тісний звязок, що існує між виявом побожності до Божественного Спасителя і почитанням, що належиться Його любові, як також любові Пресвятої Тройці до всіх людей. Бо вважаємо, що по виясненні тих основ, взятих зі св. Письма і з Церковного Передання, на яких опираються вияви цього найшляхетнішого почитання, християни легше зможуть черпати «з радістю воду з джерел Спасителя» (Ісаї, 12, 3), тобто вони зможуть краще оцінити особливу вагу почитання Пресвятого Христового Серця в церковній літургії, у внутрішнім і в зовнішнім житті і в (апостольській) дії. В цей спосіб вірні легше зможуть осягнути ті духовні плоди, щоби згідно з бажанням своїх Пастирів спасенно обновити свої обичаї.

в) Божя любов, це головний рушій (товчок) почитання Пресвятого Христового Серця в Старім Завіті.

Насамперед, щоби добре зрозуміти значіння деяких текстів св. Письма Старого і Нового Завіту, що відносяться до почитання Пресвятого Христового Серця, треба завжди пам'ятати на те, що Церква віддає Серцю Божественного Спасителя честь найвищого Богопочитання. Як вам відомо, Достойні Брати, Церква робить це з двох побудів. Перший побуд це той, що є спільний і для других святих членів тіла Ісуса Христа, основується на тому, що Христове Серце, як найшляхотніша частина людської природи є злучене в одній особі (гіпостатично) з Особою Божого Слова, отже тому Серцю належиться те саме Богопочитання, що його Церква віддає Особі Воплоченого Божого Сина. Тут маємо до діла з правдою католицької віри, що вже була торжественно проголошена на (двох) Вселенських Соборах, а саме на Соборі Ефезьким і на другім Царгородським (Собор Ефезький, кан. 8; гл. Манзі, Найбільша Збірка Святих Соборів, IV, 1083 К.; Собор Царгородський II кан. 9, гл. тамже IX 382 Е.).

Другий побуд, що відноситься в особливіший спосіб до Серця Божественного Спасителя і особливим титулом вимагає чести Богопочитання для Христового Серця, йде з того,

що те Серце, більше як інші члени Його тіла, є природним змістом зглядно символом (знаком) Його безмежної любови до людей. «В Пресвятому Серцю, як казав Наш Попередник незабутньої пам'яті Лев XIII, є символ (знак) і виразний образ безконечної любови Ісуса Христа, що нас порушує до відплатної любови» (гл. Енцикліка «Святий Рік», Акти Льва т. XIX, 1900, ст. 76).

Це безсумнівна правда, що в св. Письмі нігде нема ясної згадки про особливе почитання, пошану й любов до фізичного Серця Воплоченого Слова, як символу (знаку) Його найгарячішої любови. Але ж відверте визнання тієї дійсності, не повинно нас дивувати, ані не повинно викликати в нас ніяких сумнівів відносно Божої любови зглядом нас, а саме ця любов є головним побудом того почитання, бо ж Св. Письмо і Старого Завіту й Нового Завіту висловлює ту Божу Любов і підкреслює такими різними образами, що просто є дуже зворушливі. А ті образіві представлення маємо вже в книгах св. Письма, що предсказували прихід Божого Сина, що став чоловіком, отже їх (ті образіві представлення) можна вважати, як представлення того шляхетного змісту й символу Божої любови, тобто Пресвятого і Богопочитного Серця Божественного Спасителя.

Ми не вважаємо за конечне наводити тут багато місць із книг св. Письма Старого Завіту, що говорять про Богом давно обявлені правди, бо — думаємо — вистарчить пригадати той Завіт заключений між Богом і вибраним народом й освячений жертвами примирення. Первісний закон того Завіту був виписаний на двох таблицях і проголошений Мойсеєм (гл. Исход, 34, 27-28) а Пророки пояснили той закон. Той Завіт (договір) був оснований на суверенному (найвищому) Божому праві з одного боку і на обов'язковому підчиненні (послузі) людей з другого боку, а при цьому також був скріплюваний і оживлюваний ніжними вузлами любови. Бо найвищим побудом послуху з боку ізраїльського народу (зглядом Бога) був не так страх перед Божими карами, тобто страх викликаний (в серцях жидів) громами і блискавицями на горі Синай, — а радше належна любов зглядом Бога: «Слухай Ізраїлю: Господь — наш Бог, Господь — Єдиний. Любитимеш Господа Бога твого усім серцем твоїм, і всією твоею душею і всією твоею силою. Слова оці, що я заповідаю тобі сьогодні, мусять бути у твоєму серці». (Второзаконня, 6, 4-6).

Тож ніщо дивного, що Мойсей і Пророки, що їх Ангельський Учитель (св. Тома з Аквіну) слушно називає «стар-

щиною» (Сумма Богословська, II-II, питання 2, арт. 7:) вибраного народу, отже Мойсей і Пророки добре розуміючи, що основа цілого Закону є саме в цій заповіді любови, описували відносини між Богом і своїм народом, радше як подобу взаємної любови між батьком і дітьми чи подобу любови між подругами, а не уживали суворої подоби відносно найвищої Божої влади і нашого належного та боязливого рабства.

І от наприклад, сам Мойсей, у своїй славній пісні про освободження народу з єгипетської неволі, хочаби підкреслити, що це (освободження) сталось завдяки Божій всемогутості, вживає таких зворушливих висловів і порівнянь: «Як орел чатує над гніздом і над орлятами ширяє, Він (Господь Бог) простер крила, взяв його (Ізраїля) і поніс на своїх крилах» (Второзаконня, 32, II). Здається, що ніхто зі всіх пророків не висловив так яскраво й не описав гарячо постійну Божу любов зглядом свого народу як це зробив пророк Осія. В пророцтвах його (Осії), що з усіх малих пророків відзначається глибиною думки і ядерністю висловів, Господь Бог виявляє таку щирю і по святому заздрісну любов до вибраного народу, якою є любов ласкавого і люблячого батька, або любов подруга ображеного на чести. Це любов, що не слабне, ані не устає з приводу страшної зради чи жакливих злочинів, а хоч слушно за них карає, то тільки на те, щоби упавшій і зрадливій обручниці, чи невдячним дітям дати нагоду покаятись, очиститись і знову звязатись з Ним обновленими і сильнішими вузлами любови, а не на те, щоби їх відкинути і оставити самим собі. «Коли Ізраїль був дитиною, я полюбив його; з Єгипту я вивів мого сина... Це я був нянькою (покоління) Єфраїма, носив їх на моїх руках. Вони ж не знали, що то я ними опікувався. Я їх притягнув Адамовими мотузками, вузлами любови... Явилічу їхні рани, я полюблю їх доброхітно, бо гнів мій від них відвернувся. Я буду для Ізраїля росою, він зацвіте немов лілея, пустить коріння мов тополя». (Осія, II, I; 3-4; 14, 5-6).

Подібні думки висловлює Пророк Ісая, представляючи розмову між Богом і вибраним Народом: «І каже Сіон: покинув мене Господь і Бог мій забув мене. Чи ж може забути жінка про своє немовлятко так, щоби не відчувала жалю за своїм сином? Та хоч вона забула би, то я тебе не забуду». (Ісая, 49, 14-15). Також зворушливі є слова, якими автор Пісні Пісень, що на подобу подружжя любови, представляє в яскравих красках вузли взаємної любови, які вяжуть Господа Бога з улюбленим Народом: «Що лілея між будяками,

то моя люба між дівчатами. . . Я — для мого любимця, а любимий мій — для мене, він пасе серед лілей. . . Поклади мене печаттю на твоєму серці; печаттю на твоїй руці; любов бо, як смерть сильна; ревності, немов Шеол (Ад) запеклі. Стріли її — стріли вогненні, і полум'я її — полум'я Господнє» (Пісня Пісень, 2, 2; 6, 2; 8, 6).

Але та найніжніша, великодушна і терпелива Божа любов, хоч і обурювалась з приводу частих спроневерень і злочинів ізраїльського народу, ніколи остаточно не відкинула того народу. Та любов така гаряча й знесла, була тільки передвістником тієї найгарячішої любови, що мала сплисти з любячого Серця обіцяного людям Спасителя на всіх, і мала стати зразком для нашої любови й угольним каменем Нового Завіту. Тільки Єдинородний (Син) Отця і Воплочене Слово «повне благодати і істини» (Ів. 1, 14), що прийшов до людей придавлених безчисленними гріхами і нещастями, міг відкрити в своїй людській природі в одній особі злученій з Божою Особою «джерело живої води», що витриснуло для цілого людського роду, щоби якнайобильніше скропити спрагнену землю людства і щоби її перемінити в квітучий і плодючий огорог. Ту подивугідну річ, що її мала створити наймилосерніша й предвічна Божа любов, предсказує пророк Єремія такими словами: «Віковічною любов'ю полюбив я тебе, тому з милосердя притягнув я тебе до себе. . . Ось прийдуть дні, каже Господь, і зроблю новий завіт з Домом Ізраїля, з Домом Юди. . . Ось такий Завіт зроблю з Домом Ізраїля по тих днях, каже Господь: — вложу закон мій в їхнє нутро і випишу (цей закон) в їхніх серцях і буду їм Бог, а вони будуть моїм народом. . . бо я прощу їм їхні провини і не буду памятати більше їхніх гріхів» (Єремія, 31, 3; 31, 33-34).

II.

СЛУШНІСТЬ ПОЧИТАННЯ ПРЕСВЯТОГО ХРИСТОВОГО СЕРЦЯ В СВ. ПИСЬМІ НОВОГО ЗАВІТУ І В ЦЕРКОВНІМ ПЕРЕДАННІ.

а) Божа любов в таїнстві Воплочення як є в св. Євангелії.

Тільки зі св. Євангелії знаємо ясно, що Новий Завіт заключений між Богом і людьми є саме той, що його довершено силою благодатного примирення збоку Воплоченого Слова. Бо ж завіт, заключений Богом з ізраїльським народом, за посередництвом Мойсея, був тільки прообразом і символом цього нового (завіту), що його предсказав Пророк Єремія. Цей Завіт є без порівняння шляхетніший і трив-

кіший від попереднього, бо він припечатаний кровю не козлів і телят, але святою Кровю Того, що Його ті спокійні і нерозумні тварини прообразували, як «Ягня Боже, що несе гріхи світу» (Ів. 1, 29; Євр. 9, 18-28; 10, 1-17).

З того Християнського Завіту видно багато краще, як зі Старого Завіту, що він спирається не на рабстві, ані не на страху, але на такій приязни, що повинна бути між батьком і дітьми, бо цей (новий) Завіт оживлений і скріплений обильністю Божої благодати, як каже св. Іван Євангеліст: «І з повноти його ми всі прийняли — і то благодать за благодать. Закон бо Мойсеєм був даний, а благодать і істина через Ісуса Христа сталася» (Ів. 1, 16-17).

Цими словами ученика: «що його любив Ісус, і що на Вечері схилився на (Ісусові) груди» (Ів. 21, 20) ми проникаємо само таїнство безконечної любови Воплоченого Слова, отже вважаємо, за гідне, справедливе, правильне і спасенне, Преподобні Брати, дещо спинитись на розважанні такого милого таїнства, щоби просвічені світлом, що з того таїнства відбивається в св. Євангелії і освічує те таїнство, ми могли дійти й здійснити те бажання, що про нього каже Апостол народів до Ефесян, пишучи: «Щоби Христос через віру замешкав у ваших серцях, щоби ви вкорінені і скріплені в любові, змогли зрозуміти зі всіми святими, що то ширина й довжина, і глибина і висота, і пізнати Христову любов, що перевищує всяке знання, щоби ви були наповнені всякою повнотою Божою» (Еф. 3, 17-19).

Таїнство Божого Відкуплення є передусім і слушно таїнством любови, тобто таїнством належної любови Христа зглядом небесного Вітця, а Його хресна жертва, принесена в душі любови й послуху є (для небесного Вітця) щедрою і безконечною відплатою за людські провини: «Христос, страдаючи з любови і послуху, зробив для Бога більше, як цього вимагала відплата за всі провини поповнені людством» (Сумма Богословська, III, питання 48, арт. 2). Воно є також таїнством милосерної любови Пресвятої Тройці і любови Божественного Спасителя до всіх людей, що не мали змоги в ніякій спосіб належно спокутувати свої гріхи (гл. Енцикліка «Наймилосерніший Відкупитель», ААС. т. XX, 1928, ст. 170), отже Христос через незбагнуті скарби своїх заслуг, здобутих для нас пролиттям своєї найціннішої крові, відновив й завершив той завіт приязни між Богом і людьми, що зразу був зірваний упадком Адама в раю, а потім безчисленними гріхами вибраного народу.

Отже Божественний Спаситель, як законний і доско-

налий наш Посередник, що з найгарячішої любови до нас, погодив обовязки й довги людського роду з правами Божими, стався справді творцем подивугідного примирення Божої справедливости з Божим милосердям. В цьому саме примиренні міститься непонятне таїнство нашого спасення, що про нього висловлюється мудро Ангельський Доктор такими словами: «Треба сказати, що спасення людини, через Христові страсти, відповідало і Його милосердю і Його справедливости. Справедливости тому, що через свої страсти Христос задосить учинив за людські гріхи і так чоловік справедливою Христа звільнився (з довгів). А милосердю відповідало тому, що чоловік, не маючи змоги сам собою відплатити за провини цілої людської природи, дістав від Бога Божого Сина, щоби той відплатився за нього. І це було виявом ще обильнішого Божого милосердя ніж було би прощення гріхів без відплати. Тому й кажеться: «Бог, багатий на милосердя, через Свою превелику любов, що нею полюбив нас, що були мертві через (наші) гріхи, а Він оживив нас у Христі» (Еф. 2, 4; Сумма Богословська III, питання 46, арт. I, до 3).

б) Потрійна любов Спасителя зглядом людського роду: Божя і людська, духова й чуттєва.

Але, щоби ми могли, наскільки це можливе смертним людям «зрозуміти враз зі всіми святими, що то є ширина й довжина, і глибина і висота» (Еф. 3, 18) тайни любови Воплоченого Слова зглядом небесного Вітця і зглядом людей сплямлених гріхами, то треба мати на увазі, що та любов була не тільки духова як це є властиве Богові, бо «Бог є Дух» (Ів. 4, 24). Без сумніву чисто духовою любовою любив Господь Бог наших прародичів й ізраїльський нарід, тому й вислови про людську любов, подружу чи батьківську, що їх читаємо у Псальмах, в Писаннях Пророків, і в Пісні Пісень — вказують і означають найправдивішу любов, але зівсім духову любов, якою Господь Бог любив людський рід. Натомість та любов, що про неї є мова в Євангелії, в Посланнях Апостольських і в Апокаліпсі, де описується любов Серця Христового, означає не тільки Божу любов, але також почування людської любови. І це є найпевнішою правдою для тих всіх, що визнають католицьку віру. Бо Боже Слово прийняло не яке тіло сповидне чи бездушне, як це говорили деякі еретики в першому сторіччі історії Церкви і стягнули на себе строгу нагану у словах св. Івана: «Бо у світ ввійшло багато обманців, які не визнають, що Ісус

Христос прийшов в тілі. (Хто так говорить) той є обманець і антихрист» (II Ів. 7). (Боже Слово) дійсно прийняло і злучило зі Своєю Божою Особою людську природу, означену, цілу і совершенну, так, як вона була зачата в непорочнім лоні Пречистої Диви силою Святого Духа (Лк. 1, 35). Отже нічого не бракувало людській природі, що її прийняло Боже Слово; справді Божий Син прийняв людську природу, без ніякого поменшення і без ніякої зміни, так відносно душі як і відносно тіла. Тобто людська природа Божого Слова була обдарована розумом і волею і всіми іншими внутрішніми і зовнішніми силами пізнання. Була обдарована також змислами і природними силами. Така й є наука католицької Церкви проголошена й потверджена Римськими Архієреями і Вселенськими Соборами: «Ввесь зі своїми прикметами і ввесь з нашими прикметами» (Св. Лев Великий, Догматичний Лист «По прочитанні» до царгородського патріярха Флавіяна з дня 13 червня 449 р. гл. II (патрологія Л./ [латинська] т. 54, 763); «совершенний в Божестві і совершенний в людській природі» (Вселенський Халкедонський Собор, 451 р.); «Цілий Бог чоловіком і цілий чоловік Богом» (Св. Гелазій Папа, Трактат III: «Конечне» про дві природи в Христі, гл. А. Тіль, Листи Римських Архієреїв від св. Ілярія до Пелягія II, ст. 532).

Тому й немає ніякого сумніву, що Ісус Христос мав правдиве людське тіло зі всіми властивими йому почуваннями, а між ними перше місце займає любов. Також немає ніякого сумніву, що Ісус Христос мав людське серце подібне до нашого, бо без того найвизначнішого органу людського тіла було би неможливе ні життя ні почування людини. Тому й Серце Ісуса Христа в одній особі тобто гіпостатично злучене з Божою Особою Слова без сумніву билось і було повне не тільки любові але й других почувань. А ці почування так відповідали і такі були згідні з Його людською волею, повною Божою любові, і з самою безконечною любові, що є спільна для Сина, Вітця і Святого Духа; що між тими трьома любовями не було ніколи якої противності чи незгідності (гл. Св. Тома з Аквіну, Сумма Богословська, III питання 15, арт. 4, питання 18, арт. 6).

Ота дійсність, що Боже Слово прийняло правдиву і досконалу людську природу враз з людським серцем, яке подібно як наше могло б терпіти і бути проколоне, треба розглядати не тільки в світлі гіпостатичної (в одній особі) і суттєвої злуки, але також в тім світлі, що йде з (правди)

про Відкуплення людства (немов її доповнення), бо інакше «Розпятий Христос» міг би видаватись згіршенням або безумством, так як це було в очах жидів і поган. (I Кор. 1, 23). Символи віри, вповні згідні зі Св. Письмом, запевнюють нас, що Єдинородний Син Божий, прийняв страдальну і смертну людську природу передусім тому, що бажав принести кроваву Жертву, щоби довершити діло людського спасення. Цю науку подає Апостол народів такими словами: «Бо і той хто освячує і ті, що освячені — є всі від одного. З цієї причини Він не соромиться звати їх братами, кажучи: Сповідшу про імя Твое братам моїм. . . І ще: Ось Я та діти, що їх дав мені Бог. А що діти стали спільниками тіла і крові, то й Він став учасником їх. . . Тому мусів Він бути у всьому подібний братам, щоби стати милосерним і вірним Первосвященником у справах Божих, для вблагання за гріхи людей. Бо в чому був Сам постраждав, випробовуваний, у тому Він може й випробовуваним допомогти» (Євр. 2, 11-14; 17-18).

в) Свідоцтва Отців Церкви про людські почування Воплоченого Слова.

Святі Отці, правдомовні свідки Божого обявлення, добре зрозуміли ту науку, що її ясно виложив св. Апостол Павло, а саме, що таїнство Божої любові є основою і вершком і Воплочення і Відкуплення. Часто в їхніх творах ясно читаємо, що Ісус Христос тому прийняв совершенну людську природу й слабе та уломне людське тіло, щоби виеднати нам вічне спасення і щоби наглядно виявити нам свою безконечну, також і чуттєву любов.

Св. Юстин, немов повторюючи слова св. Апостола так пише: «Ми почитаємо і любимо Слово, зроджене з несотвореного і невимовного Бога; те Слово задля нас сталося чоловіком, щоби як учасник людських немочей подати на них лік» (Аполь. 2, 13, Патрольоґія Грецька, т. VI, 465). А Св. Василій, перший з трьох Кападокійських Отців каже, що людські почування в Ісуса Христа були правдиві а рівночасно й святі: «Хоч, як відомо, Господь прийняв всі природні похоти на потвердження правдивого, а не сповидного Воплочення, але Він відкинув непорядковані похоти, що осквернюють наше чисте життя, бо вони негідні Його нескверного божества» (Лист 261, Патрольоґія Грецька, т. XXXII, 972). Також св. Іван Золотоустий, світило Антіохійської Церкви, признає, що зміслові відчуття (біль, плач), що їх мав Божественний Спаситель, ясно вказують на те,

що Він прийняв людську природу зі всіма її прикметами. «Бо якщо Він не мав би був нашої природи, то був би не плакав таки два рази» (Гомілія 63, 2 до Євангелії св. Івана, Патр. Гр. LIX, 350).

А зпоміж Латинських Отців варто згадати тих, що їх нині Церква почитає як найбільших своїх Учителів. Отже св. Амврозій заявляє, що іпостатична злука (в одній особі Божій) була немов природним джерелом людських почувань Воплоченого Божого Слова: «Тому, що Син Божий прийняв душу, прийняв і душевні (людські) почування, бо як Бог не міг, ані занепокоїтись, ані не міг вмерти» (До Граціана про віру, II, 7, 56; Патрольоґія Латинська, XVI, 594). Також і св. Єронім, саме з тих людських почувань (що їх мав Христос), заключає, що Христос в дійсності прийняв правдиву людську природу: «Син Божий, щоби виявити правдивість прийнятої людської природи, на правду затривожився» (Про Євангеліє Маттея, XXVI, 37, Патрольоґія Латинська, XXVI, 205). А св. Августин з особливою наполегливістю підкреслює тісний зв'язок між людськими почуваннями Воплоченого Божого Слова і ціллю Відкуплення людства: «Господь наш Ісус Христос прийняв почування уломної людської природи, прийняв і саме тіло, що є частиною слабкої людської природи, прийняв і смерть людського тіла, не з konieczности, але з милосердя, щоби дати на собі зразок до наслідування для свого таїнственного Тіла тобто Церкви, що її Головою зволив статись Він сам. Іншими словами, Ісус хоче бути зразком до наслідування для всіх членів того таїнственного Тіла тобто для своїх святих і своїх вірних. І якщо дехто з них відчув би смуток і біль в наслідок людських покус, то нехай не думає, що він позбавлений благодаті, бо ці почування не є гріхом, але тільки виявом людської немочі. В той спосіб і Його Містичне Тіло могло би навчитись від свого Голови як поступати, так, як це є у випадку хору голосів, що пристосовується до того голосу, що надає тон». (Пояснення до Псалмів, LXXXVII, 3; Патрольоґія Латинська, XXXVII, 1111). Цю науку Церкви дуже змістовно й переконливо виявляють такі слова св. Івана Дамаскина: «Бог (прийняв людську природу) прийняв все, що є в мені і цілий злучився зі всім, інакше Він був би не міг уздоровити того, чого не прийняв». (Про Православну Віру, III, 6; Патрольоґія Грецька, XCIV, 1006). «Божий Син прийняв повну людську природу, щоби її цілу освятити» (Там же, III, 20; Патр. Гр., XCIV, 1081).

2) *Наука св. Письма й Отців Церкви про Пресвяте Христове Серце.*

Треба признати, що так Святе Письмо, як і Отці Церкви у вищенаведених місцях і в багатьох інших подібних, що про них тут не згадуємо, ясно висловлюють думку, що Ісус Христос мав змислові відчуття, що зворушували Його душу і що Він на те прийняв людську природу, щоби здобути для нас вічне спасення. Але в тих місцях таки немає виразної згадки про зв'язок між людськими почуттями Ісуса Христа і Його Пресвятим Серцем, такий, що виразно вказував би на Його Пресвяте Серце як на символ Його безконечної любові.

Але хоч Євангелисти і другі священнописателі не описують прямо Серця нашого Спасителя, що було живе й чутливе не менше від нашого, і билось і ясніло різними душевними почуттями найгарячішої подвійної любові Його (Божої і людської), то вони таки ясно говорять про Його Божу любов і про ті зворушення, що є зв'язані з любов'ю, а саме про: бажання, про радість, про смуток, про тривогу, про розсердження так, як ті зворушення проявлялись на зовні, на лиці, словами й поступованням. Зокрема Пресвяте Лице нашого Спасителя було немов виразником і найвірнішим дзеркалом тих почувань, що на подобу водних хвиль ішли одно за одним, дотикали Його Пресвяте Серце і викликували порухи того Серця. Бо і до Ісуса Христа відноситься те, що каже Ангельський Учитель, навчений звичайним досвідом про людську психологію і про зв'язані з нею явища: «Занепокоєння викликане гнівом (сердитістю) доходить аж до зовнішніх членів тіла, а передусім видно його на тих членах тіла, на яких виразніше відбивається вплив серця, а саме на очах, на лиці і на мові» (Сумма Богословська, I-II, питання 48, арт. 4).

Отже й слушно треба вважати Серце Воплоченого Слова, як головний символ (знак) тої Потрійної любові, що нею Божественний Спаситель любив і постійно любить Небесного Вітця і ціле людство. Воно є передусім символом (знаком) тієї любові, що є спільна для Божого Сина, для Вітця і для Святого Духа, але та любов тільки в Ньому, Воплоченім Слові об'являється крізь заслону слабого й уломного людського тіла, «бо в Ньому тілесно замешкує ціла повнота Божества» (Кол. 2, 9). Крім цього Пресвяте Христове Серце є символом (знаком) тієї найгарячішої любові, що влита в

Його душу, є найціннішим вивінуванням людської волі Ісуса Христа, а акти тієї волі є просвічені і кермовані подвійною найсовершеннішою мудрістю тобто мудрістю з оглядання Бога і мудрістю влітою». (Сумма Богословська, III, питання 9, арт. 1-3). «Вкінці, в спосіб дещо більше samozрозумілий і прямий, Христове Серце є символом (знаком) людської любови Ісуса Христа, бо тіло Божественного Спасителя, створене в лоні Пречистої Діви Марії чудесним діланнєм Святого Духа, було досконаліше і вразливіше, як всякі інші людські організми». (Там же, III, питання 33, арт. 2, до 3).

Отже знаючи з св. Письма і зі символів віри, що в найсвятішій душі Ісуса Христа є совершенна однозгідність і гармонія і що всі вияви Його потрійної любови мали на меті наше Відкуплення, можемо з усією певністю розглядати й почитати Серце Божественного Спасителя, як виразний образ Його любови і як свідка нашого Відкуплення, а також як таїнственні східці, що ними могли би ми дістатись в обійми: «Спасителя нашого Бога» (Тит. 3, 4). Тому то Його слова, Його вчинки, Його науки, Його чуда, а зокрема і Його діла, що дуже яскраво виявляють Його любов зглядом нас — як прим. установа Пресвятої Евхаристії, Його Страсти й Його смерть, віддання нам Його Найсвятішої Матери, оснування Церкви, Зіслання Святого Духа на Апостолів і на всіх вірних — всі ці Його діла, ми повинні подивляти, як докази Його потрійної любови, а при цьому ми розважаймо з найбільшою нашою любовю про удари Пресвятого Серця, що ними Ісус Христос здавався міряв час Своєї туземної мандрівки, аж до останньої хвилі, коли то як оповідають Євангелісти: «Ісус промовив могутнім голосом: „Звершилось”. І схиливши голову, віддав духа» (Мат. 27, 50; Ів. 19, 30). Щойно тоді перестало битись Його Серце, а Його чуттєва любов немов устала до хвилі Його славного Воскресення з гробу. Після того, коли душа Божественного Спасителя, Побідника смерті, знову злучилась з прославленим Його тілом, Пресвяте Серце Ісуса знова зачало битись. Від тої хвилі удари Пресвятого Христового Серця, спокійні і безтурботні, ніколи вже не переставали і ніколи не перестануть бути знаком тієї потрійної любови, що вяже Божого Сина з Небесним Отцем і з цілою людською спільнотою, бо для тієї людської спільноти Він повним правом є Містичний (Таїнственний) Голова.

III.

УЧАСТЬ ПРЕСВЯТОГО ХРИСТОВОГО СЕРЦЯ В ЙОГО ПІСЛАННИЦТВІ ВІДКУПЛЕННЯ.

а) Пресвяте Христове Серце символ (знак) совершеної любові: чуттєвої, духової і Божої за цілий час туземного життя Спасителя.

А тепер, Преподобні Брати, щоби з тих наших побожних розважань зібрати щораз обильніші і спасенніші овочі, розважмо дещо про ту найглибшу участь Пресвятого Серця Божественного Спасителя, в Його чуттєвім житті людським і Божім, впродовж Його туземного життя та й про ту участь, яку має Пресвяте Серце Ісуса в Його житті тепер і буде мати на віки вічні. Передусім на сторінках св. Євангелії будемо шукати того світла, щоби вглибитись у святилище Божественного Серця і зі Святим Апостолом Павлом подивляти: «то безмежне багатство благодати Божої в Його ласкавости до нас у Христі Ісусі» (Еф. 2, 7).

Вже від хвилі, коли Пречиста Діва Марія сказала своє великодушне «Буди мні по глаголу твоему...» зачало битись в один ритм людською і божою любовію Пресвяте Христове Серце, а Слово Боже, як це обявляє нам св. Апостол Павло: «вступаючи на цей світ, заявило: „Ні жертви ні приносів Ти не схотів, але тіло мені приготував. Цілопалення за гріх Тобі не подобались: тоді Я сказав: Ось Я йду, — як у святих книгах про Мене написано — щоби сповнити волю Твою, Боже...” У цій Його готовості ми є освячені жертвоприносом тіла Ісуса Христа один раз на завжди» (Євр. 10, 5-7, 10).

Пресвяте Серце Христове горіло любовію в повній однозгідності з почуваннями Його людської волі і Його Божої любові, коли Він, в назаретській хатині, провадив небесні розмови зі Своєю найсолодшою Матір'ю і зі Своім прибраним батьком Св. Йосифом, якого Він слухав, вірно сповняючи тяжку працю помічника теслі. Тою потрібною любовію билось Його Пресвяте Серце, підчас постійних апостольських подорожей; як творив чуда, воскрешав мертвих, або оздоровляв всякі недуги, як зносив всякі труди; як відчував втому, голод і спрагу; як підчас нічних чувань гарячо молився до Небесного Вітця. Тою потрібною любовію билось Його Пресвяте Серце підчас Його проповідей, як пояснював притчі, зокрема ті, що змальовують Його милосердя, як прим. про загублену драхму, про загублену овечку

і про блудного сина. В тих словах і вчинках, об'являється Боже Серце, як каже св. Григорій Великий: «Пізнавай Боже Серце в Божих словах, щоби гарячіше тужити за небесними речами» (Листи, кн. IV, лист 31 до лікаря Теодора, Патр. Лат., LXXVII, 706).

Пресвяте Серце Ісусове билось ще живішою любовю, коли з Його уст виходили слова надхнені особливою найгарячішою любовю. І так, наприклад, коли на вид втомленого і голодного народу казав: «Жаль мені тих людей» (Мар. 8, 2), або коли дивлячись на улюблене місто Єрусалим, присуджене на повну руїну за своє засліплення в гріхах, вповів такий сумовитий докір: «Єрусалиме, Єрусалиме, що вбиваєш пророків та каменуєш посланих до тебе! Скільки разів хотів я зібрати дітей твоїх, як квочка збирає курчата під крила, а ви не схотіли (прийти)» (Мат. 23, 37). Повне любови і святого обурення билось Його Серце на вид святотатської торгівлі в (єрусалимській) Святині, а висловом цього є Його слова: «Написано: дім мій, — дім молитви зветься, а ви зробили з нього вертеп розбійників» (Мат. 21, 13).

Особливою любовю і страхом було зворушене Його Пресвяте Серце, коли зближалась хвиля Його тяжких страстей. Відчуваючи природну відразу до грядучих страдань і смерти, казав (Ісус): «Отче мій! Якщо можливе, нехай омине ця чаша мене» (Мт. 26, 39). Непереможною любовю і глибоким смутком було переповнене Його Пресвяте Серце, коли на зрадницький поцілунок (Юди), відповів такими ніжними словами, немов би останньої приязної остороги Його наймилосерднішого Серця для приятеля, що в своїй безбожності, віроломності і найбільшій закамєнілості був рішений віддати Його в руки ворогів: «Друже, пощо ти прийшов? Поцілунком ти зраджуєш Сина чоловічого?» (Мт. 26, 50; Лк. 22, 48). А яку ніжну любов і глибоке співчуття Пресвятого Христового Серця видно в Його словах звернених до побожних жінок, що оплакували Його несправедливий засуд на хресну смерть: «Дочки Єрусалимські не ридайте наді мною, — а радше ридайте над собою і над вашими дітьми. . . Бо коли таке роблять зі зеленим деревом, то що буде зі сухим?» (Лк. 23, 28, 31).

Але передусім на хресті Божественний Спаситель виявив свої різні сильні почування, що немов філі бистрого потоку переливались у Його Пресвятому Серцю. Це почування найгарячішої любови, затривоження, співчуття, гарячого бажання, заспокоєння і т. д., як це видно ясно з тих слів Ісусових: «Отче, прости їм, — бо вони не знають, що роблять»

(Лк. 23, 34); «Боже мій, Боже мій, чому ж Ти мене покинув?» (Мт. 27, 46); «Поправді кажу тобі: Нині будеш зо мною у раю» (Лк. 23, 43); «Жажду» (Ів. 19, 28); «Отче, в твої руки віддаю духа мого» (Лк. 23, 46).

б) Пресвята Евхаристія, Пречиста Діва Марія і Священство—дари Пресвятого Христового Серця.

Але хто зуміє гідно описати ті удари Серця Божественного Спасителя, як виразники Його безконечної любови, в тих хвиликах, коли Він жертвував для людей Свої найцінніші дари, а саме Себе самого у Пресвятій Евхаристії, Своєю найсвятішу Матір і Священство?

Ще перед спожиттям Тайної Вечері зі своїми Апостолами, на згадку про устанавлення Пресвятої Тайни Його Тіла і Його Крови, що її пролиття мало освятити Новий Завіт, Пресвяте Серце Христове відчувало сильні зворушення, що їх відкрив у тих словах до Апостолів: «Гарячим бажанням бажав я їсти з вами цю Пасху, заки прийму муки» (Лк. 22, 15). Зворушення Пресвятого Христового Серця досягнуло верхка, коли Він: «Взяв хліб, віддав хвалу, переломив і подав їм, кажучи: Це тіло мое, що за вас дається. Те робіть на спомин про мене. Так само й чашу (взяв) по вечері, кажучи: Оця чаша — Новий Завіт — у моїй крові, що за вас проллється» (Лк. 22, 19-20).

Отже слушно треба сказати, що Пресвята Евхаристія і як св. Тайна і як Жертва, а також і Священство є наявними дарами Пресвятого Христового Серця. В Пресвятій Евхаристії, як Тайні Ісус Христос віддає себе людям, а в Пресвятій Евхаристії, як Жертві Ісус Христос постійно приносить себе в жертву: «від сходу до заходу сонця» (Мал. 1, 11).

Також найціннішим даром Пресвятого Христового Серця, як Ми вже сказали, є Пречиста Діва Марія, Матір Божа і наша найсолодша Матір. І слушно Вона сталась духовною Матір'ю цілого людського роду, бо вона була породила нашого Відкупителя і співпрацювала з Ним над приверненням життя благодати для потомків Еви. Тому св. Августин пише про неї так: «Без сумніву Вона є Матір'ю членів (тіла) Спасителя, а ми є тими членами, бо Вона своєю любов'ю співпрацювала над тим, щоби вірні члени (тіла) Голови були живими членами (Його) Церкви» (Про святе дівичтво, VI, Патр. Лат. XI, 399).

До безкровного дару зі Себе самого під видами хліба й вина, Ісус Христос наш Спаситель, схотів додати Своєю кро-

ваву Жертву на хресті, як найголовніший доказ Своєї глибокої й безконечної любови. В той спосіб Він дав нам зразок найвищої любови, що її, як звершення любови поручив своїм ученикам такими словами: «Більшої від цієї любови ніхто не має, як хто душу свою кладе за своїх друзів» (Ів. 15, 13). А любов Ісуса Христа Божого Сина, у хресній Жертві на Голгофті так виразно і так знаменито об'явила і саму любов Бога: «Ми з того пізнали любов Божу, що Він віддав Своє життя за нас. І ми повинні класти життя за братів» (I Ів. 3, 16). В дійсності Божественний наш Спаситель більше Своєю любов'ю був прибитий до хреста, як насиллям катів. Його добровільна жертва цілопалення це найбільший дар Його Пресвятого Серця для кожного чоловіка з осібна, як це висловлює виразно Апостол: «(Божий Син) полюбив мене і віддав себе за мене» (Гал. 2, 20).

*в) Також Церква і Святі Тайни це дари
Христового Серця.*

Немає сумніву, що Пресвяте Ісусове Серце, якнайтісніший учасник життя Воплоченого Слова, а через те немов знаряддя Божества, що служило так само як і інші члени Його людської природи у виконванні діл благодати і всемогучости (Св. Тома, Сум. Богосл., III, питання 19, арт. I), воно сталося також слухним символом (знаком) тої безмежної любови, що спонукала нашого Спасителя, саме в пролитті Крови заключити з Церквою таїнственне подружжя: «З любови Христос прийняв страсти, щоби злучити зі Собою Церкву, як обручницю» (Сум. Богосл., додаток, питання 42, арт. I, до 3). Зі зраненого Серця Спасителя зродилась Церква, служителька Крови Відкуплення. З цього самого Серця найбільше вилилась благодать Св. Тайн, що є для синів Церкви (джерелом) надприродного життя, як це читаємо у св. Літургії: «З проколеного Серця зродилась Церква злучена з Христом . . . Ти, що зі Серця виливаєш благодать» (Стихира з Вечірні Празника Пресв. Серця, лат. обр.).

Про цей символ (знак), що був відомий Отцям Церкви і церковним писателям, Вселенський Учитель (Св. Тома з Аквіну) віддаючи вірно голоси церковного передання, так пише: «З ребра Ісуса Христа вийшла вода, символ духовного очищення; і кров, символ відкуплення. Кров приписується Тайні Евхаристії, а воду Тайні Хрещення, що своєю очищуючу силу бере з крові Ісуса Христа» (Сум. Богосл., III, питання 66, арт. 3, до 3.). Це, що тут говорить про Христове ребро, про-

колоне й отворене списою (римського) вояка, відноситься і до Христового Серця, пробитого копієм, бо вояк зробив те, щоби упевнитись про смерть розп'ятого Ісуса Христа. По смерті Ісуса Христа рана Його Пресвятого Серця мала на віки остатись живим образом тої добровільної любови, що спонукала Господа Бога віддати Свого Єдинородного Сина на відкуплення людей. І тою любовію Христос нас так полюбив, що приніс Себе самого на Голгофті в жертву за нас: «Христос полюбив нас і віддав Себе самого за нас, як дар і жертву Божі на милі пахощі» (Еф. 5, 2).

г) Також Пресвяте Серце Ісуса Христа Прославленого в небі це символ Його потрійної любови бо людей.

Коли ж Спаситель наш вознісся на небо враз із тілом, прославленим вічною славою, Він засів по правиці Небесного Вітця то не перестав любити Церкву, свою Обручницю, також тою найгарячішою любовію, що нею горить Його Серце. Він затримав світлі знаки ран на руках, на ногах і в боці, що свідчать про Його потрійну побіду: над діаволом, над гріхом і над смертю. В Його Серці, немов в дорогоцінній скарбниці, зберігаються безчисленні скарби Його заслуг, придбаних Його потрійною побідою, і ці заслуги Він щедро тепер розділює відкупленому людському родові. Про цю солодку правду так пише св. Апостол Павло: «Возносячись на висоту (на небо) набрав полонених і людям дав дари. Той що зійшов був, це той самий, що піднявся був високо над усі неба, щоби наповнити все» (Еф. 4, 8, 10).

г) Дари Святого Духа — це також дари Пресвятого Христового Серця.

Зіслання Святого Духа на Апостолів й Учеників, це перший наглядний знак щедрої любови Спасителя після Його побідного вознесення на небо, де зайняв Він місце по правиці Вітця. Бо ж по десятьох днях Дух Утішитель даний Отцем Небесним зійшов на тих, що були зібрані в Вечернику, згідно з обітницею Ісуса Христа на Тайній Вечері: «І я упрошу Отця і дасть Вам іншого Утішителя, щоби перебував з вами по віки» (Ів. 14, 16). А того Святого Духа, що є взаїмною любовію Вітця до Сина і Сина до Вітця посилає Отець і Син у виді огнених язиків і Він (Святий Дух) наповнив душі Апостолів й Учеників обильною Божою любовію і іншими небесними дарами. Це влиття небесної любови йде також з Пре-

святого Серця нашого Спасителя, «бо в Ньому зберігаються всі скарби премудрости і знання» (Кол. 2, 3).

Ця Божа любов є рівночасно даром Пресвятого Христового Серця і Його Святого Духа, що є Духом Отця і Сина. Отже Святому Духові треба передусім завдячувати початок Церкви і її подивугідне поширення серед всіх поганських народів, осквернених ідолопоклонством, зісуттям обичаїв і насиллям. Це та Божа любов, найцінніший дар Пресвятого Христового Серця і Його Духа, дала Апостолам і Мученикам геройську мужність, проповідувати і кровю свідчити про правду Євангелії. Та Божа любов, запалила в душах Учителів Церкви гарячу ревність у змаганні за належне пояснення й за оборону католицької віри. Та Божа любов, побуджувала Ісповідників до плекання найкращих чеснот і до сповнювання подивугідних діл, корисних і для ближніх і для їхнього власного вічного й дочасного щастя. Вкінці та Божа любов, спонукала Дівиць, щоби зреклися радо змислових розкошей і посвятились виключно любові небесного Обручника.

На славу тій Божій любові, що обильно впливає зі Серця Воплоченого Божого Слова і розливається, через дію Святого Духа на всіх вірних, Апостол народів св. Павло зложив пісню, що нею оспівує перемогу Ісуса Христа Голови Містичного Тіла і Його членів над тим усім, що спинює в який-небудь спосіб віднову Божого Царства любови між людьми: «Хто нас розлучить від Христової любови? Недоля?, тривога?, голод?, нагота?, небезпека?, переслідування?, меч? ... Та ж у всьому цьому ми перемагаємо завдяки Тому, що полюбив нас. Бо я певний, що ні смерть, ані життя, ані ангели, ані влади, ані теперішнє, ані майбутнє, ані сили, ані висота, ані глибина, ані інше яке створіння не зможе нас розлучити від Божої любови, що у Христі Ісусі, Господі нашім» (Рим. 8, 35, 37-39).

д) Почитання Пресвятого Серця — це почитання Особи Воплоченого Божого Слова.

Отже нічо не забороняє нам почитати Пресвяте Христове Серце, що є співучасником і найвиразнішим знаком тієї невичерпної любови, якою і тепер Божественний Спаситель любить весь людський рід. Воно (Пресвяте Христове Серце) вже не переживає занепокоєння смертного життя, але воно живе і бється і злучене нерозривно з Особою Божого Слова, а в Ній і через Неї з Її Божою волею. Отже ясно, що Хри-

стове Серце переповнене Божою і людською любовю і найбагатшими благодатними скарбами, що їх набув Божественний наш Спаситель Своїм життям, Своїми страстями і Своєю смертю, є постійним джерелом тієї вічної любови, що її Святий Дух виливає на всіх членів Таїнственного Христового Тіла.

У Пресвятому Серцю нашого Спасителя відбивається до деякої міри образ Другої Особи Божої, Божого Слова, а рівночасно образ подвійної природи, Божої і людської, в Ньому можемо подивляти не тільки символ (знак), але й неначе зміст цілого таїнства нашого Відкуплення. Почитаючи Пресвяте Христове Серце, ми почитаємо в Ньому і через Нього і несотворену любов Божого Слова, і також Його людську любов зі всіми її почуваннями і чеснотами, бо та подвійна любов спонукала нашого Спасителя жертвуватися за нас і за цілу Церкву, Його Обручницю, як каже св. Апостол Павло: «Христос полюбив Церкву й віддав Себе за неї, щоби її освятити, очистивши водною купіллю у слові життя, щоби поставити її собі славною Церквою, що не має плями чи зморщки, чи чогось такого, але щоби була свята й непорочна» (Еф. 5, 25—27).

Як колись Христос полюбив Церкву так і тепер завжди її любить гарячо тою потрійною любовю, що про неї ми згадували. І саме ця любов спонукує Його бути нашим заступником (І Ів. 2, І), щоби виеднати нам у Вітця благодать і милосердя: «Він завжди живе, щоби за нас заступитись» (Євр. 7, 25). Молитви, що пливають з Його невичерпної любови до Вітця, не перериваються ніколи. Як «за днів тіла Свого» (Євр. 5, 7), так і тепер, як прославлений в небі, Христос з тим самим успіхом благає Небесного Вітця і Йому, що «так полюбив світ, що й Сина свого єдинородного дав, щоби кожен, що вірує в нього не загинув, а мав життя вічне» (Ів. 3, 16), показує Своє Серце живе і зранене гарячою любовю напевно багату глибше, ніж те було від копія римського воїна на хресті: «Твоє Серце проколоне на те, щоби ми через видиму рану побачили рану невидимої любови» (Св. Бонавентура, твір X. «Містична галузка», розділ III, ч. 5; гл. Св. Тома, Сум. Богосл., III, питання 54, арт. 4).

Немає сумніву, що Небесний Отець, «що власного Сина свого не пощадив, а видав Його за усіх нас» (Рим. 8, 32) на просьби такого Заступника, благаючого з такою великою любовю, не перестане ніколи зсилати на всіх людей свої обильні, небесні благодати.

IV.

**ПОЧАТКИ Й ПОШИРЕННЯ ПОЧИТАННЯ
ПРЕСВЯТОГО ХРИСТОВОГО СЕРЦЯ.***а) Світанок почитання Пресвятого Христового Серця
в набоженстві до пресвятих Христових Ран.*

Преподобні Брати! Ми хотіли представити вам і всім християнам коротко властиву суть і постійні скарби, що пливають з почитання Пресвятого Христового Серця так, як це виходить з Божої об'явленої науки, тобто з перворядного джерела. Ми думаємо, що ті Наші уваги, освітлені світлом св. Євангелії, показали ясно, що почитання Пресвятого Христового Серця не є ніщо іншого, як почитання любови Божої і любови Воплоченого Божого Слова, а в тому самому часі почитання тієї самої любови, якою Небесний Отець і Святий Дух люблять грішних людей. Бо як вчить нас св. Тома з Аквіну, любов Пресвятої Тройці (трьох Божих Осіб) — це джерело людського Відкуплення, бо вона обильно переливаючись на людську волю Ісуса Христа і в Його Пресвяте Серце, надхнула Його такою самою любовю і спонукала Його до пролиття Своєї Крови, щоби відкупити нас з гріховної неволі (Сум. Богосл., III, питання 48, арт. 5): «Хрещенням маю хреститись; і як мені важко, поки не сповниться» (Лк. 12, 50).

Тому Ми переконані, що почитання, що його віддаємо любові Бога й Ісуса Христа до людського роду, почитаючи образ пробитого Серця Розп'ятого Спасителя, ніколи не було чуже для побожності вірних, хоч з'яснило і зросло в дивний спосіб та й поширилось в Церкві щойно в недавніх часах, зокрема від хвилі, коли сам Господь приватно об'явив те таїнство деяким своїм доньям обдарованим обильністю небесних дарів і вибрав їх на вістунок і проповідниць того почитання.

Правду кажучи ніколи не бракувало людей посвячених Богові, що, йдучи за прикладом Пресвятої Богородиці, Апостолів і визначних Отців Церкви, почитали найсвятішу людську природу Ісуса Христа, а зокрема Його Пресвяті Рани, завдані Йому на тілі серед мук підчас Його спасенних Страстей, і тим почитанням виявляли люди свою вдячність і свою любов.

Та ж і в самих словах св. Апостола Томи: «Господь мій і Бог мій» (Ів. 20, 28), що є знаком його переміни з невіруючого у віруючого, видно наявне визнання віри, богочитання і

любоби, що вправді відносилось до зраненої людської природи Спасителя, але зверталось до величності Божої Особи.

Проколене Христове Серце завжди щораз сильніше потягало людей до почитання Його безконечної любови, якою Він полюбив людський рід, бо от слова Захарії пророка, що їх св. Іван Євангелист наводить у відношенні до Розп'ятого Ісуса: «Глянуть на того, кого прокололи» (Ів. 19, 37; гл. Захарія, 12, 10) вказують на вірних-християн всіх часів. Та треба признати, що то Пресвяте Христове Серце тільки поволеньки і поступенно стало (предметом) почитання як образ людської і Божої любови Воплоченого Божого Слова.

б) Розвиток почитання Пресвятого Христового Серця в середовіччі і в наступних сторіччях.

Бажаючи тепер тільки згадати про головні відступи часу у розвою почитання Пресвятого Христового Серця, приходять нам на думку деякі імена, що особливо прославились в цій ділянці і їх треба вважати як передовиків поширення того релігійного почитання, що приватно і поволеньки щораз більше закріплювалось в релігійних стоваришеннях. І так наприклад у закріпленні й поширенні почитання Пресвятого Христового Серця добре заслужились: св. Бонавентура, св. Альберт Великий, св. Гертруда, св. Катерина Сієнська, блаженний Генрих Сузо, св. Петро Канізій, св. Франціск Салезій. Св. Іван Евд був зложив першу літургійну службу на честь Пресвятого Христового Серця, що Його торжественний Празник вперше відсвятковано, за благословенням багатьох французьких Єпископів дня 20. жовтня 1672 року.

Серед тих усіх, що найбільше заслужились для поширення цього прегарного набоженства найвизначніше місце займає св. Маргарита Марія Алякок, що своєю світлою запопадливістю і при помочі свого духовного провідника блаженного Клявдія де ля Коломб'єр досягнула те, що почитання Пресвятого Серця вже тоді досить поширене, устійнилось серед подиву вірних-християн, а своїми цілями любови й винагородження вирізняється серед інших християнських набоженств (гл. Енцикліка «Наймилосерніший Спаситель», А. А. С., XX, 1928 ст. 167—168).

Вже оця коротка згадка про початки і розвій почитання Пресвятого Христового Серця вистарчить для зрозуміння, що його подивугідне поширення йшло з того, що це почитання наскрізь відповідає істоті християнської релігії, тобто релігії любови. Отже не можна говорити, що це почитання має

свій початок в приватних Божих виявленнях, ані не можна сказати, що після того (приватного виявлення) нагло появилось в життю Церкви, бо воно це почитання само собою було вицвітом живої віри й гарячої набожності людей обдарених небесними ласками набожності до (Божественного) Спасителя і до Його преславних Ран, що є немов свідоцтвом Його безконечної любови, свідоцтвами, що особливо промовляють до людської душі. З того бачимо, що виявлення Св. Маргарити Марії (Алякок) не внесли нічого нового до католицької науки. Але вага тих виявлень лежить в тім, що Христос Господь, — виявляючи Своє Пресвяте Серце —, хотів взвати людей в надзвичайний і своєрідний спосіб, щоби приглядались, розважали й почитали таїнство премилосерної Божої любови до людського роду. Справді у цьому особливому виявленні Ісус Христос виразно і не один раз вказав на Своє Серце як на символ (знак), що має притягнути людей до пізнання і до узнання Його любови, а при цьому Христос установив (те Своє Серце), як знак і запоруку милосердя й благодати для потреб Церкви в наших часах.

в) Папське схвалення для Празника Пресвятого Христового Серця.

Зрештою наглядним доказом на те, що почитання Пресвятого Христового Серця виходить із самих засад християнської науки, це схвалення Апостольського Престолу для того торжественного Празника Пресвятого Христового Серця ще перед появою письм св. Маргарити Марії Алякок. Бо Священна Конгрегація Обрядів без уваги на якінебудь приватні Божі виявлення, а радше йдучи на зустріч бажанням вірних, рішенням виданим дня 25. січня 1765 року, за згодою Нашого Попередника Климентія XIII дня 6. лютого того самого року, дала дозвіл Польському Єпископатові і Римському т. зв. Архібратству Пресвятого Серця — святкувати літургичний Празник Пресвятого Христового Серця. Апостольський Престол зробив це в тім намірі, щоби це існуюче вже і квітуче почитання поширилось, бо ж воно мало за ціль «символічно оживити пам'ять на Божу любов» (гл. А. Гарделліні, Автентичні Декрети 1857, ч. 4579, т. III, ст. 174), що спонукала нашого Спасителя принести себе в жертву і так спокутувати людські злочини.

За цим першим схваленням, виданим з деякими обмеженнями і як привілей, наступило друге схвалення, майже сто років пізніше, але багато важніше. Маємо на думці рішення,

вже вище згадане, видане Священною Конгрегацією Обрядів дня 23. серпня 1856 року. Цим декретом Наш Попередник незабутньої пам'яті Пій IX, прийняв до відома бажання Французьких Єпископів і побажання майже цілого католицького світу, дозволив і поручив гідне святкування літургічного Празника Пресвятого Христового Серця в цілій Церкві (гл. Декрети Священної Конгрегації Обрядів, в книжці Н. Ніллес: «Про підстави Празників Пресвятого Христового Серця і Пречистого Серця Марії», 5 видання, Іннсбрук, 1885, т. I, ст. 167). Цю подію слушно треба передати на вічну пам'ять вірним-християнам, бо, як це кажеться в торжественній службі цього Празника: «Відтоді почитання Пресвятого Христового Серця немов бистра ріка, проломлюючи всі перешкоди, рознеслось на весь світ».

Преподобні Брати, на основі того, що Ми дотепер зясували, наглядно видно, що вірним треба пригадувати, що вони повинні дошукуватись джерела почитання Пресвятого Христового Серця в св. Письмі, в науці Передання, в св. Літургії, немов у глибокій джерельній криниці, якщо бажають проникнути у глибоку суть почитання Пресвятого Христового Серця, а з побожного роздумування над тим усім, приймати поживу для зросту своєї релігійної ревности.

Якщо вірна душа схоче запопадливо, розумно й глибоко застановлятися над тим і так практикувати набоженство, то неможливо, щоби вона не дійшла до того милого пізнання Христової любові, а це пізнання, — як навчає з власного досвіду св. Апостол Павло, є змістом християнського життя: «Тому клоню мої коліна перед Вітцем Господа Нашого Ісуса Христа... благаючи, щоби Він дав нам за багатством Своєї слави силою зміцнитися через Духа Його у внутрішній людині. Щоби Христос вірою замешкав в серцях наших, щоби ви, вкорінені й утверджені в любові, могли пізнати (зрозуміти) Христову любов, що перевищує всяке знання, щоби були ви наповнені всякою Божою повнотою» (Еф. 3, 14, 16—19). А саме найкращим образом тієї загальної Божої повноти є Пресвяте Христове Серце, тобто є образом повноти милосердя, що є властива Новому Завітові, що в ньому «появилась була доброта та ласкавість Спасителя нашого Бога» (Тит. 3, 4), бо «не післав Бог свого Сина у світ, щоби Він судив світ, але щоби світ спасся через Нього» (Ів. 3, 17).

2) *Духовість і краса почитання Пресвятого Христового Серця.*

Церква, як учителька людей, була завжди переконана, відколи видала свої перші урядові постанови про почитання Пресвятого Христового Серця, що суттєві елементи (складові часті) того почитання, тобто вияви почувань любови й винагороди, що ними почитаємо безконечну Божу любов, зовсім не дхнуть ніяким матеріалізмом чи забобонністю, бо радше почитання Пресвятого Христового Серця є набоженством, що удосконалює духову сторінку релігії, цебто правдивим набоженством, що його предсказав сам Божественний Спаситель, розмовляючи зі Самарянкою: «Прийде час і тепер вже є, коли правдиві поклонники будуть поклонятись Отцеві в душі й правді. Бо й Отець шукає таких поклонників. Бог це Дух: а ті, що будуть Йому поклонятися, повинні поклонятися в душі й правді» (Ів. 4, 23—24).

Тож не вільно казати, що почитання фізичного Христового Серця стоїть на перешкоді, щоби дійти до сердешної любови Бога і що то почитання спинює поступ душі на дорозі до осягнення найвищих чеснот. Церква рішучо відкидає такий фальшивий містицизм, як це вже сказав Наш Попередник блаженної пам'яті Іннокентій XI, коли опрокинув такі балачки немов би: «Душі, що живуть внутрішнім життям не повинні збуджувати актів любови до Пречистої Діви Марії, до Святих, або до людської природи Ісуса Христа, бо це предмети змислові, а велід за тим і любов до них є змислова. Ніякі сотворіння, навіть Пречиста Діва Марія і Святі, не повинні займати нашого серця, бо тільки одинокий Бог хоче наше серце займати і посідати» (Іннокентій XI, Апостольська Конституція, «Небесний Пастир» з дня 19. листопада 1687).

Ті що так говорять, розуміється, думають собі, що символічний образ Христового Серця не значить нічого вищого, як тільки Його чуттєву любов, отже той образ, що не може бути як би новим предметом богочитання, бо воно належиться тільки речам, що є суттєво Божі. Але ж всі бачимо, що таке поняття символічної вартости святих ікон є фальшиве, бо звужує ширше значення святих ікон. Натомість інакше думають і вчать католицькі богослови, а між ними і св. Тома з Аквіну, що віддає загально прийняту думку: «Ми почитаємо ікони, не з виключної уваги на них самих, як речі, але з уваги на те, що ті ікони провадять нас до Воплченого Бога. Наша душа звертається до ікони, але не затримується на ній, а лине до Того, що представлений на іконі. Тому й релігійне по-

читання Христових ікон, не є ніяким новим богочитанням, ані якою окремою чеснотою благочестя» (Сум. Богосл. II—II, питання 81, арт. 3 до 3). Отже до самої Особи Воплоченого Слова відноситься кінець-кінців то почитання, яким почитаємо Христові ікони, чи орудя Його Страстей, що їх перетерпів Спаситель за нас, чи вкінці образ проколеного Серця Розп'ятого Спасителя, що своєю вимовністю перевищує всі інші ікони.

Таким чином можна й треба, з тілесного предмету, яким є Христове Серце і його природне значення, підноситись нам на крилах християнської віри, не тільки до розважання тої Його чуттєвої любови, але треба змагати все ще вище, тобто аж до розважання і почитання Його недосяжної, влиотої любови, а вкінці серед солодкого і найвищого душевного піднесення треба звестися до розважання і почитання самої Божої Любови Воплоченого Божого Слова. Бо просвічені вірою ми приймаємо, що в Особі Ісуса Христа є об'єднані дві природи, людська і Божа, отже можемо виробити собі поняття про ті тісні взаємовідносини, що заходять між чуттєвою любов'ю фізичного Серця Ісуса і Його подвійною духовною любов'ю, тобто людською і Божою. В дійсності, не можна казати, що ті любови тільки співіснують в богочитаній Особі Божественного Спасителя, бо вони є між собою об'єднані природним зв'язком тому, що людська і духовна і чуттєва любов є підпорядковані Божій любові і є до деякої міри відбиткою, подобою Божої любови. Ми не кажемо, що Серце Христове треба так розуміти, немов би воно було формальним образом, тобто властивим і досконалим знаком Його Божої любови, бо ж найглибшої суті тої Божої любови не може вірно відтворити ніякий сотворений образ. Але вірний-християнин, почитаючи Христове Серце, почитає Його разом з цілою Церквою як знак і як би слід Божої любови, що дійшла аж до того, що ще й Серцем Воплоченого Божого Слова полюбила людський рід сплямлений стільки беззаконнями.

Отже в цій такій важній і такій витонченій (делікатній) справі, треба завжди мати перед очима правду про природний символізм фізичного Серця Ісуса у відношенні до Особи Божого Слова, а та правда ґрунтується на первісній правді про гіпостатичну злуку (тобто злуку двох природ в одній особі Божій). Хто заперечував би ту правду, той повторював би знова ті фальшиві погляди, що вже нераз були опрокинені Церквою, бо вони суперечать науці про одну Особу в Христі, але з двома природами цілими, але не змішаними.

З тої найголовнішої правди можемо розуміти, що Серце Ісуса — то Серце Божої Особи, тобто Воплоченого Божого Слова і що то Серце Ісуса представляє нам і немов ставить перед очі усю ту любов, що Він нею огорнув нас та й далі огортає нас. Дятого (беручи під увагу звичай і практику) треба вважати почитання Пресвятого Христового Серця — це найдосконаліше визнання християнської віри. Бо християнська релігія, це релігія Христова і цілий її зміст ґрунтується на правді про Богочоловіка як Посередника так, що не можна інакше дійти до Божого Серця, як тільки через Серце Христове, бо ж Він сам сказав: «Я є дорога, правда і життя. Ніхто не приходить до Вітця, як тільки через мене» (Ів. 14, 6).

Якщо воно так, то легко дійти до заключення, що почитання Пресвятого Христового Серця, по своїй суті, це почитання тої любови, якою Бог любить нас в Ісусі, а рівночасно (почитання Пресвятого Христового Серця) це вияв нашої любови до Бога і до других людей. Іншими словами, почитання Пресвятого Христового Серця є звернене на любов Божу, що її належиться найвищий поклін, подяка, а треба теж її наслідувати в життю; воно (то почитання) зміряє до удосконалення нашої любови Бога і ближніх через щораз радніше виконання тієї нової заповіді, що її, немов священний спадок, Божественний Учитель передав Апостолам, кажучи: «Нову заповідь даю вам, щоби ви любили один одного так, як я вас полюбив. . . Це моя заповідь, щоби ви любили один одного, як я полюбив вас» (Ів. 13, 34; 15, 12). Це справді заповідь нова і властива Христова заповідь, як каже св. Тома Аквінатський: «Ціла ріжниця між Новим і Старим Завітом зводиться до короткого вислову пророка Єремії: „Заключу з домом Ізраїля Новий Завіт” (Єр. 31, 31). А якщо і в Старому Завіті цю заповідь виконувано зі страху і з святої любови, то вона таки належала вже до Нового Завіту. Отже, хоч і в Старому Завіті була ця заповідь, то все таки не як питома йому прикмета, а тільки як підготовка до Нового Завіту». (Пояснення до Євангелія св. Івана, глава XIII).

V.

ПОУЧЕННЯ Й ЗАОХОТА ДО ЩОРАЗ КРАЩОГО ПОЧИТАННЯ ПРЕСВЯТОГО ХРИСТОВОГО СЕРЦЯ.

а) Змагати, щоби краще зрозуміти і практикувати набоженство на честь Пресвятого Христового Серця.

Заки закінчимо ті прегарні й наймиліші наші дотеперішні розважання про правдиву суть та про особливу велич по-

читання Пресвятого Христового Серця, Ми, свідомі Нашого Апостольського Уряду, повіреного найперше Святому Апостолові Петрові після того, як він тричі зложив визнання любови до Господа Ісуса Христа, вважаємо за вказане ще раз звернутися до Вас, Преподобні Брати, а через Вас заохотити всіх улюблених Наших в Христі синів до пильного змагання за поширення цього прегарного набоженства, бо з нього сподіємося обильних духовних плодів і на наші часи.

Якщо зважити належно докази, що на них ґрунтується почитання проколеного Христового Серця, то кожному стане ясно, що тут не йдеться про яке набоженство, що його можна би занедбати, або менше доцінювати, як інші набоженства. Тут маємо до діла з таким релігійним почитанням, що є справді найвідповідніше, щоби допровадити людей до досягнення християнської досконалости. Бо якщо: «набоженство — згідно з традиційним богословським поняттям, що його передає нам св. Тома з Аквіну — це ніщо інше, як тільки готовість віддатись на службу Богові» (Сум. Богосл., II—II, питання 82, арт. I), то яку ж службу, більше обовязкову й конечну, а zarazом шляхетнішу й милішу, можна собі уявити понад службу віддану Його любові? І чи можна видумати яку службу, що була би приємніша і миліша Богові, як та, що нею почитаємо Божу любов, а через любов почитаємо самого Бога. Бож яканебудь прислуга віддана добровільно, це в деякому змислі дарунок, а «любов це ж радше перший дар і джерело всіх дарів» (Тамже, I, питання 38, арт. 2).

Тому й треба якнайбільше доцінювати той спосіб богопочитання, бо через нього людина має змогу віддати честь Богу й більше полюбити Бога та легше і з більшою готовістю віддати себе Божій любові. А це тимпаче, що той спосіб богопочитання зволив поручити християнам сам наш Божественний Спаситель, а Вселенські Верховні Архієреї (Папи) захищали це почитання і в пропамятних грамотах звеличили найбільшими похвалами. Тому, хто легковажив би це велике добродійство, що його Ісус Христос дав своїй Церкві, поступав би отчайдушно і шкідливо й ображував би самого Бога.

Якщо воно так, то немає сумніву, що вірні-християни, віддаючи честь Пресвятому Христовому Серцю, виконують рівночасно дуже важне завдання, — служити Богові, — а zarazом вони посвячують Творцеві й Спасителеві себе самих і все своє, чи це будуть внутрішні почування чи зовнішні вчинки, і так сповняють заповідь Божу, що каже: «Люби

Господа Бога твого усім серцем твоїм, і всією душею твоєю, і всією думкою твоєю, і всією силою твоєю» (Мк. 12, 30; Мт. 22, 37). Тоді вони мають певність, що головною спонукою їхньої служби Богові не є яка особиста користь, тілесна чи душевна, дочасна чи вічна, але що головною спонукою їхнього служіння Богові є сама Божа доброта, якій вони стараються віддавати честь чинами любови, богопочитання і благодарення. Інакше, почитання Пресвятого Христового Серця не відповідало би справжній суті християнської віри, бо тоді людина не віддавала би чести передусім Божій любові. Тоді теж були б справедливі подекуди ті заміти, немов би в тому найшляхетнішому почитанні дехто радше себе самого занадто любить і за себе дбає, хибно розуміючи або неправильно практикуючи то набоженство.

Тому нехай усі добре собі запам'ятають, що в почитанні Пресвятого Христового Серця не є найважливішою речю зовнішні побожні вправи, ані навіть не треба шукати спонук цього набоженства передусім у тих добродійствах, що їх Христос Господь заповів в приватних обітницях, щоби спонукати людей до більшої ревности в сповнюванні головних обов'язків католицької релігії, тобто любови й покути та й щоби таким чином якнайкраще подбали за своє власне душевне добро.

І Ми заохочуємо, щоби всі Наші в Христі сини щораз радніше практикували це набоженство, усі — кажемо — чи ті, що вже привикли черпати спасенні води пливучі зі Серця Спасителя, чи зокрема ті, що немов глядачі ще тільки здалека приглядаються з деякою цікавістю, але з деяким сумнівом. Нехай вони добре застановляться над тим, що тут йдеться, як це Ми вже вище сказали, про почитання, що вже віддавна закріпилось в Церкві і що воно твердо ґрунтується на св. Євангелії. Це почитання вповні згідне з наукою св. Церковного Передання і з св. Літургією, а Римські Вселенські Архієреї звеличили почитання Пресвятого Христового Серця численними й найвищими похвалами та й не вдоволились встановленням Празника на честь Пресвятого Серця Спасителя і поширили його на цілу Церкву, але ще й торжественно віддали і посвятили цілий людський рід Пресвятому Христовому Серцю (гл. Лев XIII, Енцикліка «Святий Рік», Акти Льва, т. XIX, 1900, ст. 71; Декрет Свящ. Конгр. Обрядів з дня 28. червня 1899; Пій XI, Енцикліка «Наймилосерніший Спаситель», А. А. С. 1928, ст. 177; Декрет Свящ. Конгр. Обрядів з дня 29 січня 1929, А. А. С., т. XXI, 1929, ст. 77). Вкінці варта згадати, що почитання Пресвятого

Христового Серця приносило Церкві обильні і повні потіхи овочі, а саме безчисленні навернення до Христової віри, оживлення віри, тісніша злука вірних-християн з нашим Божественним Спасителем. Те все виявлялось зокрема в цих останніх десятиріччях на наших очах так наглядно і так часто.

Дивлячись на це подивугідне явище, а саме на почитання Пресвятого Христового Серця, що так широко розповсюдилось і загорілось серед усіх кругів вірних-християн, Наше серце сповняється милим почуванням потіхи. А складаючи належну подяку за те Нашому Спасителеві за ті безконечні скарби Його доброти, мусимо висловити Наше батьківське признание для тих всіх осіб духовних і світських, що причинились до поширення почитання Пресвятого Христового Серця.

б) Найбільше корисне почитання Пресвятого Христового Серця для теперішніх потреб Церкви.

Преподобні Брати, хоч почитання Пресвятого Христового Серця видало всюди спасенні овочі духової обнови християнського життя, то однак всім відомо, що воююча Церква на землі, а зокрема людська спільнота, ще не досягнула тієї повної моральної досконалости, що відповідала би гарячим бажанням Ісуса Христа, Таїнственного Обручника Церкви і Спасителя людського роду. Бо немало є дітей Церкви, що своїми численними плямами спотворюють лице своєї Матері, що відбивається на їхньому лиці. Не всі вірні-християни блистять тою святістю обичаїв, що до неї є Богом покликані. Не всі грішники вернулися до самовільно опущеного Батьківського дому, щоби в ньому наново одягнутись «в найкращу одіж» (Лк. 15,22) і щоби прийняти на палець перстень, символ вірности зглядом Обручника їхньої душі. Ще не всі погани стали членами Містичного Христового Тіла. І те ще не все. Бо, якщо з одного боку Ми дуже боліємо на вид послабленої віри зрештою добрих християн, що в їхніх серцях запоморочених пожаданням земських дібр холоне і поволеньки пригасає вогонь Божої любови, то з другого боку ще сильніше страждаємо на вид тих підступних намагань безбожників, що, як би підбурені пекольним ворогом нині більше як колись палають запеклою й відвертою ненавистю до Бога, до Церкви, а зокрема до Того, що заступає на землі Особу Божественного Спасителя і представляє Його любов до людей, згідно зі загально відомим висловом Медіолян-

ського Учителя (св. Амврозія): «(Ісус) запитав (Петра) про річ, що про неї міг би дехто сумніваться, але Ісус не сумнівався, а якщо питався то не на те, щоби довідатись, але щоби навчити (нас), що зі своїм вознесенням оставив нам намісника Своєї любови» (Пояснення до Євангелія св. Луки, I, X., ч. 175, Патр. Лат., XV, 1942).

Ненависть до Бога і до Його законних намісників, це такий (жахливий) злочин, що більшого злочину не може ніколи зробити людина, сотворена на образ і подобу Бога, призначена до досконалої приязни з Богом і до вічного перебування в небі. Бо ненависть до Бога віддаляє людину як найдалі від Найвищого Добра та склонює людину до того, щоби відкидати від себе і від своїх ближніх те все, що походить від Бога, все, що єднає з Богом, все, що веде до радости в Бозі, а саме: правду, чесноту, мир і справедливість (гл. Св. Тома, Сум. Богосл., II—II, питання 34, арт. 2).

Нажаль бачимо, що число тих, що називають себе ворогами Бога, подекуди зростає, а також щораз більше поширюються засади теоретичного і практичного матеріалізму, звеличується нестримний гін за розкошами. Тому й не диво, що в багатьох душах остигає любов, що є найвищою заповіддю християнської релігії, найміцнішою підставою правдивої і досконалої справедливості і головним джерелом мира і святих потіх. Спаситель наш так і заповів: «Тому, що намножилось беззаконня, остигне любов багатьох» (Мт. 24,12).

в) Почитання Пресвятого Христового Серця знамя спасення для сучасного світу.

Деж шукати за ліком, Преподобні Брати, на вид стільки лиха, що нині більше як в минулому так дуже мучить і поодиноких людей і родини і народи а то й увесь світ? Чи можна знайти яке краще набоженство від почитання Пресвятого Христового Серця, набоженство, що краще відповідало б властивій суті (характерові) католицької віри і що могло би дати успішну поміч на сучасні потреби Церкви і людства? Чи є який шляхетніший, миліший, спасенніший вияв богочитання, ніж почитання Пресвятого Христового Серця, що ціле звернене на почитання самої Божої любови? (гл. Енцикліка «Наймилосерніший Спаситель», А. А. С., XX, 1928, ст. 166). Вкінці, що може успішніше спонукати вірних християн до дійсного виконання євангельських заповідей в житті як не любов Христа, яку щодня збільшує і підсилює почитання Пресвятого Христового Серця? А без євангель-

ських заповідей, як мудро наминає Святий Дух, устами пророка Ісаї: «Мир — це діло справедливости» (Іс. 32, 17), не можна встановити справжнього (правдивого) мира між людьми.

Тож за прикладом Нашого безпосереднього Попередника, мило й Нам звернутися до всіх наших дорогих в Христі дітей тими словами перестороги, що ними, на переломі минулого сторіччя незабутньої пам'яті Лев XIII, наминав усіх вірних-християн і до всіх тих, що щирим серцем дбають про власне спасення і про uzдоровлення відносин у людській спільноті тими словами: «Ось нині стає перед наші очі інший, дуже потішаючий, божественний знак, а саме Пресвяте Христове Серце, світяче палаючим пресвітлим блиском. На нього треба покладати всі надії, в нього треба благодіяти і від нього треба сподіватись людського спасення» (Енцикліка «Святий Рік», Акти Льва, т. XIX, 1900, ст. 79; Енцикліка «Наймилосерніший Спаситель», А. А. С., XX, 1928, ст. 167).

Оце також наші гарячі бажання, щоби всі ті, що мають честь називатись християнами і своєю діяльністю змагаються за устійнення Христового Царства в світі, вважали почитання Пресвятого Христового Серця за свій прапор єдності, спасення і миру. Та нехай ніхто не думає, що це набоженство до Пресвятого Христового Серця чимнебудь виходить на шкоду другим набоженствам, якими християни під проводом Церкви почитають Божественного Спасителя. Навпаки, ревне почитання Пресвятого Христового Серця, без сумніву розпалить і удосконалить почитання Чесного Хреста Господнього, як теж і любов до Пресвятої Тайни Евхаристії. Справді можемо сказати, що тільки той зможе як слід зрозуміти Розпятого Ісуса, хто проникне в Його Пресвяте Серце, як це зрештою пояснюють обявлення, що їх Ісус Христос дав св. Гертруді і св. Маргариті Марії Алякок. Бо й не можемо легко збагнути тої сили любови, що спонукала Ісуса Христа статись нашою духовною поживою, як тільки практикою особливого набоженства до Евхаристійного Серця Ісусового. Евхаристійне Серце Ісусове нам пригадує, як каже Наш Попередник блаженної пам'яті Лев XIII «встановлення Пресвятої Тайни Евхаристії, — що є виявом найвищої любови Ісуса, що виливаючи всі багатства Свого Серця на те, щоби замешкати між нами до кінця світу, установив саме Пресвяту Тайну Евхаристії» (Апост. Письмо про встановлення Архібратства при церкві св. Йоакіма в Римі, з дня 17. лютого 1903, Акти Льва т. XXII, 1903, ст. 307; гл. Енцикліка «Подивугідної любови», з дня 22. травня 1902, Акти

Льва т. XXII, 1903, ст. 116). Бо «Пресвята Евхаристія не є яка маленька частинка Його Серця (але радше ціле серце), що його дав нам Христос з превеликої любови Свого Серця» (св. Альберт В. «Про Пресвяту Евхаристію»).

Вкінці, спонукані гарячим бажанням протиставити могутні заборони проти безбожницьких затій ворогів Бога і Церкви, а також бажанням спрямувати і родини і народи на шлях любови Бога й ближнього, стверджуємо понад усякий сумнів, що почитання Пресвятого Христового Серця це найуспішніша (найкраща) школа Божої любови. На тій Божій любові, як Ми вже сказали, має ґрунтуватись устійнене Божє Царство в душах поодиноких людей, в родинах і в народах, як на це звернув мудру увагу Наш Попередник, славної пам'яті Лев XIII: «Христове Царство свою силу і красу бере з Божої любови. Свята і впорядкована любов з нашого боку — це його основа й вершок. Відси й пливуть невідкличні заключення: совісно сповняти свої обов'язки, нікого не кривдити, людські добра менше цінити ніж Божі добра, любов Бога ставити понад усе» (Енцикліка «Таметсі», Акти Льва, т. XX, 1900, ст. 303).

Щоби почитання Пресвятого Христового Серця принесло обильні плоди для християнської сім'ї чи радше для цілого людства, нехай стараються вірні-християни тісно з ним злучити також і набоженство до Пренепорочного Серця Богородиці. Бож з Божої волі в довершенні діла людського Відкуплення, Пречиста Діва Марія так нерозлучно була зв'язана з Ісусом Христом, що можна говорити про наше спасення, як про овод любови й мук Ісуса Христа, найтісніше злучених з любов'ю й з терпіннями Його Матері. Тож годиться, щоби християни, що через Марію дістали від Ісуса Боже-ственне життя, віддаючи належну честь Пресвятому Христовому Серцю, виявляли також Пренепорочному Серцю Небесної Неньки свою побожність, любов, вдячність і духа покаяння. З тим премудрим і наймилішим пляном Божого Провидіння вповні годиться і той памятник акт посвяти, коли Ми самі торжественно віддали й посвятили Святу Церкву й увесь світ Непорочному Серцю Пречистої Диви Марії (гл. А. А. С., XXXIV, 1942, ст. 345).

г) Заохота до гідного святкування першого сторіччя Празника Пресвятого Христового Серця поширеного на цілу Церкву.

Тому, що впродовж цього року, як Ми вже повище згадали, добігає до щасливого кінця одно сторіччя відколи по

зарядженню Нашого Попередника блаженної пам'яті Пія ІХ Празник Пресвятого Христового Серця святкується в цілій Церкві, то Ми бажаємо гарячо, Преподобні Брати, щоби всі християни відсвяткували пам'ять на ту сторічну подію прилюдним богопочитанням подяки і перепросьбами Пресвятого Христового Серця. Сподіємося, що ці торжественні вияви християнської радості і побожності напевно з особливішою ревністю будуть мати місце — розуміється у злуці з любов'ю і зі спільними молитвами всіх вірних-християн — в тім Народі, де, з Божої волі народилась та свята дівчиця, що була ревнителькою й невтомною проповідницею цього набоженства.

А тимчасом, потішені солодкою надією і передбачуючи очима душі ті духовні овочі, що, сподіємося, обильно сплинуть на Церкву з почитання Пресвятого Христового Серця, якщо тільки люди зрозуміють правильно то почитання згідно з Нашими поученнями і будуть його ревно практикувати, — благаємо Милосерного Бога, щоби ласкаво зволив спомогати ці наші гарячі бажання Своїми небесними благадями; нехай при Божій помочі станеться те, щоби з нагоди цьогорічних святкувань щораз більше зростало набоженство до Пресвятого Серця Ісусового і щоби щораз більше поширилось по всій землі і понад усіми людьми Христове пресоладке володіння й царство, а саме царство: «правди і життя; царство святости і благодати, царство справедливости, любови й мира» (З Літургії Празника Христа Царя — лат. обр.).

На завдаток тих небесних дарів, кожному з вас, Преподобні Брати і повіреному вам духовенству й вірним, а зокрема тим усім, що діяльно ревнують за поширення почитання Пресвятого Христового Серця, даємо з цілого серця Апостольське Благословення.

Дано в Римі при св. Петрі дня 15. місяця травня 1956 року, Нашого Вселенського Архієрейства року вісімнадцятого.

ПІЙ ПАПА ХІІ.

Поучення Слуги Божого Митрополита Андрея про Культ (Почитання) Христової Любови.

(З Декретів Архієпархіального Собору з р. 1940)

В Ісусі Христі — спасіння людства.

Впродовж майже 20 століть намагається ціле людство, що прийняло Христа Спасителя і бажає в Ньому знайти вічне спасіння усіми зусиллями людських душ, — розуму, просвіченого вірею, і волі освяченої любов'ю, — пізнати Христа, в якому скриті всі «скарби мудрости і знання». А через Христа і в Ньому старається пізнати Пресв. Трійцю і збагатитися «повнотою розуміння і пізнання тайни Бога в Трійці єдиного» (Колос. 2, 2—3). Історія догм (правд віри) показує, як тими змаганнями при помочі і під проводом Святого Духа здобувало віруюче в Христа людство, себто св. Христова Церква, чимраз ліпше і повніше розуміння об'явленої науки та як Церква поступово, чимраз докладніше пояснювала й подавала її до вірування людям. Історія науки про духові змагання до совершенства й історія обрядів християнського прилюдного і загального церковного культу (почитання), науки, що серед богословських наук ледве що зачинають розвиватися, показують, як людська душа намагається віддати Христу Спасителю, по змозі, цілий, належний Йому культ Богопочитання. У тих змаганнях доходить Церква до установлювання празника по празнику, починаючи від празника Воскресення і Сошествія Святого Духа, взятих іще із синагоги, але оживлених і доповнених християнським духом. Історія тих змагань незвичайно цікава, бо показує як людська душа, нічим невдоволена, заєдно шукає, пнеться вгору, з поодиноких, найприступніших понять і предметів почитання підносить до таких, які віддавали би Христу чимраз повнішу честь і славу. Постать Христа, начеркнена Євангелістами та Апостолами, така світла, така висока, що й змагання довгих століть та цілого людства не вичерпають пізнання Того, що в Ньому «мешкає вся повнота Божества тілесно» (Колос. 2, 9). І та повнота ніколи невичерпана і ніким необнята, хоча з тої повноти усі впродовж цілих століть безнастанно черпають (Йо, 1, 16), силкуючись обняти її та вповні зрозуміти, почавши від Апостолів аж до послідних і найменших з тих, що уже спасені, або очікують спасіння. Людство вдивлене в ту пресвяту, нерукотворну, живу ікону невидимого Бога (Колос. 1, 15), якою є Божа Особа Слова Божого в люд-

ському тілі. Вдивляються в Її безконечно глибоку Божу красу усі святі, а й усі грішники, що мимо гріхів надіються найти в Ньому життя, й не можуть на Неї надивитися! Дивляться на те сяєво Предвічної слави, на той образ предвічного Єства, що двигає усьо словом Своєї сили (Євр. 1, 3); шукають в Ньому та без сумніву й находять чимраз то нові предмети почитання, чимраз нові титули, любити Його та Йому віддаватися всеціло.

«Шукають Ісуса розпязого» (Мт. 28, 5) — того Первосвященика, що по чину Мелхіседека зложив Всевишньому жертву зі Себе, — Евхаристійну Жертву на хресному дереві. І хрест і жертва і пресв. рани на руках, на ногах і з боку і рани терневого вінця і Пресв. Кров, що так обильно проливається на цілий світ, — все те предмети Богочитання, що при пам'яткових обходах ріжних тайн Христового життя та пригадуванні Христової муки і смерти стаються кормом християнських душ.

В Пресв. Особі Христа почитає і славить людство Христа в уряді пророка, учителя, провідника, через якого, чи в якому Всевідучий Бог-Єгова до нас промовляв (Євр. 1, 2). І не тільки промовляв, але й промовляє словами Божого Об'явлення і через тих, в яких і через яких говорив; бо й після воскресення Христос іще учив, промоляв через Павла (II Кор. 13, 3). І в Евхаристії безнастанно промовляє Він до учеників, і через Церкву та в Церкві — до людства. Ученики-християни бачуть і слухають у Христі і Царя, якому «дана всяка власть на Небі і на землі» (Мт. 28, 18) і Христу-Цареві віддають поклін Богочитання; а й Церква, відповідно до потреб вірних, подає нову заохоту до знаного від віків почитання, що стається в наших часах відповіддю на хули безбожників.

Люди віддають ще поклін Богочитання Христу, як доброду Пастиреві, що «Свою душу кладе за вівці», бажаючи Йому привести і ті інші вівці, що не є із сеї кошари (Йо, 10, 16).

А у кожному почитанні намагаються люди вложити все, що їх любов пізнає в Христі, за що й хотіли би дякувати. Тому почитають в Христі Спасителя і Відкупителя, збираючи в тих словах і в тих поняттях ціле Христове діло, усі Його сторони і безконечну Його глибіню. Покланяються і «Посередникові між Богом а людьми Чоловікови-Христу Ісусу, що дав Себе самого на відкуплення за всіх» (I Тим. 2, 5). І в тому слові «посередник» збирають все, що Христос вкладає у Своє посередництво. Все що є в тій фізичній злуці Божества з людською природою, через яку безсмертний став

смертним, щоби, відповідно до потреби нашого спасіння умерти за нас і заплатити всі наші довги. Людству відділеному від Христа, й не снилося, щоб в одному понятті можна було помістити стільки і таких понять. В одному слові більше змісту, ніж у всесвітній творчості людського ума поза Христом. У тому слові ціле життя і смерть і воскресення і вознесення і всі заслуги Христа, Його проповідь й дане Ним Об'явлення Нового Завіту, і Зіслання Святого Духа, і перебування Христа з Його Церквою по кінець світу, і установлення Христових Тайнств, і виконання вічного священства в Небі й на землі. Усьому тому поклоняємося, коли чуємо те слово: «Посередник між Богом і людьми».

І інші поняття, що відносяться до Христа й Його науки, обіймають цілі світи. І так: поклоняємося Христу як Голові Його Тіла, яким є Церква. Те слово «Голова Церкви» обіймає всіх, що до Церкви на тому світі належать, і всіх Святих в Небі, і всіх небесних Ангелів.

У Своїй людській природі є Христос головою цілого людства, не тільки щодо людських душ, але й щодо тіл. В різних ступенях і різними титулами Він є головою і тих людей, що є поза Його Церквою та Його не знають. Він головою всіх тих, яких покликуює до Божого синівства, всіх, котрим уділяє і уділятиме надприродне життя. Христос головою людства від першої хвилі сотворення першого чоловіка. Він головою цілого й матеріяльного світа і всіх грішників, що живуть без Божої благодати і всіх еретиків, і відлучених від Його Церкви. Скільки у тому слові об'явлених правд і практичного примінення до всіх потреб людства!

Очевидно, й поза наукою Ісуса Христа можуть мати люди такі поняття, які обіймають вселенну і безчисленні розумові правди, чи переживання, чи досвідчення людей. Бо й поза Христом людський розум є в своїй природі чудесним образом Предвічної Правди і спосібний приймати всяку правду. Але коли порівнюємо поняття людського розуму, просвіченого і освяченого Божою наукою, з подібними поняттями природного розуму, тоді бачимо, які пропасті відділяють поняття їх від наших. Скільки неясности у їх поняттях, хоч би й найвищих і найширших, як часто витворюються, на основі мильних судів, помилкових пристрастей, людські поняття, що не відповідають дійсності, в цілості або частинно! А в християнській душі таке поняття, як Ісус Христос є таким пречудним твором Богочоловічим, що саме це поняття о ціле небо перевищає цілу красу матеріяльного і духового світу

поза Христом. Бо те поняття є ділом і Бога і чоловіка. Чоловіка, бо на нього складається праця довголітнього християнського життя, і щоденної молитви, і змагань ума до пізнання Бога і Христа, себто всіх змагань людини до святого блаженства. А це людське діло доповнене ділом Божих рук; з плодом людського ума лучиться плід Божого слова. З тих двох складових частин (людської і Божої) виростає те чудо, яким є християнське поняття про Христа в людській душі. А якою безмірною скарбницею неоцінених дарів Неба є те поняття! Яка пречудова галерія святих мистецьких нерукотворених ікон! Яка невичерпана скарбниця клейнодів без ціни, з яких найменший вартує більше, ніж найбагатша держава цього світу! А якою вартісною для нас пам'яткою кожний з тих клейнодів!

Сам Ісус Христос сказав якійсь Святій, говорячи про мощі-пам'ятки Святих: «Кожне Мое слово є найціннішою реліквією» (спадком). І дійсно так є. Кожне слово Христа обгарнене Його Пресв. Кров'ю, є пам'яткою такою цінною, бо ціннішою ніж ціле життя.

Але усі ті предмети Богопочитання не вдовольють християнської душі. Вона шукає безконечности, повноти Божества. Вона шукає того, щоби «вкорінена і утверджена в любові, могла зрозуміти з усіми Святими, яка ширина і довжина і висота і глибина, є пізнати любов Христа» (Ефез. 3, 18).

У всіх змаганнях християнської душі мусить вона, — сама природа до того її спонукує, — безнастанно питати: «Якаж причина всього того? Що ж спроварило Ісуса Христа з неба на землю? Що натхнуло Його Душу величчю плану нашого спасіння. Звідки план усіх Таїнств? Де джерело всіх Його наук? Де найглибший товчок цілого Його поступовання? Яка найглибша та наймогутніша пружина, що всьо нормує, що всьо в рух вправляє?

Він, — це правда, — воплочена Божа мудрість; в Ньому всі скарби і повнота Божества. Але та мудрість мусіла знаходити без кінця доказів на те, що ми, рід збунтованих рабів і з природи гадюче насіння, заслуговуємо тільки на відкинення, на погорду і на кару, — так, що ніхто з нас, хто лише в посіданні здорового людського розуму, не посміє явитися перед Божеством у яскравому світлі, в якому Божа Мудрість бачить тайну беззаконня, що діє в наших душах. Бо «тайна беззаконня уже дійствує» (II Сол. 2, 7) і «Весь світ лежить в лихим» (I Йо. 5, 19) і «Все, що є в світі, похить тіла і похить

очей і гордість життя» (I Йо. 2, 16) і «Нема нікого праведного, хто розумів би, хто шукав би Бога; всі відвернулися загалом, зледащіли; нема нікого, хто добро чинив би, нема ані одного. Їх горло — гріб відкритий, до лукавого язик їх спритний, гадюча отруя у них під губами. Уста у них повні прокльонів і гіркости. Щоби проливати кров, швидкі їх ноги. На їх дорогах злидні і руїна. Вони не відають дороги миру. Немає Божого страху у них перед очима» (Рим. 3, 10-18; Пс. 14,3) Такі ми усі грішники, такими і кожний з нас після беззаконій, укритих в його совісті поза Христом і в тих часах, коли ми ще не знали Христа і не жили Його життям. А якщо, мимо всього «Христос Ісус прийшов на сей світ грішників спасти», між котрими й ми... (I Тим. I, 15), і якщо Христос для нашого спасіння так «умалив Себе, прийнявши вид раба» (Филип. 2, 7) і «Свою душу положив за нас» (I Йо. 3, 16), то найглибшою причиною такого поступування не мудрість тільки, але й ті потуги душі, які, нераз всупереч всім розумовим переконанням, наче зі замкненими очима кидаються у смерть щоби рятувати близького собі. Щоби так поступити, як поступив з ними Христос, треба любити; і не тільки любити духовою любовю розуму, — треба любити почуванням любови, любов'ю серця.

Любов Ісуса Христа до людей.

І коли придивляємося тій Христовій любові, мусимо сказати: Ніколи ніхто з людей так не любив, як той чоловік, тому то й ніколи так не говорив чоловік, як цей чоловік (Йо. 7, 46). І хоч безперечно мусимо признати, що більшої від тієї любови ніхто не має, щоб хто свою душу положив за свсіх другів (Йо. 14, 13) — бо дальше любов не може йти, мусимо це признати, бо так сказав Святий Дух і розум, як на долоні це бачить, — що хто все зі себе дав, той не має що більше дати. Так є, а одначе безконечна глибінь тої любови така, що коли дар Пресв. Евхаристії не є і не може бути більшим даром від хресної смерти, то всетаки Евхаристія є доказом, що то Серце, яке й після смерти, прошите списою, пролило на світ останню каплю крові, так полюбило нас нещасних грішників, що чудом Божої всемогучости, премудрістю з безконечної «надмірної любови» знайшло на те спосіб, щоби невисказаним і непонятим способом хресну жертву для кожного з нас, кожної днини і на кожному місці повторяти по кінець віку і во вічні віки.

Така любов Христа до нас. Немислиме, щоб у змаганнях

за повнотою культу супроти Божого Сина людство, з поміччю Святого Духа, не знайшло того предмету і не промостило собі доріг до Богопочитання тієї Христової любови.

Щоб одначе оцінити як слід ту Христову любов, треба її ліпше придивитися. Треба собі не раз, а 100 разів задавати питання, якою є та любов Христа до людей. Треба придивлятися з побільшаючим склом кожному висказові св. Письма, якими Боже Об'явлення представляє нам Христа. Любов Христа — це ж предмет безконечної глибини, а при тому і предмет безконечної ваги для нашого життя.

«Як Мене Отець полюбив, так Я люблю вас» (Йо. 15, 9).

Любов Христа є відблиском, образом, наслідуванням передвічної любови Отця супроти Сина. Тою любов'ю є Святий Дух. Син любить нас так, як Отець і разом з Отцем любов'ю, якою є Святий Дух. Такою є любов Божої природи, бо Бог є любов'ю (I Йо. 4, 8, 16). Є Богом любови (II Кор. 13, 11).

Якою ж любов'ю любить нас Христос у людській природі? Чим є людська Його любов до нас? Та людська любов Христа має бути доказом, даним небесним Отцем на те, що нас любить, мала бути доказом, що полюбив нас, людей. Св. Павло каже: «Бог являє Свою любов до нас», доказує Свою любов тим, що «як ще ми були грішниками, Христос умер за нас» (Рим. 5, 8). «Бо так полюбив Бог світ, що Сина Свого єдинородного дав, щоб кожний віруючий в Нього не погиб, а мав Життя вічне» (Йо. 3, 16). «І ми пізнали і увірили в любов, котру має Бог до нас» (I Йо. 4, 16). «По сім пізнати любов Бога в нас, що Свого Сина єдинородного післав Бог у світ, щоби ми через Нього жили» (I Йо. 4, 9). А Христос сам ціле Своє післаництво в тому бачить: «І Я об'явив їм Імя Твоє і об'явлю, щоби любов, котрою Ти Мене полюбив, в них була і Я в них» (Йо. 17, 26). Тою любов'ю є Святий Дух. І тому каже св. Павло, що любов Божа вилася у наші серця Духом Святим даним нам (Рим. 5, 5). Людська любов Христа до нас — це головне ділання Святого Духа в Його людській природі, це найдовершенніший образ Божої любови до людей, відбитий в Його людській природі. А що Божа любов до людей є безконечна, коли є Святим Духом, вона з природи Христа наповняє так, що по-людськи кажучи, переливається наверх, наповняє, проливає і переливається.

З того очевидно виходить, що Христос, полюбивши нас, полюбив нас до краю, до кінця (Йо. 13, 1). І дав нам докази можливо найбільшої любови, коли з любови до нас стався чоловіком: «умалив Себе, прийнявши вид слуги, ставши подібним людям і, уподобившись чоловікові, понизив Себе».

То з любови Божої природи, але вже з людської любови до нас стався «послушним аж до смерти, а смерти хресної» (Филип. 2, 7, 8). І в тому людська любов до нас, що Христос обмив нас з наших гріхів Своєю Кров'ю і зробив нас царством та священниками Богу і Своему Отцеві, Йому слава і держава по вічні віки. Амінь. (Об'явл. 1, 5, 6).

Ця надмірна любов (Ефез. 2, 7) є одначе така дивна, така непонята, що, повторяючи собі кожної днини, що Бог полюбив мене і віддав Себе за мене (Галат. 2, 20), так трудно повірити грішній людині в тую любов, як трудно зістати святим, як трудно стати з Христом прибитим до хреста (Галат. 2, 20). Бо до дна бути пересвідченим, зрозуміти вповні, що Бог в людській природі за мене умер, це ж вистарчає, щоби у відповідь за таку любов піти хоч би й на смерть. Тільки в тому власне ціла трудність, що Христова любов так перевищає усяке пізнання (Ефез. 3, 19). Тому нам й не легко здати собі справу і зрозуміти, якою є ця любов Христа, себто не тільки її велич і міру, але й її характер і її тип, її рід, її прикмети і її якість.

Щоб по змозі зрозуміти глибину, високість і широкість, як каже св. Павло, Христової любови, треба на те звернути увагу, якою буває любов людей. Людська любов Христа буде, очевидно, без міри і без числа вища, ліпша, а все того самого роду. А любов людей є подвійна: одна любов розуму і волі, а друга любов, яка втягає і цілу тілесну частину людської природи, себто обіймає й те життя, що опирається на змислах і пристрастях. Любовю розуму і волі мають християни любити усіх своїх ближніх. Вона і в св. Письмі і у богословів називається словами любов (латинське «карітас», грецьке «агапе»). Любов серця, бо так хіба треба називати ту любов, що переймає цілу людську природу, — називають богослови коханням (латинське «амор», грецьке «ерос»). Тая любов, це той нахил душі і цілої людської природи, яка не підлягає приказові волі; це любов, якою люди природно люблять своїх найближчих, — це любов родинна, родичів супроти дітей, дітей супроти родичів і між собою. Це любов приятелів, свояків, — це любов свого народу.

Любов ума і волі, любов чиста, духовна, позбавлена всякої пристрасти, може бути, і в незіпсованій природі без сумніву була вищою і повнішою любов'ю; тільки з приводу зіпсуття людської природи, через первородний гріх, існує спротив пристрастей і бунт проти розуму і волі.

У нашому порядку, себто в упавшій людській природі,

що під впливом віри двигается з упадку і за поміччю освячуючої Божої благодаті стремить і з трудом зближається до звершенности життя порішень душі та почування, — почування, чуттеві настрої душі лише в малій частині слухають приказів душі. Бо все «тіло пожадає проти духа, а дух проти тіла» (Галат. 5, 17). Бо й праведний «любується, в Божому законі по внутрішнім чоловіці, та бачить інший закон у своїх членах, що воює проти закону ума і поневолює проти закону гріха» (Рим. 7, 23). І праведник може з Апостолом сказати: «Я сам умом служу законіві Божому, а тілом законіві гріха» (тамже).

Якою ж була та «надмірна» любов Христа, якою полюбив людей до краю, до кінця? Очевидно, була це любов духовна, але така могутня і глибока, що в свій засяг втягла і ціле внутрішнє життя Христа, життя Його почувань, життя Його Серця. Що воно так було, вказує вже те, що у св. Письмі представляє Бог Своєю любов до людей у виразах та образах, які представляють людську любов серця. І так нпр. каже Всевишній: «Чи може мати забути свою дитину? Чи може не мати милосердя над плодом свого лона? А коли би вона забула, я тебе ніколи не забуду» (Ісаїя 49, 15). А на іншому місці: «Моєю розкішю є бути між синами людськими» (Притчі 8, 31). І не тільки в поодиноких висказах св. Письма представлена Божа любов тим, що в людських почуваннях наймогутніше, найкраще. Відношення Всевідучого Бога до людства представлене цілою об'явленою наукою, образом з життя людей, любов'ю жениха до невісти. Цілий Старий Завіт, умова, контракт між Богом-Єговою, а вибраним народом представлений тим порівнянням і тим образом. В Старому Завіті невістою була ціла синагога, себто цілий вибраний нарід. Кожна невірність народу представлена в св. Письмі як ломання подружжя вірности, ідолопоклонство називається просто чужолоством. Ця невірність в протиставленні до любови Бога-Єгови супроти свого народу представлена у пророків часом і в подробицях. У Єремії згадує Бог-Єгова початкову любов невісти у хвилині заручення, як йшла за ним у пустиню (Єрем. 2, 2). У Єзекиїла описує Бог обширно, як вибрав жидівський нарід, як зв'язався з ним присягою, як накладав на його голову вінець (Єзек. 16, 8-13). У пророка Осії прямо говорить: «Я одружу тебе зі Мною на віки, одружу тебе в справедливості і суді, ласкавості і милосердю, одружу тебе зі Мною у вірності і спізнаєш, що я Господь» (Осія. 2, 19-20).

Того теж образу вживає Всевишній для висказання Своєї любови в алегоричній, (іносказаній) поемі Соломонової любови: «Пісні Пісень». Тлумачення тої поєми, хоч не є встановлене Церквою, є так загально прийняте всіми Отцями, що без сумніву належить до предмету віри. Після того тлумачення Соломонова пісня є весільним гимном, у якому злука Бога зі своїм народом представлена в образі подружжя злуки. В Старому Завіті і досі наука рабів пристосувала той гимн до вибраного народу, християнське тлумачення пристосовує його до вибраного народу Нового Завіту, себто до Христової Церкви. Той сам предмет представляє і 44 Псалом, який є також гимном подружжя. Ту гадку книг Старого Завіту прийняв Новий Завіт так загально, що й Христос й Йоан Хреститель і Апостоли часто до того образу вертаються і злуку з людською природою порівнюють з подружжям. І так Христос Сам Себе називає «женихом», тоді, коли толкує, чому Апостоли не посять, як довго жених з ними (Мт. 9, 15) і в притчі про 10 дів. Хреститель називає Христа женихом, а себе тільки Його дружною (Йо. 3, 29). В притчі про царя, що справляє весілля своєму синові (Мт. 22), представлено Богочоловічення образом подружжя. Апостол Йоан в Об'явленні висказує ту саму гадку образом весілля Агнця... «і його жінка приготовлялася. І дано їй, щоби одяглася в світлий і чистий виссон (одяг багряної краски). Бо виссон це оправдання святих. І сказав мені: «Блаженні, котрих покликано на весільну вечерю Агнця» (Об'яв. 19, 7, 8).

Ту злуку Христа з Церквою описує також св. Павло, говорячи про подружжя і ставлячи в основу цілої науки християнства про Таїнство подружжя цей видимий знак невидимої злуки Бога з людською душею у благодаті: «Мужі любіть жінки, як й Христос полюбив Церкву і Себе Самого віддав за неї...»

Якщо злука Христа з Церквою є подружжям, а подружжя видимим знаком благодаті, св. Павло описує свою апостольську працю, як працю над приготуванням людських душ як чисті діви на заручини: «Я заручив вас одному мужеві, щоби представити вас Христу чистою дівою» (II Кор. 2,2).

Такою є Божа любов Христа супроти людства та людських душ, — передвічна любов, котра спровадила Боже Слово з Неба на землю і спричинила злуку Божої природи з людською в єдинстві Особи Божого Слова. Та безконечна Божа любов вливається в людську душу Христа та наповняє її тою любов'ю людського Його Серця, що проявляється

у цілому Його житті. Ту любов Христос показує передусім Апостолам; називає їх «другами», бо все, що чув від Отця об'явив їм (Йо. 15 15). Промовляючи часто до них, уживає ніжного висказу «діти» (Йо. 21, 5). Але й над цілим Єрусалимом, що представляє ціле людство, Христос плаче, а умивання ніг та установлення Пресв. Евхаристії дає такі докази любови, що кожний християнин може й мусить доходити до того, що Христос не тільки полюбив людство, Церкву, але полюбив і його та віддав Себе за нього (Галат. 2, 20), себто кожну одиницю зокрема, даючи кожній зокрема участь у Своїй Жертві, обливаючи кожного зокрема Своєю Пресв. Кров'ю, купуючи його безконечною ціною Своєї Крови.

Культ (почитання) Христового Серця.

Християнська побожність працювала від віків над тим, щоби Христу Спасителеві і як Богові, і як чоловікові віддати якнайповнішу честь. Церква установляла празник по празнику, щоби відповісти тій побожності християн та, щоби вести їх до якнайбільшої любови Христа. Природно, що й любов Христа-Чоловіка супроти людей мусіла ставатись чимраз виразнішим предметом християнського культу (почитання). Вдумуючися в любов Христа, християнські душі, Церква, під проводом Святого Духа, що в ній живе і веде людські душі до пізнання і любови Бога, чимраз більше освідомлювала собі, що любов є причиною того всього, що Христос зробив для людей. Любов є товчком цілого Його поступування. А що уявлені предмети, коли представлені образом, що підпадає під змисли, стаються для людей доступнішими, більш речевими, дійсними, а через те й ліпше зрозумілими, то почитання людської любови Христа, а з нею й цілого внутрішнього, духового життя Христа прибрало у вселенській Церкві вид почитання Христового Серця, як символу любови. Вже від XIII ст. віддавали християни під тим символом честь Христовій любові, а Сам Спаситель, йдучи наче назустріч бажанням християнської побожності, або радше випереджаючи її, давав Святим у ріжних тайних видіннях чимраз більше пізнавати «Серце, що до крайности людей полюбило».

Зчасом Церква, на прохання почитателів Христового Серця, установила Празник Христового Серця.

Культ (почитання) Христового Серця і братства і товариства, присвячені тому культові, т. зв. апостольства, розширяються і у нас від близько 50 років з великою користю

для народу. В парохії, в якій люди почитають Христа Спасителя у тій формі, чи тим способом, ціле релігійне життя зачинає розцвітати, люди горнутья до церкви, множиться число приступаючих до Найсв. Евхаристії, поволі зникають пороки поміж людьми, в родинах настає згода і любов; родичі пізнають, яким для них скарбом діти, діти учаться поважати і любити родичів. З настанням культу (почитання) Христового Серця все в парохії змінється — так, як з настанням весни ціла природа будиться до нового життя. Тому є це безсумнівним обов'язком кожного душпастиря плекати той культ (почитання) в своїй родині, в християнських родинах і в цілій парохії.

Щоби заохотити Всеч. Духовенство до тої праці і допомогти йому знайти в тому (почитанні) культурі могутній орудник душпастирського впливу, подамо передусім докладне представлення правдивого і властивого предмету того культу (почитання), а відтак перейдемо до представлення його мети. Вкінці пригадаємо головні практики, які прийнялися в Церкві.

Предмет культу (почитання).

Деякі богослови лат. Церкви представляють як предмет того культу (почитання) матеріальне, органічне серце, частину Христового Тіла, як орган і джерело Христової любови та інших почувань чи чеснот Ісуса Христа. Папа Венедикт XIV описує з подробицями, як він сам, як кардинал і промотор справи Конгрегації Обрядів у поданні Єпископів і священників, що бажали впровадити свято Христового Серця, спостеріг і підніс це як похибку. В дійсності Конгрегація відкинула тоді прохання. Кардинал Проспер Лямбертіні (пізніший Папа Венедикт XIV) в книжці «Про беатифікацію слуг Божих» (кн. IV, часть II, гл. 31, ч. 20, вид. Прато 1831, т. IV, стор. 702) пригадував, що теза (твердження), яка уважає матеріальне серце чоловіка джерелом всіх почувань і осередком душевного життя, непевна. «У тій справі міститься» — це його слова, — «філософічне питання, бо модерні філософи поміщують любов, ненависть і інші почування духа не в серці, як осередку, але в мозгу». Тому був гадки, що Церква не може прийняти прохання, опертого на гадці давних філософів, що стоїть в суперечності з опінією нових. Проте деякі богослови і досі представляють часто Христове Серце матеріальне, як орган, джерело й початок Христової любови. Навіть такий знаменитий богослов, як кардинал

Білльот, котрого добре знають наші римські питомці, що перед двадцятькілька роками були його слухачами в римському університеті, тримається тої гадки, що серце є органом любови. Одобрючи празник Христового Серця, поминає Церква філософічне питання тим способом, що представляє Христове Серце як предмет і празника і культу (почитання), як символ Його любови, милосердя і цілого духового, внутрішнього Його життя. Протиставляючись еретикам-янсеністам, що уважали поклін Богопочитання віддаваний Христовому Серцю, частині Христового Тіла, за ідолопоклонство, стверджує, що Христовому матеріальному Серцю, як і кожній частині Христового Тіла належить поклін Богопочитання з приводу злуки людської природи з Божою природою в Особі Божого Слова. Те матеріальне Серце Христа, якому належить поклін Богопочитання, служить в культурі (почитанні) Христового Серця за символ внутрішнього цілого життя Христового. Той символ обіймає любов Христа, всі Його чесноти, всі діла надтхнені любов'ю; той символ може відноситися також і до Божої любови Божого Слова, яка є причиною Його Воплочення. Тим то по думці католицької Церкви першим головним предметом культу (почитання) є любов Христа в символі Серця.

Приймаючи серце як символ для представлення внутрішнього життя, Церква йде в цьому за св. Письмом, яке в пренюгих уступах уживає символу серця для означення внутрішнього духового життя чоловіка.

Слово «серце» в св. Письмі

Часом св. Письмо уживає того слова «серце» в переносному змислі. Так нпр. у Пс. 46, згл. 45 (третьій стих), говориться про «серце моря» як про глибину моря. Але такий мовний зворот рідко стрічається у св. Письмі. В псалтирі повторяється слово «серце» 140 разів, себто приходить мало не в кожному псалмі, а в многих приходить по кілька разів. Наведемо деякі уступи: В 50 Пс. говориться про «серце чисте» і про «серце сокрушенне і смиренне». Так само в інших псалмах говориться про «бажання серця» (Пс. 20; 3), про «думки серця» (Пс. 32, 11), про «прохання серця» (Пс. 36, 4), про «зітхнення серця» (Пс. 37, 9), про «розважування» (Пс. 48, 2) і т. д. Дуже часто вертається зворот: «говорити у серці своєму». В псалмах приписується серцю радість і смуток (Пс. 12, 14 і 15) і надія. Йому приписується зворушення (Пс. 54, 5), готовість на все (Пс. 56, 8), всяка злоба (Пс. 57, 3),

нерозум (Пс 75, 6) і т. д. У всіх тих уступах слово «серце» уживане як символ почувань, думання, цілого внутрішнього життя. Серцем чоловік визнає Бога, себто серце є символом віри і визнання (Пс. 118); серцем шукається Бога, серце «розширяється на дорозі Божих заповідей», серцем заховуємо Божий закон. Бог — так, як творить в чоловіці «серце чисте», так й наклонне людське серце на дорогу заповідей; чоловік цілим серцем молиться, цілим серцем досвідчає Божих заповідей. Серце чоловіка буває «непорочне в оправданнях Божих». Закон Божий є «радованієм серця». Чоловік шукає Бога цілим серцем; серцем й боїться Бога. Те всьо є в Пс. 118.

А щоби навести слова Христа, то наш Спаситель каже нам учитися від Нього, бо «він лагідний і покірного серця» (Мт. 11, 29). Він учить, що «добрий чоловік з доброго скарбу свого серця виносить добро, а злий чоловік зі злого скарбу свого серця виносить зло. Бо з переповні серця промовляють уста». (Лк. 6, 45). І «з серця виходять злі думки, убивства, крадіжки». Христос наводить слово пророка Ісаї (гл. 29, 13): «Сей нарід устами почитає Мене, а серце його далеко від Мене» (Мт. 4, 8). «Де ваш скарб, там буде і ваше серце» (Лк. 12, 34). Дуже часто, і в Старому і в Новому Завіті приходиться слово: «Люби Господа Бога твого всім серцем і всею душею твоєю і всею силою твоєю і всею думкою твоєю» (Лк. 10, 27). Так само символ духового життя являється серце в мові св. Павла, коли каже, що «Христос мешкає вірою в наших серцях» (Ефез. 3, 17). То внутрішнє життя і дух мудрости називає Апостол просто «просвічені очі серця» (Ефез. 1, 18).

Перестаємо наводити далі уступи. Скажемо тільки, що в посланнях св. Павла приходиться слово «серце», більше, ніж 50 разів, а всюди значення його таке саме; всюди означає воно внутрішнє, духове, душевнє життя. Може бути, що при ближчому і глибшому досліджуванні значення того символу в св. Письмі можна би з книг надтхнених знайти якесь світло до роз'язки, бодай приблизної, тієї вічної проблеми, що ділить філософів старини, Отців Церкви і всі богословські школи на дві протиставлені собі групи, що лише рідко коли доповняються; з одної сторони інтелектуаліст Аристотель з усіма інтелектуалістами християнства аж до св. Томи і томістів, а з другої сторони усі містики від Платона до Бонавентури і скотистів. Проблема, що їх ділить, та, чи осередком людської душі є розум чи воля, розуміння чи почування.

З того всього показується, що властивим предметом культу (почитання) Христового Серця є все то, що в людській природі Христа може бути і підтягнене під той символ, хоч навіть й не походить з внутрішнього почування, як нпр. ціла Його наука, Його мудрість, усі Його чесноти, усі молитви, усі справи, установи, зарядження тощо. Уживаючи терміну «Христове Серце» як символу цілого, такого багатого внутрішнього життя в Христі, приписуємо все то Його любові. Усьому тому поклоняємося, у тому символі маємо знамениту сполуку, та дійсний знак безконечних скарбів Христової душі і безконечної скарбниці безцінних дарів для нас.

Можемо також в тому символі бачити безконечну Божу любов Божого Слова в Його Божій природі. Людська любов Христа є найповнішим виявом тої Божої любові, — нествореної, передвічної і безконечної. Тому, мимо рішучого спротиву деяких богословів, можемо приписувати тому символу і таке значення.

Культ (почитання) Христового Серця, — по намірі самого Христа Спасителя та католицької Церкви, що той культ (почитання) поручає і поширює, — обіймаючи цілу любов Христа звертається і до любові умаленої, непризнаваної, зневаженої і відкиненої, бо такою є в дійсності любов Спасителя. З волі самого Христа, з волі Бога, якій Спаситель був послухний, умалив Себе Христос, прийнявши вид слуги ставши подібним людям: «уподобившись чоловікові, понизив Себе, ставши послухним аж до смерти хресної» (Филип. 2, 7, 8). Любов була саме причиною того Його умалення, як і причиною Його мук і смерти. Любов була причиною, що Христос так укривав Себе, жиючи поміж людьми 30 літ, що з людей серед яких жив, лише деякі, виїмкові, вибрані люди знали про Його достоїнство і догадувалися про Його любов. Поза ними всі інші навіть й не спостерігали Його. А коли прийшлося Йому виступити прилюдно зі Своєю наукою, много людей відразу поставилися до Нього ворожо і злегковажили Його науку, Його чуда, Його дари, Його любов. Злегковажили і так зненавиділи Його, що не спочили, доки не довели до хресної смерти. А коли на хресті умирав Спаситель, тішилися вороги правди, що були Його ворогами. Один з учасників зрадив Його, продав за 30 срібняків, другий вирікся Його, а всі прочі зі страху перед жидами опустили Його. Під хрестом стояла тільки пририта болем Мати Його, св. Йоан і кілька вірних душ.

Подібне положення повертається в кожному поколінні в

ряді віків, аж до наших часів. Людство, байдуже Христові, а велика частина й ворожа; навіть чимало з учеників і найближчих зраджує, продає, відрікається Його! А мало є таких, що розуміють і оцінюють Його любов, вже не щодо її вартости, але бодай щодо того хісна, який їм з дня на день приносить. Якщо звернемо увагу, як мало є таких християн, навіть віруючих, що живуть в безнастанній пам'яті про Божу благодать, супроти безконечного майже числа християн, що живуть в грісі, на невеличке число тих, що стараються любов'ю і вірністю відплачуватися за любов Христа супроти нас, й на мале число тих, що з любов'ю горнутья до Пресв. Евхаристії, на випадки, коли то християни, Христові ученики, зневажають Христа в самому Таїнстві Його Любоби святокрадським причастям, на повторюючуса зраду Юди малощо не кожної днини і у кожній частині Церкви, — коли вкінці пригадаємо собі, як легко, навіть в самих наших рядах, серед священників Всевідучого Бога можна знайти людей, що не бояться зі святокрадством приносити Богові страшну Жертву Христової Смерти, то мусимо сказати, що безмірна і непонята є невдячність і злоба людей! У тайних об'явленнях показував Христос вибраним (душам) безконечні скарби Своєї Любоби супроти людей; Серце, зранене любов'ю, невисказаною ніжністю, сердечністю і щедрістю для людей, яка йшла так далеко, що Спаситель вичерпував і винищував усі сили, щоб їм показати тую Свою Любов. А до того пригадував, що ця Його Любов, така недоцінювана, так часто зневажувана, — навіть тими, від яких міг надіятися вдячності і які з титулу свого звання обов'язані більше Його любити! «Ось Серце, що так полюбило людей!» — сказав Христос до св. Маргарети Марії Аляжок — «а у відплату не дістаю від більшої частини людей нічого, крім невдячності, нечести, святокрадства, байдужности й легковаження, яке мають для Мене в тому Таїнстві Любоби. Але, що найбільше Мене болить, — що так поступають люди, посвячені Моїй справі».

В почитанні Христової Любоби лучимо ті два елементи: Його ніжність, тепло, сердечність Його любви та жорстокість невдячности і зневаг, якими відповідають люди на Його Любов. Ті дві сторони культу Божої Любоби наче належать до Його сущности.

На Любов Христа мусимо відповідати любов'ю, яка бажала би по змозі рівнятися з Його Любов'ю і болем, що вів би нас до задоситьучинення Йому за образи і зневаги, заподіяні Йому людьми.

У Своїй хвалі, в Небі, не може вправді Христос терпіти, а проте зневаги, якими відплачуються люди не є через те ні меншими, ні менше дійсними. Люди роблять все, що з їх сторони можливе, щоби завдати Йому біль і терпіння, щоби завдати Йому і смерть! За Свого життя на землі предвиджував Спаситель, усі ті зневаги і задля них терпів; відчував ті зневаги тоді, коли міг їх відчувати глибоким смутком. Серед Своєї муки відчував не тільки зневаги жидів і римських жовнірів, терпів не тільки з приводу невдячності Свого народу й байдужності найближчих; ціла минувшість людства і його будуччина відбивалася в Його муках. В найтяжчих хвилях життя, серед найбільших болів не було нікого, з поміж усіх синів, що їх виховав (Ісаїя, 51, 19), щоби піддержати Його за руку. Він взяв болі й недуги наші на Себе. Він був поранений за наші гріхи і мучений за наші беззаконня, і кара за весь світ упала на Нього і ми Його ранами уздоровлені. «Всі ми блукали, як вівці, кожний ходив своєю дорогою і провини усіх нас вложив Господь на Нього одного; Його брано на допит та Він терпів добровільно і не отворив Своїх уст. Неначе вівцю на заріз ведено Його і як ягня перед тими, що стрижуть, без голосу так і Він не отворив Своїх уст» (Ісаїя, гл. 53). Якщо Ісус не терпить сьогодні, терпів і за сьогоднішні наші гріхи. А коли представляємо собі Христа, що терпить й сьогодні, то це наше представлення не є фальшиве, бо усі теперішні зневаги були і є причиною Його терпінь.

А може бути, що якимсь невисказаним і непонятим способом ще щось Христос відчуває з болю і смутку у небесній хвалі задля наших гріхів. І за життя, від хвили зачаття як чоловік, був Христос у мети, себто тішився заедно огляданням Божого лиця, а одначе терпів. Ми не розуміємо і не можемо зрозуміти, як, але бачимо, як перед мукою зачинає скорбіти, тужити, як з болю і смутку стрясається Його душа. Ми бачимо оком віри як Його «душа сумна аж до смерти» (Мт. 26, 38). Очевидно, душа Христа, Його ціла людська природа є тепер понад часом, але цеж іще причина, щоби уважати Його минувші, по нашому, терпіння за дійсні терпіння теперішньої хвили, а в часті треба сказати, що стоячи на молитві перед розп'ятим Христом, ми самі перенесені десь поза простори і понад часи. Всі обряди, ціла Богослужба переповнені тими відблисками вічності; у нашій переминаючій і перепливаючій дійсності сьогодні відбивається давна минувшість як і далека ще будучність, чи радше та вічність,

в котрій Христос жие і в якій бодай в часі жиємо й ми, а наше життя в небі.

А поза тим ще є і Пресв. Таїнство Евхаристії, що є також поза простором і поза часом і в якому проливається Кров і відновляється Христова мука і смерть. Правда, не кривавим, а одначе яким кривавим способом і як дійсно Кров Його проливається за нас і якими дійсно кривавими зневагами є наші гріхи та святотатства!

Ціль культу (почитання).

Нема сумніву, що культ (почитання) Христової любови відповідає Його намірам. Само впровадження і розширення того культу (почитання) в католицькій Церкві і церковною владою свідчить про те, що сам Спаситель в тій справі особисто проявив Свою волю. Проявив передусім Своім Духом, який в Церкві рядить і всьо провадить до незнаних нам цілей, а проявив також і в об'явленнях, даваних св. Своім Угодникам. Ті видіння не є предметом віри; Церква навіть й не одобрєє їх інакше, як тільки судом, що в них нема нічого противного науці Божого Об'явлення. Церква видає також свої розпорядки незалежно від якихнебудь приватних об'явлень та видінь. Буває одначе, що Христос, з'являючись Своім вибранцям, дає їм такі світла та науки, що призначені не тільки для них, а й для многих інших. Тим способом збуджує Христос могутні релігійні рухи, що стаються відтак і нагодою і почасті й причиною впровадження ріжних форм культу, ба навіть й ріжних празників.

Так було й з культом (почитанням) Христової Любови. Опирається він на цілому ряді знаменитих видінь великих містичних Святих від XII до XVII ст. Поминаючи тут історію культу (почитання) і поодинокі видіння, звернемо лишень увагу на те, що в Церкві загально прийняте, що сталося наче власністю цілої Церкви, всіх християн католиків і про що можна дізнатися з документів Церковної Влади. З них ясно виходить, що Христос Спаситель, впроваджуючи в Церкві культ (почитання) Своєї безконечної Любови, хотів дати людству наче останній доказ тієї Любови. В часах, в яких люди у такому величезному числі почали відпадати від Христової Церкви та відрікатися науки й проводу Спасителя, хотів Христос дати людям новий великий дар Неба, виявляючи їм безцінні скарби Своєї Любови. Його серце горіло любов'ю до людей, — тим вогнем, що його Христос прийшов кинути на світ і яким забажав весь світ запалити (Лк. 12, 49).

Горів ним Сам Христос; Його Серце, Його душа була так переповнена тим вогнем, що він аж винищував, випалював те Серце та наче змушував багатства того вогню вилити чимраз обильніше на світ. Тим способом бажав Спаситель звернути увагу людей на Свою любов супроти них і так здобути їх любов, довести їх до того, щоби з довірям прибігали до Нього, щоби у Ньому, з Ним і через Нього віддавали Богочитання, яке належить безконечній Божій Любові і першому та головному проявленню тої Любові в Його людській любові.

Товчок до культу (почитання) Пресвятого Серця.

«Любим Бога», казав улюблений Його ученик Йоан, «бо Він перший полюбив нас» (I Йо. 4, 19). Нема могутнішого товчка до любові, як, коли дізнається любов від других. Показуючи людям те «Серце, котре так людей полюбило», хотів Христос наклонити їх до любові. Хотів людей склонити до почитання Свого Серця; хотів їх склонити до любові та навчити їх любові; хотів в їх серцях розпалити той вогонь любові, котрим Сам горів.

Запрошуючи нас до почитання Христової Любові, хоче св. Церква заохотити нас до віддавання Христові любові за любов. Ось така ціль цілого цього культу (почитання): з одної сторони вияв Христової любові супроти нас, а з нашої сторони змагання принаймні відповісти на почування Христа. Щоби бодай навести головні вискази непомильного учительства Церкви, повторимо слова Папи Пія IX, в Енцикліці з 1856 р., якою розтягнув він празник Христового Серця на цілу Церкву. Христос бажав дати вірним якнайуспішнішу заохоту, щоби любити і любов'ю відплачуватися Серцю Того, який «нас так полюбив і який умив наші гріхи у Своїй Крові». — А Папа Лев XIII в Енцикліці з 28. червня 1889 р. пише: «Найгорячішим бажанням нашого Спасителя є бачити, що в душах родиться і росте вогонь любові, яким горить Його Серце. Тому йдім до Нього, бо Він не жадає нічого іншого від нас, як відплати за Його любов, як взаємности».

Якщо наша любов має бути взаємна, себто відплатою за Христову любов, то вже те одно надає тій нашій любові знамена, про які треба завжди пам'ятати. Передусім мусимо ясно бачити, безконечну віддачу, яка нас ділить від Христа. Маленька мушка в порівнанні з небесним сонцем Христової Любові супроти нас. Через те повинна бути наша

любов передусім покірпа. Так, як Апостоли, бачучи воскресшого Ісуса Христа, що витав їх так сердечно над озером, приготавляючи їм просту а таку сердечну гостину, — печену на огні рибу і кусок хліба, — не сміли Його запитати: «Ти хто еси?», так само і наше почитання, що його віддаємо Христові, повинна передусім прикрашувати така несміливість. При своїому поклоні Христовому чоловіколюб'ю не можемо забувати й на те, що в намірі самого Христа любов, що нас з Христом в'яже, має бути любов'ю приязни, себто любов'ю обосторонною. Христос хотів належати до нашої родини, щоб нас до Своєї прийняти. Будучи Богом, хотів статися чоловіком, щоб нас зробити учасниками Божої природи. Не можемо забувати й на те, що Христос випередив нас і безнастанно випереджує: Він робить зусилля, щоби до нас якнайбільше зблизитися, сходить до нашої нужди, щоби потягнути нас до Своєї слави. Це зобов'язує нас. Ми повинні, ми мусимо робити якнайбільші зусилля, щоби Йому посвятитися.

Вкінці могутнім товчком і дороговказом поступовання повинна бути для нас й думка, що любов Христа так мало признана, так часто злегковажена, — так криваво зневажувана! Любов наша мусить бути любов'ю задоситьучинення за наші власні гріхи та гріхи людей.

За прикладом латинської Церкви й ми звичаєм впроваджуємо у себе празник Христового Серця.

Ні Епархіяльна Влада, ні Архієпархіяльний Собор не можуть впроваджувати нові празники. Можуть одначе не противитися практиці впровадження таких звичаїв. Так ввелися в нас празники Пресв. Евхаристії, і Сострадання Пречистої Диви Марії, так впроваджений є й празник св. свящмуч. Йосафата. Замоїський Синод 1720 р. одобрив ті три празники, впроваджені так практикою усіх Епархій, вписуючи їх в ряд тих празників, які торжественно обходить Церква та видаючи заборону парохам «під найтяжчою карою» по волі Єпископа, щоби крім неділь не святкували і не оголошували народові інших празників, опріч поміщених в списі (титул 16). Так міг поступити провінціяльний Собор. Провінціональний Синод Львівський 1891 р. тим самим способом одобрив перенесення празника св. Йосафата з 16. вересня на 31. жовтня.

Коли за ласкою Божою збереться Собор нашої церковної провінції, прийдеться йому може одобрити й практику обходити празник Пресвятого Серця в другу неділю після

Зіслання Святого Духа. Наш Архієпархіальний Собор може тільки мовчанкою одобрити дотеперішню практику монастирів Чина св. Василія Великого і многих парохіяльних церков, себто тій практиці не противитися.

Службу того празника уложив найліпший літургіст нашої Церкви о. прелат Ізидор Дольницький. На просьбу о. Дольницького одобрив вправді Ординаріят тую Службу, але письмом без дати і підписаним Генеральним Вікарієм. В цьому то письмі пишеться: «Позволяється (ту службу) відправляти в церквах або в п'ятницю по відданні празника Пресв. Евхаристії, причім празник Сострадання має перенестися на суботу, або на слідуочу неділю враз зі службою воскресною при чім і відпуст на неділю переноситься» Письмо те, видане в моїй неприсутности 1909 р. і без мого відома, я мовчавливо одобрив в тому значенні, що дозвіл Ординаріяту є тільки толеруванням практики.

Служба написана о. прелатом Дольницьким, не тільки відповідає всім обрядовим приписам, але й щодо змісту є дуже добрим представленням культу (почитання) безконечної Христової Любови під символом Його Серця.

Папа Лев XIII Енциклікою «Святий Рік» з 25. травня 1899 р. посвятив цілий світ Любові Христа, почитаній в символі Найсв. Серця і поручив, щоби у всіх церквах католицької Церкви була дня 11. червня після тридневних відправ відчитана формулка (молитва), переслана тоді всім Ординаріятм, а Папа Пій XI Енциклікою «Квас прімас» з 11. грудня 1925 р., котрою установив празник Христа Царя («Архієп. Відомості» з 1926 р. ч. 2), велів щорічно відновляти «посвячення Найсв. Серцю Ісусовому цілого людського роду», як це Папа Пій X велів щороку повторяти (А. А. С., т. 17, стор. 593).

В справі культу (почитання), про який говоримо, мали ріжні Святі, по більшій часті монахині, пречудні нераз об'явлення Ісуса Христа. Між ними і об'явлення, дані для цілого людства, а бодай для цілої Вселенської Церкви. Вони причинялися до розбудження могутніх рухів поміж християнами і тим способом ставалися для Церкви нагодою до одобрення не так самих об'явлень, як радше до одобрення опертого на них почитання Христа. Для богословії можуть вони мати значення для пізнання церковної науки і проводу, що його Церква дає побожним християнам.

Приймаючи поручений Церквою культ (почитання) Любові і Милосердя Христа в символі Його Серця, не має Со-

бор причини питати про нагоду того поручення, ні про різні відступи часу пояснення чи про розвій проводу, що його Церква в тій справі давала. А приватні об'явлення, хоч дані в хосен цілої Церкви, не є ніколи предметом церковної апробати і як об'явлення не можуть ніколи і ніяким способом ставати в ряд з святим Об'явленням, даним Христом і Апостолами в св. Письмі і церковнім Переданні. Послідні дані таких приватних об'явлень під руководством Церкви в справах ними порушених, можуть бути для нас нераз незвичайно цінними вказівками до глибокого пізнання та пояснення первісного Євангелія. Тому не згадуємо про ті приватні об'явлення по богословськи; стараємося тільки якнайглибше ввійти в суть і значення Божого Об'явлення, повіреного Христом Вселенській Церкві.

† АНДРЕЙ, Митрополит.

УВАГА! У глибоко вченому «Поченні» Митр. Андрея в деяких місцях Редакція Ур. Вісника вважала за вказане деякі богословські чи філософічні вислови замінити популярними, більше зрозумілими висловами, щоби наші вірні могли без трудности прийняти собі до серця ті поучення, що так знаменито доповняють Енцикліку Святішого Віця Папи Пія XII.

СЛОВО

ВПреосв. Апост. Візитатора Українців у Західній Європі до Духовенства й Вірних про святкування сторіччя Празника Пресвятого Серця Ісусового.

*Високопреподобні й Всечесні Отці,
Дорогі в Христі Браття й Сестри!*

З милої нагоди сторіччя від хвилі встановлення Празника Пресвятого Серця Христового Святіший Отець як Верховний Пастир і Учитель Вселенської Церкви зволив звернутись в торжественний спосіб окремим Окружним Письмом до Високодостойних Патріархів, Примасів, Архієпископів, Єпископів та всіх помісних Ординаріїв, що обєднані з Святим Апостольським Престолом, а через них і до всіх вірних Христової Церкви з батьківським поученням і заохотою, щоби якнайкраще відсвяткувати ту благословенну річницю тобто з найбільшою користю для душ а зокрема на щораз більшу прославу того найсолодшого таїнства нашої св. віри про безконечну Божу любов до нас у Христі Ісусі.

Це Окружне Письмо (Енцикліку)Христового Намісника передаємо вам, Браття й Сестри, в нашому українському перекладі, щоби й ви мали змогу почути голос Святішого Вітця, послухати Його наймудріших поучень і вказівок та й прислухатись до Його батьківських бажань і заряджень відносно того спасенного набоженства й почитання Пресвятого Серця Христового. Енцикліка Святішого Вітця це передусім глибокий, богословський виклад про дивну, непонятну, зворушливу правду про Божу любов до нас, так як ту правду об'явив нам сам Господь Бог через Своїх Пророків у Святому Письмі, а головно через самого Ісуса Христа у святій Євангелії, так як проповідували святі Апостоли й ученики Христові, так як навчали від початку до нині Святі Отці й Учителі св. Церкви, а св. Церква під проводом Вселенського Архієрея Папи Римського зберігає ту науку без похибки й передає її своїм

вірним дітям впродовж двадцяти віків і буде передавати до кінця світу. Коли будете, Браття й Сестри, читати ту прегарну Енцикліку Святішого Вітця з такою глибокою богословською наукою навіть в українському перекладі то може бути, що прийдеться вам здригнутись бачучи там стільки наведених уступів з Св. Письма, з творів Отців і Учителів Церкви і з ріжних церковних документів, а при цьому й сама правда про Божу любов безконечну така непонятна, що навіть Ангели небесні не всіли проникнути того таїнства. Може бути, що дехто знеохотиться трудністю зрозуміння тієї глибокої богословської науки й навіть не схоче дочитати до кінця Енцикліку Святішого Вітця про почитання Христового Серця. Така знеохота була би знаком великої немочі нашої душі, такої немочі, що наша душа вже навіть не має сили прийняти для себе спасенний корм — поживу, що пливе з торжественного Слова нашого Верховного Пастиря й Учителя Святішого Вітця. Признаємо, що те Слово — це глибокий богословський виклад, що його тяжко відразу зрозуміти в цілій повноті, тому й треба було би його прочитати собі і раз і другий і більше разів, застановитись над поодинокими уступами, передумати їх чи радше перемолити.

А нашим Отцям Душпастирям цілим серцем поручаємо, щоби вони насамперед самі собі прочитали тую Енцикліку Святішого Вітця і перейнялися тими правдами, що виложені в ній, щоби відтак могли вірним пояснити ті правди у своїх проповідях. Отці Душпастирі мають обовязок подавати вірним до відома голос Святішого Вітця у важних справах науки християнської віри й обичаїв і в справах релігійного Богочитання, отже напевно прочитають своїм вірним і теперішню Енцикліку Святішого Вітця про почитання Пресвятого Серця Христового.

Не вважаємо за вказане, щоби Отці Душпастирі тую Енцикліку прочитали з проповідниці відразу, чи якими більшими частинами підчас церковних Богослужб без деякого пояснення. Натомість вважаємо за конечне зарядити оцим нашим письмом, щоби оця Енцикліка зглядно цілий її зміст був предметом усіх наших проповідей Божого Слова впродовж найближчих 6 місяців до кінця біжучого календарного року. Отже зачинаючи від Празника Пресвятої Евхаристії тобто цього року від дня 5 липня (зглядно від найближчої неділі потім) Отці Душпастирі розложать собі поодинокі частини Енцикліки на всі неділі й Празники, що припадуть до кінця

року так, щоби вичерпати весь її зміст у своїх проповідях вироблених на основі даної частини Енцикліки.

Оце нинішнє наше Пастирське Письмо Отці Душпастирі прочитають своїм вірним замість проповіді в Неділю Всіх Святих і це буде заповідженням цілого ряду проповідей про Безконечну Божу Любов і про почитання Пресвятого Серця Христового до кінця біжучого року.

При цій нагоді звертаємо увагу Дорогих наших Отців Душпастирів, щоби не давали себе обманути думкою, що нинішні люди, що живуть в такому зматеріялізованому світі, що вганяється тільки за матеріяльними здобутками, за тілесними розкошами, вигодами й «уживанням світу поки служать літа» — не зрозуміють таких високих і глибоких правд богословської науки про Божу любов безконечну, про благодать освячуючу, про дари Святого Духа, про чесноти і т. д. Саме тепер в такому зматеріялізованому світі мусимо настоювати на ті правди, постійно їх пригадувати, щоби звернути увагу вірних на потреби душі, на духовні скарби благодати, на обовязок «шукати вперед царства Божого, а все інше само собою прийде від Бога» (Мат. 6, 33). Дивімся на Великого Апостола народів св. Павла, що напевно не мав лекших умовин для проповідування св. Євангелії, як ми їх маємо нині. Читаймо Його апостольські листи писані до новонавернених з поганства, чи з жидівства а побачимо, що св. Павло не вагається до них писати про речі високі, про досконалість, про найзнесліші правди св. віри, про Святого Духа, що дійсно мешкає в кожній людині так, як Ісус Христос перебуває дійсно в Пресвятій Евхаристії. Якщо вірні будуть памятати про те, що їх тіло є храмом Святого Духа то не будуть мати відваги сплямити гріхом той святий храм. Отже відважно треба пригадувати про ті правди, що хоч і непонятні для слабого й обмеженого людського розуму, але вони ті правди є дійсні і їх треба приймати, а Дух Святий просвітить уми наших вірних, загреє і скріпить їхню волю у змаганнях до святости й досконалости.

Яка це добра нагода для нас цього року, коли ми продовжуємо наші святкування Ювілею 1000-річчя християнства в нашій любій Батьківщині Україні на те, щоби скріпитись у християнській свідомості в любові до Христа й Його святої Церкви, і маючи в руках найцінніший дарунок від Святішого Вітця з приводу того ж Ювілею — Його прегарного Апостольського Листа до нашої Церковної Єрархії з такими по-

хвалами для нашого цілого українського народу можемо, згідно з бажанням Святішого Вітця, святкувати рівночасно й Ювілей сторіччя Празника Пресвятого Серця Ісусового. Це святкування буде немов найкращим доповненням і завершенням наших ювілейних святкувань з нагоди 1000-річчя хрещення Святої Княгині Ольги.

Цього року минає сто років від тої пропам'ятної хвилини, коли святої пам'яті Папа Пій IX на усильні благання Єрархії та вірних усього світу зволив встановити Празник Христа Чоловіколюбця, відомий не тільки у Західній Церкві як Празник Пресвятого Христового Серця, бо прийнятий під тою багатомовною назвою також серед вірних дітей Східних Церков, а зокрема серед нашого українського народу, що бодай від яких 70 років практикує це прегарне набоженство колись загально у Рідному Краю, а нині на скитальщині по різних краях світу. Як то добре сталося, що саме цього року появилась Енцикліка Святішого Вітця Папи Пія XII про почитання Пресолодкого Христового Серця що є одночасно змістом тих усіх дотеперішних батьківських поучень, промов, листів, звернень Христового Намісника до його вірних дітей у час цього дуже тяжкого лихоліття, що припало на час Його вселенського Архієрейства.

Вже напередодні цьогорічного Світлого Празника Святої Пасхи, у днях покаяної підготовки й обнови духа сорокдневним постом і молитвою Святіший Отець дав маленький вияв тих усіх почувань своєї батьківської любови, та в ревності й тривозі за повірене Йому Христове стадо, віддав всіх християн світу в опіку Безконечної Божої Любови, жертвуючи їх Пресвятому Христовому Серцю. Звернення Христового Намісника до Римських Парохів та Проповідників великопосних духових вправ в цьому році, що є одночасно річницею 80-ліття від дня народин Святішого Вітця, нагадувало у всьому дуже зворушливі сцени з життя майже столітнього Апостола Івана Богослова. Подібно, як цей возлюблений Христовий Ученик, Дівственик і найвірніший Апостол мав звичай часто повторяти Господню заповідь Любови, так і Святіший Отець у своїй промові з усім натиском повторив слова св. Євангелиста Івана: «Дітоньки любіться!» Каже передання, що учні св. Івана Богослова мали дивуватись, чому Апостол постійно повторює ті самі слова і навіть дозволили собі звернути йому увагу та й просили, щоби говорив і про інші речі у проповідях. Така постава учнів мала дещо схвилювати старенького Апостола і він, як каже передання, з докором від-

повів: «Це ж найважливіша заповідь Господня!» І справді, як же ж не говорити про те, що Господь в найтяжчу хвилину свого туземного життя, перед Своїми страстями й смертю на хресті передав своїм любим учням і Апостолам одну заповідь, заповідь нову, щоби вони любили один одного так, як Христос полубив їх. Бо по тій любови пізнають всі люди, що вони (Апостоли) є учнями Христовими, якщо будуть мати любов між собою.

Усі Празники Господські ставлять нам перед очі таїнство безконечної Божої Любови до нас. Всі вони прославляють Христа Чоловіколюбця, «Образ соприсносуцний Слави Отчія», що задля нас людей і ради нашого спасіння зійшов з Небес і прийняв тіло від Пресвятої Богородиці та стався чоловіком, щоби відновити в нас образ Божий знищений гріхом первородним і нашими особистими гріхами. Усі таїнства з життя Ісуса Христа, це вияви Його безконечної Любови. Розважаючи таїнства Христового Рождества у Вифлеємському вертепі наше серце здригається на вид того непонятного таїнства самовіддання Христа, що «себе умалил, зрак раба приєм в подобії чоловічестім бив, і образом обрїтєся якоже чоловік, смирил себе, послушен бив даже до смерти, смерти же крестнїя» (Фил. 2, 7—8). Ми не можемо вийти з дива, як то Бог Всемогучий і Творець усього видимого й невидимого світу, «ісполняй всяко животно благоволєнїя», дійсно не має де голови приклонити, приходить на світ як маленька дитинка у бідному вертепі. Його колиска — це ясли, Його найблище окруження це пастирі й німі звірята, Його перший знак життя — це плач немовлятка. А віра наша каже нам, що нічого іншого як тільки безконечна любов склонила Предвічного Всемогучого Бога до такого пониження до таких злиднів. Як же ж відплатитись Всемогучому Богові за ту безмежну любов?

А коли глянемо на Розп'ятого Спасителя, що конає серед найтяжчих мук, бачимо як Він простер Свої руки, щоби нас обняти, склонив Свою голову, щоби нас поцілувати, дозволив проколоти Своє Божественне Серце, щоб в тій найсвятішій Рані нас усіх пригорнути і зберегти на віки у Своїй безконечній Любові.

І знова наше серце спитає зі зворушенням словами Псальмопівця: «Что воздам Господеви о всіх, яже воздаде мні? (115, 12). Чим же я відплачуся Господеві за те все, що Він для мене зробив, за ту любов велику до мене? А св. віра при-

гадає нам то одиноке бажання Господнє, записане у Св. Письмі (Притч. 23, 26) «Сину, дай мені твоє серце!» так, як я дав тобі Моє серце. Нічого іншого не хоче від нас Ісус Христос як тільки того, щоби ми узнали, щоби ми не погордили Його любовю до нас та й щоби ніколи не забували на ту любов Його і намагались відплачувати Йому любовю за любов, бо іншої ціни на любов немає.

Нажаль люди перейняті своїми земськими справами рідко застановляються над*тим таїнством Божої любови до нас, а багато є таких, що просто нехтують ані не хочуть вірити в Божу любов до нас. Тому то й сам Христос Чоловіколюбцець виявив Своє бажання, щоби в одному Празнику, Празнику Пресвятого Його Серця, люди схотіли віддати найглибший поклін Безконечній Любові Божій. Обявляючи своїм Вибранцям Своє зранене Серце нераз скаржився Христос такими словами: «Оте Серце, що так дуже людей полюбило, що Себе винищило до кінця, щоби їм доказати любов, а замість надгороди дізнає невдяки й погорди». Ці приватні Христові обявлення скоро зворушили вибрані побожні людські серця, що зачали вже близько 300 років тому в особливий спосіб звеличувати таїнство любови Божої у Христовому Серцію передусім з тією ціллю, щоби винадгородити нашому Божественному Спасителеві за ті всі зневаги для Його любови завдані грішними людьми. Дуже скоро той милий спосіб почитання так поширився в цілій Вселенській Церкві, що вкінці Найвища Церковна Влада, Святий Апостольський Престол вважав за вказане встановити окремий Празник Пресвятого Серця Христового.

Цього року всі християни світу, заохочені найвищим словом Святішого Вітця, будуть торжественно святкувати сторічний ювілей того прегарного Празника, щоби виявити загальну радість з приводу встановлення того Празника згідно з бажанням самого Божественного Спасителя, а також щоби подякувати Милосерному Богові за ті всі благодати, що сплили на ціле людство впродовж того сторіччя враз із щораз більшим поширенням того набоженства. Разом з цілим католицьким світом будемо й ми святкувати якнайторжественніше ту благословенну річницю, бо й в нашому українському народі особливо ніжна любов і почитання Пресвятого Христового Серця за останніх бодай 70 років передусім завдяки невтомній місіонарській діяльності наших Дорогих Отців Василян, а відтак і наших Дорогих Отців Редемптористів та наших Дорогих Отців Студитів прийнялось і вкоринилось

в нашому народі і принесло зі собою таке квітуче релігійне відродження нашої української католицької Церкви в Галицькій Церковній Провінції. А хоч теперішні лукаві часи нашого лихоліття за допустом Божого Провидіння доконали в нашому Рідному Краю страшної руїни передусім в церковній ділянці, то ми ні на хвилю не допускаємо зневіри до наших сердець, бо ми знаємо, що Христове Царство, Царство любови побідить, а з Христом і ми побідимо і наш нарід буде ще більше прославляти Божу Любов у Христовому Серцю.

Тимто й з найбільшою вдячністю приймаємо останню Енцикліку Святішого Вітця і будемо намагатись покищо підчас нашого побуту на вигнанні виявляти наше найсердешніше почитання Пресвятого Ісусового Серця, бо ми враз із Святішим Отцем і з цілим католицьким світом переконані, що набоженство до Пресвятого Серця Христового це найкращий лік на наші рани, це найбільша потіха в нашій недолі, це наша кріпка надія, а радше кріпке запевнення для нас, що теперішнє лихо скоро минеться, бо побідить всемогуча Божа Любов у Христовому Серцю.

Може бути, що ще й тепер дехто знайдеться такий, що схоче замітити немов би набоженство до Пресвятого Серця Христового було чуже для виявів богопочитання в нашому східному обряді. Щоби такі заміти змісця відкинути і не допускати ніяких сумнівів вважали Ми за вказане помістити в цьому 3. числі нашого Урядового Вісника (за місяць липень-вересень 1956) зараз по Енцикліці Святішого Вітця ще й Слово нашого Великого Митрополита Андрея про почитання Пресвятого Серця. А треба пам'ятати, що це прегарне «Слово» взяте з рішень нашого Архієпархіального Собору, що відбувся у Львові в 1940 р. Поруч Енцикліки цей другий цінний документ слуги Божого Митрополита Андрея подає багатий матеріал про основи й прообрази почитання Пресвятого Серця так у Старому й Новому Завіті, свідoctва святих Учителів Церкви, зокрема поучення й заохоту до щораз кращого почитання Пресвятого Серця збоку Вселенських Архієреїв, про почитання Христа Чоловіколюбця в нашому українському народі. покищо цей Празник був святкований по наших парохіях на терені Західно-українських земель тільки з дозволу і благословення місцевих Високопреосвященніших Владик, бо на введення обов'язкового святкування нових Празників треба рішення Провінціальних Синодів, таких як був прим. Замойський Синод (1720 р.), або Львівський (1891 р.)

В своєму Слові про почитання Пресвятого Серця Христового Митр. Андрей навіть висказує свій біль, що обставини не дозволяють на скликання Синоду нашої Галицької Церковної Провінції, що міг би винести між іншим і окрему постанову про торжественне святкування цього Празника. Але немає сумніву, що цей Великий Господній Муж радіє тепер в небі і складає найбільшу подяку Христовому Серцю за чудесне поширення цього спасеного набоженства в нашому народі, набоженства, від якого залежить дочасне й вічне добро нашого українського народу.

Майбутній Провінціяльний Синод української Церкви не буде вже потребувати застановлятись над справою цього торжественного Празника. Він хіба тільки в торжественний спосіб підкреслить свою радість, що сам Святіший Отець, у часі нашої всенародньої скорби, зволив у нових літургічних книгах, виданих у Вічному Місті, помістити Службу Пресвятому Христовому Серцю. Тим самим Святий Апостольський Престол потвердив нашу практику, а з малими змінами потвердив також літургічні тексти уложені нашим найкращим обрядовцем Впр. Отцем Прелатом Дольницьким.

Під літургічним оглядом Празник Пресвятого Христового Серця, званий Празником Господа нашого І. Х. Чоловіколюбця, має степень одного з великих Господніх Празників, але без перед і попразденства. Він припадає в п'ятницю по відданні Празника Пресвятої Евхаристії. З огляду на добро вірних будемо однак, згідно з нашим звичаєм, святкувати його в найблищу неділю. Службу на св. Літургії слід брати з нових Літургічних книг, тобто так, як її подає книга «Апостол» або т. зв. «Апостольські чтенія», Службу Всеночного й Утрені треба брати з Ізборників. Крім цього заохочуємо Отців Душпастирів частіше в цьому році співати разом з вірними Молебень до Пресвятого Христового Серця, уложений о. Прелатом Дольницьким. Якщо в деяких Отців не було б тексту того гарного Молебня, то тоді можна його заступити загально уживаним Молебнем, що його зложили наші Впр. Отці Василіяни, що в поширенні почитання Пресвятого Христового Серця серед наших вірних мають найбільші заслуги.

На честь Пресолодкого Христового Серця заряджуємо відправити дев'ятницю Молебнів по всіх наших душпастирствах зачинаючи від дня 5 липня ц. р. тобто в четвер вечером на Празник Пресвятої Евхаристії до дня 13 липня включно, тобто в день Празника Христа Чоловіколюбця.

Наскільки це можливе нехай наші Отці Душпастирі намагаються зі своїми вірними відбутися паломництво до вславленої появою Христа Чоловіколюбця місцевості Пареле Моніяль у Франції і там віддати поклін Христовому Серцю та занести покірні благання за кращу долю нашого українського народу та нашої страдальної Церкви. В тій святині, де Христос Спаситель відкрив Своє Пресвяте Серце побожній монахині Маргареті Алякок, вже не раз молились наші побожні паломники і поруч численних прапорів від різних народів світу поставили й наш український прапор як доказ повного віддання й любови нашого народу до Христа Царя й Бога нашого.

Разом зі Святим Отцем, Батьком всіх християн, так дуже зажуреним за долю всього світу, повторюймо й ми, Дорогі Отці й Браття, слова Великого Папи Льва XIII як запевнення найкращих надій і повної перемоги Христа над царством Сатани: «Ось нині стає перед наші очі дуже потішаючий, божественний знак — Пресвяте Христове Серце світяче палаючим пресвітлим блиском. На нього треба покладати всі надії, в нього треба благодіяти і від нього треба сподіватись людського спасіння» (З Енцикл. про Пресв. Серце).

Колись при появі на небі знамени св. хреста почув цісар Константин слова: «Під цим знаменем побідиш!». Він, хоч і поганин, повірив в чудо, воїнам своїм казав військові хоругви прикрасити дивним хресним знаменем і так відніс світлу перемогу над своїми ворогами. Устами Римських Архієреїв Господь кличе й нас сьогодні до бою під світлим знаменем Божественного Христового Серця, бо тільки під знаменем всеобіймаючої любови зможемо віднести повну перемогу над царством Сатани, царством ненависти, брехні, обману, гріха й смерті. Немає сумніву, що царство ненависти й злоби щезне, якщо люди схотіли б бодай час до часу застановитись і подивляти безконечну Любов Христа до нас, бо тоді й людські серця лекше склоняться до любови ближнього, такої любови, як Ісус нас полюбив.

Колись Серце Христове стиснулося з болю над гробом Лазаря-друга і Євангелист коротко звітує, кажучи: «Прослідився Ісус». А нарід, як побачив цей плач Спасителя над могилою помершого Лазаря, був зворушений до глибини такою великою любовю. Те саме Христове Серце споглядає тепер з небесних висот і на всіх, що тут на землі є дійсними приятелями Пресвятого Христового Серця і любов Христову наслідують аж до проливу крові. Всі терпіння наших Високо-

пресвященних Владик, священників, монахів, монахинь і побожних вірних, всі страждання нашої св. Церкви і цілого Христорлюбивого народу це найкраща жертва, що її нарід наш приносить в це ювілейне літо — в сторіччя прилюдного почитання безконечної любови Пресвятого Христового Серця. Наші спільні благання, прилюдні молитви й торжества, наші особисті жертви злучені з терпінням всього нашого народу — це й найкращий дар, що його можемо принести Христові Цареві тут на чужині.

Жертвуючи всі терпіння нашого народу й нашої св. Церкви Пресолодкому Христовому Серцю, піднесім наші гарячі благання зокрема за наших священників, що по словам пророка є ангелами Господа Вседержителя і їм повірені найбільші скарби Божої любови, а це свята Безкровна Жертва нового завіту, жертва чиста й свята, що безнастанно приноситься по всіх краях земської кулі на відпущення гріхів. Бо це не є тайною, що в руках священників лежить доля народу. Вони ж бо посередники між Богом і людьми і за них молився в особливий спосіб Христос Спаситель, кажучи: «Отче, соблюди їх во ім'я Твоє. За них аз свящу себе, да і тії священи будуть во істині, да люби, єуже мя еси возлюбил, в них будет і аз в них».

Молімся, Дорогі Отці й Браття, і за добрі покликання до стану духовного, за правдиво геройські покликання серед наших молодих юнаків на службу Богові й Церкві Святий. Христове Серце кинуло колись іскру любови в невинне серце юнака Йосафата Кунцевича, ревного Полоцького Архієпископа й Мученика за св. віру. Ця іскра загоріла таким великим полум'ям любови, що цей Святий Угодник Божий і Апостол з'єдинення не завагався і душу свою віддати за братів своїх. В часі такого тяжкого духового упадку й зіпсуття більше як колинебудь передтим треба нам ревних апостолів Христових і священників по Серцю Христовому.

Заохочені словами самого Христа: «Прийдіть до мене всі струджені і обтяжені, а я вас успокою. Навчіться від мене, бо я є тихий і покірний серцем» (Мт. 11, 28—29) — з правдивим довірям і любовю віддаймо себе, Дорогі Браття й Сестри, всю нашу свободу, наш розум і нашу волю і те все що маємо віддаймо Пресвятому Христовому Серцю. Віддаймо Йому всі вічні й дочасні потреби нашого народу, віддаймо Йому наші родини, нашу молодь, віддаймо Йому всі наші справедливі змагання за волю і кращу долю нашої Батьківщини, поручаймо Йому всіх грішників цілого світу і в Ньому, Божест-

веному Христовому Серцю шукаймо місця спокою і вдоволення, бо тільки там знайдемо сповнення всіх наших мрій.

Віддаючи Вас всіх, Високопреподобні й Всечесні Отці та Вас, Дорогі Браття й Сестри, в опіку Пресвятого Христового Серця, благаємо в Христа Чоловіколюбця найбагатшого благословення для Вас, для Ваших Рідних і для всіх тих, що їх носите у Ваших серцях, а разом з Вами благаємо Божого благословення для цілого нашого українського народу і разом з Вами покійно молимося: «Найсвятіше Серце Ісусове, дай, щоби ми любили Тебе все більше й більше».

Благодать Господа нашого Ісуса Христа і любов Бога й Отця і причастя Святого Духа нехай буде з усіми вами. Амінь.

Дано в Римі, дня 15 червня 1956 р.

† Іван, АЄпп.
Апостольський Візитатор

*Це «Пастирське Слово» прочитають Отці
Душпастирі замість проповіді в Неділю Всіх
Святих дня 1 липня ц. р.*

Ч: 8849/ФАВ.

1. Про збірку «Петрового Гроша».

Пригадується Отцям Душпастирям обов'язок перевести, як щороку збірку т. зв. «Петрового Гроша» по всіх Душпастирських станицях в день Празника Святих Верховних Апостолів Петра й Павла, а де неможливо, то в одну з найближчих неділь. Збірку перешлють Отці Душпастирі до Канцелярії свого Генерального Вікаріяту А. В. з зазначенням, що це на «Петрів Гріш».

Треба з приємністю ствердити, що дотепер кождорічні зарядження збірки «Петрового Гроша» зустрічались з великою жертвенністю наших хоч і неможливих вірних по Краях Західньої Європи і були приводом для окремої радості для Святішого Вітця, бо походили від найбідніших його дітей, а саме скитальців, позбавлених' нераз найконечніших засобів до життя.

Треба сподіватись, що й цього року цей вияв синівської любови збоку наших вірних до Христового Намісника буде достойний по мірі наших спромог після такого цінного дару, що його дістали ми від Святішого Вітця а саме після Апостольського Листа Христового Намісника до нашої Церковної Єрархії з нагоди торжественних святкувань 1000-річчя християнської України. Жертвуючи наші лепти у виді «Петрового Гроша» на потреби Святішого Вітця ми в деякому змислі жертвуємо на наші власні загальні потреби, бо саме з того «Петрового Гроша» Святіший Отець дає щороку великанські суми на наші церковні й культурні потреби.

Отці Душпастирі в окремій проповіді повинні пояснити вірним, що цей зовнішній вияв пошани, вдячності й віддання для Вселенського Архіерея Папи Римського — це тільки малий доказ нашої сильної віри у ту св. правду, що в Особі Святішого Вітця почитаємо Христового Намісника на землі, Видимого Голову св. Церкви і вічно живучого Верховного Апостола Петра, якому Спаситель по своїм воскресінні передав власть пасти Його вівці та ягнята. День Святих Верховних Апостолів Петра й Павла має бути для нас нагодою обнови нашої віри в одну, святу, соборну й апостольську Церкву, збудовану на твердій скалі, що нею є Апостол Петро і його наслідники Римські Вселенські Архіереї. Цей день повинен бути й нагодою ревних молитов і благань, щоби Дух Святий просвітив уми й серця незединених у вірі братів наших, що-

би й вони пізнали ту правду, що так ясно подана в Святому Письмі й науці святих і богоносних Отців так східньої як і західньої Церкви та щоб в нашому народі щоскорше сповнилось бажання Христа й було одне стадо під проводом одного Пастиря — Наслідника Верховного Апостола Святого Петра.

Ч: 8847/Д. С.

2. Конкурс на прийняття кандидатів до Папської Семінарії ім. Святого Священномуч. Йосафата в Римі.

Оцим проголошуємо конкурс на прийняття кандидатів духовного стану до Української Папської Семінарії ім. Святого Священномученика Йосафата в Римі. В останніх повое-них роках відчувається щораз більший брак кандидатів до духовного стану. Поручаємо Отцям Душпастирям при нагоді проголошування конкурсу виголосити в часі торжественних Богослужень й відповідні проповіді та разом з вірними блага-ти Христа Чоловіколюбця, «Господаря жатви», щоби післяв робітників на свою ниву. Всі побожні юнаки, що мають ба-жання посвятитись на службу Богові, св. Церкві та своєму народові в духовному стані, повинні внести відповідне про-хання про прийняття до Папської Семінарії в Римі через свого місцевого Отця Душпастиря до Канцелярії А. В. в Римі, найдалі до 15 серпня ц. р.

До прохання треба долучити такі документи:

- 1) Метрику хрещення й миропомазання,
- 2) Свідоцтво зрілости, а по змозі й всі гімназійні сві-доцтва.
- 3) Свідоцтво моральности від місцевого Отця Душпастиря,
- 4) Лікарське свідоцтво про стан здоров'я,
- 5) Точний опис життя, хід студій, місце перебування та зайняття тут на скитальщині,
- 6) Заяву про готовість по завершенні богословських сту-дій прийняти св. Тайну Священства в безженному стані.

Тому, що бувають випадки т. зв. пізніх покликань, Отці Душпастирі, зокрема на терені Великої Британії, повинні звернути особливу увагу на кандидатів, що ведуть побожне християнське життя, працюють як «світські апостоли» і проявляють спосібність до науки та спрямовувати їх до нашої Української Папської Семінарії в Римі.

Дано в Римі, дня 15 червня 1956 р.

† Іван, АСп.

Апостольський Візитатор

Ч: 8843 а/М. С.

3. Конкурс на прийняття учнів до Малої Семінарії.

Українська Мала Семінарія ім. св. Івана Боско, під проводом наших українських Отців Салезіян, закінчує цього року 6 років свого існування в Люрі коло Орлеану у Франції. Хоч і серед труднощів, бо на скитальщині, наша Мала Семінарія могла впродовж тих шістьох років похвалитись деякими гарними успіхами. Господь Бог благословив працю синів святого Івана Боско, наших Отців Салезіян, що працюючи над вихованням дітей українських скитальців, при Божій допомозі й під Покровом Пречистої Діви Марії Помічниці Християн, виховали в побожному християнському дусі цілий ряд юнаків, що навіть якщо не стали б священиками, остануться добрими християнами. Було б тяжко зробити підсумки з тих духових надбань, що їх має за собою вже тепер ця наша церковна установа в Люрі, що встигла дати кільком десяткам наших українських юнаків правдиве християнське виховання а разом з тим любов до рідного народу, до свого обряду і до своїх українських традицій. Вся наша українська спільнота і тут в Європі і поза океаном давала нераз зворушливі докази зацікавлення для потреб матеріальних нашої Малої Семінарії і через своїх Отців Душпастирів передавала на руки Управи Малої Семінарії свої щедрі дари любови. Святий Апостольський Престіл глядів завжди з особливою увагою на цю нашу дорогу установу. Зберігаємо у вдячній пам'яті незабутнє торжество посвячення Малої Семінарії, коли на нього прибув сам Його Емініція ВПреоув.Кард. Е. Тіссеран, Секретар Священної Конгрегації Східної Церкви —

наш з волі Святішого Вітця Найвищий Настоятель і промовив зворушливими словами до зібраної української громади й до запрошених гостей та висловив свою безмежну радість з того, що наша українська Церква на вигнанні започаткувала ту багатонадійну церковну установу Малу Семінарію. На вістку про існування нашої Малої Семінарії в Люрі Святіший Отець Папа Пій XII зволив переслати на руки Отців Настоятелів своє особливе Апостольське Благословення враз зі своїм портретом і власноручним підписом на знак особливої батьківської прихильности й любови.

З огляду на переведення плянів остаточної реорганізації нашої української католицької Церкви на вигнанні в Західній Європі наша Мала Семінарія в Люрі буде в майбутньому приймати тільки тих юнаків, що народились, чи живуть на терені Франції.

Натомість для юнаків, що народились, чи живуть по всіх інших краях Західньої Європи Святий Апостольський Престол вирішив найласкавіше отворити з днем 1. жовтня 1956 р. другу Малу Семінарію на гостинному терені Італії приміщуючи її тимчасово у прегарній віллі «Андреа», що її колись закупив для нашої Української Колегії в Римі наш Великий Митрополит Андрей в Кастель Гандольфо (коло Риму), де має свою літню резиденцію Святіший Отець. І та наша друга Мала Семінарія буде під проводом тих самих наших дорогих Отців Салезіян, що були у Люрі.

Оцим проголошується конкурс на прийняття кандидатів до Малої Семінарії в Кастель Гандольфо (коло Риму), тобто кандидатів, що бажали б дістати середню освіту й виховання в покликанні до духовного стану. Кандидати повинні через своїх Отців Душпастирів внести прохання про прийняття до Малої Семінарії на руки Управи Малої Семінарії найдалі до дня 15 серпня ц. р.

До прохання треба залучити такі документи:

- 1) Свідоцтво хрещення й миропомазання,
- 2) Шкільне свідоцтво про закінчення народньої школи,
- 3) Лікарське свідоцтво про стан здоров'я кандидата,
- 4) Свідоцтво моральности від місцевого Отця Душпастиря про кандидата та його родичів,
- 5) Заяву родичів, що бажать собі, щоби їх син був вихований як кандидат духовного стану,
- 6) Заяву родичів, що будуть правильно складати по змозі бодай яку малу оплату за науку й виховання дитини.

Вправді ціле утримання в Малій Семінарії зволив забезпечити Святіший Отець з власних фондів, але родичі малих семінаристів, якщо тільки можуть, повинні зобов'язатись вплачувати яку дрібну оплату бодай на потреби дитини.

Отці Душпастирі в найблищу неділю по проповіді в церкві подадуть те все до відома вірних і заохотять родичів, щоби віддавали своїх синів на науку й виховання до Малої Семінарії в Кастель Гандольфо, звідки колись по закінченні гімназійних студій перейдуть до Української Папської Семінарії ім. св. Йосафата в Римі на богословські студії, щоби приготувитись до священства. Тому також й у свідоцтві моральності Отці Душпастирі повинні звернути увагу на те, чи кандидат відзначається побожністю та любов'ю до св. Церкви й рідного обряду і чи є в нього позначки покликання до духовного стану.

Прохання враз з документами треба висилати на таку адресу:

Rev. mo Padre
Don Andrea SAPELAK, Sales.
(Istituto Ukraino di S. Giovanni Bosco)
Via Maria Ausiliatrice, 32
TORINO (Italia).

Ч: 8843/МС.

4. Вияснення в справі маєтку Люрі.

У зв'язку з встановленням окремої Церковної Влади для всіх вірних східних обрядів на терені Франції, в тому й для вірних Українців католиків, що живуть у Франції — деякі несовісні люди зачали поширювати серед нашої скитальщини ложні вістки відносно маєтку Люрі (15 гектарів землі враз із забудованнями), де мала дотепер своє приміщення наша Мала Семінарія в Люрі.

Не маємо наміру на тому місці вияснювати причин й доцільности найвищого зарядження Святого Апостольського Престолу відносно встановлення на терені Франції окремого Апостольського Ексархату для вірних східних обрядів до яких включено також Українців католиків у Франції. Для нас це справа ясна, що Святий Апостольський Престол має свої причини й цілі, що про них не потребує прилюдно ви-

словлюватись, бо ж люди доброї волі знають і без того, що ціль св. Церкви це тільки спасення душ, а люди злої волі потрапляють і найясніші справи перекрутити і добачувати всюди негідний підступ.

Але вважаємо за вказане оцим письмом заспокоїти наш український загаль, що злобні вістки, поширювані в останньому часі несовісними людьми немов би нашу українську католицьку Церкву позбавлено церковного маєтку Люрі, що його придбала наша Церква у Франції в повоєнному часі — не відповідають правді. Маєток Люрі, як це стверджено з боку Найвищої Церковної Влади, остається надалі власністю (patrimonium) української католицької Церкви у Франції і має служити на ділі потребам і цілям нашої Церкви у Франції.

Дано в Римі, дня 16 чевня 1956 р.

† Іван, АСпп.

Апостольський Візитатор

Ч: 8850/К.

5. Осторога для Отців Душпастирів і вірних перед небезпекою сектярської пропаганди.

Використовуючи скитальчі злидні наших вірних у Краях Західньої Європи, зокрема на терені Німеччини, деякі некаатолицькі організації, в тому числі т. зв. ІМКА—ІВКА зачали свою пропагандивну роботу і серед наших українських вірних. Згадані організації виступають під плащем гуманітарної діяльності і маючи поважні грошеві засоби притягають до себе наших людей, впихаючи їм в руки сектярську пропаганду в українській мові.

Треба признати, що наші вірні упродовж довгих років скитальщини були відпорні на кличі сектярської пропаганди, і навіть в найбільшій матеріяльній нужді воліли не приймати допомоги від тих, що скрито під плащиком добродійности намагаються дістатись до совісті наших людей, щоби відтак викликати в них байдужність до св. віри, або таки викликати неохоту до католицької Церкви. Саме тепер, коли в ЗДА рік-річно Христове Царство зростає, коли найвищі державні Мужі тішаються, що їх сини є католицькими священиками,

Сатана намагається усіма силами перешкодити тому зростові, бо ще йому замало того, що вспів збаламутити десятки тисяч наших поселенців за океаном. В останньому часі помічується щораз жвавіше поширювання сектярської пропаганди серед нашої скитальщини, як на це зрештою вказують часописні статті й звідомлення. Навіть деякі наші Отці Душпастирі не здають собі справи з небезпеки. Тому остереігаючи перед тою небезпекою наших Отців Душпастирів поручаємо їм у відповідних проповідях остерегти й наших вірних перед тою хиткою підлазкою скритих ворогів Христового Царства.

Маємо надію, що наша спільнота на чужині мимо тяжкого матеріального положення зможе встоятись перед спокусами ріжних ложних апостолів, що для переведення своїх хитрих плянів йдуть між наших скитальців перебрані на «світських ангелів». Але треба чувати, бо вороги Христові не сплять.

Ч: 8848/Обр.

6. Обрядові поучення про Чин св. Тайни Подружжя.

Чин св. Тайни Подружжя в Малому Требнику коротший як в давньому нашому Требнику, виданому нашим Великим Митрополитом Андрієм у Львові 1925 року. В дечому він відмінний і від практики, що була загально прийнята в нашій Галицькій Церковній Провінції впродовж останніх десятиліть. Новий Римський Требник передусім ясно ділить чин вінчання на дві складові частини, тобто на чин обручення і властиве вінчання. В давнину був гарний звичай, що молоді женихи відбували заручини в торжественний спосіб перед лицем Церкви, одержували від священника поблагословлені обручки і з молитвою в серцю та з правдиво християнською побожністю приготувлялись до прийняття св. Тайни Подружжя. В наших часах затратився цей побожний звичай, бо заручини відбуваються звичайно в дома в приватний спосіб між женихами, що бажають побратися і тому Церква радше тільки доповнює благословення заручин в сам день вінчання. Але можуть бути випадки, що побожні вірні схотять заховати старий звичай і будуть просити свого Отця Душпастиря про благословення заручин на деякий час перед вінчанням.

Малий Требник не подає найважливіших приписів церков-

ного подружого права зі samozрозумілих причин. Кожний Отець Душпастир знає докладно з Пастирської Богословії, як має виглядати приготування молодих до св. Тайни. Подружжя. Та все у багатьох давних Требниках були короткі поучення: коли і як треба голосити оповіді, які правди св. віри женихи мусять точно знати та що перед прийняттям св. Тайни Подружжя женихи обов'язані прийняти дві другі св. Тайни, тобто приступити до св. Тайни Сповіді і до св. Причастя. На випадок, що женихи не прийняли св. Тайни Миропомазання, Душпастир повинен приготувати їх і до тієї св. Тайни та уділити їм св. Миропомазання перед вінчанням.

Відносно часу, то священник повинен пам'ятати про т. зв. заказаний час, коли не можна справляти весіль і тоді не вільно без окремого дозволу Церковної Влади благословити подружжя. Такий заборонений час є обов'язковий: а) від 14 листопада, тобто від дня Святого Апостола Пилипа до дня 6 січня — тобто до Празника Богоявлення, б) від понеділка Сиропусного тижня до Томиної Неділі, в) в час посту т. зв. Петрівки тобто від понеділка по Неділі всіх Святих до 28 червня перед Празником Св. Верховних Апостолів Петра й Павла, г) підчас посту т. зв. Спасівки від дня 1 серпня до 14 серпня, тобто перед Празником Успення Пресвятої Богородиці, ґ) в усі інші постні дні року, тобто в усі середи й п'ятниці, і 29 серпня, тобто у Празник Усікновення Голови св. Івана Хрестителя, а крім цього і в день Празника Воздвиження Чесного Хреста дня 14 вересня.

Св. Церква похвалює також старий звичай, що не дозволював на благословення подружжя у всі неділі року та на великі Празники Господські й Богородичні, щоби весільні торжества не були перешкодою святкуванню неділі і свят. Чин св. Тайни вінчання може відбуватись в якій-небудь порі дня, але найкраще було би, якщо вінчання в церкві відбувалося по св. Літургії, щоби женихи мали змогу підчас св. Літургії прийняти св. Причастя.

Місцем для вінчання є храм і тільки у виїмкових випадках можна благословити вінчання поза церквою. Часом навіть може бути слушна причина, як прим. вінчання женихів, з яких одна сторона є неохрещена а благословення подружжя відбувається за розрешенням від розривної перепони нерівного богопочитання.

Чин вінчання відправляється перед тетраподом, на якому священник кладе св. Євангеліє і хрест на знак невидимої прияви самого Христа Господа. Перед священником, що виходить зі святилища в притвор на зустріч женихам так при нагоді

обручення як і при нагоді вінчання (в нас тепер відправляється один чин) несуть свічник з запаленою свічкою як символ Христа — правдивого Світла, що просвічує «всякого чоловіка грядущого во мір». Якщо молоді не мають своїх власних вінців, зроблених з зілля, тоді на тетраподі кладеться церковні вінці. Свячена вода може стояти для благословення перстенів і вінців, але не обов'язково, бо, згідно з давнім звичаєм, священик має перед чином вінчання положити перстені й вінці на св. трапезі і так вони освячуються через саме діткнення зі святим престолом, що на ньому приноситься безкровна Жертва Голготи.

В требнику Митрополита Петра Могили так говориться: «Єрей, вдягнений в свячені ризи, тобто епітрахиль і фелон, виходить із святилища і бере від женихів два перстені — золотий від жениха і срібний від нареченої — кладе їх на трапезі з правого боку, срібний з правого боку, золотий з лівого, один близько другого». Положення перстенів на св. трапезу має глибоку символіку, бо означає, що подружжя закріплює й припечатує сам Всемогучий Бог і його ніяка людська сила не може розв'язати. Перстень в давніх часах був одночасно й печаттю (Бит. 38, 18). Для женихів перстені є символом нерозривної злуки в довірю і взаємній любові.

Золотий перстень вкладає священик на праву руку женихові, а срібний невісті (на четвертий палець). Декуди існує звичай, що молоді обмінюються перстнями тричі і тоді золотий перстень остається в молодій на знак, що як Христос полюбив Церкву так і муж любить свою дружину і зобов'язується дбати про її вічне й дочасне добро. З другого боку, жінка як найблища помічниця й товаришка чоловіка в його житті має мати й правдивого духа мужества-відваги, щоби за ласкою Божою могла поборювати покуси й труднощі життя. Цей, не у всіх Требниках поданий, обряд виміни перстенів між нареченими виконує радше старший весільний дружба або один з батьків наречених на знак, що батьки радо благословлять своїх дітей на новий шлях подружого життя.

Обряд обручення в малому Требнику є вправді короткий і простий, а все ж він повинен відбуватися торжественно з огляду й на самих женихів, що вважають собі хвилину вінчання за справді торжественну хвилю в їхньому житті. По св. Літургії повинні женихи разом зі свідками і боярами (дружбами і дружками) стати перед церковними дверми на паперті, тобто перед дверми храму, або в самому притворі храму. Молодий стає з правої сторони, тобто від намісної ікони Спасителя, молода з лівої сторони. Священик виходить цар-

ськими дверима, несучи св. Євангеліє та хрест, а перед ним йде свіченосець із свічником зі запаленою на ньому свічкою. Один з церковної прислуги несе кадильницю і дві свічки для молодих та на підставці перстені, що вже в часі Служби Божої лежали збоку на св. трапезі. Священик кладе св. Євангелію на тетраподі, а відтак приходить до молодих у притворі кадить їх і знаменує голови їх знаком св. хреста та кожному з них дає в руку запалену свічку. Відтак впроваджує до середини храму вірних і зачинає в голос: «Благословен Бог наш. . .». Якщо є диякон, то виконує дияконську службу (діяконство), тобто на початку: Благослови, Владико, а по Амінь співає: Господу помолімся. Священик читає голосно молитву, в якій просить Бога, щоби благословив молодих женихів так, як колись поблагословив подружжя Ісаака з Ревекою, «наставляя на всякое діло благое». Диякон теж тримає перстені, що лежали на престолі, а священик бере наперед перший (повинен би бути золотий) і робить хрест над головою жениха та накладаючи на руку женихові каже: «Обручається раб Божій Н. рабі Божій Н. во імя Отца і Сина і Святаго Духа, амінь». Другий перстень накладає на руку невісти. Відтак читає священик (якщо хоче) ще довшу молитву та просить про Боже благословення для обручених молодих.

По молитві провадить священик молодих до тетрапода, тримаючи в руці кадильницю з тиміянном, а люди співають 127 псалом: «Блажені всі боящіїся Господа. . .» Тим псалмом зачинається друга частина св. Тайни Подружжя, тобто виставив вїнчання. Якщо чин обручення мавби бути відправлений окремо від самого вїнчання, тоді по молитві «Господи Боже наш, отроку патріярха Авраама. . .» треба б додати коротку ектенію, ту що буває на початку Утрені, а відтак закінчити отпустом і многолітствієм на честь заручених. В тім випадку й обряд обручення повинен відбуватись перед тетраподом.

Чин вїнчання відбувається, як сказано вгорі, перед тетраподом і його попереджує виразна заява женихів, що погоджуються і бажають вступити в подружний стан. В требнику питання подані в старій українській мові, але відомо, що в практиці треба ставити запити в народній мові, а якщо хто з женихів не розумів би по-українськи, то треба питатись в мові зрозумілій для обох женихів. Якщо чин обручення попереджував би чин вїнчання, то тоді такі питання повинен ставити священик і молодим, що заручаються. Львівський Требник подає таку формулу при обряді заручин: Чи маєш Н. добру і свобідну волю заручитись нині з Н. що її тут бачиш, а як прийде час взяти її за жінку? Молодий відповідає: Маю.

Так само питається священик про свободну волю й бажання молодої.

Виразна згода женихів у прияві двох свідків під правним оглядом є й найважливішим моментом у чині вінчання. Щойно тоді священик зачинає піднесеним голосом: Благословенно царство. . . , а по: Амінь — співає мирну ектенію, з особливими прошеннями за женихів, за щасливе їх співжиття, за благословення над їхнім майбутнім потомством, та за всі благодаті потрібні їм до спасіння. По ектенії йде довша молитва, що нею священик благає Господа Бога, щоби після женихам своє благословення, дарував їм мирне життя, взаємну любов, дозволив діждатись глибокої старості, сподобив їх бачити внуків та правнуків, а їхній дім наповнив всяким достатком пшениці, вина й оливи. Якщо хоче священик, то читає ще й другу молитву з благанням про всяке добро.

Наступає торжественна хвилина присяги женихів, як її подає Малий Требник (на стор.95) зі заввагою, що присягу складають женихи, наскільки є такий звичай. В нас цей звичай існує всюди від давен-давна, а вірні вважають навіть хвилину присяги за суттєву частину вінчання. Тому й треба той звичай зберігати. А саме в нас є звичай, що женихи клякають перед тетраподом і тому повинен лежати на землі гарний диван, але не треба уживати клячників, бо в нас такого звичаю немає. Молоді подають собі праві руки, а священик накриває чи немов би зв'язує їх епітрахилем і придержуючи рукою поверх св. Євангелії проводить слова присяги, наперед женихові відтак невісті. Слова присяги так як це було зі словами супружчої згоди, можуть бути проведені і в народній або навіть у чужій нелітургічній мові, якщо котрий з женихів не знає літургічної чи української мови. Обряд покривання й зв'язування правих рук женихів дуже старий. Його подають майже всі без виїмку Требники так у Західній — латинській Церкві як і Східній. Цей природний знак подружого зв'язку був і в поганських народів: в старинних Римлян поважна, матрона (газдиня) об'єднувала руки молодих. Цей звичай був відомий і в жидів. Як оповідає книга Товії, Рагуїл взяв праву руку доньки своєї Сари і вложив її в праву руку молодого Товії, кажучи: Бог Авраама і Бог Ісаака і Бог Якова нехай буде з вами і Він нехай злучить вас і Своїм благословенням наповнить вас (Тов. 7, 15). В перших віках християнства згадують про цей звичай Тертуліян і св. Григорій з Назіанзу. Св. Григорій пише про весілля Олімпії (Лист 57) так: «Бо духово я також буду присутній і

разом святкуватиму це торжество та зв'язу молоді правиці в одне» (Тальгофер-Ейзенгофер, Літ. 11, 448).

По зложенні присяги женихи встають, а священник розв'язує їм руки, кажучи: Яже Бог сочета, чоловік да не разлучаєт». При тому благословить молодих знаком св. хреста.

Відтак бере священник в руки вінці і вінчає наперед жениха, а відтак невісту, кажучи: «Вінчається раб Божій (імярек) рабі Божій (імярек) во імя Отца і Сина і Святого Духа. Амінь. Від того гарного обряду має назву й цілий чин, що в Требнику не називається подружжям чи супружжям, але вінчанням. Після положення вінців на голови женихам священник благословить їх тричі, кажучи: Господи Боже наш, славою і честю вінчай я. Треба зазначити, що рубрика про вінчання дещо неповна, а саме немає згадки про те, що перед положенням вінця на голову, священник робить над головою женихів знак св. хреста. Також женихи цілують вінці. Та рубрика є у Львівському Требнику і в інших наших Требниках і пропущена в Малім Требнику тільки через недогляд. Також через недогляд пропущено слова: Воньмім. Мир всім. Премудрость; після яких співається чи читається Прокімен враз з відповідним стихом. Отже треба заховати те, що є в нашому Львівському Требнику.

Щодо форми та матеріялу, з якого зроблені вінці, то в літургічних книгах ніде немає відносно того точних приписів. Це залежить від звичаю, що існує в даній країні чи околиці. В останніх часах в нас, зокрема по містах, завівся звичай, що в церкві переховувались металеві вінці, нераз дуже гарної мистецької форми і такі вінці служили для кожного вінчання, що відбувалось. На Україні металеві вінці мали форму звичайно старих княжих діядем і виглядали дуже гарно. А все ж був звичай (дуже поширений також у греків, що не знають металевих вінців, як твердить Я. Гоар) уживати замість металевих вінців вінчочків плетених з цвітів чи зеленого зілля. В старинних греків були відомі лаврові вінці як надгорода для переможців олімпійських змагань. Християнської символіці більше підходять вінці з виноградного, оливкового або лаврового листя і таких вінців уживають греки. Виноградина це символ самого Христа Господа, що каже про Себе: Я є лоза, а ви галузки». Оливкове листя означає благословення численним потомством, як про це згадує псалом, що його співається в часі вінчання: «Синове твої, яко новосядження масличная». В нас на Україні немає вправді оливкових чи лаврових листків, але за те є інші роди листя (барвінок), що вже в народній творчості є оспівані, як сим-

вол молодости і тому краще буде уживати плетених вінців, як штучних, металевих. Зрештою найкраще було би, щоби наречені приносили до вінчання свої власні вінці, що їх відтак собі будуть зберігати на пам'ятку. Отже добре буде підтримувати звичай уживання правдивих вінців з живого листя.

Вінці на головах женихів є надгородою для них за їх праведне життя, зокрема за заховання святої чистоти, як це вказує молитва «на розрішення вінців»: Боже наш... воспрійми вінци їх во царствії Твоєм, нескверни, непорочни і ненавітни соблюдаяй во віки віков». В нас був звичай, що вінців не давали при вінчанні т. зв. «второбрачних» ані тоді коли було знане, що молода перед вінчанням стратила своє дівцтво. Ця практика вийшла радше зі строгості в захованні добрих обичаїв як з окремих церковних приписів у тій справі. Так Львівський як і Малий Римський Требник приписують вінці у всіх випадках, а різницю підчеркують тільки деякі тексти молитов, що при «второбрачних» не говорять про весілля Ісаака з Ревекою, але згадують радше покаянні сцени зі Святого Письма, як прощення гріхів Рааві-блудниці, покаяння митаря чи розкаяного розбійника на хресті, слези правдивого жалю Марії Магдалини, що в покорі виливає миро на ноги Спасителя і волоссям втирає їх.

Прикрашені вінцями, женихи слухають слів Святого Письма, що зачинається прокіменом, стихом з псалма 20: «Положил еси на главах їх вінци от каменій честних, живота просиша у Тебе і дал еси їм». Вони ж бо справді «рід вибраний, царське наслідство, нарід святий, люди обновлені, щоб голосити чесноти Того, що покликав їх із темряви до дивного Свого світла» (І Петр. 2, 9). Апостол (Єфес. 6, 10-35) говорить про важливість св. Тайни подружжя, порівнює її до таїнственої злуки Христа з Церквою, поучує про взаємні обов'язки подругів, підчеркує конечність такої любови між ними, як була між самим Спасителем а Його непорочною Обручницею, св. Церквою.

Перед читанням св. Євангелії може відбутись також кадження, хоч про нього не згадує Требник. Обряд кадження приписаний Требником на початку вінчання і нагадує одну зворушливу сцену з життя праведного Товії. Перед заключенням свого подружжя з Сарою, яку від років мучив диявол, Товія на приказ Ангела взяв розжарене вугілля і кинув на вогонь частинку рибячої печінки, тобто з риби, що її чудесно зловив у ріці Тигрі і яка мала послужити за лік і так промовив: «Сестро, помолімося до Господа, бо ми діти святих

і нам не годиться входити в подружжя, як поганам, що не знають Бога» (Тов. 8, 4-5). Тоді Ангел схопив злого духа й прогнав його в пустиню південного Єгипту. Кадження має тому не тільки символіку піднесення наших сердець до Господа, але благословлений кадильний тиміям також освячує місце й людей та відганяє злих духів, що по словам Апостола (І Петр. 5, 8) чигають на нашу загибель.

Святе Євангеліє, при вінчанні, говорить про перше чудо Ісуса в Кані Галилейській, недалеко Назарету, на весіллі бідних женихів, що їм в часі весільного бенкету забракло вина. На тому весіллі в Кані була присутня й Мати Ісусова та учні Його. Євангельська сцена має пригадати молодим, що й серед них невидимо перебуває Божественний Спаситель і Мати Його та св. Апостоли та що в їхніх духових та матеріальних потребах можуть завжди сподіватись помочі з неба, якщо будуть заховувати Божі заповіді.

По Євангелії співається сугуба ектенія і молитва за подругів. По возгласі молитви йде просительна ектенія, що зачинається від слів: Заступи, спаси, помилуй. . . і в дальшому бігу нагадує частину св. Літургії перед св. Причастям. На возглас: І сподоби нас Владико. . . вірні співають: Отче наш. Львівський Требник згадує навіть про давній звичай подавати женихам т. зв. спільну чашу, тобто благословлене вино на пам'ятку першого чуда Ісуса в Кані Галилейській. Тримуючи в руках посудину з вином, священник дає пити наперед женихові відтак невісті. Той гарний звичай в нас затратився і Римський Требник не згадує про нього, тому й для однообразности не треба його практикувати, хіба що зайшла б опраядана причина, нпр. женихи бажали собі цього, бо походять зі Східньої України і хотіли б, щоб їх вінчання відбулось зі збереженням і того обряду.

В дальшому Новий Требник виразно подає пісню — ірмос: Ісаїє ликуй та тропарі: Святії Мученици, але нічого не говорить, чи в тому часі треба робити трикратний обхід з женихами довкруги тетрапода. Треба погодитись з тим, що цей старий обряд у нас вже затратився хоч і шкода, бо він є наслідуванням такого обряду в часі діаконських чи ерейських свячень. Саме в часі свячень веде Архидіакон «рукополагаемого» тричі довкруги св. трапези, а цей цілує св. трапезу на чотирьох рогах, де є знамена чотирьох Євангелистів. Священники ж та вірні в тому часі співають ті самі тропарі, що й на вінчанні: Святії Мученици. . . Круг означає вічність і тому обхід довкруги тетрапода означає, що женихи будуть вічно

зберігати свій подружній зв'язок, будуть жити в святості і згоді та подружній вірності.

В давніх часах Церква нерado годилась на благословення «второбрачних» і так приміром мати св. Івана Золотоустого, хоч і в ранній молодості повдовіла, не виходить вдруге заміж, а волила зберігати на віки раз обіцяну вірність.

Як колись ново-охрещенні, носили білий одяг впродовж одного тижня по св. Хрещенні, так і молоді носили колись через сім днів вінці на своїх головах. (В старині вінці були з мірту чи оливкового або й іншого листя, отже не вянули скоро). Щойно сьомого дня приходили молоді до храму і священник здіймав з них вінці відчитуючи молитву «на розрішення» вінців. Тепер цю молитву читається відразу по тропарях. Священик здіймає вінець наперед з голови жениха і хрестячи ним голову женихові дає поцілувати, а відтак кладе на тетраподі. Те саме робить і з вінцем невісти.

Перед «отпустом» священник читає молитву, що виглядає радше на торжественну форму благословення, як це буває перед отпустом Літургії слова: Благословеніє Господне. . . Тому й Львівський Требник приписує в тому місці при словах «Отец, Син і Святий Дух. . . да благословит Вас» благословити женихів св. Хрестом. Новий Требник не згадує тої рубрики, але вона ясно виходить з самого тексту молитви. Якщо священник не благословить хрестом, то повинен бодай рукою поблагословити.

В «отпусті» згадує священник по Пресвятій Богородиці і Святих Апостолах також рівноапостольних і боговінчаних царів Константина і Єлену, як ревних подвижників св. Христової віри. Крім цього згадується й ім'я св. Великомученика Прокопія, що згинув за часів переслідування збоку Діоклетіяна та своїм словом і приміром навчив дванадцять дів з радістю йти на мучену смерть за Христа наче на весільний пир Євангельського Жениха (Синаксар, під днем 8 липня).

По «отпусті» священник вітає молодих, промовляє коротко «Боже слово» та складає їм побажання, а вірні співають многолітствіє.

По смерті одного з подругів, подруг може вступити в нове подружжя. А все ж Церква завжди цінила особливо вдовичий стан, згідно зі словами Апостола: «Кажу нежонатим та вдовицям: Добре їм, коли залишаться так як я. Коли ж не вдержаться хай женяться, бо ліпше женитись як ревнувати» (I Кор. 7, 8-9). Тому й в перших віках на одружених вдруге Церква накладала особливу покуту і забороняла їм упродовж двох до трьох років приступати до св. Причастя, а на

одружених втретє покута тривала 5 років або й більше (Лаод. собор пр. 1; Неокес. собор пр. 3). Тепер немає мови про таку покуту, бо Церква радше заохочує до частого приймання св. Безкровних Тайн Тіла й Крови Господньої. Але обряд вінчання вдівців дещо відмінний, зокрема в першій частині і в загальному відбувається менше торжественно.

В чині для вдівців бракує торжественного введення в храм при співі псальма: Блажені всі боящіїся Господа. . . Деякі устами виразно забороняють давати женихам-вдівцям в руки запалені свічки, бо свічка є символом також непорочно-го життя, зокрема воскове світло, приготоване з воску непорочних пчіл-робітниць є символом дівичого Тіла Пресвятої Богородиці і Матері самого Бога і Спаса нашого. Зміни є і в двох молитвах, що їх подає Новий Требник, бо ці молитви мають, як вже сказано вгорі, покайний характер. Зачинаючи від присяги, дальший тяг вінчання є той самий.

Якщо вінчається вдовець чи вдовиця з особою вільного стану, тоді відправляється т. зв. чин «великого вінчання», тобто відправляється обручення й вінчання у торжественний спосіб.

Малий Требник, з огляду на брак місця, не подає чину вв е д е н н я в церкву жінки по заключенні першого подружжя. Той чин в нас був завжди практикований і його треба зберігати. Новоповінчана жінка приходиться разом зі своїми подругами перед двері храму і тут очікує священика. Єрей, маючи на собі епітрахиль, з хрестом в руці підходить до дверей церкви і каже: «Вниди, чадо, во двори Господня. . . во імя Отца і Сина і Святаго Духа» та при тому тричі благословить. Відтак вводить невісту до храму і станувши перед Богородичною іконою, зачинає: Благословен Бог наш. . . Трисвяте й по Отче наш. . . Прийдіте поклонімся та псальми Боже ущедрі ни. . . (Пс. 66) і Глаголи моя внуши Господи. . . (Пс. 5) до слів. . . «ісправи пред Тобою путь мой». По псальмах читає священик молитву над невістою, що клячить перед іконою Пречистої Диви. В тій молитві згадує священик подружні закони, що їх Господь в Новому Завіті пригадує устами вибраного Апостола Павла і просить Бога про благословення для нововінчаної невісти, щоби була прикрашена благоугодною Богові красою, сповняла Божі заповіді і так разом з мужем своїм заслужила собі вічну нагороду в небі.

Тоді благословить голову її і, якщо є звичай, покриває серпанком, що є зовнішною познакою заміжньої жінки. В нас на Україні був звичай, що заміжні жінки носили т. зв. очіпки (чіпці). Відтак кропить свяченою водою і читає отпуст дня.

По «отпусті» благословить жінку рукою, кажучи: «Іди в мир і приліжно соблюди вся заповіді Господня... во імя Отца, і Сина, і Святаго Духа: Амінь».

На прикладі Чину Вінчання яскраво видно, з якою печалівістю дбає св. Церква про своїх вірних в усіх хвиликах їхнього життя і яку важливу ролю сповняє св. Літургія в житті вірних. Це нічого дивного, бо церковні обряди найтісніше злучені з самою суттю богочитання і своїми зовнішніми знаками є виявом св. віри. Завданням Отців Душпастирів є передусім точно заховувати літургічні приписи, але щоби те виконати треба завжди змагати до глибшого знання Літургіки. Дехто з Отців Душпастирів не маючи глибшого літургічного образування ані розуміння для символіки обрядів вважає деякі літургічні приписи за тяжкі до заховування в нинішніх модерних часах. На ту тему приготовляємо для наших Отців Душпастирів окреме поучення в чергових числах нашого Урядового Вісника, бо нинішні лукаві часи безвідповідальної критики й бунту проти Бога і проти всякого авторитету, а зокрема проти Церковної Влади заохочують і деяких священників до жалюгідних виступів з критикою наших літургічних книг виданих з благословення Святого Апостольського Престолу.

У життєписі Слуги Божого Отця Ізидора Дольницького єдиного в останніх часах фахового знавця наших обрядів і справді великого літургіста написано на закінчення такі слова: Що тепер буде з нашою літургікою, з нашим обрядом? (тобто по смерті Отця Дольницького в 1924 р.). Ті рідкі добровольці, що хотять на цьому полі працювати, заки ще стануть знавцями обряду, стають відразу його реформаторами. Мало хто хоче зберігати обряд, а кожний чується в праві на власну руку реформувати його. Життєва праця о. Пралата вказує ясно на те, що незнання, недбайливість, раціоналізм, махінальне наслідування інших обрядів й самоволя не дають іще права нікому реформувати те, що мається в першій мірі виконувати. Пієтизм святої справи, якою є богослуження й церковний обряд, є так само цінною рисою священничого серця, як набожність, слухняність, вірність, — а є також одна з прояв того, що називається «sentire cum ecclesia».

Звертаємо увагу наших Отців Душпастирів, що вже само природне почування пошани для всякої влади, вимагає від нас такої належної постави, щоби з пошаною приймати зарядження згори, а почування віри просто зобов'язує нас приймати з найглибшою пошаною зарядження Святого Апо-

стольського Престолу, що має найвищу Божу владу над цілою Христовою Церквою також у всіх справах, що відносяться до виявів Богопочитання. Тимто й усяка критика й нехтування заряджень Святого Апостольського Престолу не може обійтися без зневаги самого Христа Господа, що сказав виразно до Апостолів «Хто вас слухає, Мене слухає, хто вами гордить, Мною гордить».

Рим, дня 16. червня 1956 р.

† Іван, АЄпп.

Апостольський Візитатор

Ч: 8851/ЛК.

7. Ще в справі книги «Апостола».

Услід за оголошенням в Урядовому Віснику А. В., за січень-березень 1956 ч. I (26), стор. 43-44 та за окружним письмом Канцелярії А. В. в Римі до Всч. Отців Душпастирів по краях Західньої Європи ч. 8195/ЛК, поміщенім в тижневику «Християнський Голос» ч. 17 від дня 22 квітня ц. р. в справі книги «Апостол» додатково подається до відома ось що: Канцелярія Апост. Візитатора в Римі замість висилати кожному Отцю Душпастиреві книгу «Апостола» вважала за вказане висилати відповідну кількість оправлених примірників на адреси поодиноких Генеральних Вікаріятів А. В. При тому вислано самі оправлені книги а не брошури, бо показалось, що Отці Душпастирі воліли мати відразу гарно оправлену книгу. На адресу Генерального Вікаріяту А. В. у Великій Британії та Німеччині вислано 20 примірників «Апостола», на адресу Генерального Вікарія в Парижі 16 примірників, а на адресу Впр. Отця Декана Г. Фуканчика в Бельгії 11 примірників. Для деякого з наших Отців Душпастирів в Австрії, Еспанії, Аргентині, Парагваю вислано окремою поштою. Канцелярія А. В. в Римі має ще на складі деяку кількість примірників і радо вишле їх для тих священників в Європі, що бажали би собі подвійних примірників з огляду на численні душпастирські станиці. Також Отці Душпастирі, що працюють як місіонарі по краях, де немає нашої Церковної Єпархії, можуть сюди звернутись за літургічною книгою «Апостол» під тими самими умовинами.

Знижена до половини ціна «Апостола» wraz з коштом оправи й посылки виносить кругло 11 (одинадцять) дол. і її можна сплатити або грішми складаючи рівновартну суму до Канцелярії дотичного Генерального Вікаріяту А. В. або літургічними стипендіями по одному доларові належними за одинадцять літ. намірень даючого. Літ. намірення повинен кожний Отець Душпастир відправити найдалі до двох місяців по одержанні книги і надіслати до Канцелярії А. В. в Римі відповідну посвідку.

При цьому щераз завважується, що з одинадцять намірень даючого 5 намірень має бути відправлених по думці Священої Конгрегації для Східньої Церкви, а 6 намірень даючого подумці Апостольського Візитатора для Українців в Західній Європі. Літургічні намірення можна відправляти вже від нинішнього дня а завершити найдалі до 2 місяців по одержанні книги. По відправленні всіх одинадцятьох літ. намірень літургічна книга «Апостол» стає власністю даного Душпастирства і те має бути приотоване на обкладці тієї книги, що вона належить до даного Душпастирства. Отець Душпастир, що відправляє літ. намірення стягне собі належну суму одинадцять ам. дол. з фонду Душпастирства, що його складають вірні на церковні потреби.

Якщо хто з Отців Душпастирів хотів би мати свою власну літургічну книгу «Апостол» може її дістати в Канцелярії А. В. в Римі за ту саму ціну одинадцять ам. дол. і в той самий спосіб заплатити але тільки тоді, коли вже дане Душпастирство має на власність згадану літургічну книгу.

Впр. Отці Генеральні Вікарії А. В., на адресу яких висла-но більшу кількість книги «Апостола» для розподілу між поодиноких Отців Душпастирів подбають, щоби найдалі до кінця місяця серпня був предложений до Канцелярії А. В. в Римі точний розрахунок так з відправлених літ. намірень як і зібраних оплат за книгу «Апостола».

Дано в Римі, дня 15 червня 1956 р.

† Іван, АЄпп.

Апостольський Візитатор

Х Р О Н І К А

Ч: 506/К.

Всч. о. Микола БУЧКО, уроджений 16. XII. 1912 р. в Міклушевцях, Югославія, іменований Душпастирем осередку: PAS DE CALAIS з осідком у Lille.

Його адреса:

1). М. l'Abbé

Nicolas BUČKO

3, rue Pharaon de Winter

Lille (Nord)

(France)

Нова адреса:

2). Впр. о. Юліян ПРОКОПІВ

2, rue des Crignons

Amiens (Somme)

France

Рим, дня 16. червня 1956.

о. д-р Мирослав Марусин
Канцлер

† ІВАН, Архiepіскоп
Апост. Візитатор

УРЯДОВИЙ ВІСНИК

АПОСТОЛЬСЬКОГО ВІЗИТАТОРА УКРАЇНЦІВ У ЗАХІДНІЙ ЄВРОПІ

Р. VIII.

ЖОВТЕНЬ—ГРУДЕНЬ 1956.

Ч. 4 (29)

РІЗДВЯНЕ СЛОВО

Високопреосвященішого Апостольського Візитатора
до Духовенства й до вірних Українців по краях
Західної Європи

*Високопреподобні і Всечесні Отці,
Дорогі в Христі Браття й Сестри!*

Вже поверх 19 віків минуло від тої хвилі, коли серед ночі над Вифлеємом понісся дивний гомін ангельських хорів, що з радістю й з подивом гляділи на таїнственне здійснення Божого пляну відкуплення й спасення людського роду та й із захопленням виспівували пісню, що її ще не чула наша земля: «Слава во вишних Богу а на землі мир, людям добра воля» (Лук. 2, 14). Перші почули ту дивну пісню убогі пастишки, що на Вифлеємських полях ночували коло своїх овець, та й не тільки що почули пісню, але побачили Ангела Господнього в славі, що промовив до них: «Не бійтеся, бо я оце звіщаю вам радість велику, що буде радістю для всіх людей, бо в Давидовому місті Вифлеємі народився нині для вас Спаситель, Христос Господь. Ось вам знак, ви знайдете

Дитинку оповиту пеленками, як лежить у яслах» (Лук. 2, 8-12). Осяені славою Господньою і захоплені радісною вісткою поспішили пастушки до вертепу і застали там Марію й Йосипа і Дитинку, що лежала в яслах і мали те щастя перші поклонитись Божій Дитинці. Людські слова за слабі, щоби могли описати з якою то любовю Божа Дитинка прийняла привіт від побожних пастушків й якими небесними дарами їх обдарувала. Святе Євангеліє каже тільки, що пастушки повернулись прославляючи й вихваляючи Бога за все, що почули й побачили так, як їм сказав Ангел.

Нажаль святі Євангелісти не записали, чи ще хто з Вифлєсму прийшов відвідати й віддати поклін Божій Дитинці. Зате згадує Святе Євангеліє про трьох мудрців, чи, як ми звичайно кажемо трьох царів зі Сходу, що прийшли до маленького Ісуса з багатими дарами, поклонилися Йому й повернули до свого краю.

Впродовж 19 віків св. Церква рікрічно святкує пам'ятку тієї найважнішої і наймилішої події в історії всесвіту і пригадує своїм вірним синам і донькам ту саму добру і радісну вістку, що її звістив Ангел Господній пастушкам: «Благовіщу вам радість велику, що станеться радістю всіх людей. Ото в Вєфлєемі народився вам, тобто для нас усіх, Спаситель, Христос Господь». І взиває нас св. Церква, щоби ми духом і серцем побігли так, як колись пастушки, до Вифлєемського вертепу, віддали поклін новонародженій Божій Дитинці та й застановились бодай на хвилинку над тим незглибимим таїнством безконечної Божої Любови. А хто тільки послухає св. Церкви і прибігне серцем до Вифлєемської стаенки і побачить очима віри маленьку Божу Дитинку положену в яслах, то вже не пожалує того труду, бо вернеться відтам потішений і розрадуваний. Колись пастушки Вифлєемські радувалися і прославляли Бога за те все, що почули й побачили, розповідали другим, що Христос народився, а нині добрі християни розрадувані вітаються тим гарним різдвяним привітом «Христос раждається — Славіте Його», та й співають побожні коляди прославляючи Христа Спасителя.

I. Запрошення до Вифлєемського вертепу.

Оцим радісним різдвяним привітом й я вітаю вас, Дорогі в Христі Браття й Сестри, і запрошую вас усіх цього року, щоби ви у Світлий Празник Христового Рождества обєднані зі мною, Вашим Пастирем і з Вашими Дорогими Душпасти-

рями бодай на ту хвилю, як будете слухати або читати оце мое Різдвяне Слово до вас — вступили духом і з почуванням кріпкої віри до Вифлеємського вертепу, щоби привітати маленьку Божу Дитинку. Упадьмо на коліна перед тою Дитинкою і віддаймо їй доземний поклін, бо ця Дитинка, це сам Син Божий й Бог Предвічний, що народився «в стайні убогій, в нищеті мнoгій», «прийшов днесь із небес щоби спасти люд свій весь». На жмінці соломи й сіна в яслах лежить Божа Дитинка повита бідненькими пеленочками і дрижить від холоду, бо це зимова пора, а стаєнка-вертеп призначений для худоби, а не для людей. Коло Дитинки перед яслами клячуть Марія й Йосиф з найглибшою пошаною і з найвищим захопленням подивляють безконечну Божу Любов, що в людському тілі зійшла з неба на землю, щоби доклати наймогутнішого діла в історії всесвіту, а саме відкуплення й спасення людського роду, тобто щоби всіх людей зробити на віки щасливими в небі. Отже Єдинородний Син Божий, Бог Предвічний, Всемогучий Володар неба й землі зійшов на землю не на те, щоби з нами людьми обрахуватись і покарати нас за наші злі вчинки, але на те, щоби обдарувати нас найбагатшими скарбами Своєї безконечної Любови вже й у цьому житті на землі, а колись на віки поділитись з нами Своім вічним щастям в небі. Тож приступім близенько до Божої Дитинки, станьмо поруч Пресвятої Матінки Ісусової й поруч св. Йосипа і разом з Ними подивляймо то незглибиме таїнство Божої Любови до нас. Не біймося, що приступимо заблизько так, як те буває у випадку стрічі з світовими володарями чи достойниками. Можемо навіть дозволити собі на те, щоби взяти на руки Божу Дитинку, обняти й притулити її до нашого серця й промовити до неї серцем та висловити те все, що нас болить і тривожить, виявити всі наші бажання й просьби. Навіть, якщо наші серця сплямлені тяжкими провинами так, що ми мусимо застидатись перед Божим Сином за потоптання Божих заповідей — і тоді не біймося приступити близенько, бож Син Божий прийшов тепер на землю не на те, щоби нас судити й карати, але щоби нас двигнути з нашого упадку і зробити нас Божими дітьми. Послухаймо, що каже Псалмопівець (33, 5): «Приступіть до нього, а лице ваше не постидається». Приступім і «положим на Господа тягар наш, а Він нас підтримає» (Пс. 54, 23).

2. Наша розмова з Божою Дитинкою.

Маленька Божа Дитинка, ще не говорить устами, а тільки повним любови поглядом немов запрошує нас солодкими словами: «Прийдіть до мене всі, що маєте тягар і біль у серцю, я вас успокою, потішу» (Мат. 11, 28). Він один вміє і може то зробити, бо Він всемогучий Бог. Він всевідучий знає про всі наші справи, про наші болі й смутки краще, як ми самі те знаємо, але Він чується щасливий якщо ми з довірям і з любовню отворимо перед Ним наші серця і скажемо Йому, що нас болить, чого ми бажаємо й потребуємо. Ще ніхто не жалував і не стидався за те, що мав довіря до Нього, бо Він не тільки що хоче кожному дати раду й поміч, але Він як всемогучий може те зробити, а дотого ще й сам зобов'язався словом святим: «Прийдіть — я вас успокою», «Просіть — а дасться вам».

3. Найважливіша справа.

Та заки зачнемо жалуватися перед Божою Дитинкою на наші болі й смутки, заки будемо висловлювати наші безмежні потреби й просити помочі для себе й для других, а зокрема для нашого цілого народу, ми повинні, Браття й Сестри, передусім таки добре застидатись за те, що ми так дуже рідко памятали, а може ніколи ще досі не застановились глибше над тою найсолодшою правдою нашої святої віри про безконечну Божу Любов до нас і не намагались відплатитись Ісусові Христові бодай крихіткою взаємної любови з нашого боку. Вганяючи за земськими нашими справами й вигодами ми таки за часто забували зовсім за остаточну ціль нашого життя на землі, тобто ціль і найважливіше завдання наше, призначене й приказане першою і найважливішою Божою Заповіддю: «Люби Бога твого цілим серцем твоїм, цілою душею твоєю, всіми силами твоїми». Щоби ми могли себе досліджувати, наскільки сповняємо ту найважливішу Божу заповідь, що веде нас до досягнення нашої остаточної цілі, Він дав нам другу важну заповідь: «Люби твого ближнього так, як сам себе любиш», бо найкращий вияв любови Бога є тоді, коли ми любимо наших ближніх. Він умисне на те тільки зійшов з неба на землю й знизив себе до нашого рівня, щоби нас навчити, не так словами, як радше приміром своїм як то ми маємо любити Бога й наших ближніх. Бож Він тільки з любови до нас прийняв на себе

люське тіло, жив у крайному вбожестві й витерпів найтяжчі муки й смерть на хресті, щоби заложити на землі своє Царство любови й сказати людям: «Дітоньки, любіться взаємно так, як я вас полюбив» (Ів. 13, 34). Якщо будете любитися взаємно, то тим покажете, що любите Бога цілим серцем і цілою душею, тим віддасте й належну славу Богові і запевните собі вічне щастя в небі, але вже й у цьому земському житті будете мати передсмак вічного щастя жиючи в мирі й у любові з людьми.

А ми як і багато інших людей у світі зацікавлені радше нашими земськими справами і засліплені уявою наших нібито важних особистих чи спільних національних завдань не звертали уваги на ту найважливішу життєву справу нашу, не дбали про Божу славу й про закріплення Христового Царства на землі. Ми забули на то важне напіннення Христове: «Шукайте вперед Царства Божого й його справедливости, а все решта додасться вам» (Мат. 6, 33) і шукали вперед те «все решта», без уваги на Христове Царство.

Якщо ми були б схотіли застановитись над справою Христового Царства, ми були б зрозуміли наше завдання почесної співпраці з Христом у тій справі, бо Христос таки справді потребує нашої співпраці. Не для того, що Він сам немічний і не має сили втримати Свого Царства любови, але для того, що Він так хоче, щоби всі люди завдали собі дещо труду, щоби прийняти ласку, що її Він заслужив для нас. Він безмежне джерело, з якого пливе вода всіх благодатей, але хто хоче напитися тієї води мусить собі чи й другому зачерпнути, тобто нахилитись і набрати яким начинням, чи рукою. А ми хотіли, щоби дари небесні спливали на нас без ніякої нашої співпраці. Ми не дбали про те, щоби Христове Царство було передусім у нашому серцю, ані не намагались позискати других людей для Христового Царства.

Правда, так само провинилося дуже багато людей і в других народів у світі, але те не зменшує нашої вини і ми слушно стидаємося нині за те, що ми також і то в великій мірі причинилися до того, що в світі зросла сила Царства Сатани, царства злоби й ненависти, що бере верх над Христовим Царством Любови, а людство опинилось над пропастю. Бувало вправді нераз, що ми повторювали словами нашу обітницю з св. Хрещення, що будемо вірними Христові й Його заповіддям, але на ділі ми ще частіше спроневірювались тій обітниці, а наше життя не було християнське життя. Ми не

ходили слід у слід за Христом, а слухали Сатани й його слуг, що відвертали нас від Христа.

Застиджені тим усім, Браття й Сестри, благаймо в Божої Дитинки прощення усіх наших провин й обіцяймо Ісусові, що того вже більше не буде в нашому майбутньому життю. Заявім Йому щераз і щераз нашу непохитну вірність і нашу найсердешнішу любов на віки і будьмо певні повного прощення і будьмо певні, що Христос дасть нам силу витривати в наших добрих постановах, якщо з нашого боку побачить бодай крихітку доброї волі.

4. Наша подяка.

Серед почувань застидження ізза нашого спроневірення Христовим заповітам повинні збудитись у наших серцях і почування глибокої вдячності до Ісуса Христа за те, що мимо такої великої нашої негідности Він не переставав обсипувати нас преріжними великими добродійствами. Дякуймо Йому за те, що дозволив нам дочекатись Світлого Празника Його святого Рождества і за ті всі дари духовні і земські, одержані впродовж останнього року. Хто ж може вчислити ті дари Божої Любви, що ми їх діставали щодня від Бога, що зберігав нас при життю, захороняв перед ріжними нещастями, а якщо й досвідчав нас деякими хрестиками — терпіннями, то тільки на те, щоби досвідчити нашу любов, щоби збільшити наші заслуги на небі, а може щоби нас опам'ятати, щоби ми завернули з лихої дороги життя. Отже й за ті хрестики — терпіння дякуймо Йому з цілого нашого серця, чи то за хрестики особисті кожного з нас, чи за хрестики — терпіння цілого народу. Це правда, що тяжко, дуже тяжко досвідчає нас Боже Провидіння в останніх часах, але ми не сумніваємося, що це досвід доброго, найліпшого Батька, що досвідчає своїх дітей на власне їхнє добро і «знаємо — за словами св. Павла — що тим, що люблять Бога, все допомагає на добре» (Рим. 8, 28). Ми маємо навіть наглядні докази за останній час, що Милосердний Господь має високі пляни відносно нашої Церкви й нашого народу і приготує його на сповнення великих почесних історичних завдань на Сході Європи, а саме на руїнах воюючого царства Сатани привернути Єдність правдивої Христової Церкви. Оце з нагоди нашого святкування 1000-річчя християнства на українських землях Святіший Отець торжественним письмом потвердив те наше історичне завдання і за-

охотив нас, щоби ми були готові його завершити. Наша українська католицька Церква на чужині не тільки що не маліє ані не ослабає, але зростає і процвітає, помножується наша Церковна Єрархія, а останнім створенням нашої другої Митрополії уже на Канадійській землі Апостольський Престол дав нам новий доказ любови й прихильности, що хоче нас зберегти в найтісніших звязках з нашими прадідними традиціями, з нашими св. обрядом і з вселенською Церквою. Було би за багато вичислювати тут поодинокі досягнення наших українських церковних громад по різних краях нашої скитальщини, побудову й посвячення наших церков, чи посилення наших християнських організацій, що також є наглядним доказом особливого Божого Провидіння, що по батьківськи чуває над нами. Але таки згадаймо про один найцінніший дар Божого Провидіння в цьому році, а саме про нашу Малу Семінарію, що не маючи змоги розвиватись у Люрі, знайшла приміщення й утримання з боку Святішого Вітця у Кастель Гандольфо коло Риму і маємо надію, що з тієї Малої Семінарії під проводом наших Дорогих Отців Салезіян вийдуть найкращі кандидати на священиків, щоби колись забезпечити духовну опіку для українців, чи то на чужині, чи в близькому майбутньому в нашій любій Батьківщині Україні. За те все щиро дякуймо Милосерному Ісусові.

5. Наші просьби.

Щойно тепер, Браття й Сестри, відкріймо перед Божою Дитинкою Ісусом наші зболілі серця, всі наші потреби, наші бажання, наші покірні просьби. Він і без наших слів знає про всі наші болі й смутки, про наші потреби й бажання і то краще знає, як ми те зуміємо сказати. Але Він у Своїй безконечній Любові до нас любиться виявом нашого довіря до Нього і чекає на те, щоби ми Йому сказали, що нас болить, чого нам бракує, чого собі бажаємо від Нього. Не вагаймося просити навіть про найбільші дари для себе й для других, бож Він на те тільки прийшов на світ, щоби роздавати безконечні скарби Своїх благодатей і чекає на нас, щоби ми прийшли до Нього і брали цілими пригорщами. Він навіть тишиться, що ми просимо в Нього великих дарів, а зрештою навіть не випадає такого Всемогучого Царя вселенної просити про самі тільки дрібниці. Наші просьби складаємо у стіп Божої Дитинки через руки Пресвятої Богородиці, нашої

Матінки Небесної, бо й усі ласки йдуть до нас через Її руки.

Просім особливо духовних дарів, бо вони важніші від земських проминаючих дібр. Отже насамперед просім, щоби ми Його нашого Творця, Господа і Спасителя нашого щораз краще пізнали, кріпко вірили в Нього та й щоби ми Його полюбили так, як любили Його Святі Божі Угодники, та й щоби ми жили згідно з Його заповідями. Та й не тільки ми самі, але щоби нарешті всі люди на світі пізнали Його й полюбили Його, та й щоби любилися взаємно між собою так, як Він нас усіх любить. Того великого дару Божої й братньої християнської любови благаймо зокрема для нашого українського народу, бож бачимо, якої руїни доконав Сатана в нашому народі і там у Рідному Краю й тут на чужині, поширюючи між нами своє царство незгоди, ненависти, підозріння, нетерпимости. Благаймо Солодкого Ісуса, щоби зберіг нам нашу св. Церкву в тих лукавих часах лютого переслівання, щоби кріпив силу спротиву й витривалости як досі наших Високопреосвященніших Владик, правдивих Ісповідників святої віри, наших священників і вірних Братів і Сестер, щоби вони не захитались і не дали себе обманути якими брехливими обіцянками. Благаймо потіхи небесної для всіх наших страдальців під тяжким московсько-большевицьким ярмом і для всіх наших скитальців на чужині, щоби кріпились солодкою надією на скору перемогу правди і на справедливий мир у світі, Христовий мир у Христовому Царстві.

6. Молитва Митрополита Андрея за український нарід.

У цьому місці ви, Браття й Сестри, схочете найдовше затриматись у Вифлеємському вертепі, щоби такі справді виблагати від Маленького Ісуса кращої долі для нашого українського народу. Користаю з тієї нагоди і прошу вас таки прочитати устами в голос, або й серцем тільки молитву, що її зложив і часто повторював у стіп Евхаристійного Ісуса наш Великий Слуга Божий Митрополит Андрей. Тую молитву знайдете в наших гарних молитовниках «Хвалім Господа», або в летючках виданих з молитвою за прославу Митрополита Андрея. Подаю її також у тому Різдвяному Слові до вас, Браття й Сестри, і прошу, щоби ви повторювали її часто, бо це справді найкраща молитва доброго християнина й українського патріота.

Ось вона:

Всемогучий Боже і Царю всесвіту, Спасителю наш, Ісусе Христе, Ти любиш вєсь людський рід і Твоїм Божим Провидінням опікуєшся кожним народом зосібна! Поглянь милосердно й на наш український нарід, що з повною надією припадає до Тебе, як до свого найліпшого Отця і премудрого Царя. Ми діти українського народу, покірно послужні Твоїй святій волі, любимо всі народи, що Ти їх відкупив Своєю святою Кровю на Хресті, а передусім любимо щирою християнською любовю наш український нарід. Тим то з любови до того народу, а радше з любови до Тебе, благаємо:

Прости нашому народові всі провини, поправ всі його злі нахили, а скріпи добрі нахили; змилосярдися над ним у всіх його потребах. Боро́ни його перед усякою кривдою й несправедливістю з боку ворогів. Злива́й безнастанно на нього Твоє щедре благословення.

Благаємо Тебе, наш Боже, про особливу опіку й поміч для нашого народу, щоби серед всіх переживань і спокус з боку світу, діавола і його слуг він міг завжди зберегти віру святу, щоби витривав в добрих намірах і переміг усякі труднощі та й щоби завжди належав до Твого благословенного Царства і тут на цьому світі і колись в небесній Батьківщині. Дай нам ласку, щоби ми всі до одного, злучені єдністю віри і союзом любови під Твоїм проводом і проводом Святої Вселенської Церкви, йшли завжди дорогами правди та справедливости, любови та спасення. Пішли українському народові святих, великих Своїх слуг, щоби прикладом і словом були його мудрими провідниками в усіх справах народнього, суспільного і політичного життя. Провідникам нашого народу дай світло Твоєї премудрости з неба, дай йому численне і добре святе Духовенство! Заопікуйся його молоддю, щоби не тратила ласки святого Хрещення, щоби одержувала в родині і в школах основне християнське виховання і виходила на пожиточних синів свого народу. Благослови всі наші родини, щоби батьки були зразковими й ревними християнами, а матері визначалися мудрістю, побожністю і дбайливістю у вихованні дітей. Заохоти багатьох із нашого народу до життя досконалішого, до святости. Поклич багатьох, у кожному поколінні, до стану чернечого, до геройських жертв за справу Церкви й народу. Просвіти всіх нас, нахили всі серця, щоби усі якнайліпше пізнавали й цінили святу католицьку віру, і визнаючи її, чули себе щасливими, стояли в ній непо-

хитно, хоч би треба було понести й мученичу смерть, тай щоби по законах святої віри уладжували ціле життя. Благослови також і дочасне добро нашого народу. Дай йому волю, щоби міг розвивати природні, Тобою дані сили, обдаруй його правдивою, незіпсованою просвітою. Благослови його працю на всіх ділянках науки, мистецтва й добробуту та благослови всіх і все, щоби наш нарід, жиючи мирно та щасливо, міг добре Тобі служити і щоби міг одержати вічну нагороду в небі.

А Ти, Пресвята Богородице, Непорочно Зачата, Мати і Царице Українського Краю, святий Обручнице Йосифе, покровителю Вселенської Церкви, святий Архангеле Михаїле і ви всі покровителі українського народу! Опікуйтеся завжди цим народом, щоби він став народом святим, щоби сповнив своє післанництво, щоби на вернув увесь Схід до світла віри, щоби причинився до світлого добра людського роду, щоби був помічню і потіхою святої Вселенської Церкви та щоби приносив вічному Цареві безперестанну славу, честь і поклон во віки вічні. Амінь.

7. Наші взаїмні побажання.

Наші благання і наші взаємні побажання у стіп Маленького Ісуса можемо помножити в безконечність і будьмо певні, що ніколи не вичерпаємо безконечного Божого Милосердя й Любови. Тимто й мої побажання для вас, Дорогі Браття й Сестри, не мають ніяких меж і їх складаю також у стіп Божої Дитинки Ісуса для вас, благаючи усього, що тільки найкращого Його Пресвяте Серце має для вас, щоби ви радувались зі Святим Празником Христового Рождества бо з нами Бог. А якщо з нами Бог, то хто ж встоїть проти нас!

Благодать вам Браття й Сестри і мир від Господа нашого Ісуса Христа, любов Бога й Отця і причастя Святого Духа хай буде з вами, Амінь (2, Кор. 13,3).

Дано в Римі в Празник Пренепорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії, дня 9/22 грудня 1956.

† ІВАН, АСпп.

Апостольський Візитатор

Повище Різдвяне Слово прочитають Отці Душпастирі під час Богослужб у празничні дні Христового Різдва.

1. ВПреоєв. Апостольський Візитатор іменований членом найвищої еміграційної Ради при Священній Консисторіяльній Конгрегації

Його Еміненція Високопреосвященніший Кардинал Адеодато Джованні Піяцца, Керманіч Священної Консисторіяльної Конгрегації письмом з дня 26. липня 1956 р. переслав ВПреоєв. Апостольському Візитаторові Декрет тієїж Священної Конгрегації, що його подаємо в українському перекладі:

Ч: 28. 56.

СВЯЩЕННА КОНСИСТОРІАЛЬНА КОНГРЕГАЦІЯ

Силою повновастей одержаних від Святішого Вітця з Божого Провидіння Папи Пія XII, нижчепідписаний Кардинал Секретар Священної Консисторіяльної Конгрегації, оцим письмом важним до кінця 1959 року, іменує членом Найвищої Еміграційної Ради Його Ексцеленцію ВПреоєв. Кир ІВАНА БУЧКО, Архієпископа тит. Левкадського, згідно з постановою Апостольської Конституції «Ексуль Фамілія», частина друга, розділ I, ч. 7, § 3, 2.

Дано в Римі, при Священній Консисторіяльній Конгрегації, дня 10. липня 1956 р.

† Дж. Ад. Кард. Піяцца
Секретар

Йосиф Ферретто
Ассессор

Ч. 9666/АВ.

2. Апостольське Благословення й подяка Святішого Вітця для Українців у Німеччині і в Англії за збірку на «Петрів Гріш».

Як попередніх років так і цього року, з нагоди Празника святих Верховних Апостолів Петра і Павла, українці католики зложили свої скромні жертви на дар любови т. зв. «Петрів Гріш» для Святішого Вітця, щоби виявити свою си-

нівську любов і глибоку вдячність для Христового Намісника за всі дізнані добродійства і ласки. З радістю треба підкреслити, що цього року наші вірні зложили щедріші жертви на «Петрів Гріш», як попередніми роками. Найбільшу суму зложили наші вірні у Великій Британії, а саме: 85 фунтів і 6 шилінгів (тобто 27 фунтів більше, як минулого року), а наші залишенці в Німеччині зложили суму 452 нім. марки (тобто 110 нім. марок більше, як попереднього року). Минулого місяця надійшли письма з подякою за ті щедрі жертви, ось такого змісту:

СЕКРЕТАРІЯТ СТАНУ
ЙОГО СВЯТОСТИ

З Ватикану, 23. листопада 1956.

Ч. 385681

Ваша Ексселенціє,

Святіший Отець дуже дякує Вашій Ексселенції і українцям католикам живучим в Німеччині за «Петрів Гріш» (452 Н. М.), що його Ваша Ексселенція недавно передали Святішому Вітцеві через Апостольського Нунція в Німеччині.

Ця жертва — це наявний доказ особливішої відданості, з якою вірні українці відносяться до Апостольського Престолу, це вияв шляхетности їх сердець, що каже їм з такою заподливістю спомагати ті безчисленні і спасенні змагання Апостольського Престолу, що є твердиною католицького імені.

Цей вияв релігійних почувань з боку українців католиків — це заслужена слава для них.

Нехай Милосердний Господь винагородить їх небесними щедротами, щоби вони зростали в заслугах і процвітали в чеснотах.

На завдаток сповнення тих побажань Його Святість з любовію уділяє Вашій Ексселенції і всім жертводавцям Своє Апостольське Благословення.

З висловами належної пошани

заявляюсь
Вашої Ексселенції
відданий
А. Дель' Аква
Субститут

До Його Ексселенції
ВПреосв. Кир ІВАНА БУЧКО
Архієпископа тит. Левкадського
в Римі.

АПОСТОЛЬСЬКА ДЕЛЕГАТУРА

Ч. 1134/56.

Лондон, 15. листопада 1956.

Ваша Ексселенціє,

У відсутності Й. Е. ВПреосв. Апостольського Делегата хочу повідомити про одержання суми 85. фунтів і 6 шилінгів, як жертву на «Петрів Гріш», що її зложили українці католики, що живуть у Великій Британії.

Маю честь запевнити Вашу Ексселенцію, що я вже повідомив Секретаріят Стану Його Святости про ту щедру жертву.

Користаю з нагоди, щоби передати вислови найглибшої пошани

Вашої Ексселенції
відданий слуга
Еґано Рігі-Лямбертіні

До Його Ексселенції
ВПреосв. Кир ІВАНА БУЧКО
Архієпископа тит. Левкадського
Апостольського Візитатора
Рим

3. Українське католицьке духовенство і вірні в краях Західної Європи дякують Святішому Вітцеві Папі Пієві XII за Апост. Лист «Знаємо Ми...», до нашої церковної єрархії з нагоди ювілейних святкувань тисячоріччя хрещення св. Ольги.

ВПреосв. Апостольський Візитатор зараз по одержанні найдостойнішого Автографу (власноручного письма) Апостольського Листа «Знаємо Ми...», зложив Святішому Вітцеві через Священну Конгрегацію для Східної Церкви, найсердешнішу подяку від себе і від свого Духовенства та вірних за це чергове свідоцтво найніжнішої батьківської любови Святішого Вітця Папи Пія XII зглядом українського народу.

У відповідь на це ВПреосв. Апостольський Візитатор одержав письмо від Священної Конгрегації для Східної Церкви, що його наводимо тут в українському перекладі:

СВЯЩЕННА КОНГРЕГАЦІЯ ДЛЯ СХІДНОЇ ЦЕРКВИ

Ч. прот. 153/50.

Рим, дня 23. липня 1956.

Ваша Ексцеленціє,

Дня 20 ц. м. підчас Авдієнції у Святішого Вітця я передав Святішому Вітцеві від Вашої Ексцеленції, від Духовенства й вірних, поручених архипастирській опіці Вашої Ексцеленції, синівські вислови найглибшої вдячності за найцінніший Документ «Знаємо Ми...», що ним Святіший Отець зволив відзначити тисячоріччя хрещення Святої Ольги.

Мило мені подати Вашій Ексцеленції, що Святіший Отець з вдоволенням прийняв ці вислови синівської любови і щераз і щераз передає Вашій Ексцеленції Апостольське Благословення.

Радо користаю з нагоди, щоби висловити Вам почування моєї особливої пошани, з якими остаюсь

Вашої Ексцеленції
відданий в любові як брат
† Євгеній Кард. Тіссеран
Секретар
А. Кусса, ассессор

До Його Ексцеленції
ВПреосв. Кир ІВАНА БУЧКО
Архієпископа тит. Левкадійського
Апостольського Візитатора Українців
Р и м

4. Подяка Святішого Вітця для Пана Генерала П. Шандрука за вислови побажань з нагоди 80-річчя Його уродин.

З нагоди 80-річчя Святішого Вітця Папи Пія XII Пан Генерал П. Шандрук щераз висловив глибоку подяку Святішому Вітцеві за ласкаву інтервенцію у справі членів І. Української Дивізії УНА.

Свого листа до Святішого Вітця Пан Генерал П. Шандрук надіслав на руки ВПреосв. Апостольського Візитатора, а ВПреосв. Апостольський Візитатор переслав цей лист зі своїм супровідним письмом Святішому Вітцеві, через Священну Конгрегацію для Східної Церкви. У відповідь на це надійшло до рук ВПреосв. Апостольського Візитатора письмо Священної Конгрегації для Східної Церкви, що його подаємо в українському перекладі:

СВЯЩЕННА КОНГРЕГАЦІЯ
ДЛЯ СХІДНОЇ ЦЕРКВИ

Рим, дня 13. липня 1956.

Ч. прот. 773/48.

Ваша Ексцеленціє,

Зараз по отриманні письма Вашої Ексцеленції з дня 15 червня 1956 ч. 8817/АВ оця Священна Конгрегація поста-

ралась доручити на високу адресу листа Пана Генерала Павла Ш а н д р у к а, зверненого до Святішого Вітця з нагоди недавніх щасливих річниць Його Святости.

Мені особливо мило, що можу переслати Вашій Ексцеленції залучений тут документ на доказ найвищого вдоволення Святішого Вітця із шляхетного письма Достойного Генерала, а при цій нагоді звольте Ваша Ексцеленціє передати йому вислови моєї пошани.

Користаю з нагоди, щоби виявити Вам почування моєї правдивої пошани і заявитись

відданий в любові як брат
Вашій Ексцеленції

† Євгеній Кард. Тіссеран
Секретар

А. Кусса, ассессор

До Його Ексцеленції
ВПреосв. Кир ІВАНА БУЧКО
Архiepіскопа тит. Левкадського
Апостольського Візитатора Українців
Р И М

5.

С Л О В О

Високопреосвященішого Апостольського Візитатора до українських паломників до чудотворної місцевості Альтитінг в Баварії з нагоди 360-річчя Берестейського З'єдинення

Високопреподобні й Всечесні Отці,
Дорогі в Христі Браття й Сестри!

Цими днями наспіла до Риму справді мила вістка про близьке вже чергове українське паломництво до славної, чудотворної ікони Пресвятої Богородиці в баварському містечку Альтитінг. Зокрема мило було довідатись, що українські скитальці з Німеччини й Австрії хочуть при цій нагоді відсвяткувати торжественно велику й радісну 360-ту річницю

Об'єднання української Церкви з Святим Апостольським Престолом. З тієї нагоди мило мені привітати Вас усіх найсердечнішим привітом й Архієрейським благословенням. Жалую дуже, що не маю змоги особисто, як то було попередніми роками, взяти участь у Вашому паломництві і відсвяткувати те радісне ювілейне торжество у стіп Пресвятої і Пренепорочної Диви Марії разом з нашими Добрими Отцями Душпастирями та й разом з Вами й діточками Вашими повторити серцем і устами слова нашої церковної пісні: «Не імами інія помощи, не імами інія надежди, разві Тебе, Пресвятая Диво; Ти нам поможи, на Тебе надіємся і Тобою хвалимся...» Але запевнюю Вас, Дорогі Браття й Сестри, що душею й серцем буду разом з Вами і разом з Вами думкою й гарячою молитвою полину ген далеко, до стіп наших українських чудотворних ікон в Гошові, в Почаєві, в Зарваниці, в Уневі, в Мукачеві й інших наших святих місцях, щоби благати нашу Небесну Неньку про милосердя для нашого народу так, щоби вже скоро й цілий наш нарід в єдності й любові на своїй вільній землі міг святкувати чергову річницю Берестейського З'єдинення.

Наші молитви і наші найумильніші благання ми всі разом злучимо в цей день з терпінням цілого українського народу, його геройської Єрархії, священників — ісповідників св. віри та всього нашого народу, що терпить найтяжчі переслідування з боку безбожної Москви. Десять років тому Святіший Отець Папа Пій XII в своєму окружному письмі-енцикліці «До всіх східніх Церков...» вказав перед цілим світом на тяжкий страдальний шлях нашої української Церкви упродовж цілої її історії. А від часу появи згаданої енцикліки Христовий Намісник нераз, вдаряючи у дзвін тривоги, з особливим болем серця згадував про Голгофту нашого народу: чи то в енцикліці «Східні Церкви...», що появилася у 1953 році, чи у своїй промові до Настоятелів і питомців Папської Семінарії Святого Йосафата в Римі з нагоди 20-річчя тієї ж Семінарії у новому будинку на Джянікольо, чи вкінці у цьогорічному знаменному Листі до всієї Української Єрархії з нагоди 1000-річчя хрещення блаженної княгині Ольги. Та й при різних інших нагодах Добрий Батько всіх християн висловив свою особливу журбу й затривоження за долю тих синів і доньок своїх, що терплять такі жахливі каторги за найсвятіше Ім'я Ісусове.

З історії нашої Церкви ми добре знаємо з якою запопадливістю в обороні справедливих прав української Церкви й народу виступали Римські Архієреї впродовж століть. Зга-

дати би тільки славне ім'я Папи Григорія XVI, що у промові дня 12 листопада 1839 року з жалем і сльозами нап'ятував насильне знищення католицької Церкви на Підляшшу й на Білорусі, що від віків належали до Київської Митрополії. А його наслідник Папа Пій IX з найтяжчим бодем серця переживав знищення святої віри у квітучій холмській єпархії в 1875 році і протестував проти всіх тих насиль московських царів, що вогнем і мечем насаджували там фальшиву православію. Не перевелись ті насилля і в найновіших часах, в яких живемо, бо знаємо що зробив московсько-большевицький уряд, щоби до решти знищити спасенні плоди Берестейського Церковного Об'єднання на західньо-українських землях і на Карпатській Україні. Чотири мільйони українських католиків нашої Галицької Церковної Провінції зійшли в підземелля нових катакомб саме в пам'ятну 350-ту річницю Берестейського З'єдинення, замовкли дзвони майже 3000 наших церков і молитовниць, а Преосвященних наших Владик, священників, монахів і монахинь а й багато світських вірних запроторено по тюрмах і таборах примусової праці серед найтяжчих умовин мученичого життя. А щоб ще більше поглумитись над нашою страдальною Церквою вороги Божі придумали таку страшну наругу над нами, що у храмі Святого Юра у владичому городі Львові, зібрали т. зв. «собор по воз'єднанню з московською церквою» і проголосили нібито «добровільний» поворот наших католицьких Єпархій до московського православ'я.

Справді, влучно назвав наше всенародне горе промовець Ватиканського радія в дні 1. жовтня ц. р. виголошуючи доповідь під наголовком: «Кров на Україні». Переповідаючи католикам всього світу документальні дані про ті всі знущання, каторги, заслання, вбивства, переслідування, насилля, що їх зібрав автор недавно виданої «Червоної Книги» і переданої до стіп Христового Намісника в червні місяці ц. р. він не міг знайти кращої назви для своєї доповіді. Про цю «Кров на Україні» свідчили на хвилях етеру дві знаменні постаті нашої страдальної Церкви, а це особа слуги Божого Митрополита Андрея й його письма до української молоді і священників з часу першої большевицької окупації, що й нині мають силу грому і є найкращим зразком, як протиставитись Сатані і всім слугам його і всій гордині його, а відтак геройська постать мукачівського Єпископа Преосвященного Теодора Ромжі, що згинув як правдивий мученик за Христову віру.

Перед чудотворною Іконою Пресвятої Богородиці в Альтінг зложимо, Дорогі Браття й Сестри, в цю торжественну річницю привернення церковної Єдності з Апостольським Престолом нові тернові вінці наших Мучеників. Відомо бо, що саме десять років тому згас серед терпінь і болю на вид великої руїни один з найгарячіших подвижників з'єдинення в нашому народі Станиславівський Єпископ Преосвящений Кир Григорій Хомишин. А за рік по ньому постигла мученича смерть згаданого вже Преосвященого Кир Теодора Ромжу і нашого незабутнього Владику, невтомного борця в поширенні Христового Царства, другого нашого Йосафата, Перемиського Владику Кир Йосафата Коциловського. Нині вже можемо подати вістку про смерть нашого Ісповідника, св. пам'яті Єппа Кир Никити Будки, що відійшов у вічність на далекому засланні в Караганді ще в 1949 році. Господь Бог покликав до себе по вічну надгороду і неструдженого та ревного Преосв. Кир Григорія Лакоту, Єпископа-Помічника Перемиської Єпархії в 1950 році. Про інших наших Преосвященіших Владик саме ВПреосв. Митрополита Кир Гойдича, Кир Івана Лятишевського, Кир Миколу Чарнецького, Кир Василя Гопка й Апостольського Візитатора Петра Вергуна продістались вістки, що вони ще живуть, але в тюрмах або в таборах примусової праці, а якщо дехто й поза тюрмою то під тяжким безбожним ярмом, без змоги апостольської праці. А хто ж нині в силі вичислити ті сотні наших найкращих священників, що про них сміло можна сказати словами св. Апостола Павла в листі до Коринтян, як «про слуг Божих: у великому терпінні, в горю, в нуждах, в тіснотах, в ранах, в темницях, в каторгах, у працях, у постах, зі славою та безчестям, з ганьбою й хвалою, як незнані, та пізнані; як вміраючі і ось живі, як карані, та не вбивані; як сумні, а завжди веселі; як вбогі, а многих збогачуючі...» (II Кор.), 4—10)? За них усіх згадаємо хіба геройську постать святої пам'яті Отця Климента Шептицького, Архимандрита Студитського Уставу, що віддав свою праведну душу в руки Отця Небесного в тюрмі, у Володимирі над Клязмою, серед найкращих познак правдивого святого віддання Божій волі і з молитвою за ворогів своїх.

Про наших мучеників в XIX сторіччі сказав Святий Отець Пій XII в Енцикліці «До східніх Церков»: Незабутня останеться пам'ять про священників і вірних, що в половині минулого століття за визнання своєї католицької віри видерті своїм родинам, полишеним в нужді, були вивезені в глибоку

Московщину і позамикані по монастирських тюрмах, а не дались ані голодом, ані знуцанням відвести від своєї святої постанови». А те саме можна сказати і про наших теперішніх мучеників й ісповідників.

Святкуючи цю спасенну 360-ту річницю Берестейського Зединення у чудотворному місті Альтитінг, серед молитов і пісень на честь Небесної Цариці і нашої найліпшої Матінки, не забудьмо вшанувати святе ім'я нового великого оборонця наших святих прав, блаженного Іннокентія XI, що дивним збігом обставин, в найблищу неділю буде проголошений як Блаженний. Великий цей Архіерей на Петровому престолі в Римі кермував кораблем Христової Церкви в дуже бурхливих часах, а саме тоді коли серед пожеж, крові, непереможним походом сунулась в Європу турецька навала і загрожувала найтяжчою катастрофою християнському світові. Іннокентій XI кількакратно відносився окремими посланнями до українського народу, називаючи козаків найкращими оборонцями християнства і запрошував їх до збройного протинаступу. Це той самий блаженний Папа Іннокентій XI, що відвертими раменами прийняв до святої церковної єдності двох українських Владик — Єпископа Львівського Йосифа Шумлянського та Перемиського Єпископа Іннокентія Винницького з їх епархіями, що через несприятливі внутрішні ускладнення щойно сто років по Соборі в Бересті вспіли об'єднатись з св. Апостольським Престолом.

Саме в хвилину, як над поневоленою нашою Батьківщиною запанувало замість хреста безбожне знамя червоної зірки вкупі зі серпом і молотом в супроводі рясних потоків невинно пролитої крові, плачу дітей і матерів, насильних вивозів, рабунку і знуцань, Святіший Отець Пій XII виносить на церковні престоли Блаженного Папу Іннокентія XI, що з такою ревністю колись на землі організував спротив магометанському півмісяцеві отже й тепер перед тронем Всемогучого Бога буде заступатись за нашу Церкву і нарід наш.

Згадуючи у стіп чудотворної ікони Пресвятої Богородиці світлу хвилину нашої церковної історії зперед 360 років, дякуймо Богу щирим серцем за те, що бодай частина нашого народу витривала в церковно-релігійній єдності по нинішний день. Особлива подяка наша за те належиться нашій Небесній Неньці, що під Своїм всемогучим Покровом зберегла ту частину нашого народу, а в тому й кожного з нас у вірності для святої Христової Церкви. Благаймо в нашої

Небесної Неньки тієї ласки і для наших незєдинених з нами в вірі Братів і Сестер, щоби й вони бажали релігійно-церковної єдності так, як бажав і бажав Христос Господь: «Щоби всі були одно». Через руки Пречистої Діви Марії зложім щире подяку Милосерному Богові за те, що після нашої Церкви в останньому часі таких відважних і неустрашених Преосвященіших Владик, що ті на хвильку не захитались у своїй вірності до св. Апостольського Престолу і не побоялись ні тяжких мук ні смерті. Дякуймо й за те, що наша Церква на чужині поза границями Рідного Краю хоч і серед тяжких життєвих умовин розвивається і процвітає чи по Краях Західної Європи, чи в Краях поза океанами.

Будьмо певні, Дорогі в Христі Браття й Сестри, що Милосерний Господь, «Бог утішення і всяких щедрот», вже скоро осушить сльози з наших очей і ми «возрадуємося за дні, в няже видіхом злая». Бо «не во віки прогнівається Господь і не дасть во вік молви праведнику», а наша Церква тепер засуджена на мовчанку в Рідному Краю скоро відкриє свої уста, щоби голосити славу Господеві, щоби на землях смерти й плачу мільонів поневоленних людей знову проповідувати слова Христового мира й Христової любови.

Скріплені в нашій вірі, потішені надією на краще й обєднані одною християнською любовю, благаймо, Дорогі Браття й Сестри, Прєсвяту Богородицю в часі цьогорічного паломництва до Її чудотворної Ікони у тій славній баварській місцевості Альтитінг, щоби могутнім омофором покрила наш нарід та й щоби не глумились над ним вороги. Наші спільні молитви скріпім заявою вірності й любови до Христа Сина Божого, до святої нашої Матері Церкви, до спільного Батька всіх християн — Святішого Вітця, до нашого святого обряду, наших рідних християнських звичаїв.

Запєвняючи Вас, Дорогі Отці й любі Браття і Сестри, про мою особливо гарячу молитву разом з Вами і за Вас при нагоді цьогорічних торжеств з нагоди 360-річчя обнови звязку з могутньою Петровою скалою, перєсилаю Вам усім, зокрема нашим Впр. і Всечесним Отцям Душпастирям, а з Вами цілому нашому народові мое з цілого серця Архієрейське Благословєння.

«Благодать Господа Ісуса Христа з Вами. Любов моя з усіми Вами в Христі Ісусі. Амін» (I Кор. 16, 24).

Дано в Римі, дня 1. жовтня 1956 р.

† ІВАН, АСпп.

Апостольський Візитатор

6. До Впр. і Всч. Отців Душпастирів і вірних

(Зарядження молитов за справедливий мир у світі)

**Високопреподобні і Всечесні Отці,
Дорогі в Христі Браття і Сестри!**

Виконуючи гаряче бажання Святішого Вітця, повторене кількакратно в останньому часі з приводу найновіших сумних подій у світі, бажання, щоби весь віруючий християнський загальний помножив свої благання до Милосерного Бога про відвернення заргози нової ще страшнішої, як була, війни, про справедливий і тривкий мир у світі, про забезпечення для всіх народів права жити своїм самостійним життям, а вкінці про відвернення того нещастя, що впало на мадярський нарід у слушній боротьбі за свободу — звертаємося до вас оцим коротким пастирським письмом, щоби заохотити вас до участі в тому хрестоносному поході молитов під проводом Святішого Вітця. І наш український нарід страдає під страшним безбожним московсько-большевицьким ярмом, бо встоятись перед ворожою зброєю — не було сили. Тож ми, здається краще, як хто інший у світі, розуміємо глибіню трагедії, що її переживає мадярський нарід, що мимо всіх зусиль найкращих своїх синів не мав сили встоятись перед тяжкою ворожою зброєю і не вспів вибороти собі свободу й відзискати незалежність.

Так звані мирові конференції чи збори об'єднаних народів світу, дипломатичні переговори, пусті обіцянки спокійного співіснування, надії на замирення створене власними людськими силами, без огляду на Божі суверенні права, а нераз з явним потоптанням відвічного Божого й природнього права людини й народів довели світ в останніх сумних тижнях над бездонну пропасть війни. Так у Центральній Європі як і на Близькому Сході потекли кроваві ріки невинно пролятої крові. Води Дунаю понесли з собою в глибину морської безодні тисячі побитих робітників, студентів, невинної молоді, дівчат і жінок. А над сотнями нових могил забріхане судівництво безбожних напасників намагається кинути вину за те все на геройських синів мадярського народу, що по десятиці років під ярмом насилля й тиранії мали відвагу сказати в один голос: «Краще нам згинути від меча ворога, як дивитись на нужду нашого народу» (І Мак. 3, 59). Хвилевий

світанок релігійної свободи й національного визволення для поневолених народів Середньої й Східної Європи знову вкритий хмарами насилля, вивозів у Сибір, арештами, знущанням.

В такій сумній годині смерти й братнього кровопролиття Свята Церква не тільки подвоює свої усильні благання «о свишнім мирі . . . , о мирі всего міра і благостоянії святых Божіих церквей», але й на чисто політичний зазив безправно й криваво гноблених народів світу відповідає твердим напимненням в сторону напасників завернути з дороги жорстоких вбивств, знущань, насилля, а звернутись до Бога, Батька всіх народів і всіх племен та на основах непорушних Божих заповідей будувати правдивий мир у світі. Христовий Намісник на землі, Святіший Отець Папа Пій XII, вважав за Свій святий обов'язок звернутись кількакратно до всієї Церковної Єрархії, що в мирі та єдності з Святим Апостольським Престолом, з тривожними закликами зарядити справдішній хрестоносний похід молитов в ці трагічні хвилини. Останні енцикліки Святішого Вітця, батьківські промови на хвилях радія до всіх народів світу, вкінці заохоти й напимнення в Соборі Святого Петра до зібраних там вірних синів та доньок з ріжних країн світу — це один могутній апель до совісті всіх миролюбних народів світу покинути взаїмну ненависть, пусті історичні порахунки, власні вузькі інтереси, а в одній великій родині людства привернути Богові належне місце і провадити лад гідний дітей Божих.

Наша українська спільнота на чужині, послужна голосів своєї Церковної Влади, не перестає молитись за Церкву й поневолену Батьківщину доки свій хрестоносний похід молитви, жертви й добрих вчинків не закінчить благодарственною піснею у вільній Україні. Але в ці трагічні дні, коли мариво модерної війни грозить спустошенням міст і сіл не тільки одної країни чи тільки частини якого континенту, але й цілому світові, ми мусимо згідно з бажанням Святішого Вітця обєднатись з усіма віруючими християнами у хрестоносному поході молитов за справедливий мир у світі та свободу для всіх народів, що страдають під чужим ярмом.

Мило було нам довідатись про шляхетну ініціативу Президії нашої надійної Організації «Український Християнський Рух», що доручила Краєвим Проводам, а також місцевим клітинам звернутись до наших Отців Душпастирів з проханням про відправу Богослужб на ті загальні вище на-

ведені намірення Святішого Вітця з окремою згадкою про благання Божого Милосердя для геройського мадярського народу.

З найкращим признанням для тієї шляхетної ініціативи поручаємо нашим Всеч. Отцям Душпастирям, щоби захопили всіх наших вірних до особливих благань за мир саме в часі цьогорічного посту перед Світлим Празником Христового Різдва. Нині над полями Вооза, де колись перед убогою стаєнкою-вертепом ангели співали пісню «Слава во вишніх Богу й на землі мир» вороги Бога й вороги правдивого мира стараються запалити вогонь кровожадної війни. А в одну з перших двох неділей грудня тобто дня 2 або 9 грудня ц. р. Отці Душпастирі відслужать св. Літургію в наміренні «о умирінні всего міра» з поминанням жертв невинних людей що впали на Мадярщині та по інших країнах Східної Європи в обороні слухних прав рідного народу. Цей вияв християнської солідарности з боку наших вірних повинен бути таки самовільний і щирий так, як є щире наше безмежне всенародне горе по втраті мільонів найкращих наших синів і доньок чи то підчас наших визвольних змагань, чи підчас тяжкого голодового вбивства на Україні, чи навіть в останніх тижнях, коли деякі українські частини перейшли в ряди хоробрих мадярських повстанців, бо не мали відваги вбивати невинних дітей, жінок, старців на вулицях зруйнованих міст.

Вкінці нехай наша молитва полине до Всевишнього і за ворогів наших в душі християнської любови, що каже й ворогів любити й молитись за них, бож відплатою злом за зло і ненавистю не привернемо мира в світі! Тільки Всемогучий Бог, Отець мира і всіх щедрот може загасити полум'я братньої незгоди й війни!

Дано в Римі, дня 21 листопада 1956 р.

† ІВАН, АЄпп.

Апостольський Візитатор

Ч. 9732/К. А.

7. Другий Міжнародний Конгрес Світського Апостольства

Від 5—18 жовтня 1957 року відбудеться в Римі II-ий Світовий Конгрес Світського Апостольства, що його завданням буде застановитись над завданнями світських апостолів

супроти сумної долі нинішнього світу і над підготовою й відповідальністю світських апостолів.

Перший такий Міжнародний Конгрес Світського Апостольства мав місце в Римі в днях 7-14 жовтня 1951 р. Поверх 1200 делегатів — представників католицьких організацій ріжних народів світу, а в цьому числі 20 представників українських католицьких організацій на скитальщині, зіхались були до Риму, щоби в центрі католицького світу перевірити свої сили, щоби затіснити ряди світського апостольства, щоби запалитись до дальшої апостольської праці та й щоби прийняти авторитетні поучення зокрема від Святішого Вітця про свої завдання. Завершенням цього I-го Світового Конгресу Світського Апостольства була незабутня авдієнція у Святішого Вітця, в неділю дня 14. жовтня 1951 р. підчас якої Святіший Отець, в своїй промові до учасників Конгресу, зволив дати всім світським апостолам знеслі і світлі поучення, щоби вони сильною і доброю волею подали собі руки одні одним понад національні кордони та й щоби одушевлені всеобіймаючою любовю, змагали до повної й успішної співпраці над поширенням та закріпленням Христового Царства на землі.

Другий Світовий Конгрес Світського Апостольства має продовжувати працю зачату в 1951 році, а крім цього має глибше й основніше зайнятись тими питаннями, що стоять тепер рубом перед світськими апостолами.

Немає сумніву, що необхідною умовиною успішної діяльності світських апостолів в нинішнім світі — це конечність свідомости у світських апостолів їхньої безпосередньої відповідальности за долю нинішнього світу, а вслід за тим свідомість обовязку ужити всіх засобів, щоби виховати нові католицькі покоління, свідомі свого обовязку апостольства і підготовити їх до сповнювання того апостольства. У звязку з тим Провід Постійного Комітету Світових Конгресів Світського Апостольства, що його зволив створити Святіший Отець в січні 1952 р. для кращого координування діяльності світського апостольства в цілому світі, усталив, за згодою Святішого Вітця, що загальною темою II-го Світового Конгресу Світського Апостольства буде тема про «Світське Апостольство супроти сумної долі нинішнього світу» і про «Відповідальність і підготову світських апостолів». Ця тема буде розглянена в трьох частинах:

Перша частина:

буде мати повчальний характер і буде складатися з трьох точок:

- I. Післанництво Церкви: (Таїнство Церкви і Її післанництво).
- II. Постава сучасного світу супроти апостольської праці Церкви; спротив, що спиноє поширення Христової науки, вигляди на успіх св. Євангелії в сучасному світі.
- III. Післанництво світських людей (сума обовязків).
  - а.) Покликання світських апостолів.
  - б.) Різні дійсні види світського апостольства.

Друга частина:

Відповідальність (на світову скалю) світських апостолів: в Африці, в Азії, в Америці (південній і північній), в Європі, в Новій Зеландії і на інших островах Спокійного Океану.

Третя частина:

Основна підготовка світських апостолів:

- а.) Зріст християнського життя у нинішних мирян.
- б.) Великі виховні клітини та їх завдання в основній підготові світських апостолів:

Родина

Школа і виховні гуртки молоді

Парохіяльні громади.

- в.) Доповнення підготовки з боку Організації світського апостольства.

Провід Постійного Комітету Міжнародних Конгресів Світського Апостольства зачав підготову II-го Конгресу тим самим візванням, що було надхненням праці I-го Конгресу, а саме: «Христе Спасителю, допоможи і надхни праці тих, що змагаються за Твое Імя».

Не сумніваємося, що і в другому Конгресі Світського Апостольства так, як колись у першому, представники українських католицьких Організацій візьмуть численну участь, щоби дати наявний доказ перед Богом і перед світом, що українські скитальці навіть серед тяжких життєвих злиднів перейняті найшляхетнішими духовно-церковними справами і що вони готові на всякі жертви в боротьбі за Христові ідеали.

Але, щоби належно підготуватися до участі в II-му Конгресі Світського Апостольства, поручаємо нашим Отцям Душпастирям, влаштувати, впродовж перших 6 місяців 1957 року в своїх душпастирствах «Католицькі Дні» з доповіддями на згадані теми, що є в загальній програмі II-го Світового Конгресу Світського Апостольства. Рівночасно поручаємо нашому Генеральному Ассистентові Католицької Акції, щоби в тому самому часі в порозумінні з Краєвими Ассистентами Католицької Акції zorganizував в поодиноких Генеральних Вікаріятах Ап. Віз. «Краєвий Зїзд Світського Апостольства» також з доповіддями на теми згадані вгорі.

Такі «Католицькі Дні» і «Краєві Зїзди Світського Апостольства» дадуть належну підготову українським учасникам II-го Світового Конгресу Світського Апостольства, щоби вони могли взяти не тільки пасивну, але й активну участь у працях Конгресу.

Дано в Римі, дня 15. листопада 1956 р.

† ІВАН, АЄпп.
Апостольський Візитатор

Ч: 1270/К.

8. Тиждень Молитов за зєдинення всіх у Христовій Церкві

В усіх країнах католицького заходу один тиждень місяця січня, що починається з днем поклону оковам св. Апостола Петра і триває до дня 25 січня, від довгих вже років присвячується молитвам за обеднання всіх людей в одному Христовому стаді. Наші українські Отці Душпастирі повинні познайомитись основно з ідеєю того тижня молитов і пояснити вірним та заохотити їх до участі в тих молитвах.

У Рідному Краю ми щороку на зазив наших Високопресвященіших Владик обеднювались в тому «Тижні Молитов» з усіма католиками світу і робимо те також підчас нашого вигнання на чужій землі. А що зберігання старого календаря не давало нам змоги дотроїтись до основних дат «Тижня Молитов» (17—25. січня) то виходило так, що наш «Тиждень Молитов» на чужині відбувався без належної участі вірних.

Тому вважаємо за вказане зарядити оцим письмом, щоби на майбутне, зачинаючи від 1957 р. наш «Тиждень Молитов» відбувався в тому самому часі (17—25 січня) коли моляться

усі католики світу за об'єднання всіх людей (поган, жидів, еретиків, незєдинених християн) під Христовим прапором в одній правдивій Христовій Церкві, що її видимим Головою є Святіший Отець Папа Римський.

При цій нагоді звертаємо увагу наших Всч. Отців Душпастирів на одну практичну сторінку цього молитовного єднання. Часто трапляється, що парохії латинського обряду, школи, або монастирі звертаються до українського священика з проханням відслужити з нагоди «Тижня Молитов» св. Літургію в східному обряді, а це на те, щоби дати вірним латинського обряду зразок молитовного єднання різних обрядів. Наші Отці Душпастирі повинні дбати про те, щоб на такому Богослуженні було збережене найвище достоїнство Служби Божої. Не можна скорочувати довільно св. Літургії, тому що «латинці не привикли так довго молитися», або тому, що літургічні пісні співає шкільний, чи монастирський, чи семінарський хор і через труднощі літургічної мови не міг вивчити другого і третього антифону, чи якої іншої літургічної пісні, що належить до тексту св. Літургії. Не вільно калічити св. Літургію пропускаячи деякі екстенії, «Єдинородний», «Святий Боже» і «Буди імя». Ті Впр. Отці, які зобов'язуються служити при участі чужинців в тиждень молитовного єднання св. Літургію повинні подбати бодай про мінімальну участь українських вірних (3—4 співаків), що пильнувалиби гідности літургічного співу.

Буває, що в рямцях «Тижня Молитов» влаштовуються ще зустрічі з євангеликами і православними з гутірками або конференціями різних науковців, що або промовчують найбільший і найцінніший для католицької Церкви акт об'єднання української католицької Церкви довершений в Берестейській Унії, або, що гірше представляють те об'єднання в некорисному світлі, як невдале або безуспішне. В такому випадку дотичний Отець Душпастир повинен сам виголосити доповідь і представити учасникам Українську Католицьку Церкву в належному світлі.

Ч. 1266/Літ.

9. Щераз про відправу Святої Літургії.

Пригадуємо Впр. Всч. Отцям обов'язок завжди і всюди, де тільки вони служать св. Літургію, придержуватися літургічних рубрик нашого Службеника виданого в Римі в 1942 р.

Само собою розуміється, що нашу св. Літургію можна правити тільки в наших **літургічних ризах** і на квашеному хлібі. Ці приписи обов'язують кожного священика всюди там, де вони стужать св. Літургію, хочби й у латинських церквах, для своїх чи для чужих вірних.

Літургічні приписи вимагають, що проскомидію треба, відправити на окремому столику по лівому боці престола. Буває, що в часі довшої поїздки або підчас відпустки тяжко є священикові в латинській церкві приготувати окремий проскомидійник. В такому випадку може священик відслужити проскомидію при тому самому престолі з лівого боку. Книгу св. Євангелії треба держати на своєму місці. Священики, що виїзджають у дальшу дорогу, на відпустку чи в інших цілях, є обов'язані в совісті брати зі собою церковні ризи, церковні книги (Євангелію, Апостола і Служебник) та бодай засушені агнці з частицями а далі звізду, копіє і ложочку.

Також треба пам'ятати, що літургічні приписи нашого обряду вимагають, щоби в церквах, де відбуваються наші Богослуження, були іконостаси. В еміграційних обставинах в Західній Європі маємо дуже мало власних (українських) церков і Богослужби відправляються по латинських храмах. Щоби задосить учинити літургічним приписам, треба намагатись символічно заступити іконостас бодай іконою Спасителя й іконою Богоматери.

Впр. Всч. Отці Душпастирі подбають про те, щоби у кожному осередку Душпастирства, де відправляються наші Служби Божі, були згадані дві гарні стилеві ікони, що їх під час Богослуження ставлено би у відповідному віддаленні перед престолом як символічний іконостас. Якщо кожний осередок Душпастирства не має змоги придбати згадані ікони, то Отці Душпастирі повинні мати такі ікони для цілого Душпастирства і виїзджаючи на відправу св. Літургії будуть брати їх зі собою.

При цій нагоді пригадуємо, що добрий священик служить св. Літургію кожної днини. Наші співбрати по тюрмах, чи лаграх на Сибірі не мають можности служити частіше св. Літургію. Вони можуть це робити тільки виїмково в деяких щасливих умовах. І тоді вони щасливі. Якщо священик з легким серцем занедбує щоденну відправу св. Літургії він тратить нагоду прославити належно Бога і позбавляє плодів св. Літургії тих усіх, що так дуже потребують помочі з неба,

а це в першій мірі наші страдальці у поневоленій Батьківщині, наші скитальці наражені на різні небезпеки на чужині, а вкінці й святі душі в чистилищі.

Рим, для 10. листопада 1956.

† ІВАН, АСп.
Апостольський Візитатор

Ч: 1267/К.

10. Про пошанування і святкування святочних днів.

В останніх часах Преосвященні Ординарії в різних краях світу видали до вірних особливі послання, повні висловів затривоження з причини легкодушного зневажування Божої і церковної заповіді про святкування неділі і святочних днів. Багато і щораз більше є таких християн (по метриці), що призначають неділі всеціло на полювання, спорти, перегони, тощо.

І наші вірні Українці на еміграції зачинають наслідувати тих звироднілих християн, і вже є багато таких, що легковажать собі обов'язок святкування неділі і забувають про обов'язок участі в Службі Божій в неділі і свята.

Впр. Отці Душпастирі пригадають своїм вірним важкий обов'язок християнина в неділі та святкові дні і повчать їх, що хто без важної і звільняючої причини опускає Службу Божу і не вислухає духовної науки, допускається смертного гріха, бо неділя і святковий день призначені в першу чергу для Божої слави і для відпочинку від праці, але було би також тяжким гріхом, якщо хто тільки відпочивав би, а не віддав Богові слави через участь у св. Літургії так, як це приписує церковна заповідь.

Ч: 9721/ГВ.

11. Літні табори для дітей.

Підчас цьогорічної Апостольської Візитації мав я нагоду відвідати в Англії, в Бельгії і в Німеччині літні відпочинкові, а водночас виховні табори для українських дітей, зорганізовані чи то поодинокими нашими світськими Організаціями (СУБ, СУМ, Пласт) при співпраці нашого Духовенства, чи

таки просто завдяки ініціативі і жертвенним трудам нашого Духовенства (як табір в Івуар у Бельгії і табір Душпастирства Новий Ульм у Роггенбург).

З правдивим вдовolenням ствердив я, що навіть у таборах організованих світськими Організаціями дітвора виховується в релігійному дусі, що там радо витають і запрошують священників до відправи Богослужб та до праці над релігійним вихованням. Та на окрему згадку й признання заслужив собі діточий табір у Роггенбург на терені Душпастирства Новий Ульм, зорганізований тамошним Отцем Душпастирем Всч. о. Василем Турковидом, що користаючи з відповідних заряджень Святішого Вітця висловлених в Апостольській Конституції «Ексуль фамілія» позискав серця католицьких Німців, щоби своїми пожертвами спомогли організацію нашого діточого табору.

Апостольська Конституція «Ексуль Фамілія» — як відомо — забезпечує в усіх католицьких краях виховання молоді в другому поколінні в обрядових і національних традиціях даної національної групи в цілому католицькому світі. На це звертаємо увагу наших Отців Душпастирів і зобов'язуємо їх доложити всіх зусиль, щоби при допомозі католицьких організацій в усіх державах Західньої Європи та за їхнім фінансуванням створено у 1957-ому році літні табори для нашої молоді. Такі табори повинні мати місце на терені кожного нашого Душпастирства. Подекуди можна буде створити не один але два або три такі табори в найблищому році, на скільки число дітвори одного табору перейде число 100 дітей.

Маємо надію, що приклад Всч. о. Душпастиря Турковида в Новому Ульмі найде серед наших Отців Душпастирів належний відгомін.

Дано в Римі, дня 15. листопада 1956.

† ІВАН, АСпп.

Апостольський Візитатор

Ч: 9719/Обр.

12. Зберігання різдвяних звичаїв: вертепи, просфора й коляда.

Світлий Празник Христового Рождества святкували наші предки і передали нам старі звичаї. До тих звичаїв належать т. зв. вертепи, спільна просфора, співання різдвяних

пісень тобто коляд, а попри вислови взаїмних святочних побажань ще й взаїмні обдарування дарами любови. В межах можливости наші старі звичаї зберігає український нарід на рідних землях і тепер під безбожною комуністичною займанщиною. Поворотці з Сибіру, свої чи чужі, приносять з собою зворушливі оповідання про те, як навіть строгі концентраційні табори примусової праці прибирають у Вифлемську тиху ніч справді святочний настрій. По мізерних бараках, по землянках, серед тайги далекої півночі збираються наші засланці на спільну святу вечерю, засвічують убогу лойову свічку, діляться просфорою, що її поблагословив хто із священиків каторжників, складають собі побажання щераз побачити рідний край і на волі відсвяткувати цей Великий Празник Різдва Господа і Спаса, а потім всю ніч лунають коляди, старі й освячені традицією пісні на честь Божої Дитинки Ісуса. І бувають такі зворушливі випадки, що тверді сторожі «совітської свободи», люди, що здавалосьби давно загубили всяке людське почуття, приєднуються до спільної трапези засланців та разом з ними переживають чудо святого вечора й тихої різдвяної ночі.

І наші вірні розкинені по всіх країнах світу не забули рідних різдвяних традицій. Зберігають їх наші робітники за-океаном, наші фермери в Канаді і наші скитальці в Європі, усі з малими виїмками зберігають наші різдвяні звичаї, що їх винесли з Рідного Краю прирікаючи колись своїм родичам, що завжди і всюди будуть зберігати святу віру свою, рідний обряд і звичаї, будуть шанувати свою мову, любити свою історію та й усі ці духові скарби передадуть і своїм дітям.

Ми всі добре знаємо, який то великий вплив на релігійно-національне життя нашого народу мали святочні різдвяні звичаї, зокрема коляди, колись в Рідному Краю. А на скитальщині вони мають далеко більше значення, бо не тільки розбуджують релігійні почування й привязання до св. Церкви, до свого обряду, але затісняють звязки любови й солідарности серед нашої розсіяної скитальщини.

Всч. Отцям Душпастирям пригадуємо наші попередні щорічні зарядження відносно вертепів, просфор і коляд і щераз поручаємо заохотити вірних, щоби всюди, навіть по малих наших громадах, заховали ці добрі звичаї. Самі Отці Душпастирі повинні послужити вірним доброю радою й особистою поміччю в зорганізуванні вертепу, вивченні колядок,

уладженні різдвяної трапези, тощо. Зокрема поручаємо увазі Отців Душпастирів наших найбідніших, хворих, калік, сиріт, старців, що живуть нераз одинцем або в таких умовинах, що не стати їх на урядження хочби найскромнішої святої вечері. При помочі місцевого кружка «Харітас» або за допомогою других українських добродійних установ Отець Душпастир повинен урядити спільну вечерю і по змозі сам взяти в ній участь, поблагословити трапезу, привітати гостей теплим словом та зачати Свят-вечір колядкою.

Як колись в Рідному Краю, так і тут на чужині приймає добрий звичай у різдвяному часі переводити збірку на потреби нашої Церкви. Дуручаємо Отцям Душпастирям теж в біжучому році перевести цю збірку на т. зв. коляду, повідомляючи вірних, що збірка призначена на допомогу тим, що найбільше її потребують: хворим, калікам, опущеним, безпомічним. Зібрані жертви треба переслати на адресу дотичного Генерального Вікаріяту з зазначенням «збірка на коляду».

Рим, дня 10. листопада 1956.

† ІВАН, АЄпп.

Апостольський Візитатор

Ч: 9715/ФАВ.

13. **Обов'язок церковного податку.**

Від нашого зарядження, поміщеного в «Урядовому Віснику» за січень 1950, про обов'язковий церковний податок вірних минає вже сім років. З прикрістю треба ствердити, що дотеперішнє виконання того обов'язку совісті є невдоволяюче, а декуди наші вірні просто не почувають на собі того зобов'язання в совісті супроти Церкви платити правильно церковний податок.

Вправді в загальному жертвенність наших вірних на різні цілі є значна. Власними жертвами вспіли ми придбати вже декілька Божих домів. Наші вірні стараються організувати й утримувати т. зв. четвергові чи суботні школи, підтримують наші добродійні Установи. дають свої датки на католицьку пресу, складають жертви на культурні й суспільно-національні цілі, а також спомагають навіть жертви повені чи других катастроф у других народів. Але впродовж минулих сімох років не можна було ствердити поступу у сповнюванні того важного обов'язку наложеного церковною заповіддю:

платити правильно церковний податок у висоті 1. Нім. Марки місячно або по інших країнах у місцевій валюті в рівновартній висоті.

Церковний податок наклали ми на наших вірних на те, щоб запевнити організоване існування нашої Церкви в Краях Західньої Європи, щоби забезпечити для наших вірних духовну опіку власними українськими священиками та щоби сповнити тяжке завдання виховання нашої молоді в обряді своїх батьків та в рідних традиціях. Всі ці тяжкі завдання можна виконати успішно тільки при жертвенній допомозі всіх наших вірних і тому звільнені від обов'язку вплачування церковного податку є тільки: 1) безробітні, 2) діти та 3) члени родини, що самостійно не заробляють на життя.

Тому щераз і щераз доручаємо Отцям Душпастирям, щоби при нагоді проповідей або й у приватних розмовах з вірними пригадували цей дуже важний обов'язок совісті платити церковний податок, наложений Церковною Владою відповідно до потреб часу. На Єрусалимську святиню складав свої жертви сам Єдинородний Син Божий і тим дав нам приклад дбати про потреби св. Церкви. Наші побожні князі і цілий наш нарід радо складав в давних часах т. зв. десятину на потреби церков і монастирів. Упродовж своєї тисячрічної християнської історії український нарід складав жертви на боговгодні цілі.

Зрештою треба ставити нашим вірним за зразок жертвенність католиків по західних краях.

При цьому щераз звертаємо увагу наших Отців Душпастирів, що вони зовсім не потребують боятись, щоби зачaste пригадування церковного податку не гіршило вірних, що нерado сприймають таку пригадку так само, як у випадку інших збірок. Всі інші збірки, хочби й на найкращі цілі, не обов'язують вірних у совісті, отже й Отець Душпастир тільки з доброї волі пригадує їх. Натомість справа церковного податку, це справа послуху й пошани для Церковної Влади, а за нею є слово Спасителя: «Хто вас слухає, Мене слухає».

Дано в Римі, дня 1. грудня 1956.

† ІВАН, АЄпп.

Апостольський Візитатор

Ч: 1265/К.

14. Обов'язок надсилати метрикальні копії.

Дійшло до нашого відома, що деякі Всч. Отці Душпастирі мимо попередніх упіменень далі занедбують обов'язок надсилати до Канцелярії своїх Генеральних вікаріятів метрикальні копії.

Пригадується, що це не звичайна собі бюрократія, але обов'язок сумління, що його накладає припис 470 Канону кодексу канонічного права § 3. Всякі занедбання в цій важній справі потягають за собою поважні наслідки, особливо тепер, коли більшість наших вірних звичайно не має сталого місця замешкання і заспокоює свої духові потреби чи приймає св. Тайни в різних місцевостях дотичного Генерального Вікаріяту. Метрикальні копії, це архівальні цінності, що мають своє значення не тільки для сучасности, але й для майбутности.

Канцелярії Генеральних Вікаріятів А. В. є обов'язані до кінця місяця січня предложити сюди звідомлення, наскільки Отці Душпастирі виконали оце зарядження за минулі роки й за біжучий рік 1956.

Рим, дня 1. грудня 1956.

† ІВАН, АСп. Левкадський
Апостольський Візитатор.

15. Збірка на пресовий фонд «Християнського Голосу».

Доручаємо Всч. Отцям Душпастирям впродовж місяця січня 1957. заохотити наших вірних до складання традиційних пожертв на Пресовий Фонд «Християнського Голосу».

Такі щорічні збірки мають дозволити адміністрації перш усього покрити кошти дарово-висиланих журналів хворим і бідним. В цей спосіб жертводавці, складаючи свої пожертви, роблять подвійно добре діло: спомагають католицьку пресу та допомагають потребуючим.

Зібрані гроші треба пересилати до канцелярії поодиноких Генеральних Вікаріятів, які займуться пересилкою їх до Німеччини.

16. Календарі «Християнського Голосу».

Щороку видавництво «Християнського Голосу» видає стінні календарі. Вони є поширювані між нашими вірними при нагоді збірки на Прес-Фонд. Деякі українські журнали видають некатолицькі календарі і висилають їх нашим вірним при нагоді Різдвяних Свят. Отці Душпастирі звернуть увагу на те наших вірних, що їх обов'язком є домагатись всюди католицьких календарів, а всякі інші звертати дотичним редакціям з докором за те, що не шанують їхніх релігійних почувань.

17. Задовження за «Християнський Голос».

Деякі Отці Душпастирі є постійно задовжені за пересилані їм журнали «Християнського Голосу», або передержують у себе чи то зібрані від вірних гроші на передплату, чи то збірки «Прес-Фонду» і не відсилають їх адміністрації «Християнського Голосу».

З прикрістю звертається увагу дотичних Отців Душпастирів, що таке їхнє поступовання є не тільки браком релігійного почування чесноти справедливості, але у випадку свідомого й добровільного занедбання може бути навіть тяжкою провиною за заподіяну кривду для католицького видавництва з обов'язком направити заподіяну шкоду.

Рим, дня 10 грудня 1956.

о. д-р **Мирослав Марусин**
Канцлер

† **ІВАН, Архиепископ**
Апост. Візитатор

ХРОНІКА

ПОМЕРЛИ.

Вже від кількох років кружляли серед нашої еміграції сумні вістки про смерть майже кожного з наших запроторених Високопреосвященніших Владик, чи священників, Ісповідників св. віри. Показалось, що в деяких випадках вістки були неправдиві, але в деяких випадках перевірено, що сумні вістки були згідні з дійсністю. Такі перевірені і стверджені маємо сумні вістки передусім про смерть чотирьох наших Високопреосвященніших Владик, а саме:

- 1) ВПреосв. Кир Григорій ХОМИШИН, Єпископ Станиславський, помер у тюрмі в Києві в місяці січні 1947 р.
- 2) ВПреосв. Кир Йосафат КОЦИЛОВСЬКИЙ, Єпископ Перемиський, Самбірський і Сяніцький, помер у тюрмі під Києвом дня 17. листопада 1947 р.
- 3) ВПреосв. Кир Никита БУДКА, Єпископ тит. Патарський, Помічник Львівського Архієпископа — Митрополита, помер дня 6. жовтня 1949 р. на засланні в Караганді на Сибірі.
- 4) ВПреосв. Кир Григорій ЛАКОТА, Єпископ тит. Данійський, Помічник Перемиський, помер на засланні у Воркуті в місяці листопаді 1950 р.

Про смерть священників, ісповідників св. віри маємо стверджені вістки, а саме:

- 1) ВПр. і Всесв. Отець Омелян ГОРЧИНСЬКИЙ, Крилошанин Митрополичої Капітули і парох Храму св. Юрія у Львові, помер на засланні в Сибірі в біжучому році 1956.
- 2) Впр. Отець Володимир МАРМАШ поч. Радник Митр. Консисторії і парох Зашкова львівської АСпархії, помер в 1949 р. по дорозі на заслання на Сибір.
- 3) Всч. Отець Микола МЕЛЬНИЧИН, парох с. Молотів, Льв. АСпархії, помер в Іркутську на Сибірі в 1954 р.
- 4) Всч. Отець Андрій МЕЛЬНИЧИН, парох с. Надітичі, Льв. АСпархії, помер на засланні насильно замордований в Хабаровську (на Сибірі) в 1945 р.

- 5) Всч. Отець Микола ПЯСЕЦЬКИЙ, парох с. Жуків к. Бережан, Льв. АЄпархії з поворотом по 6 річному засланні на Сибірі помер у Жукові в 1955 р.
- 6) Впр. Отець Микола СЕМЕНЮК, Радник Єп., Конс., парох с. Переволока, пов. Бучач Станисл. Єп., з поворотом по 6 річному засланні на Сибірі помер в Тернополі дня 12. квітня 1956 р.
- 7) Впр. Отець Павло ЧЕХУТ, парох с. Іванівці, помер на засланні на Сибірі дня 11 серпня 1953 р.
- 8) Впр. Отець Йосип ДЕ ВОХТ ЧНІ, б. Протоігумен Віцепровінції українських Отців Редемптористів, помер у Брукселі в Бельгії дня 9. грудня 1956 р. Народився в 1881 році в Бельгії, ерейські свячення прийняв він в 1907 році. Як молоденький священник-редемпторист приїхав він на Україну (до Галичини) ще з першими Отцями Редемптористами, що створили східню вітку ЧНІ. Посвятив всі свої сили і своє знання для місійної праці серед нашого народу. Займав він різні становища в Галицькій Віцепровінції Чина Найсвятішого Избавителя, а вкінці Головний Заряд ЧНІ в Римі, поручив йому уряд Віцепровінціяла нашої Галицької Віцепровінції ЧНІ і на тім становищі покійний о. Де Вохт видержав майже до 1948 р. Зазнав він також жорстокого большевицького переслідування, але як бельгійський громадянин не міг бути засланий на Сибір. В Галичині довше не міг остатися, бо большевики змусили його вернутись до Бельгії. Його можемо також зарахувати між наших Ісповідників св. віри.

І душі наших Ісповідників св. віри поручаємо св. молитвам нашого Впр. і Всч. Духовенства. Хоч ми переконані, що вони не потребують наших молитов, бо своїми терпіннями за Христа й за Церкву заслужили собі вічну нагороду в небі, але всеж таки згідно зі звичаєм св. Церкви ми повинні й за них молитись при наших заупокійних Богослужбах на випадок, що хтонебудь з них має ще який довг перед Божим Справедливим Судом. А якщо вони й не потребують нашої духовної помочі, то наші молитви не підуть на марне, бо скористають з них ті святі душі в чистилищі, що за них ніхто не молитесь.

ВІЧНА ЇМ ПАМ'ЯТЬ!

Адресар українського духовенства у країнах Західної Європи.

I. АВСТРІЯ:

1. Seiner Gnaden dem Hochwürdigsten Herrn,
Herrn Dr. Myron HORNYKIEWYTSCH,
Generalvikar für die Katholiken des Byzant. Ritus,
Riemergasse, 1, Wien, I., Austria. 72
2. Seiner Hochwürden Herrn Iwan DASHKOWSKYJ,
Hellbrunnerstr. 18, Lager B. 30, Salzburg, Austria. 73
3. Seiner Hochwürden Herrn Prof. Theophil HORNYKIEWYTSCH,
Krumbaumgasse, 10/8, Wien, II., Austria. 74
4. Seiner Hochwürden Herrn Danylo KOWALUK,
Sporgasse, 26/II St., Graz, Austria. 75
5. Seiner Hochwürden Herrn Michael LADA,
Apollgasse, 28/6, Wien, VII., Austria. 76
6. Seiner Hochwürden Herrn R. NAKLOWYCZ,
Hockegasse, 28/1, Wien, XVIII., Austria. 77
7. Seiner Hochwürden Herrn I. SOLTYKEWYCZ,
Jorgerstr. 56-58/II/11/7, Wien, 17., Austria. 78
8. Seiner Hochwürden Herrn Dr. O. STASIUK,
(Priest.-Abt.), Stockhoferstr. 6/II/24, Linz (Donau), Austria. 79

II. БЕЛЬГІЯ:

1. Très Rév. Monseigneur Jacques PERRIDON, Vicaire Général
du Vis. Apost.
Wilhelminaplein, 13, Geertruidenberg, Nederland. 80
2. Rév. Père P. A. M. BOELS, CSSR
Rue de la Grand' Triperie, 17, Mons, Belgique. 81
3. Rév. Père P. R. COSTENOBLE, CSSR,
Rue de Belliard, 28, Bruxelles, Belgique. 82
4. Rév. Père P. L. COUPPE, CSSR,
Rue de Belliard, 28, Bruxelles, Belgique. 83

5. M. l'Abbé Daniel DZWONYK,
Rue des Brasseurs, 9, Louvain, Belgique.
6. M. l'Abbé Hryhorij FUKANCZYK,
Rue de la Paix, 16, Liège, Belgique.
7. M. l'Abbé Iwan KIT,
Grand' Rue, 37, Charleroi, Belgique.
8. Rév. Père P. B. KURLAS, CSSR,
Rue de la Grand' Triperie, 17, Mons, Belgique.
9. M. l'Abbé Hryhorij MUZYCZKA,
Kamp Molenlaan, 25 B., Koersel-Stal (Limb.), Belgique.
10. Rév. Père P. Louis REGAERT, CSSR,
Avenue de Jette, 225, Bruxelles, Belgique.
11. M. l'Abbé Antin RYZAK,
Binnenlaan, 100, Waterschei (Limb.), Belgique.
12. Rév. Père P. Iwan TYLAWSKYJ, SDB,
Chaussée de Namur, 37, Heverlee (Louvain), Belgique.
13. Rév. Père P. L. van GANSENVINKEL, CSSR,
Rue Belliard, 28, Bruxelles, Belgique.

(СКАНДИНАВІЯ)

14. Rev. Dr. M. COGLIATI,
Götgatan, 58 A., Stockholm, Sö., Sverige.

III. ВЕЛИКА БРИТАНІЯ:

1. Right Reverend Monsignor Alexander MALYNOWSKYJ,
Domestic Prelate of His Holiness Pius XII,
General Vicar of the Apostolic Visitor,
14, Newburgh Rd. (Acton), London, W. 3, England.
2. Very Reverend Father Alexander BABIJ,
15, Dowling Street, Rochdale, Lancs, England.
3. Reverend Father Jarema HAWRYLUK,
121, Derby Street, Cheetham, Manchester, 8, England.
4. Reverend Father Iwan HASIAK,
14, Newburgh Rd. (Acton), London, W. 3, England.
5. Reverend Father Lew DOROSZ,
13, Merton Road, Morley Street, Bradford 7, Yorks, England.

6. Very Reverend Father Wolodymyr DZIOBA, D. D.,
21, Brideoack Street, Cheetham, Manchester, 8, Lancs,
England. 53
7. Reverend Father Alexander MARKEWYCZ,
14, Newburgh Rd. (Acton), London, W. 3, England. -11-
8. Reverend Father Mykola MATYCZAK,
6, Mansionhouse Road, Edinburgh 9, Scotland, Great Britain. -11-
9. Very Reverend Father Iwan MUZYCZKA, D. D.,
2, Avondale Road, Wolverhampton, Staffs, England. -11-
10. Very Reverend Father Antin MYCHALSKYJ, D. D.,
25, Derby Road, Nottingham, England. -11-
11. Reverend Father Wasyl PASLAWSKYJ,
25, Derby Road, Nottingham, England. 53?
12. Very Beverend Father Michael RATUSHYNSKYJ,
Chancellor of the Apost. Visitator,
14, Newburgh Rd. (Acton), London, W. 3, England. 53
13. Reverend Father Iwan SZEWCIW,
28, Pemberton Drive, Morley Street, Bradford 7, Yorks,
England. -11-
14. Very Reverend Father Stephan WIWCHARUK, D. D.,
442, Foleshill Road, Coventry, Warwicks, England. -11-

IV. ІТАЛІЯ:

1. Sua Eccell. Rev.ma
Arciv. IVAN BUČKO, D. D.,
Visitatore Apostolico,
Passeggiata del Gianicolo, 7, Roma (Borghi), Italia.
2. BARAN Alessandro,
Passeggiata del Gianicolo, 7, Roma (Borghi), Italia.
3. CHOMA Ivan, Dr.,
Passeggiata del Gianicolo, 7, Roma (Borghi), Italia.
4. CHOMENKO Ivan,
Parrocchia di S. Sofia, Anacapri (Napoli) Italia.
5. CHYMIJ Atanasio, OSBM,
Piazza Madonna dei Monti, 3, Roma, Italia.
6. FEDYNIAK Sergio, OSBM,
Piazza Madonna dei Monti, 3, Roma, Italia.

7. HAJDUKIWSKYJ Leo, Salesiano,
Istituto Salesiano, Via Appia Antica, 102, R o m a, Italia.
8. KINACH Hlib, OSBM,
Passeggiata del Gianicolo, 7, R o m a (Borghi), Italia.
9. MARTYNEC Giuseppe, OSBM,
Piazza Madonna dei Monti, 3, R o m a, Italia.
10. MARUSYN Miroslav, Dr.,
Passeggiata del Gianicolo, 7, R o m a (Borghi), Italia.
11. MAZIAR Romano, Salesiano,
Istituto Salesiano, L a n u s e i (Sardegna) Italia.
12. MYLANYK Giorgio, Dr.,
Via Transpontina, 18, R o m a. Italia.
13. MYSKIW Paolo, OSBM, Archimandrita,
Piazza Madonna dei Monti, 3, R o m a, Italia.
14. NAZARKO Ireneo, OSBM, Rettore,
Passeggiata del Gianicolo, 7, R o m a (Borghi), Italia.
15. PATRYLO Isidoro, OSBM,
Piazza Madonna dei Monti, 3, R o m a, Italia.
16. PRYSZLAK Michele, Salesiano,
Istituto Salesiano Pio XI, Via Tuscolana, 361, R o m a, Italia.
17. SAPELAK Wasyl, Salesiano,
Istituto Salesiano, F r a s c a t i (Roma) Italia.
18. STASIW Myron, Dr.
Passeggiata del Gianicolo, 7, R o m a (Borghi), Italia.
19. VIDOV Teoktist, Studita,
Monistero Sassovivo, S a s s o v i v o (Foligno), Italia.
20. TYNDALO Wasyl, Salesiano,
Istituto Salesiano, Via Maria Ausiliatrice, 32, T o r i n o, Italia.
21. WELYKYJ Atanasio, OSBM,
Passeggiata del Gianicolo, 7, R o m a (Borghi), Italia.

ISTITUTO UCRAINO S. GIOVANNI BOSCO

22. SAPELAK Andrea, Salesiano, Rettore,
Istituto Ucraino S. Giovanni Bosco, Villa Andrea,
C a s t e l G a n d o l f o (Roma), Italia.

23. HARASYMOWYCZ Gregorio, Salesiano,
Istituto Ucraino S. Giovanni Bosco, Villa Andrea,
Castel Gandolfo (Roma), Italia.
24. KUDLA Teodoro, Salesiano,
Istituto Ucraino S. Giovanni Bosco, Villa Andrea,
Castel Gandolfo (Roma), Italia.
25. LYCHACZ Constantino, Salesiano,
Istituto Ucraino S. Giovanni Bosco, Villa Andrea,
Castel Gandolfo (Roma), Italia.

BADIA GRECA DI GROTTAFERRATA

26. MYHAL Spyrydon, OSBM,
Badia Greca di Grottaferrata. Grottaferrata (Roma), Italia.
27. PAWLYK PARTENIO, OSBM,
Badia Greca di Grottaferrata. Grottaferrata (Roma), Italia.
28. BORYS Metodio, Rev. Br., OSBM,
Badia Greca di Grottaferrata. Grottaferrata (Roma), Italia.
29. LESCHYSHYN Giuseppe, Rev. Br., OSBM,
Badia Greca di Grottaferrata. Grottaferrata (Roma), Italia.

V. НІМЕЧЧИНА

1. Seiner Gnaden dem Hochwürdigsten Herrn,
Herrn Petro HOLYNSKYJ,
Hausprälat Seiner Heiligkeit,
Generalvikar des Apost. Visit.,
4, Dänkelstrasse, 4, München 25. *
2. Hochwürden Pater Volodymyr ARWAJ, C.S.S.R.
München, Kaulbachstr. 47. * 53
3. Hochwürden Herrn Hermann BETTER, Dechant, u. Geistl. Rat,
Bamberg, Jakobsplatz 8. -11
4. Hochwürden Herrn Stefan CHYROWSKYJ,
Rosenheim, Bogenstr. 1. 53
5. Hochwürden Herrn Stefan DMYTRYSZYN,
Crailsheim, Burgbergstr. 39/c. 53

6. Hochwürden Herrn Dr. Johannes HRYNIOCH,
München 8, Grillparzerstr. 32/0.
7. Hochwürden Herrn Dionisius KOPCANSKYJ,
Augustdorf b. Detmold, Wohnstätte f. Ausländer.
8. Hochwürden Herrn Dionisius KULCZYCKYJ,
Kriftel/Ts. Paul Dudenstr. 6.
9. Hochwürden Herrn Michael KUSZKEWYCZ,
Augsburg, Frohsinnstr. 22.
10. Hochwürden Herrn Johannes LESKOWYCZ,
Kanzler des Apostolischen Visitators,
München 25, Dänkelstr. 6/III.
11. Hochwürden Herrn Basilius MALKOWYCZ, Geistl. Rat.
Ingolstadt/Do., Regierungslager „F“ III.
12. Hochwürden Herrn Michael MOSKALYK,
Seedorf—Lager, Post Zeven.
13. Hochwürden Herrn Julian MYKYTYN,
Ludwigsburg-Grünbühl, Neckarstrasse 4.
14. Hochwürden Pater Johannes PETERS, O. Stud.
Krefeld-Taar, Maria-Sohmannstr. 45.
15. Hochwürden Herrn Jaroslau POLANSKYJ,
Pinneberg b. Hamburg, Eggerstedterstr. 10/II.
16. Hochwürden Herrn Myroslav PROSKURNYCKYJ,
Landshut, Schönaustr. 21a.
17. Hochwürden Herrn Ihor SENDECKYJ,
Hannover-Buchholz, Schierholzstr. 41.
18. Hochwürden Herrn Volodymyr SOLOWIJ,
Schongau/Lech, Tal-Siedlung Nr. 55.
19. Hochwürden Herrn Johannes TOMASZYSKYJ, Dechant,
Hamburg-Neugraben, Falkenbergsweg 71.
20. Hochwürden Herrn Basilius TURKOWYD,
Neu-Ulm, Vorwerkstr. 35/I.

21. o. J. J. J.

VI. ФРАНЦІЯ:

1. Très Rév. Père P. M. VAN DE MAELE, CSSR,
Vicaire Général,
186, Blvd. St. Germain, Paris, VI-e, France.

2. M. l'Abbé Joseph BACZYNSKY, m
79, rue des Morillons, Paris, XV, France.
3. M. l'Abbé Ivan BOJCZUK, ж
1, rue Saint Maurice, Reims (Marne), France.
4. M. l'Abbé Hryhorij BREZDEN, ж
Chateau de la Chesnaye, Loury (Loiret), France.
5. M. l'Abbé Mykola BUCZKO, ж
3, rue Pharaon de Winter Lille (Nord), France.
6. M. l'Abbé Ivan JACKIV, ж
79, rue des Morillons, Paris, XV, France.
7. M. l'Abbé B. KARYCZEK, ж
Camont St. Martin de Valgalgues, (Gard) France.
8. M. l'Abbé Pavlo KOHUT, бж
6, rue de Bitsche, Strasbourg (Bas-Rhin), France.
9. M. l'Abbé Michel LEWENETZ, Chancelier, бж
186, Blvd. St. Germain Paris, VI-e, France.
10. M. l'Abbé Ivan LUZECKYJ, бж
25, rue de la Chèvre, Metz (Moselle), France.
11. M. l'Abbé Z. NAROZNIAK, ж
3, rue Pharaon de Winter Lille (Nord), France.
12. M. l'Abbé Julian PROKOPIW, бж
2, rue des Crignons, Amiens (Somme), France.
13. M. l'Abbé Wasyl PRYJMA, бж
42, Av. E. Billieres, Toulouse (Hte Garonne), France.
14. M. l'Abbé Joseph SYDORIW, D. D., бж
43, rue Chabot-Charny, Dijon (Côte d'Or), France.
15. M. l'Abbé Michel WASYLYK, D. D., бж
68, rue Eugène Pons, Lyon, 4, (Rhone), France.

(Е С П А Н І Я):

16. Rev.mo Padre Santiago MORILLO, S. J.,
(Colonia del Retiro) Conde de Cartagena, 17, Madrid, España.

З М І С Т

Урядового Вісника Апостольського Візитатора за рік 1956.

Січень — березень 1956, ч. 1 (26)

1. Пастирське Послання ВПреосв. Апостольського Візитатора з нагоди 80-річчя від дня уродин Святішого Вітця Папи Пія XII	1—18
2. Подяка Святішого Вітця через Секретаріят Стану Українським Скитальцям в Англії за Петрів Гріш	19
3. Зарядження про заховування приписаних постів	20—24
4. Зарядження відносно відправи Літургії св. Івана Золотоустого замість Божественної Служби Пржедеосв. Дарів	24
5. Поучення про відправу Божественної Служби Пржедеосвящених Дарів	25—35
6. Чин Святого Оливопомазання	35—41
7. Відносно грошових депозитів	42
8. Зарядження в справі охорони могил («Цвинтарі й нагробники»)	42
9. Нове видання Книги Апостола	43
10. Молитовник «Хвалім Господа»	45
11. Хроніка	46—48

Квітень — червень 1956, ч. 2 (27)

1. Апостольський Лист Папи Пія XII до нашої Церковної Єрархії з нагоди ювілейних святкувань тисячоріччя хрещення св. Ольги	49—53
2. Й. Ем. Кард. Тіссеран про Апост. Лист Святішого Вітця	54
3. Пасхальний привіт ВПреосв. Апостольського Візитатора	55—62
4. Подяка Святішого Вітця за вислови побажань з нагоди 80-річчя від дня народин та в 17-ту річницю Вселенського Архієрейства	63
5. Подяка Святішого Вітця для вірних Українців	

у Бельгії та Франції за жертву на «Петрів гріш»	64—67
6. Подяка Святішого Вітця для Українців у Франції за вислови пошани й любови при нагоді торжественних святкувань 1000-річчя християнства в Україні	68—69
7. Співлітургізування	69
8. Молитва за прославу Митрополита Андрея	70
9. Справа хресних родичів	70
10. Католицьке виховання молоді	70
11. Організація богомільних паломництв	71
12. Про св. Миро	71—73
13. Хроніка	73

Липень — вересень 1956, ч. 3 (28)

1. Енцикліка Святішого Вселенського Архієрея Папи Пія XII про почитання Пресвятого Серця Христового	75—112
2. Поучення Слуги Божого Митрополита Андрея про культ Христової Любови	113—133
3. Слово ВПреосв. Апост. Візитатора Українців про святкування сторіччя Празника Пресвятого Серця Ісусового	134—144
4. Про збірку «Петрового Гроша»	145—146
5. Конкурс на прийняття кандидатів до Папської Семінарії ім. Св. Священомуч. Йосафата в Римі	146—147
6. Конкурс на прийняття учнів до Малої Семінарії	147—149
7. Вияснення в справі маєтку Люрі	149—150
8. Осторога для Отців Душпастирів і вірних перед небезпекою сектярської пропаганди	150—151
9. Обрядові поучення про Чин св. Тайни Подружжя	151—162
10. Ще в справі книги «Апостола»	162—163
11. Хроніка	164

Жовтень — грудень 1956, ч. 4 (29)

1. Різдвяне Пастирське Послання ВПреосв. Апост. Візитатора	165—174
--	---------

2. ВПреосв. Апост. Візитатор іменований Членом Найвищої Еміграційної Ради при Священній Консисторіяльній Конгрегації	175
3. Апостольське Благословення й Подяка Святішого Вітця для Українців у Німеччині і в Англії за збірку на «Петрів Гріш»	175—177
4. Українське Католицьке Духовенство і вірні в Краях Зах. Європи дякують Святішому Вітцеві за Апост. Лист «Знаємо ми . . .»	178—179
5. Подяка Святішого Вітця для Пана Генерала Шандрука за вислови побажань з нагоди 80-річчя Його уродин	179—180
6. Слово ВПреосв. Апост. Візитатора до укр. паломників до Альтитінг з нагоди 360-ої річниці Берестейської Унії	180—185
7. Зарядження молитов за Мадярщину та за правдивий мир у світі	186—188
8. Другий міжнародний Конгрес Світського Апостольства	188—191
9. Тиждень молитов за з'єдинення всіх у Христовій Церкві	191—192
10. Щераз про відправу св. Літургії	192—194
11. Про пошанування і святкування святошних днів	194
12. Літні табори для дітей	194—195
13. Зберігання різдв'яних звичаїв: вертепи, просфора й коляда	195—197
14. Обов'язок церковного податку	197—198
15. Обов'язок надсилати метрикальні копії	199
16. Збірка на пресовий фонд «Християнського Голосу»	199
17. Календарі «Християнського Голосу»	200
18. Задовження за «Християнський Голос»	200
19. Х р о н і к а	201—202
20. Адресар Українського Духовенства в Краях Зах. Європи	203—209
21. Зміст УВ за рік 1956	210

eamf